

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐκδοταίς
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ—ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΥΚΑ—ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 6

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΔΕΥΝΗΣ

Α'—ΣΤ'

Ἐισαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου
Κείμενον Β. Μονάκου

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΛΟΓΟΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Ἡ ἄξια τῶν ἑξ ἰσίων Περὶ Ἱερωσύνης τοῦ Ἰωάννου Χρυσόστομου, ποῦ ἀνεγνώριζεν εἰς ἄλλας τὰς ἐποχάς, παραμένει ἀκεραία ἀκόμη καὶ σήμερον. Ὁ ἐγκριτὸς ἐξ ἀποστάσεως μαθητὴς τοῦ Ἰωάννου Πηλουσιώτης γράφει εἰς μίαν ἐπιστολήν του: «Δὲν ὑπάρχει καρδία ποῦ ἀνέγνωσε τὴν συγγραφὴν αὐτὴν καὶ δὲν ἐπληρώθη ἀπὸ τῶν θείων ἔρωτα. Διότι πράγματι ἡ συγγραφὴ δεκνύει πῶσον σεπτὴ εἶναι ἡ Ἱερωσύνη καὶ διδάσκει πῶσον ἀμέπτως πρέπει νὰ ἐπιτελῶ κανεῖς τὰ ἔργα της. Ὁ σοφὸς μύστης τῶν ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης, ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου διαπραγματεύεται τὰ προβλήματα τῆς Ἱερωσύνης μὲ τὴσιν λεπτότητα καὶ πυκνότητα, ὥστε ἴλοι καὶ ὄσοι θεραπεύουσιν τὴν Ἱερωσύνην σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄσοι δεκνύουσιν δι' αὐτὴν ἀδιαφορίαν, νὰ ἐπίσκουν εἰς τὴν συγγραφὴν δι,τι τοὺς ταυριάζει, οἱ πρῶτοι τὸ θρασεῖα, οἱ δεῦτεροι τὰς ἐπιτιμήσεις».

Τὸ σύγγραμμα εἶναι εἰς διαλογικὴν μορφήν καὶ ἡ λέξις «λόγοι» σημαίνει τὰ κεφάλαια τῆς πραγματείας. Τὰ πρόσωπα εἶναι ὁ συγγραφεὺς καὶ ὁ Βασιλεὺς, δύο στενότετοι φίλοι. Διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλείου τοῦτου δὲν ἔχομεν καμμίαν πληροφορίαν. Κατὰ τὰ λεγόμενα εἰς τὸν διάλογον ὁ Χρυσόστομος ἀπῆλλάγη τῆς χειροτονίας διὰ τῆς φυγῆς, ἡ παθὴς δὲ αὐτὴ εἶναι πανομοιότυπος μὲ τὴν πρῆξιν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου του. Ὁ διάλογος μάλιστα τοῦ Χρυσόστομου εἰς μερικὰ σημεῖα φέρει σαφῆρὰν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὸ ἀντίστοικον δοκίμιον τοῦ Γρηγορίου Περὶ Ἱερωσύνης καὶ τὸ ὄνομα τοῦ φίλου συμπίπτει μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιστήσιου φίλου του, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὸν ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ χρυσοστομικοῦ Βασιλείου δὲν εἶναι ἱστορικόν, ἀλλ' ἐπιδόθη μαζὶ μὲ ἀλλόκληρον τὸ ἱστορούμενον ἐπεισόδιον, διὰ νὰ δοθῇ τὸ κατὰλληλον πλατεσιον εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ θέματος περὶ τοῦ ὄψους τοῦ ἱεραϊκοῦ ἀξιώματος.

Οἱ περισσότεροι πατρολόγοι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ τοποθετοῦν τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς τὴν ὄψιμον περίοδον τοῦ θίου τοῦ Χρυσόστομου, γύρω εἰς τὰ 390. Εἶναι τῶσον δυνατὸς ὁ λόγος, τῶσον ἰσχυρὰ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τῶσον ἀλόκληρω-

μένη ή σύνθεσις, ώστε δὲν ἤμπορουν νὰ φαντασθῶν διὰ τὴν δυνατότητα νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν νεανικήν του ηλικίαν. Ἄλλ' ὁ Χρυσόστομος ἔγραψε μετὰ παρανομίαν δύναμιν καὶ πολὺ ἐνωρίτερα, τότε μάλιστα εἶχε καὶ ἔβλεν τὸν χρόνον νὰ ἐπιτεργνάσεται ἐπιμελῶς τὰ θεματὰ του. Ὅταν ἔκρθεν εἰς τὴν ἑρμητιαν ὡς μοναχός, εἶκεν ἀπὸ τὴν ἀνευσι πρὸς τοῦτο, ἐνῶ δὲν τὴν εἶκεν, ὅταν ὑπηρετοῦσεν ὡς πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Τὸ ὄφρος τοῦ μάλιστα εἰς τὸν διάλογον αὐτὸν καὶ ἡ ἰδία ἡ μορφή τοῦ διαλόγου παρουσιάζουν ἰκανὰ δείγματα τῆς ἐπιδράσεως τῆς διδασκαλίας εἰς τὰς ρητορικὰς σχολὰς, ἀπὸ τῆς ὁποίας εἶκεν ἀποφοιτῆσαι μὲν πρὸ ἄλλων ἐτῶν. Τέλος ἡ θέσις του ἀπέναντι εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου δεικνύει νεαρὸν χριστιανὸν ἰδεολόγον, πῶς ἔως τότε εἶκεν εἰς τὴν σκέψιν του μίαν λαμπρὰν εἰκόνα περὶ τῶν κληρικῶν, μὲν δὲ τώρα ἀντιλαμβάνεται διὰ τὰ πράγματα δὲν συμπέπτουν πάντοτε μετὰ τὸ ἰδεώδες. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, πῶς καὶ ἄνάγκην ἀναφέρονται μετὰ κάθε συντομίαν, πιστεύομεν διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ συνετάχθη εἰς τὴν ἀρχὴν περίπου τοῦ αὐτογράφου σταδίου τοῦ Ἰωάννου, δηλαδή κατὰ τὴν περιόδον τῆς διαβιώσεώς του εἰς τὴν ἑρμητιαν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸ τέλος τῆς (380). Ἔτσι ἀποτελεῖ ἀφ' ἑνὸς μὲν διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν ἀισθητικῶν πῶς παρετηροῦντο πολὺ σικνὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προγραμματικὴν ἐκθέσιν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἀπὸ ἄλλου καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον, ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὴν ἱεροσολύην. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν πρᾶγματι εἰσῆλθεν.

Ἐπιτερκῶς οἱ λόγοι παρουσιάζονται σὺν τὰ περιέχουσιν ἀπολογίαν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸν φίλον τοῦ Βασιλείου διὰ τὴν ἀρνήσιν του νὰ δεχθῆ τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Οἱ δύο φίλοι, πῶς ὅπως εἶπαμε συνεδέοντο στενίσσιμα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν παιδικὴν ηλικίαν, εἶχαν καθ' ἕνα κοινὰς τάσεις καὶ προτιμήσεις ἐφοίτησαν εἰς τὰ ἴδια σχολεῖα καὶ εἶχαν συμφωνήσῃ ν' ἀκολουθήσουν κοινὸν δρόμον εἰς τὴν ζωὴν. Ἄλλ' ἔλαφρα ἐληφορήθησαν διὰ ἐξελέγησαν ἐπίσκοποι. Ἔτσι εἰς τὴν ἀμικανίαν καὶ ταρασίην των ὑπεσκέθησαν ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον νὰ ἐνεργήσουν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περιπτώσιν ἀπὸ κοινού. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης, ἀφ' ἑνὸς μὲν συναισθανόμενος ἀπὸ ὅκραν μετριοφροσύνης τὴν ἰσχύην του ὀδυναιμίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ γνωρίζων τὰς ἀσυνθήσεις ἰκανότητάς του φίλου του, διηκόλυσε τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ ἴδιος τὴν ἀπέφυγε δι' ἀποκηρύσεως εἰς τὴν ἑρμητιαν.

Ὁ Βασίλειος, βαρύνθησας ἀνεκάλυψε κάποιε τὸ καταφύγιόν του καὶ τὸν ἐπεσκέθη, τοῦ ἔξεφρασε περὶ παραπάνω διὰ τὴν ἀπέναντι του διαγωγὴν, καὶ τοῦ ἐγνωστοποίησε πῶ-

σον ἐξαρνήσθησαν ὅλοι εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν των νεαρῶν θεολόγων, πῶς μάλιστα πρὸ ὀλίγου εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν κοσμικὴν ζωὴν καὶ πόσον ἐπικρίνουσιν τώρα τὴν προσβολὴν πῶς ἔκαμεν ὁ Ἰωάννης ἐναντίον των ἐκλεκτῶν μετὰ τὴν φυγὴν του.

Ὁ Χρυσόστομος εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν ἀπολογούμενος νὰ ἐκθέσῃ τὰς γνώμας του περὶ ἱεροσύνης, τῶν ὁποίων αἱ κεντρικαὶ γραφαὶ συνοψίζονται εἰς τὰ κάτωθι. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πλησάζῃ κανεὶς εἰς αὐτὴν μετὰ ἑλαφρότητα, διότι ἡ ἱεροσύνη δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἐπάγγελμα πῶς διευκολύνει τὴν ἐξασφάλισιν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἢ τὴν ἱκανοποίησιν φιλοδοξίῶν. Εἶναι δικαιοσύνη πῶς συνεστήθη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν καὶ πῶς τὰ ἀποτελέσματα τῆς, ἀν καὶ αὐτὴ ὁσκαίται ἐπὶ τῆς γῆς, διαβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Γίνεται λοιπὸν ὑπηρεσία πῶς ἀρμόζει εἰς ἀγγέλους, διότι πραγματικὰ τὸ ἔργον τῆς συνίσταται εἰς τὴν μεσολάθειαν μετὰ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἐπομένως ὁ ἱερεὺς ἠμπορεῖ μὲν νὰ παρομοιωθῆ μετὰ τοὺς ποιμένες, τοὺς ἰατροὺς, τοὺς στρατηγούς, τοὺς βασιλεῖς, ὡς πρὸς τὴν μέθοδον ἐργασίας, ἀλλὰ διαφέρει ἀπὸ αὐτοὺς ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν ἴσους, ὅσον διαφέρουσιν μετὰ τῶν τὰ ἀντικείμενα πῶς ὑπηρετοῦνται ἀπὸ αὐτούς· τοὺς υπερβάλλει ἴσους, ὅσον ὑπερτερεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν πῶς εἰσέρχεται κανεὶς εἰς αὐτὸ τὸ λειτουργικὸν καθεῖν νὰ ζῆ διὰ τὸν εαυτὸν του καὶ ζῆ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τοὺς πιστούς. Ἄλλὰ τὸ ἔργον του κέθῃ ἄλλο παρὰ εὐκολον εἶναι. Ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην δι' ὅλας ἰσὺς ψυχὰς πῶς τοῦ ἀνατίθεται, εἶναι δὲ γνωστὸν πῶς δυσδιάγνωστοι εἶναι οἱ ψυχικοὶ ἁσθένειαι καὶ πόσον δυσθεράπευτοι διότι οἱ ἄνθρωποι ἀποφεύγουσιν νὰ διηλύθωσιν τὰ ψυχικὰ των παθήματα καὶ ἀποφεύγουσιν νὰ δεχθῶσιν τὴν κατάλληλον θεραπείαν. Ἐξ ἄλλου διαίτης δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπιβληθῆ ἡ θεραπεία, διότι ὁ Θεὸς οὐ φερνύει ἐκείνους πῶς ἀπέχουν τοῦ κοκοῦ οἰκουμεθῆσθαι καὶ δεκτὰ ἀναγκαστικῶς. Ἐπίσης δὲ ἡ δυσκολία αὐξάνεται ἀπὸ τὰς ἀδυναμίας τοῦ ἴδιου τοῦ ἱερέως, ἀπὸ τὸν σκληρὸν ἐσωτερικὸν πόλεμον πῶς διεξάγει ὁ ἴδιος.

Καὶ ἡ εὐθύνη του εἶναι ἀδιόριστος. Ἡ εὐθύνη τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος των ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ὑπηρετοῦσιν. Ὅπως ὑπηρετεῖ ἠθικὰ ἀντικείμενα, ἀποδίδει τὴν ἐνδεχομένην ζήτησιν εἰς ἠθικὰ πράγματα, ἀλλ' ὅπως ὑπηρετεῖ πνευματικὰ ἀγαθὰ, εἰς τὰ εἶναι δυνατόν νὰ ν' ἀποδώσῃ τὴν ζημίαν. Εἰς τὴν ἰσχύην του ψυχῆς.

Φαίνεται λοιπὸν καθαρὰ πόσον δύσκολον εἶναι ν' ἀνε-

πεξέληθ' κανείς εἰς τοιαῦτα καθήκοντα. Ἐθ' ἡ κατορθώσῃ μόνον, εἰάν κοσμηθῇ ἀπὸ ἀρετῆς ὑψηλῆς στάθμης καὶ ἂν ἀποβλέπῃ εἰς ἓν μόνον, τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκοδομήν.

Μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις ὁ Χρυσόστομος ἐκθέτει τὰς ἀπόψεις του, αὐστηρῶς μέχρις ὑπερβολῆς, περὶ τῶν προσόντων τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν καὶ τοῦ ἐλέγχου αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ, οἱ ὁποῖοι συμμερίζονται τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀποτυχίαν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγομένων, καὶ περὶ τῶν ἐν γένει καθήκοντων τῶν κληρικῶν, τελετουργικῶν, διδακτικῶν, θεραπευτικῶν, κοινωνικῶν.

Π. ΧΡΗΣΤΟΥ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΦΙΛΙΑ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΟΥ

382 Α 1. Ἐγὼ ἀπαύτητι πολλοὺς φίλους, γνησίους καὶ πιστοὺς, ποὺ ἤθευον νὰ τηροῦν μὲ ἀκριβείαν τοὺς κανόνας τῆς φιλικίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἕμως ἐθαμνίζετο ἓνας ποὺ ἔτρεφε πρὸς ἐμὲ τέτοια αἰσθήματα ἀγάπης, ὅστε θύονα ὅπισθ' αὐτοὺς φίλους μου εἶσαι, ἔσον αὐτοὶ θύονα τοὺς ἀπὸ τοῦ γνησίου μου. Ὁ φίλος μου αὐτὸς ἦτο πάντοτε μαζί μου, δίδει ἡμέθα συμπόθηται καὶ ἐπιοδοῦσμεν εἰς τοὺς ἰθιους διδασκαλίου.

2. Μᾶς διέκρινεν ἡ ἰθία προθυμία καὶ ἐπιμέλεια εἰς τὰ μαθήματα καὶ αἰχμαρὶ πύθους ποὺ ἐπύργαζον ἀπὸ τὴν ἰθίαν πύργην. Ἡμεῖθα δὲ ἡμάρωνες, ἔχει μόνον ἕμωσ' ἀπονομάζομεν, ἀλλὰ καὶ ἔταν ἀποφορῆσμεν καὶ ἡρχίζομεν νὰ σκεπτόμεθα ποῦν δρόμον τῆς ζωῆς νὰ προμηθώσομεν. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄλλοι συμπαροῦσι ποὺ ἐδοξιοῦσταν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐμονίας μας ἀδιαρρήκτου καὶ σταθερῆς. Κανείς δὲν ἡμποροῦσε νὰ ὑπερηφανώσεται περισσότερο ἀπὸ τὸν ἄλλον διὰ τὸ μεγαλειον τῆς ἰθιαίτηρας τοῦ πατρίδος, δίδει κατηγρήματα ἀπὸ τὴν ἰθίαν πύλιν, ὅστε διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πλάτους, δίδει δὲν ἡμῶν ἐγὼ κάμπτουτος καὶ ἐκείνος πάμπουτος, ἀλλὰ καὶ αἱ περιστάσεις μας ἦσαν ἴσαι, ὅπως αἱ προαιρέσεις μας. Καὶ ἀπὸ ἀπόμεις κατηγρητῆς τέλος ἀντήκαμεν εἰς τὴν ἰθίαν κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἔτσι ὅλα συνέβησαν μὲ τὴν ἡμοφροσύνην μας.

383 Α 3. Ὅταν ἕμωσ' ὁ θαυμάσιος φίλος μου ἀπαύτητι ν' ἀκολουθήσῃ τὸν δῖον τῶν μοναχῶν καὶ τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, τότε πλέον ἡ ζυγαριὰ ἔπαυσε νὰ ἰσοβαρῇ ἡ ἰθική του πλάτος.

1. Κατὰ τὸν καὶ οἱ ὄσο ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, ἡ ὅποια εἶχε 200. 000 ἐλευθέρους κατοίκους, ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἐπιτέλει εἰς Ἰγνέτιον ἡ, PG 60, 101, 7 ἐκλιπὼν μαζί με τοὺς δούλους.

2. Ἡ ἰθία φιλοσοφία εἰς τὸν Χριστιανισμόν παύεται νᾶν οὐσιαστικὴν εὐφραίνει τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀποκατάστασης καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀποδοῦναι τὸν καὶ τὴν ἕμωσ' αὐτῶν διαδίσταν. Διὰ τοῦτο ἔπειτα ἡ μοναχικὴ ἕμωσ' λέγεται ἀληθινὴ φιλοσοφία.

ήτο ανάλαφρη και άνησχετο όφθαλμό, άνω άνω, διασημαίνοντας άκόρη εις τής κοσμικής επιθυμίας άφύπνοια την ιδιότητά μου πλάστειγα με νεανικής φαντασίας και την έκρατοεσα και την έσπραχνα προς τά κάτω. Είς τό σημείον λοιπόν αυτό ή μόν φίλια μας διασχηρετό όπως και πριν σταθερά, ή συναναστροφή μας όμως διακόπηκε, διότι δέν ήτο δυνατόν να συγκρατούμεν έφ' όσον δέν είχαμεν τής θλιας άποσχολήσεις. Όταν δέ κάποτε ανέκυψε και έγώ δάλλιον από την τραχμία τής ζωής, με έδύθη με άνοητους άγκάλιας, άλλα φυσικά και τότε δέν καταρωθήσομαι να διαφυλάξωμεν την προσημαμένην τάχιστα, Β ήτοι αυτής προσημαμένης χρονικώς από έμέ και επέδειξεν εξαιρετικόν έζήλον διά την πνευματικήν του κατήρασιν' εόρτασε λοιπόν πολύ ήμερώτερα από έμέ.

4. Επειδή όμως ήτο καλός και απέδιδε σημασίαν εις την φίλιαν μου, άπεμακρύνθη από τούς άλλους και συναναστρέφετο διαρκώς μαζί μου, πράγμα που επήκουσεν και πρωτίτερα, άλλ' ήμποδίζετο να πραγματοποιήση από την ιδιότητά μου άπροθυμίαν. Διότι δέν ήτο δυνατόν, έγω που ήτοχολούμην με τής διατηρητικής υποθέσεως και ασύγχαστα εις τά θέατρα, να συναναστρέφωμαι συχνά εκείνον που ήτο προσημαμένος εις τά διδάλα και δέν είχε φανή κατά εις την άγοράν. C διά τούτο λοιπόν μόλις με είδεν έτοιμον ν' ακολουθήσω τόν ίδιον τρόπον ζωής, άμέσως εξέδιδε τήν επιθυμίαν που έπρεπε μέσα του πολύν καιρόν και ήμποδίζετο να πραγματοποιήση και δέν έστειρε να με άφήση εδω στήριχην και μ' έπαρκαλοούσεν επιμένως ν' άρτίσωμεν τά σπύτια μας και να κατοικήσωμεν μαζί. Τέλος με έπεισε και έπρόκειτο να πραγματοποιήσωμεν την άπόφασίν μας.

ΕΠΕΜΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣΤΟΜΟΥ

5. 'Αλλά οι ανεργείς παραλήσεις και τά παράκοια τής μητρός μου με ήμποδίσαν να τού προσφέρω αυτήν την χείριν ή μέλλον να λάβω έγώ από εκείνον αυτήν την χείριν. D Μόλις έκαστάλοσεν αυτήν την επιθυμίαν ή μητέρα μου, μ' έπήρεν από τό δεξιόν χείρι, με εισήγαγεν εις τό ήλιώτερον δωμάτιόν της, μ' ήθαλε να καθήσω δίπλα της εις τό κρεβάτι: που μ' έγένησε και ήρχισε να κλάη άπαρηγόρητα και να μου λέγη λόγια συγκινητικώτερα και από τά άλλα. "Έγώ, παιδί μου, δέν άνηλίκωσα κολύν καιρόν τής άρετής του πατέρα σου' αυτό ήτο τό θέλημα του Θεού. Άμέσως μετά την γέννησίν σου ήκολούθησεν ό θάνατός του που άριστος έσένα έφρασεν και ήμένα χήρην και μου έφερον διας τής δυστυχίας τής χηρείας, τάς οποίας γυμνάζουν καλά μόνον ίσαι γυναίκες εδ-

3. Τό τεμάχιον αυτό, ως λόγος και ως ακριβών, είναι από τά άριστοχρημικώτερα και συγκινητικώτερα κείμενα του Χριστοστόμου.

μήθραν εις αυτήν την κατάσταση. Δέν είναι δυνατόν να παρασταθώ με λόγια ή διαρχεσιμονικά και ή τραχμία. E εις την όποιαν γίνεται μία κόρη, που μόλις έδύθησεν από τό πατρικόν της σπίτι χωρίς να γυμνάζη τόν κόσμον και έξωθεν προσβάλλεται από πένης άνυπόθερον και άναγκάζεται ν' άναλάβη φροντίδας άνωτέρας και από την ήλικίαν της και από την γυναικείαν της φύσιν.

Διότι, νομίζω, πρέπει και τών άπορητών την ήμελίαν και πονηρίαν να προσέχη, και τών συγγενών τής επιβουλής ν' άποκρούη, και τών έφρόν τής άσυχλίας και την σκληρότητα κατά την είσπραξιν τών φόρων να άπορέχη με γυναικώτητα. "Όταν δέ τύχη ν' άφίση και παιδί ό μακαρίτης, ή κατώτατος γίνεται χειρότερα. 364 A Και κορίτσι άκόμη να είναι υποβάλλει την μητέρα του εις μόριαν φροντίδας, μολοντί την άπαλλάσσει από τά καλά έξοδα και τών φόρων' αν όμως είναι άγορή την πλημυρίζει καθημερινώς με μόριους φόβους και πολλές φροντίδας' άριστα δέ και τά έξοδα εις τά οποία αναγκάζεται να υποβλήθη διά να τό αναθρήψη και τό μορφώση όπως άριστα εις ήλιώτερον πολιτήν.

Εμένα όμως δέν μ' έπεισαν δια αυτή ή δυστυχία να συνάβω δεύτερον γάμον και να φέρω άλλον άνδρα εις τό σπίτι του πατέρα σου. Έπρόσμηρα να ήω εις την άμφεβολίαν και την άνυχτίαν και παρέμεινα εις την εσθήσαν του Θεού. B έπειτα όμως εφίρσασα εξαιρετικήν άνακοήσασιν εις την δυστυχίαν μου, καθώς έδειπα διαρκώς την μορφήν σου που μου διατηρούσεν έμμένον άκριβή εικόνα του μακαρίτου. Διά τούτο όταν ήσαν άκόμη μόρη και δέν είχας μάθει άκόμη να ήμνηξ, εις την ήλικίαν που τά παιδιά έδιδου ιδιαίτερον χαράν εις τούς γονείς των, μου έχάρησε πολλήν παρηγορίαν. Και έπειτα έσύ δέν είχες τό δικαίωμα να με καταγορήσεις ότι να μόν ύπέμεινα την χηρείαν με γυναικώτητα, άλλ' ήμέλωσα λόγω τών άνυχτίων τής χηρείας την παρουσίαν σου, πράγμα που συνέβη, όπως έείπω, εις πολλά έφρανα. C Έγώ και την πατριάν σου περιουσίαν διαφύλαξα άσφαλείαν και δια έχεαίξαστο διά την προκοπήν σου δέν παρέλείψα να τό έξοδοσου, χρησιμοποιούσα την περιουσίαν που έφερα ως προίκα από τό πατρικόν μου σπίτι.

Μή νομίζω όμως ότι που λέγω τώρα αυτά τά πράγματα διά να σέ προσβάλω, έχω-σού τό λέγω διά να σου ζητήσω, δι' δια δια έκαμα, μίαν χείριν' να μη μ' άφίσης χήρην διά δεύτερον φοράν να μη μου άναθήξ πάλιν τό πέθος που τώρα πλέον έχει άποκοιμηθή. Παρέμεινε πρώτα τόν θάνατόν μου — ίσως έπειτα από άλλον καιρόν να άποτάνω. Οι νέοι έχουν την έλπίδα να φθάσωσι εις διατό γήρας, ήμείς όμως οι γυμναμένοι δέν περιμένωμεν τίποτε άλλο έκτός από τόν θάνατον. Όταν λοιπόν με παραδόσης εις την γήν και άνακαταύξης τά όσα μου με τού πατέρα σου, τότε πύγαινα δ-

που θέλεις και κατέβησε εις όποιαν θάλασσαν θέλεις· τότε δεν θα σ' εμποδίσω κανείς. **D** Έως ότου ήμεις άναγνώσι, κάμε άπορογήν να μείνω μαζί μου, και μη άνατραπούς εις τον Θεόν χωρίς λόγον, ρίπτω εις τόσην δυσπραγίαν άπό που δεν σου έπαισα εις τίποτε. Έάν ήγες να μη κατηγόρησες ότι οι παρασέρω εις κοσμικές φροντίδας και οι άναγκαίω να διαχειρισθής μόνος σου την περιουσίαν σου, τότε να μη παύσθης ούτε της σπουδής τού νόμου ούτε την άνατροφήν σου ούτε τα κοινωνικά έθιμα ούτε τίποτε άλλο· τότε να φήγης μακρύνω μου εάν να είμαι ήθηρά και άναγκαίος σου. Άν ήμεις κάμνω τό παν διά να σε διακοιλώω να ζήσ· κατά τον τρόπον που δού επιθυμείς, τότε, άν όχι τίποτε άλλο, ως σε κρατώ τολάχιστον κοντά μου αυτή ή διακοιλώσις. **E** Όσον και έν λέγεις ότι οι άναποδύ παλαιοί, κανείς δεν θα σε βοηθήσῃ ν' άπολαύσῃ· τόσην έλευθερίαν, ώστε να ζῆς σύμφωνα με την επιθυμίαν σου, έπειδή κανείς δεν ένδιAPERεται διά την πρόβον σου τόσον, όσον ήγώ.

ΗΚΛΑΘΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΙΛΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΑΣΙΩΜΑ
ΚΑΙ ΑΓ' ΑΝΑΤΗΣ ΑΔΟΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

6. Αυτά και άλλα περισσότερα μου έλεγαν ή μητέρα μου και ή γνή θεοτίδωρα πρὸς τον λαμπρὸν φίλον μου. Αυτός ήμεις έχι μόνον δεν έπέθετο με αυτό· άλλ' επέμενε περισσότερο εις την προηγουμένη άπαίτησιν του. Και ένθ' συνεζήσαμεν τάς κλητήρας· και αυτός μόν' ή' άπαραικώσατο, ήγώ δε δεν έσυμφορούσα. 365 Α ήμενα έθόσα κάποιον πληροφορία που μες συνετάραξε και τούς δύο· ότι δηλαδή επρόκειτο να προαχθώμεν εις τό επισκοπικόν άσίωμα. Έγώ τότε, μάλιστα ήκουσα αυτήν την εἴδησιν κατέληθην ταυτοχρόνως από φόβον και από άπορίαν· από φόβον μόν', διότι άνηγορεύσα μήπως άναγκασθώ να δεχθώ τό άσίωμα διά της βίας, από άπορίαν δε, διότι δεν ήμπορούσα να καταλάβω, πώς τούς ήλθεν αύτὸν τὸν άνθρωπον να σκεφθόν τέτοιο πρόβλημα δι' ήμεις. Διότι ήπειλάων τον καιόν μου, δεν άδρακα ότι ήγχα τά προσόντα που απαιτούνται διά τό τριτητάτον αυτό άσίωμα.

(1) Δι λαμπρός φίλος μου με' επισκέψθη (δικαιώτως, μου ήγνωστοποίησε την πληροφορίαν με την ιδέαν ότι δεν την ήγχα άκούσει και με παρεκάλεσε να τηρήσωμεν και εις αυτήν την περίστασιν, έπως και προηγουμένως, κοινήν στάσιν. **B** προσέθετο δε ότι άρνούει εις με την πρωτοβουλίαν και ότι είναι έτοιμος να με άκολουθήσῃ οποιαδήποτε όδον προτιμήσω, είτε άπαρτήσω είτε δεχθώ την χειροτονίαν. Έγώ

4. Μερικά χειρόγραφα έχουν εις τό σημειον αυτό «επισκοπή», άλλα «Ιερουσόλη». Ο Άρσοστόμος δεν κάμνει καμμίαν διάκρισιν εις τό έργον του και διαιεί γενικώς περί Ιερουσόλης. Η σχηματισμένη πάντως έντομως είναι ότι οι δύο νού είναι έτελέη επισκοπία.

ήμεις εκατάλαθε ότι ήτο πρόθυμος να δεχθῃ την έπιλογήν και θέσθῃ· ρησα ως ζήμιαν διά τό πλήρωμα της 'Εκκλησίας να στερήσω έξ αιτίας της ιδιότης μου άνακατόνητος την ποιμήνην του Χριστού από τάς άνηρωσίας ενός νέου τόσον καιού και έπιταξίαι εις την διεύθυνσιν τὸν καιόν. Δεν του ήφανέρωσα λοιπόν την γνώμην που ήγχα σχηματίσει διά την άντιματότητον της καταστάσεως, μολοντά ποτε προηγουμένως δεν του ήγχα κρύψει καμμίαν σκέψιν μου. Του είπα μόνον ν' άναβάλωμεν την λήξιν της άποφάσεως δι' άλλην άραν, 'C' έρ' όσον τό ζήτημα δεν ήτο καταπέτρον, τον έπεισα άμύπως να μη τό σκέπταται τώρα καθόλου και τον άρρησα να πιστεύῃ ότι θα συμφωνήσω καί ήγώ μαζί του, άν ουδέψ' να χειροτονήθῃ διά της βίας.

Έπειτα από λίγον καιρόν ήλθε κρυφά ο επισκοπος που έπρόκειτο να μες χειροτονήσῃ, ο δε φίλος μου, που δεν τό ήγχα μάθει, προσελήθη με κάποιον άλλην πρόσωπον και ημερομίσθη να δεχθῃ τον ζυγόν της Ιερουσόλης, έπειτα ότι σύμφωνα με την ύπόθεσιν μου θα τον άκολουθήσω και ήγώ ή άλλων νομίζων ότι αυτός ακολουθεί ήμει. Διότι μερικοί από τούς παρασέρμενους, μόλις τον είδαν να δυσωσιασθῇ διά την σέλληφν, τον εξημέτησαν λέγοντες ότι είναι παράξενον. **D** ο μόν θρασύτερος κατά την κοινήν πεποιθήσιν (ήνωσόντες ήμει) να άπακούσῃ με πολλήν εὐκολίαν εις την άπόφασιν των πατέρων, αυτός δε που θεωρείται πολύ φρονιμώτερος και ημερώτερος να αὐθαδέῃ με έπαρσιν, να προσπαθῇ να ξεσηπῃ και ν' άγυιάνῃ. Έπειτα από αυτά τά λόγια ύπεχώρησον. Μάλιστα ήμεις εκληρονομήθη ότι ήγώ διέφυγα, με' επισκέψθη σπου με κατηγή, εκάθησε δίπλα μου και ήρώτα με ποῦ ήμύλησῃ, άλλα δεν άδρακα λόγους να παραστήσῃ τον έδικασμόν που όπείσῃ μάλιστα ήνωγε τό στόμα του, ή στενωχουρία τὸν ήμαρτίξῃ να ήμύλησῃ, καθὸς τον έβλεπα διακριμένον και ταπεινόν, και φυσικά ήρωήριξα διά ποιον λόγον κέρρισκεται εις αυτήν την κατάσταση, ήρωια να γελῶ από την χαράν μου και κρατῶν τό δεξιόν του χέρι επροσκαθούσα να τον φιλήσω· και ιδόσα τον Θεόν που ή μηχανή μου έπέταξε τον σκοπόν της. Έκείνος ήμεις έλοπατο και άπενοχωρεῖτο περισσότερο τώρα, που με είλα χαροῦμενον και γελαστόν, και κατάλαθεν ότι του ήγχα προστάσει άπάτην.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΦΥΓΗΝ

366 Α 7. Και άφρο κάποτε ήρώκαον από την ταραχήν του, είπα,

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Άν ήμείνα με περιεπρόντητες τελείως και δεν με ύπολογίζεις πλέον καθόλου, χωρίς να έμαρ τον λόγον, τολάχιστον πρέπει να φροντίσῃς διά την ιδιότην σου όπαδύξην. 'Αλλ' έού

μέ την σπάν σου ηρωδες διου τού κόσμου τὰ στήματα και ελαι λέ-
γουν ότι περιεφρόνησες τὸ ἱερὸν λειτουργημα ἀπὸ ματαιοδοξίας, και
δὲν ὑπάρχει καινὴς νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν. Ἐγὼ εἶπε
εἰς τὴν ἀγορὰν δὲν τοῖμα νὰ παρουσιασθῶ, διότι παρὰ πολλοὶ μὲ
πλησιάζουσιν καθημερινῶς και ἀρχίζουν τὰς κατηγορίας. Μόλις σα-
νὸ εἰς κανὲν σημεῖον τῆς πόλεως, μὲ παίρνουν ὁμιλητάρας οἱ φίλοι
μας και μὲ ἐπιτίπτουν τὴν μεγαλύτεραν εὐθύνην δι' ἣν συνέθη.
Β' Ἀπὸ ἐγνώριζας λέγουσι τὴν γνώμην σου —δίδει καιμὶα σά-
φης σου δὲν σοὺ ἦτο ἀγνωστος— δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν κρύψῃς ἔπρε-
πε νὰ μὲς τὴν γνωστοποιήσῃς και ἡμεῖς θὰ εὐρίσκαιεν τρόπον νὰ τὸν
συλλάβωμεν. Καὶ ἐγὼ κοκκινίσω και ἐντρέπομαι νὰ τοὺς εἰπῶ ότι
δὲν ἤθελα εἶναι εἰς τὴν ἀπόρασιν ἀπὸ καιρὸν διότι φοβο-
μαι μήπως νομίσουν ότι ἡ ψαῖμα μας εἶναι ὑποκριτικὴ. Ἀκόμη δὲ
και νὰ εἶναι ὑποκριτικὴ —ὅπως και εἶναι πραγματικὰ και οὕτως εἶπὸ
θὰ τὸ ἀρνήσῃς ἔπειτα ἀπὸ τὴν σημερινὴν σου συμμετορὰν ἀπέ-
ναντι μου— νομίζω ότι εἶναι καλὸν νὰ τὸ κρύπτωμεν ἀπὸ τοὺς ἄλ-
λους ποὺ μὲς ἔχουν εἰς καλὴν ὑπόληψιν. Νὰ ποὺ εἰπῶ λοιπὸν τὴν
ἀλήθειαν διὰ τὰς μεταξὺ μας σχέσεις δὲν τοῖμα και C ἔτσι ἀνεγ-
κρίνομαι νὰ σκοπῶ και νὰ σκοπῶ εἰς τὸ ἔθνος, ν' ἀποφάγω θοοὺς
μὲ συναντοῦν και νὰ λοξοδρομῶ. Δὲν δὲ μὲ ἀπαλλάξουσιν ἀπὸ τὴν
προηγουμένην κατηγορίαν τῆς ὑποκριτικῆς ψιλίας τότε θὰ μὲ κα-
τηγορήσουν ὡς φροσύνη. Δίδει ποτὲ δὲ θὰ ἐπιθέσθουν νὰ πιστεύουσιν
ὅτι σοὺ κατέλας και τὸν Βασίλειον εἰς τὴν ἑλπίαν εὐφραν μὲ τοὺς
ἄλλους ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γνωρίζουν τὰς σκέψεις σου.

Ἄλλὰ δὲν μπορῶ ν' ἀσφαλίσθῃ πολὺ μὲ τὴν πλευρὰν αὐτὴν,
ἀφορῶ ἔτσι σοὺ ἔπρεπε. Τὴν ἄλλην ἐντροπήν ἤμεις πᾶς θὰ τὴν ὑπο-
φέρωμεν; Δίδει ἄλλοι οἱ κατηγοροῦν ὡς ὑπερήφανοι, ἄλλοι ὡς φι-
λιόδοξοι και ἄλλοι τίσις ἀκατάστατοι, σοὺ ἀποδοῦν και τὰς δύο
αὐτὰς κατηγορίας μαζί. D' Ἀκόμη δὲ ὀφείλου και τοὺς ἐκτελεστο-
ρας ποὺ μὲς ἔκαμα αὐτὴν τὴν τμήν και λέγουσι ότι τοὺς ἤθελε
νὰ πᾶσαν και μεγαλύτεραν ἀκρίβειαν ἀπὸ ἡμᾶς, διότι κατέ-
βλεψαν ἔθους ἄνευ μεγάλης ἀξίας και προσέφερον ἔξωθεν τὰς
ταμητικὰς αὐτὰς θέσεις εἰς τὰ χρεώστικα παιδάκια, ποὺ δὲν τὰς εἴ-
χαν εἰσπίσει οὕτως εἰς τὸν ὄνον των τὰς προτερῶν εἰς παιδείαν
ποὺ πρὸ ἄλλου καιροῦ ἀκρίβειαν ἠσχολοῦντο μὲ τὰς φροντίδας τοῦ
κόσμου, μόνον και μόνον δίδει τώρα τελευταία δοσιμῶσαν τὰ
φρόδια των, ἐφόρασαν μαθηρα και ὑποκρίνονται τοὺς σοδαροὺς και
κατηρεῖς. Ἐκείνοι ποὺ ἔχουν εἰς τὴν ἄσκησιν ἀπὸ τὴν παιδικίαν
των ἡλικίαν ἕως τὸ βαθὺ γῆρας εὐρίσκονται μεταξὺ τὸν ἀρχομέ-
νων, ἀρχόντες δὲ αὐτῶν εἶναι τὰ παιδιὰ των ποὺ οὐτε κἄν ἔχουν
ἀκούσει τοὺς κανόνας, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποιουσ ἀσκαίται ἡ ἐξουσία
αὐτῆ. E Ἀὐτὰ και ἄλλα παρόμοια ἔρχονται και μὲ λέγουσι συνε-
χῶς. Καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω οἱ νὰ τοὺς ἀπολογηθῶ και οὐ παρακαλῶ
νὰ μὲ διαφωνήσῃς σου. Δίδει δὲν φωνάζομαι ν' ἀντιφρονῆσαι τὴν

χειροτονίαν και νὰ ἐκίνομας τὴν ἔχθραν τῶσαν μεγάλων ἀνδρίων
χωρὶς κανένα λόγον φωνάζομαι νὰ ἐφθάσαι εἰς τὴν ἀπόρασιν αὐ-
τῆν ἔπειτα ἀπὸ ὑπολογισμὸν και ὄφρων σκέψην, διὰ τοῦτο δὲ θὰ
ἔχῃς και τὴν ἀπολογία σου ἑτοίμη. 367 A Εἶπέ μοι λοιπὸν ἂν
ἠμποροῦμαι νὰ προβάλλωμαι εἰς τοὺς κατηγοροὺς καμμίαν εὐλογίαν
πρόφασι.

Διὰ τὴν ἄδικαιαν ποὺ ἔκαμες εἰς ἐμὲ προσωπικῶς δὲν σοὺ ζη-
τῶ τὸν λόγον οὕτε διὰ τὴν ἀπάτην οὕτε διὰ τὴν προδοσίαν σου
πρὸς ἐμὲ ὁ ὅποιος πάντοτε ἔπρεπε τόσον φιλικὰ ἀλοήματα δὲ' ἐσθ.
Ἐγὼ ἀκόμη και τὴν ψυχὴν μου —διὰ νὰ χρησιμοποιοῦμαι μίαν εὐ-
χάνην— σοὺ τὴν ἔφερα και τὴν ἀπέβην εἰς τὰ χεῖρα σου, ἐνθ' οὐ
ἔδειξες τόση πανουργίαν ἀπέναντι μου, οὐν νὰ ἐπρόκειτο νὰ φι-
λαχθῆς ἀπὸ κανένα ἐχθρὸν σου. Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃς
ὡς ἐθέλῃς ἐάν μὲν ἦσαν ἔθνος ότι ἡ ἀπόρασις νὰ χειροτονηθῶμεν
ἦτο ἀσέβημα, νὰ μὴ χάσῃς και σὺ τὴν ἀφέλειαν, ἐάν δὲ τὴν ἔκα-
ρασαις ἐπιδοσθῆναι, ν' ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὴν ζημίαν και ἐμὲ ποὺ πάν-
τοτε ἔλεγες ότι μὲ ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπὸ ἑαυτὸν. B Σὺ ὅμως
ἀντίθετα ἔκαμες τὸ πᾶν διὰ νὰ πᾶσαι εἰς τὴν παγίδα συμπαρε-
φρόνης μὲ βόλον και ὑποκρισίαν πρὸς ἐκείνον ποὺ πάντοτε σὸν-
θῆς νὰ σοὺ ἐμίλη και νὰ σοὺ φέρεται μὲ εὐκρίνειαν και μὲ ἀπό-
τητα.

Ἄλλὰ τέλος, εἶπα δὲν εἰς κατηγοροῦ τῶρα δι' αὐτὰ οὕτε σοὺ
ζητῶ τὸν λόγον διὰ τὴν μοναξίαν, εἰς τὴν ὅποιαν μὲ κατέλειπας
μὲ τὴν διακοπὴν ἐκείνης τῆς σιγῆς ἀνεκαστορῆς, εἰς τὴν ὅποιαν
ἐβρουσα τόσην ἀχαριστίαν και ἀφείλιαν. Ἄλλὰ τὰ ἔργια εἰα
και τὰ ὄφρα μὲ σκοπῶναι μὲ σκοπῶναι και πρᾶσται, ἔχι δίδει και οὐ μὲ πα-
τήσαι μὲ προσέβαλες. C Ἄλλὰ δίδει ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἀδέχθην
τὴν φίλιαν σου θέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου τὸν ὄρον νὰ μὴ οἱ φέρω
ποτὲ εἰς τὴν δυσκολὸν θέαν νὰ ἀπολογηθῆς διὰ τὰς περὶ τὰς ποὺ
θὰ μὲ προένησας. Φυσικὰ γνωρίζεις και ὁ ἴσιος ότι δὲν μὲ ἐπρο-
ξήνησας μικρὰν ζημίαν. Θυμησάου ὅσα ἔλεγαν και οἱ ἄλλοι και ἡμεῖς
μεταξὺ μας ότι παρεβόλων πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἄπροσοῦνην
και τὴν φιλικὴν ἀλληλεπιστορῆσίν μας. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι εἰσι
ἔλεγον ότι ἡ ὀφειλὴν μας θὰ ἀφείλῃσιν πολὺ και πολλοὺς ἄλλους,
ἐγὼ ὅμως ποτὲ δὲν ἐπέβην ἐπὶ θὰ ἀφείλοισαι ἄλλους, τολμά-
χιστον ὅσον ἐγγράστο ἀπὸ ἐμὲ, D Ἄλλὰ πάντοτε ἔλεγες ότι θὰ ἔχο-
μεν τὸ δευρατικὸν κέρδος νὰ μνησθῶμεν ἀπορροβλήτοι ἀπὸ τοὺς ἐχ-
θροὺς μας. Καὶ ποτὲ δὲν ἔκαμα νὰ σοὺ ὑπενηθίμω και οἱ καιροὶ
εἶναι δυσκολεῖ, ότι ὑπάρχουν πολλοὶ ἐπιβουλεῖ και ότι ἡ γνησία
ἀγάπη ἐξερῆνισθη και ἀντανασκόσθη ἀπὸ τὸν φθόνον ἐν μέσῳ
παγίθων διαβαλομένων και ἐπὶ ἀπάλλεων πόλεων περιπατοῦμαι
(Σειρ. 9, 13). Εἰς εἰα τὰ σημεῖα ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ
θὰ ἀχαριστήσθουν ἂν μὲς συμβῶν ἀτυχία και καινὴς δὲν θὰ λυπη-
θῇ μαζί μας, ἐκτὸς τῶν ἐλαχίστων. E Πρόσχε μίμους εἴδομεν

ποτέ εις διάδοσιν και εις μὲν τοὺς ἄλλους προκαλούμεν τὰ γέ-
λοια, ἡμεῖς δὲ ὑποστούμεν μεγάλην ἡθικὴν ζημίαν. Ἐδελφεὺς ἀπὸ
ἀδελφοῦ βοηθούμενος δε πάλιν θυρεὸς καὶ ὡς μαμοχλαμμένη βασι-
λεία» (Παροι. 18, 19). Μὴ διαλύσῃς λοιπὸν αὐτὴν τὴν γυναικὰ φε-
λίαν, μὴ κατακρήφῃς τὴν ἀσφάλειαν ποὺ μὰς χερσὶ. Αὐτὰ και
ἄλλα περιστάσεις σοῦ ἔλαγα συνεχῶς μὴ ὑποκαύμενος δι: κάποτε
θὰ πραγματοποιηθῶν, δίδει ἐπίσταται δι: ἥσαν εὐλαμνιτὴς ἀπάντι
μου. Ἦθελα ἄλλως γὰρ οὐ θεραπεύσειν προληπτικῶς ὅταν ἀκόμη ἦ-
σουν ὑγιῆς και δὲν ὑποκατείνον δι: ἔλθετα φάρμακα εἰς ἀσθενή, πρῶ-
γμα ποὺ ἀπεβίβηται τῆρα. 368 Α Καὶ ποῦ ἔλα αὐτὰ δὲν ἐκέρδιση
τίποτε ὁ δυστυχὴς και δὲν καθάρθῃσι τίποτε ἀπὸ αὐτὰς τὰς προ-
μυθίας.

Δίδει δὲ τὰς συμβουλὰς μου δὲν τὰς διαδοῦς καθόλου ὄπ' ἄθην,
ἀλλὰ τὰς παρεργόντες τελείως και μὲ ἄριστος ἀναταράσσων
εἰς τὸ ἄπειρον πέλαιος, σὶν πλοῖον χωρὶς κυβούρα, πα-
ραδίδωται ἔλα τὰ ἄριστα κήματα ποὺ θὰ μὲ κτηθήσων. Καὶ ἂν κέ-
ποιτα συμβῆ γὰρ μὲ σκοποφυλάξων ἢ γὰρ μὲ χλιδαῖσων ἢ γὰρ μὲ ὀβρι-
σων ἢ γὰρ μὲ ἐπιδοκίμωθῶν — πρῶματα ποὺ συμβαίνων συχνῶ-
ς εις ποῖον θὰ καταφύγῃ; Εἰς ποῖον θὰ ἐκμαντρεθῶ τὴν στενωπῶ-
ριον μου; Ποῖος θὰ θαλήτῃ γὰρ μὲ ὑπομῆται; Ποῖος θὰ ἐμποδίσῃ
δοῦς μὲ λυποῦν γὰρ συνεχῶς τὸ ἔργον τῶν και καὶ θὰ μὲ παραγορή-
σῃ και θὰ μοῦ δώσῃ θάρρος γὰρ ὑπομῆται γυναικίτικα τὴν κα-
κοήθειαν τῶν ἄλλων; Β Δὲν ὑπάρχει κανεὶς, ἀφοῦ ἐὰν στέκει μα-
κρῶς ἀπὸ τῶν προμηρὸν πόλεμον και δὲν εἰσὶν εἰς θέαν οὐτε τὴν
ἀπεργνωμένη κραυγὴν μου γὰρ ἀκούσῃς. Γνωρίζεις ἄραγε τί κα-
κὸν μοῦ ἐπροξέγγισες; Καταλαβαίνεις ἄραγε τῆρα πῶσον βαθεῖαν
πληγὴν μοῦ ἔδωκας γὰρ τὸ κτενημῶς σου;

Ἄλλ' ἄς τ' ἀρξώμεθα αὐτὰ τῆρα, δίδει δὲν εἶναι δυνατὸν γὰρ
διερθεῖσων δοκ εἶναι οὐτε γὰρ εἰσόμεθα διεξοδὸν εἰς τὰ ἀδελφῶτα.
Ἐκεῖνο ποὺ μ' ἐνδιαφέρει εἶναι, τί θὰ εἰποῖμεθα εἰς τοὺς ἄλλους;
τί θ' ἀπολογηθῶμεθα εἰς τὰς κατηγορίας τῶν;

Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΤΗΝ ΑΘΑΤΗΝ

8. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Καὶ τότε ἐγὼ τὸ ἀπήτητα. Ἐχε
θάρρος. Ἐγὼ οὐκ εἶμι μόνον ἀρῆτιμος ὡ' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην
δὲ ἔλα μὲ κατηγοροῦν, C ἀλλὰ θὰ προσπαθῶ ὡ' ἀπολογηθῶ κα-
τὰ δύναμιν και δι: ἔλα μὲ ἀπ' ἡλιείας ἀπὸ τὴν εὐθύνην. Καὶ, ἂν
ἐπιτύχῃς, θ' ἀρχίσω τὴν ἀπολογίαν μου ἀπὸ αὐτῶ. Θὰ ἤμουν παρῶ-
λογος και ποῶ ἀγνώμων γὰρ ἀδιαφορῶμαι μόνον διὰ τὴν ὑπόληψιν
τῶν ἄλλων δι: ἡμὲ και γὰρ κατὰ βῆμα κἀμὰ προσπαθῶμαι διὰ τὴν ἀναί-
ρασον τῶν ἐναντίον μου κατηγοροῦντων, γὰρ μὴ προσπαθῶμαι δὲ γὰρ
παῖσον τῶν ἀγαπητότερον φίλων μου δι: ἂν τὸν ἡδύκοι, τὸν φίλον
ποὺ μοῦ φέρεται μὲ εἰσὴν ἐπιτακίαια, ὥστε γὰρ μὴ θέλω γὰρ μὲ κα-

τηγορήσῃ διὰ τὰς ἀδικίας ποὺ κομίζῃ δι: τοῦ ἔλαμα, D ποὺ παρα-
μερίζῃ τὸν ἑαυτὸν τῶν και φροντίζει ἀκόμη δι: ἡμῶς θὰ ἤμουν ἀ-
γνώμων γὰρ τὸ δέξω ἀδιαφορῶμαι μεγαλύτεραν ἀπὸ τὴν φροντίδα
ποὺ ἔδειξεν αὐτὸς δι: ἡμῶς.

Ποῖαν ἀδικίαν λοιπὸν σοῦ ἔλαμα; Μὰ τὴν ἐξέτασον τὸ θέμα-
τος αὐτοῦ κρῖνον καλὸν γὰρ εἰσεῖθω εἰς τὸ πέλαιος τῆς ἀπολογίας.
Σὲ ἡδύκοις μὴπως, δίδει οὐ ἡθικῶτα και σοῦ ἐκρυψε τὰς σκέ-
ψεις μου; Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ἔλαμα διὰ γὰρ ἀφελήσου και ἐστὶ και ἐκεί-
νομα εἰς τοὺς ἀπολοῦς οὐ περιβόητος δι: ἀπάτης. Ἄν ἡ ἀπάτη εἶναι
πάντοτε κακὴ πράξις, ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν γὰρ χρησιμοποιεῖται πο-
τὲ ἐπιωφελεῖς, τότε ἐγὼ εἶμαι ἔλαμα γὰρ ἀπεβίβηται εἰς ἀσθενήσων
τιμωρίαν θέλει; Ε ἢ ἄλλων ἐπειθὲ ποὺ ποτὲ δὲν θὰ θαλήσῃς γὰρ
μοῦ ἐπιβόλις τιμωρίαν, τότε ἐγὼ θὰ ἀπεβάλω εἰς τὴν ἑαυτὸν μου
τὴν τιμωρίαν ποὺ ἐπιβόλιον οὐ δικαιοῦται εἰς τοὺς ἐνόχους δι: τῶν
κατηγοροῦμένων. Ἄν ἔλαμα ἡ πράξις τῆς ἀπάτης δὲν εἶναι πάν-
τοτε κακὴ, ἀλλὰ γίνεται καλὴ ἢ κακὴ ἀναλόγως γὰρ τὴν προαίρε-
σιν τῶν θρωπῶν, τότε παρατήσων τῆς κατηγορίας περὶ ἀπάτης
και ἀποδείξει εἰς ἐγὼ ἐχρησιμοποίησα τὴν ἀπάτην διὰ κακὸν σκο-
πὸν. Ὅταν ἡ ἀπάτη χρησιμοποιεῖται διὰ καλὸν, οὐκ εἶμι μόνον ἐκτι-
μῶνται αἱ μορφα και κατηγορίας, ἀλλὰ εἶναι ἕλαμα γὰρ ἐπιω-
φῆται ὁ ἀπατῶν ἀπὸ τοὺς ἀπαταμένους, ἂν ἄλλων γὰρ εἶναι ἐνοχῶ-
μομα.

369 Α Τόσον δὲ κέρθος φέρει ἡ εὐκαιρος ἀπάτη ποὺ προφί-
χεται ἀπὸ καλὴν προαίρεσιν, ὥστε πολλοὶ ἐμμαντρεθῶσων, δίδει δὲν
ἡθικῶσων εἰς στήθῃς ποὺ ἡ ἀπάτη ἐπιβόλιον. Καὶ ἂν ἀπολογηθῇς
μὲ τοὺς στρατηγῶς ὄλων τῶν αἰώνων, ὅς ἔργῃ εἰς τὰ περισσότερα
τῶσων τῶν κατωρθώσων γὰρ ἀπάτην και θὰ ἴθῃς δι: οὐ στρα-
τηγοὶ αὐτοὶ ἐπαινοῦσωνται περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποὺ ἐνέτη-
σαν χωρὶς στρατηγήματα. Διὰ οὐ τελευταία κερδίζων τοὺς πο-
λέμους μὲ περισσότερὰς ἀπειλίας εἰς ἀφῆσον και ἐξήλθον ὄλων
και ἔτα ἡ νίκη δὲν τοὺς ἀφελῆται καθόλου, ἀλλὰ δυστυχῶν και αὐ-
τοὶ δοκ και οὐ ἡττημένοι, ἀφοῦ και τὰ στρατηγήματα τῆς πόλεως
τῶν κατωρθώσωνται και τὰ τοιαῦτα ἀδειάζων. Β Ἐπειτα οὐ ἡττη-
μένοι δὲν τοὺς ἀφῆσων γὰρ ἀπολαύσων οὐτε τὴν νίκην ἐπέλασων
δίδει συμβαίνει ἐνίστη οὐ ἡττημένοι γὰρ κερδοῦσωνται μὲγα μέρος τῆς
δόξης διὰ τὸν λόγον δι: ἐπατήσων μόνον εἰς τὰ σῶματα, ἐνθὲ ἐνέ-
κρηται εἰς τὰς ψυχὰς ἐπὶ ἀποδεικνύσωνται ὅτι, ἂν ἦτο δυνατὸν γὰρ
μὴ πίπταν ὄταν δάλλωνται και γὰρ μὴ ἐπέργεται ὁ θάνατος ποὺ
σπαιμῆται τὴν ἐρμῆν τῶν, ἢ μαχητικῆς τῶν διαδόσων δὲν θὰ ἔσταμα-

6. Κατὰ τὸν Χρυσοστόμου ἡ ἀπάτη, ὅταν ἀποσκοπῇ εἰς τὴν ἐμμαντρε-
ψῆσων τοῦ σῶματος ἢ τοῦ ἀπαταμένου, οὐκ εἶμι δὲ ποὺ ἀπατόσων, ἐπιτίμῆται
σὶν γὰρ ἄλλων ἐπιβόλιον, ἔλαμα εἰς τὰς παραδόσεις ποὺ ἐναρξῆται. Καὶ
ἄλλοι ἔχων τὴν ἀποφῆν αὐτῆν, ὅσως ὁ Μ. Βασίλειος. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν
Παροιμῶν 19.

τοὺς ποταί. Ἀγαθῶς ἔκρινες ποὺ κατορθώσαι γὰ κινήσει μὲ ἀπάτη γίπται τοὺς ἔχθρους ἔχει μόνον εἰς συμφορὰν, ἀλλὰ καὶ εἰς γαλασποίησην. Εἰς περίπτωσιν νίκης διὰ τῆς ἀπάτης ὁ ἔκρινες μοιράζεται μεταξὺ κινήτων καὶ ἠττημένων, ἐφ' εἰς περίπτωσιν νίκης μὲ εὐφραδὸς στρατηγίᾳς ὁ ἔκρινες θέσται δόλοῦτος εἰς τοὺς κινήτας. Καὶ τὸ ἐξ ἴσου σπουδαῖον εἶναι διὰ οἱ στρατηγοὶ αὐτοὶ ἐξουφαλίζουσι εἰς τὸ κράτος ἀπάταις τὰ πλεονεκτήματα τῆς νίκης. C Διότι ἡ φρόνησις δὲν εἶναι οὐδὲν τὸν πλοῦτον τῶν χρημάτων καὶ τὸ πλῆθος τῶν σωματίων αὐτὰ μόνον, δευ χρησιμοποιοῦνται συχνὰ εἰς τοὺς πολέμους, ἐξαιρουμένην καὶ γέννηται, ἐφ' ἐκείνη δὲσιν περισσότερο ἀσφαίται, τόσον περισσότερο ἀσφαίται.⁶

Εἶναι δὲ πολὺ ἀναγκαῖα ἡ χρῆσις τῆς ἀπάτης ἔχει μόνον εἰς τοὺς πολέμους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εἰρήνην, ἔχει μόνον εἰς τὴν δημοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οικογενειακὴν ζωὴν. Εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα του, τῆς γυναίκης πρὸς τὸν ἀνδρα τῆς, τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν, τοῦ φίλου πρὸς τὸν φίλον, ἀκόμη δὲ καὶ τὸν παιδίον πρὸς τὸν πατέρα. D Ἡ θυγάτηρ τοῦ Σαουλ π.χ. δὲν θὰ κατόρθουσε νὰ λυτρώσῃ τὸν ἀνδρα τῆς ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ Σαουλ, ἐν δὲν ἐξαιρουμένη τὸν πατέρα τῆς. Καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς δὲ, διὰ τὴν αἰσῆ τὸν ἀνδρα ποὺ μάλιστα τὸν εἶχε ἀπαλλάξει ἐκείνη ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἐχρηματοποίησε τὸ ἴδιον μέσον (Α' Βασ. 19, 12 ἐ.).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ἄλλ' αὐτὰ δὲν ἔχουν σχέση μὲ ἐμὲ, διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἔχθρος καὶ ἀντιδικῶς, ἀλλ' ἀσφαίτως τὸ ἀντίθετον ἐγὼ εἰρήνηται καὶ τὸ μέλλον μου ἀσφαίτη ἀπὸ τῆς ἔκρινης σου ὁλήθην καὶ οἱ ἀκολουθοῦσα ὅπου βίβηταις.

Ε. Θ. ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ. Ἄλλ' ἀγαπητὴ καὶ θαυμάσια φίλα μου, δι' αὐτὸ ἀσφαίτως εἶπα πρὸ ὀλίγου διὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται ἡ ἀπάτη ἔχει μόνον εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ πρὸς τὰ ἀγαθὰ μὲς πρόσωπα ἀσφαίτη. Διὰ τὴν κατῳχρῆσιν δὲ διὰ εἶναι ἀσφαίτως ἔχει μόνον εἰς τοὺς ἀσφαίτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀσφαίτους, πῆγαιε καὶ ρήματα διὰ ἱερῶν καὶ θ' ἀσφαίτως, διὰ καὶ οἱ ἱερεῖς δὲν ἀσφαίται μόνον εἰς τὴν ἐπιστήμην των, ἀλλ' ἔνιστα καταφύγουσι καὶ εἰς τὴν δοξασίαν τῆς ἀπάτης, διὰ νὰ δώσουσι τὴν ὑγιάν εἰς τοὺς ἀσφαίτους. D O A Αἱ ἱερικαὶ συμβουλαὶ ἔνιστα δὲν γίνονται δεκταὶ λόγῳ τῆς δυσπραξίας των ἀσφαίτων ποὺ εἶναι πρῶτη μὲν εἰς ἀσφαίτως ἀσφαίτως. Τῶς οἱ ἱερεῖς ἀναγκάζονται νὰ φορέσωσι τὸ προσκεπτικὸν τῆς ἀπάτης, διὰ νὰ ἠμπορέσωσι νὰ κρύψουσι τὴν πραγματικότητά, ὅπως γίνεται εἰς τὴν θεατρικὴν σκηνήν. Καί, ἐν θέλει, θὰ ποὺ διηγηθῶ καὶ ἐγὼ ἕνα δόλον

6. Πολλὰ ἀπὸ τὰ στρατηγίματα τῶν ἀρχαίων στρατηγῶν ἐπιδόκουντο εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ γυναικῶν. Τὰ σπουδαιότερα ἀνεκέντησαν ὁ Πολύβιος εἰς τὸ ἔργον του Στρατηγίματα.

ποὺ ἤματις διὰ χρησιμοποιοῦν οἱ ἱερεῖς. Κάποιος προσελήθη ἀποτόμως ἀπὸ ἐφῆρδον πυρετὸν ποὺ ἀνέβαινε διαρκῶς. Ὁ ἀσφαίτης αὐτὸς ἔδωκε ἀσφαίτως τὰ φάρμακα ποὺ ἠμποροῦν νὰ σβῶσιν τὸν πυρετὸν καὶ ἐπιθυμοῦσε ἀσφαίτως νὰ πῆγ ἀνέμετο κρασί! B Ἐπειρακαλοῦσα μάλιστα εἶπες, ὅσοι εἰσῆγγοντο εἰς τὸ δωμάτιόν του μ' ἐπιμονὴν γὰ τοὺς ἐπιτρέψουσι νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτὴν τὴν καταστροφικὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ ἐν καιρῶς τοῦ ἔκρινες αὐτὴν τὴν χάρην, ἔχει μόνον θὰ ἐδωκῆσαν ὁ πυρετὸς, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπάσασιν ἀσφαίτως πλῆθην ὁ δυστυχῆς. Εἰς τὸ σκεῖνον αὐτὸ ποὺ ἡ ἐπιστήμη ἀσφαίτως εἰς ἀσφαίτως καὶ ἦτο σκεπτικὸς ἀσφαίτως, ἦλθεν εἰς βοήθειαν ἡ ἔκρινη δύναμις τῆς ἀπάτης, ὅπως θ' ἀσφαίτως ἀσφαίτως. Ὁ ἱατρὸς λοιπὸν ἐπέθρη ἕνα πῆρνον δοχείον ποὺ μάλιστα εἶχε δοθῆ ἀπὸ τὴν κείνον, τὸ ἐδῶκεν ἀσφαίτως εἰς τὸν κρασί, ἔπειτα τὸ ἐδῶκεν ἀσφαίτως καὶ τὸ ἐγέμισε νερό. Διὰ τὴν κατῳχρῆσιν νὰ ἀσφαίτως τῆσθ τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσφαίτως μὲ πολλὰ παρακατάματα. C διὰ νὰ μὴ προδοθῇ ἡ ἀπάτη ἀπὸ τὸ φῶς, καὶ τοῦ ἔκρινες νὰ πῆγ τῆσθ κρασί ἀπὸ τὸ γαλάκτω δοχείον. Ἐκείνος δὲ, προσὸ τὸ πῆρνον εἰς τὰ χεῖρα του, παραπῆρθη ἀσφαίτως ἀπὸ τὴν δοξὴν καὶ δὲν ἐπιθυμῆσε νὰ καλοεἰσῆσθ τὸ τοῦ ἔκρινες ἐπιθυμῆ ἀπὸ τὴν δοξὴν του, ἠπατήθη ἀπὸ τὸ σκότος καί, καθὼς ἐδῶκετο ἀπὸ τὴν ἰσχυράν ἐπιθυμίαν του, ἤσπασε τὸ ὄργον μὲ πολλὴν προθυμίαν καὶ ἀπὸ ἐξοφῆσαι ἐδῶκε τὴν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν καὶ εἰσῆγγε τὸν ἐπιθυμῆνον κίνδυνον. Εἶδες τὴν κέρδος προθύμην ἀπὸ τῆς ἀπάτης; Εἶναι ἀσφαίτως οἱ ἄλλοι τῶν ἱερῶν, ἐν θὰ ἦθελε κανεὶς νὰ τοὺς ἀσφαίτως εἰσῆγγε.

Θὰ παρατηρήσωμεν δὲ διὰ τὴν χρησιμοποιοῦν συνεχῶς αὐτὸ τὸ φάρμακον ἔχει μόνον οἱ θεραπευτικὸν τῶν σωματίων. D ἀλλὰ καὶ οἱ ἀσφαίτως μὲ τὴν θεραπεσίαν τῶν ψυχικῶν νοσημάτων. Μὲ τὸ φάρμακον αὐτὸ ὁ μακαρίος Παῦλος προσεπάσθη νὰ διαθέσθ ἀσφαίτως τῆς πολλῆς μισῆδος τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν περίετοιμα τὴν Τιμόθεον αὐτὸς ποὺ ἔγραψε πρὸς τοὺς Γαλάτας, διὰ οἱ περιεπαρῶμενοι δὲν ἔχουν νὰ κερδίσουν τίποτε ἀπὸ τὸν Χριστόν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ὁπῆθα τὸν ἑαυτὸν του εἰς τῆς ἀσφαίτως τοῦ νόμου αὐτὸς ποὺ ἐδωκῆσαν ὡς ἐπιθυμῆ τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου δικαιοσύνην μετὰ τὴν δικαιοσύνην τῆς πίστεως εἰς Χριστόν. H δύναμις τῆς ἀπάτης, ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται μὲ δόλον προλαβόν, εἶναι μεγάλη. E Πρέπει δὲ τὴν πρῶτην αὐτὴν νὰ μὴ τὴν νομιμαζομεν καὶ ἀπάτην, ἀλλὰ σφῆν ἐξοκονομήσαν καὶ τέχνησθμα ἱκανὸν νὰ εἰρή πολλοὺς πόρους εἰς τὰ ἀσφαίτως καὶ νὰ ἐκσῆσθ ψυχικὰ ἐπιθυμῆματα. Βεβαίως δὲν θὰ ἰσχυρῶς γονά τὸν Φινέε, ἰσχυρῶς ἐδῶκεσε δύο μ' ἕνα κτήνη, ὅσοι τὸν ἠλίαν, μολοντὸν προσέλασε τὴν πῆρνον τὸν ἑαυτὸν στρατιωτῶν μαζί μὲ τοὺς ἀσφαίτως των καὶ ἀσφαίτως εἰς τὸ νὰ πῆγ χεῖμαρως ἀσφαίτως ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν εἰσδοκατέρων ἱερῶν. Ἐν ἐφαρῶσθημεν

την ἀρχὴν νὰ ἀναζητήσωμεν τὰς πράξεις κατ' αὐτὰς καὶ ἀνεπαρκῆ-
τως ἀπὸ τὴν προαίρεσιν τῶν ἐκτελούμενων αὐτῶν. 371 Ἄ τὸς ὁμοῦς
θέλει ἠμπορεῖ νὰ κατακρίσῃ καὶ τὸν Ἀβραάμ ὡς ἔνοχον παιδικου-
νίας καὶ τὸν ἔργον καὶ τὸν ἀπογόνον τοῦ ὡς ἐνόχου πονηρίας
καὶ βλάβου, διότι ὁ μὲν πρότερος ὑπέστηρε τὰ φυσικὰ πρεσβεῖα, ὁ
δὲ δεύτερος μετέφερε τὸν πλοῦτον τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὸν στρατὸν
τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἄλλ' ἀσφαλῶς τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἕκτα· οὐκ
ἦτο δίκαιον ἐν ἐπιλομοσασμένῃ καὶ νὰ τὸ σκοπεύομεν αὐτό. Ὅχι δὲ
ἀπλῶς ἀπαλλάσσομεν τοὺς ἀνομιῶν ἄνδρας ἀπὸ κάθε κατηγορίας,
ἀλλὰ καὶ τοὺς θεωρούμεν διὰ τὴν ἔργα των αὐτῶν, διότι καὶ ὁ
Θεὸς τοὺς ἐπίστευε δι' αὐτὰ.

Ἀμαρτιῶν πρέπει νὰ δοκίμαται· μόνον ἐπιεικῶς ποῦ χρησιμο-
ποιεῖ τὴν ἀπάτην διὰ ν' ἀκρίβησῃ καὶ ὅχι ἐπιεικῶς ποῦ τὴν χρησι-
μοποιεῖ μὴ καλῶς προθέσει. Παῦλ' οὐχὶ δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ κα-
ταφύγῃ κανεὶς εἰς τὴν ἀπάτην διὰ νὰ προσφύγῃ μὴ αὐτὴν μεγάλως
ὀφθαλμῶς, ἢ ἐνθ' ἑλισθεὶς ἀνθρώποις ποῦ φέρονται μὴ εὐδόγηται ἐλα-
πτῶν ἀνεπιανορέσιμων τοὺς μὴ ἀμαρτωλοῦς.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΗΓΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΑΓΑΠΗ ΤΩΝ ΔΟΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

1. Ὡς ἠμποροῦσα νὰ εἰπῶ καὶ ἄλλα ἀκόμη διὰ ν' ἀποδείξω
εἰς ὁμάριον τρόπον νὰ χρησιμοποιοῦν ἡ δύναμις τῆς ἀπάτης καὶ
πρὸς τὸ καλὸν D καὶ ὅτι ἡ ἐπιέργεια αὐτῆ δὲν πρέπει νὰ ἐνομιμα-
ται ἀπάτη, ἀλλὰ μᾶλλον οὐκονομία θαυμαστή. Ἐπειδὴ ὅμως δεῖ
ἐλεγχθῆσαν εἶναι ἀρκητὰ διὰ ν' ἀποδείξω τὴν γνώμην αὐτήν, εἴ-
ναι περιττὸν νὰ μακρύνω τὸν λόγον κατὰ τρόπον φορητῶν καὶ κου-
ρασιατικῶν. Ἐξαιεῖ λοιπὸν τῶρα ἡ σκεπὴ σου ν' ἀποδείξῃς εἰς δὲν ἔ-
χρησιμοποίησα τὴν ἀπάτην πρὸς ὠφελειὰν σου.

Καὶ ὁ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Καὶ ποῦν κέρδος εἶχα ἀπὸ αὐτὴν τὴν
οὐκονομίαν ἢ σκεπῶν ἢ δὲν ἔειπες πῶς σοὺ ἀρέσει νὰ τὴν δομα-
ζῃς, διὰ νὰ πεισθῶ εἰς δὲν μὴ ἠπάτηρες;

Ε ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Καὶ ποῦν κέρδος εἶ ἠμποροῦσαι νὰ θεωρη-
θῇ ἀνώτερον ἀπὸ τὸ νὰ ἐκτελούμεν αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἀνόμιμα βί-
βηται πρὸς αὐτὸν ἀγάπης; Πράγματι, ὁμιλῶν πρὸς τὸν κορυ-
φαίου τῶν Ἀποστόλων, λέγει· Πέτρος, φίλεις με· Μετὰ δὲ τῆς
καταρατικῆς ἀπάντησίν του προσέειπεν· καὶ φίλεις με, ποιῶμαι
τὰ πρόβατά μου (Ἰω. 21, 16 ἰ.). Τριττὸ δὲ διδάσκαλος τὸν μα-
θητὴν ἐν τῷ ἀγαπᾶ, ἔχει διὰ νὰ μᾶθῃ (αὐτὸς ποῦ εἰσέρχεται εἰς
τὴν καρδίαν εἶναι καὶ γνωρίζει τὰ μυστικά του), ἀλλὰ διὰ νὰ δι-
δάξῃ ἡμᾶς πῶσον ἀνακαίριται διὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν τῶν προ-
βάτων. Ἀπὸ αὐτῶ εἶναι φανερόν, ὅτι εἶναι φανερόν καὶ τὸ ἄλλο·
εἰς ἐπιμελίᾳ περιερίθει πολλὴ ἀνακαίριτος μισθὸς τὸν κοπιῶντα
διὰ τὰ πρόβατα ποῦ τόσο ἀγαπᾶ ὁ Χριστὸς. 372 Ἄ ἡμεῖς δεῖν ἴ-
δομεν κανένα ἄνθρωπον νὰ προτιγῇ διὰ τοὺς ὑπηρέτας ἢ διὰ τὰ ζῷα
μας, τὸ θεωροῦμεν οὐκ ἐνδείξιν τῆς ἀγάπης τοῦ πρὸς ἡμᾶς, μω-
λοντοὶ δια αὐτὰ ἀγοράζονται μὴ χρήματα. Πῶσον ἄρα λοιπὸν δὲν
εἶ δόσῃ ἐπιεικῶς εἰς δόσας ποιῶμενοι τὸ παίξιμον ποῦ ἠγόρασαν
αὐτὸς ἔχει μὴ χρήματα ἢ ἄλλην ὑλικὴν τιμὴν, ἀλλὰ μὴ τὸν ἴδιον
τὸν θανάτου του, ποῦ ἠγόρασε μὴ τὸ εἶναι τὸ αἷμα του;

Διὰ τοῦτο δὲ, δεῖν ὁ μαθητὴς ἀπύρηναι, σοὶ, Κύριε, γνω-
ρίζεις πῶσον αὐ ἀγαπᾶ, καὶ ἐπέλεξεν ὡς μάρτυρα τῆς ἀγάπης
αὐτῶν τὸν ἀγαπώμενον, δὲν ἰσταμέτηρας εἰς εἶδος ὁ Σατῆρ, ἀλλὰ
προσέθεσε καὶ ποῦν εἶναι τὸ γνώρισμα τῆς ἀγάπης. Ἐ Συνδέεται
δὲ ἀπὸ αὐτοῦ εἰς ὁ Κύριος μὴ τὰς ἐρωτήσεις του δὲν ἤθελε νὰ δεῖ-
ξῃ πῶσον τὸν ἀγαπᾶσαν ὁ Πέτρος (πρᾶγμα ποῦ ἀπεκρίνωτο ἀπὸ
πολλὰ παραδείγματα καὶ περιστασιακά)· ἤθελε νὰ μάθωμεν καὶ ὁ
Πέτρος καὶ εἰς ἡμεῖς πῶσον αὐτὸς ἀγαπᾶ τὴν Ἐκκλησίαν ὡσαύ-
τως

7. Τὰ διδασκὰ καίματα εἰς τὰ ἐπιτομὰ περιέχοντα τὰ ἀναφορὰ εἰς
τὴν παρῶντα αὐτὴν ἐπιτομὴ εἶναι κατὰ οὐρανὸν εἰς Παρ. 21, 20
Πατρ. 16, 3· Πατ. 5, 9· Φιλίπ. 3, 7· Ἀποκ. 25, 7 ἰ. D. Basil. 18, 40 ἰ.
A' Basil. 1, 9 ἰ. Gav. 32, 3 ἰ. Gav. 27, 19 ἰ. Ἐξοθ. 11, 2.

να δείξωμαι και ήμετε μεγάλην φροντίδα δε' αὐτήν. Διατί ἄραγε δὲν ἐλυπήθη οὐρα τὴν μονογενῆ του Υἱὸν ὁ Θεός, ἀλλὰ τὸν παρέδωκεν, ἐφ' ὃν εἶχε μόνον; Διὰ τὴν συμπλοκὴν μαζὶ του τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἐφ' ὃν ἐλάλησεν ἐχθρικά καὶ τοῦ ἀναβλέψαι εἰς τὸν ἀδικησάν. Καὶ διατί ὁ Χριστὸς ἔχουσε τὸ αἷμα του; Διὰ τὴν ἀποκρίσιν αὐτὰ τὰ πρὸβατα ποὺ ἐνεγείρισεν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἀναδελφούς του. Ἐπακίμως ἀλόγως ἔλεγον ὁ Χριστὸς «τίς ἄρα ὁ πιστὸς βοσκὸς καὶ φρόνιμος. C ὅν κατέστησαν ὁ Κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν αἰκίαν αὐτοῦ» (Ματθ. 24, 46. Λουκ. 12, 42). Καὶ ἴδω πάλιν τὰ λόγια φαίνονται νὰ ἐκπρέξουν ἀπορίαν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν τὰ ἀπέρριψε λόγῳ ἀπορίας. Ὅπως ἀρετῶν τὸν Πέτρον ἂν τὸν ἄγαπῃ, δὲν ἐρωτοῦσε διότι ἐφ' ἑαυτὸν νὰ μῆθε τὰ αἰσθήματα τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς ἰδιότητος του ἀγάπης. Ἴσα καὶ τὴρα λέγειν, «τίς ἄρα ὁ πιστὸς βοσκὸς καὶ φρόνιμος», δὲν ἐρωτᾷ διότι ἀγνοεῖ τὸν πιστὸν καὶ φρόνιμον, ἀλλὰ διότι ἔδει νὰ παραστήσῃ πῶσον σπάνιον εἶναι τέτοιοι βοσκοὶ καὶ πῶσον σπουδαία εἶναι αὐτῇ ἡ ἐξουσία. D Κίτταξ εἰ πῶσον σπουδαίον εἶναι καὶ τὸ ἀνάλογον ἐρωτεῖν «ἐπὶ πῶσον τοῖς ὑπαρχούσιν αὐτοῦ κατεστήσῃ αὐτόν» (Ματθ. 24, 47. Λουκ. 12, 44).

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΥΠΕΡΒΗΚΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

2. Θὰ ἐξαικλουθῆς λοιπὸν ν' ἀρμισθῆς δι' ἡ ἀπάτη μου εἶχε καλὰ ἀποτελέσματα, ἀπὸ πρόκειται νὰ γίνῃς ἐπιστάτης τῆς περιουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνελάσῃς νὰ ἐκτελέσῃς τὸ ἔργον καὶ ἂν ἐξέλπει ὁ Πέτρος θὰ ὑπερέβαλε τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος; «Πέτρε, φώτισε με πλεον τοῦτον; Ποῖμαινε τὰ πρὸβατὰ μου». Καὶ ὅμως θὰ ἡμποροῦσε νὰ τοῦ εἰπῇ ἂν μὴ ἀγάπῃς, νὰ νηστεύῃς, νὰ κοιμησῇ κατὰ γῆς, νὰ κάμῃς σκληρὰ ἀγρυπνίας, νὰ προστατεύῃς τοὺς ἀδικουμένους, νὰ ἀναλάβῃς τὴν θέσιν τοῦ πατρὸς τῶν ὄρφανῶν καὶ τοῦ σκλήρου τῆς μητρὸς των. Ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ παραλείπει, E καὶ τὴ λέγει; «Ποῖμαινε τὰ πρὸβατὰ μου». Διότι ὅσα ἐντέτερα πρὸ ὀλίγου ἡμποροῦν εὐκολα νὰ τὰ ἐκτελέσουν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχομένους καὶ οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπιμελείας τῶσαν ψυχῶν, πρέπει νὰ παραμερίσῃ ἐλάλησεν τὸ γυναικίον φῶλον καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὸ ἀνδρικό. Νὰ

8. Ἀντὶ τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς μετ' ἐκείνων προσημύων ἐφ' ἡμᾶς καὶ τοῖς μετ' ἐκείνων, καὶ μαρτυρεῖται ἐκείνη χειροτονησῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἄρκαλον λατικὴν μαρτυροῦν. Τὸ πρῶτον θὰ ἐφαρμάνῃ ἐπὶ ὁ Χριστὸς ἐπιτακίσθαι τὰ πρὸβατα εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἀδελφούς του, τὰ δεύτερον σημαίνει ὅτι τὰ ἐνεσιεστήθη εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ὁσων ἄλλους τοῦ Ἀποστόλου.

ἔλθουν δι' εἰς τὸ μέσον ἐκείνοι ποὺ ὑπερπερὸν κατὰ πολὺ ἔλουν τοὺς ἄλλους καὶ ἴστανται κατὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς τῶσαν ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅσον ὑψηλότερος ἦτο κατὰ τὸ ἀνάστημα ὁ Σαουλ ἀπὸ ἐλάλησεν τὸ ἐβραϊκὸν ἔθνος' μᾶλλον εἰ ἀκόμη περισσώτερον. 371 A ἔδει δὲδ' δὲν πρόκειται νὰ μεταφρασῶμαι πῶσον ὑψηλότερος εἶναι ὁ θῆος τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ ποιμένος καὶ τῶν ποιμαινομένων πρέπει νὰ εἶναι τῶση, ὅση εἶναι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ λογικῶν ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων ζῶων, ἂν οὐ μεγαλυτέρα. Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικόν, ἐφ' ὅσον ὁ κίνδυνος ἀναφέρεται εἰς πολυπλοκῆτα πράγματα.

Ἐπειδὴ, ποὺ γάνοι πρὸβατα ἀπὸ ἐπιδρομῆν λύκων ἢ ληστῶν ἢ ἀπὸ ἐπιδημίας ἢ ἀπὸ ἄλλων σκηνημάτων, εἶναι δυνατόν νὰ συγχωρηθῆ ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ποιμνίου, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποχρεωθῆ εἰς ἀποζημίωσιν, ἢ ἵσχυρία θὰ εἶναι μόνον χρηματικῇ. Ὁ ἀναβάθων θῆος τὴν φύλαξιν τοῦ λογικοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, πρῶτον μὲν δὲν ἀποζημιώνει μὴ χρῆματα ἀλλὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν πρὸβατῶν, ἀλλὰ μὴ τὴν ψυχὴν του. B Ἐπειτα δὲ δεξιάνει μεγαλυτέρον καὶ σκληρότερον ἄγωνα. Διότι δὲν μίχεται ἁπλῶς πρὸς λύκους, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ληστὰς, δὲν φροντίζει ν' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τοῦ ποιμνίου ἐπιδημίας. Διὰ τὸ μῆθε ἐναντίον ποιῶν διετάσσεται αὐτὸς ὁ πόλεμος, αὐτῇ ἡ μάχῃ, ἕκαστος οἱ λέγει ὁ μακάριος Παῦλος «οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἡ μάχη πρὸς αἶμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τοῦτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἰουραναίοις» (Ἐφ. 6, 12). Ἐλέγκας λοιπὸν πῶσον φέρων εἶναι τὸ πλήθος τῶν ἐχθρῶν, πῶσον ἄγρια: αἱ φιλαιγγίαι τοῦ ποῦ ἀντὶ σκληρῶς πανοπλίαις ἀρκεύονται εἰς τὴν φθῶν των; C Ἐλέγας ν' ἀκούσῃς καὶ ἄλλο σθένωμα σκληρόν καὶ ὤρον; ποῦ εἶναι παρατεταγμένον κοντὴ εἰς τὴν πόλιν; Θὰ τὸ ἔθῃς καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἔθῃς παρατηρητήριον, διότι ὁ ἔθῃς ὁ Παῦλος μᾶς ὑποδεικνύει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς, «Φανερὰ εἶσι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἀτινά εἰσι πορνεία, μοιχεία, ἀκαθαρσία, ἀσέβησις, εὐθωλοκατεία, φαρμακεία, ἐχθραὶ, ἐρις, ζῆλοι, θυμὸς, ἐριβασία, κατακαλαία, ψιθυρίσματα, φουκόσιαι, ἀκαταστασία» (Γαλ. 5, 19) καὶ ἄλλα περισσώτερα' διότι δὲν τὰ ἀπερήθμισεν διὰ, ἀλλ' ἄραγε νὰ κρίνωμεν ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα.

Ἐπειτα οἱ ἐπιχειροῦντας νὰ καταστρέψουν τὸ ἄλογον ποιμνιον, D ὅταν ἴδωσιν τὸν ποιμένα νὰ φύγῃ, τὸν ἀφίουν καὶ ἀρκαθύνται εἰς τὴν ἀρκαγῆν τῶν πρὸβατῶν εἰς τὴν ἰδικὴν μετ' ὁμοῦς περιπέτων, οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἐλάλησεν τὸ ποιμνιον ἂν σπυλλῶσαν, δὲν ἀφίουν ἡσυχον τὸν ποιμένα, ἀλλ' ἐπιτάσσονται μὴ μεγαλυτέρον θρασύτητα καὶ δὲν πῶσον κρατῶν τὴν αὐτὸν καταβάλλον ἢ αὐτοὶ νικηθῶσιν. Ἐπὶ πλέον τὰ μὲν νωθώματα τῶν ζῶων, ἢ πελιν, ἢ ἐπιδημίας, τὰ τραυμάτια, καὶ ἐκτεθῆσται ἄλλο εἶναι φανερά, πρῶτον

πόδ ημπορεί νά συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν θεραπείαν των. Εἴ Ὑπάρχει δὲ καὶ ἕνα σπουδαιότερον μέσον διὰ τὴν ταχέως θεραπείαν τῆς ἀρρώστιας. Ποῖον εἶναι; Τὸ ἐστὶ αἱ ἑσκαὶ ἀνομιμαίαν τὰ πρόβατα νά δεχθῶσι τὴν θεραπείαν διὰ τῆς εἰας, ὅταν δὲν τὴν δεχθῶσι θεληματικῶς.⁸ Ὅταν π.χ. χρειάζεται καινουργίας ἢ ἐγκλήριαι, εἶναι εὐκόλιν νά τὰ δώσῃν ὅταν δὲ τὸ συμφέρον των ἀπαιτῇ νά μείνουν εἰς τὴν μάραν, τὰ κρατοῦν ἐκεῖ πολὺν καιρόν ἕως τοῦ προσφύρου ἄλλην ἀντ' ἄλλης προφῆν, τὰ ἕστοδίζου νά ποῦν μολυσμένα νερά καὶ ἐν γένει χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν εὐκόλιν δια τὰ μέσα τοῦ συντελοῦν εἰς τὴν θεραπείαν των.

374 A 3. Τὰς ἀσθενείας ὅμως τοῦ ἀνθρώπου πρώτα - πρώτα δὲν εἶναι εὐκόλιν νά τὰς ἐξ ἄλλος «οὐδαὶς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ» (Α' Κορ. 2, 11). Πῶς λοιπὸν ὁ πνευματικὸς ἱατρός θέ εὐρη τὸ κατάλληλον φάρμακον μὲς ἀσθενείας ποῦ δὲν ἤμπορεῖ νά διαγνώσῃ καὶ μάλιστα ἀφοῦ πολὺ συχνὰ δὲν γνωρίζει κἄν ἂν εἶναι κἄποιος ἀσθενής;

Ὅταν δὲ διαγνωσθῇ ἡ ἀσθένεια, τότε τὸ παρουσιάζει περισσότερο εὐκολίας, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νά θεραπεύσῃ καινῶς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τόσην εὐκόλιν, μὲ ὅσην εὐκόλιν θεραπεύει ὁ ποιητὴ τὰ πρόβατα. Εἶναι δυνατὸν καὶ ὁ πνευματικὸς ἱατρός νά εἶσῃ τὸν ἀρρώστον, νά τοῦ ἀπαγορεύσῃ τὴν προφῆν, νά τὸν καινουργίαι, νά τὸν ἐγκληρίσῃ, ἀλλ' ἡ ἰεουσία τῆς ἐπιβολῆς τῆς θεραπείας δὲν εὐρίσκει εἰς τὸν ἱατρὸν παρὰ εἰς τὸν ἕσιον τὸν ἀρρώστον.

Β' Ὁ θαυμασὸς ἐπιθετικὸς ἀγνώριζε καλὰ αὐτὸ τὸ πρῶγμα καὶ εἶπε: «οὐχ οὗ κυριεύσαν ὅμιν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμὲν τῆς χάριτος ὁμῶν» (Β' Κορ. 1, 34). Περισσότερον ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου εἰς τοῦς Χριστιανούς δὲν ἀρρῆκει νά διαρθῶσιν τὰ πταίσματα τῶν ἀμαρτιῶν διὰ τῆς εἰας. Οἱ μὲν κοσμικοὶ δικασταί, ὅταν θέσων τοῦς κοσμοκράτας ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου, ἀποῦν διὰ τὴν ἐξουσίαν των καὶ τοῦς ὑποδύουσι διὰ τῆς εἰας νά συνεχίσουν τὴν ἐρθεύ των. Εἰς τὸν ἕσιόν μας ὅμως κἄποιν πρέπει νά δεικνύμεθα τέτοιους ἀνθρώπους οὐχ μὲ τὴν εἰαν, ἀλλὰ μὲ τὴν ποιῆ. Διότι οὐκ μὲς παρέχον οἱ νόμοι τόσην ἐξουσίαν, οὐκ, ἂν μὲς παρέχον, θε ἡμωροποιεῖται νά χρησιμοποιοῦμεν τὴν δύναμιν τῆς. C' ἐρ' ὄσον ὁ θεὸς σφραγίσῃ τοὺς ἀπέχοντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν οὐχ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ ἐκ διαθέσεως.

Διὰ τοῦτο χρειάζεται μεγάλη τέχνη, ὅσπερ νά ποιηθῶν μὲ-

8. Ὁ Χριστοτομὸς χρησιμοποιοῖ ἐδῶ ὄρου τῆς κτηνωτρικῆς, τὴν ὁποῖαν γνωρίζει ἐξ ἴσου καλὰ μὲ τὴν ἱατρικὴν, κατὰ τὰ δεδομένα τῆς ἀποχρῆσεως.

νοι των οἱ ἀσθενεῖς νά ὀπισθοῦν τὴν θεραπείαν ποῦ ἐπιβάλλουν οἱ ἱερεῖς καὶ οὐχ μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ νά τοὺς ἀναποδύωσιν ἐκ γνημοσύνη διὰ τὴν θεραπείαν. Ἄν ὁ ἀμαρτωλὸς ποῦ ἔχει δεθῇ μὲ ἐπιτήμια ἀναπτήσῃ (πράγμα ποῦ εἶναι ἐλεύθερος νά κἀρῃ), χειροτερεύει τὴν κατάστασιν του καὶ ἂν ἀποποῦσῃ τοὺς πνευματικοὺς λόγους ποῦ κἄποιν σὺν αἵθερον, προσθέτει νέον τραῦμα μὲ τὴν περιφρόνησιν αὐτῆν καὶ ἡ προστάθεια τῆς θεραπείας γίνεται ἀπορητὴ μεγαλύτερας νόσου. Κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ ἐδῶ νά θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ διὰ τῆς εἰας, παρὰ τὴν θέλησιν του.

D 4. Τὶ νά κἀρῃ λοιπὸν ὁ ἱερεὺς;¹⁰ Ἐάν συμπεριφέρῃς μαλακώτερα πρὸς ἕνα ἀσθενῆ ποῦ χρειάζεται σκληρότητα καὶ δὲν ἐπαρτήσῃς δεθεῖται τοῖσιν εἰς τὸν ἕχοντα ἀνάγκην, θε καθαρῶς ἕνα μέρος μόνον τοῦ τραύματος καὶ θ' ἀρίστος τὸ ὀπίσκατον. Καὶ ἂν ἐπαρτήσῃς ἐλεειλότερον τὴν ἀπαιτουμένην ἐγκλήριαν χωρὶς διασταγῶν, ὁ ἀσθενής συχνὰ γίνεται τὸ θάρρος ἀπὸ τοῦς πόνους, σίππει μακρὰ δια τὰ ἀντικείμενα, καὶ τὰ φάρμακα καὶ τὸν ἐπίθεσιον, συντρίβει τὸν ἕχον, σπῆ τὸν δεσπὸν καὶ κρημνίζεται μὲ ἐρμῆν εἰς τὸ θάρραρον. Καὶ γνωρίζω πολλούς ποῦ ἰεουκίαν εἰς πλείων ἀνθρώπων διότι τοὺς ἐπιβλήσῃ κημορῆ ἀξία τῶν ἀμαρτιῶν των. Εἰ δὲν πρέπει λοιπὸν τὸ ἐπιτήμιον νά εἶναι ἀντιλογον πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀμαρτηματος, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νά λειοδίνεται ὅτ' ἕχον καὶ ἡ διάθεσις τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον διὰ νά μὴ κἀρῃ ὁ ἱερεὺς μεγαλύτερον τὴν ρωπήν, ἐνθ' θέλει νά ράψῃ τὴν διεσπασμένην διαγωγήν, διὰ νά μὴ προκαλέσῃ μεγαλύτεραν πῶσιν, ἐνθ' θέλει ν' ἀνορθώσῃ τὸν πῶσιν.

Οἱ ἀσθενεῖς καὶ ράθυμοι, οἱ προσκολλημένοι εἰς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου καὶ οἱ ἐπηρμένοι διὰ τὴν καταγωγήν καὶ τὴν δύναμιν των 375 A ἡμεροῦν ν' ἀπαλλαγῶσι ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα των, ἂν οὐχ πλείως, τοῦλάχιστον μαρικῶς, ὅταν οἱ ἱερεῖς τοὺς ἀποκαρῶνουν δεδημιῶς καὶ μὲ ὀσσημα ἀπὸ τῆς ἀμαρτωλῆς πράξεως των ἂν ὅμως ἐπιχειρῶσιν νά τοὺς διακαιθαγοῦσιν μονομῶς, τοὺς στερῶν καὶ τῆς μικρότερας διερθώσεως. Ὅταν ἡ ὄχη ἀνομιαοῦ νά χάσῃ τὴν ἐντροπήν διὰ μὲν καὶ μόνον ὁρῶν, περιπίπτει εἰς πῶσιν καὶ ἕκαστε οὐκ εἰς λόγους γλυκοῦς ὕπακοῦσι οὐκ μὲ ἀπειλῆς κἀμπεται οὐκ μὲ ἀδεργείας συνκινεῖται γίνεται χειροτέρα ἀπὸ τὴν πῶσιν ποῦ κἀρῃ ὁ προφήτης μὲ τὰ λόγια του αὐτοῦ «ἐφῆς πῶρνης ἐγένετο σοι, ἐπηναιχινησας πρὸς πάντας» (Ἰερ. 3, 3).

Διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴν χρειάζεται μεγάλην ὁφρῶσιν καὶ μαρῶς ὀφθαλμῶς, ὅσπερ νά εἰλέσῃ ἀπὸ παντοῦ τὴν διάθεσιν τῆς φυ-

10. Αἱ ἐβήσεις λαμβάνουν προσηγορίας τῆς παραφροσύνης αὐτῆς θεινῶν καλῶν ψυχῶν, ὁ ὁποῖος ἐπιπέθ' ἑλαττέρως τὴν σημασίαν τῶν ἀπομικῶν ψυχολογικῶν διαρθῶν.

χρη. Β Διότι όπως υπάρχουν άνθρωποι που οδηγούνται εις αθάρ-
ρεσιαν και χάνουν κάθε ελπίδα διά την σωτηρίαν των, επειδή δεν
ημέρουν να υπακούουν τα διατάγματα φάρμακα, έτσι υπάρχουν
και άλλοι που γίνονται χειρότερα, κατανοούν διάφορα και οδηγ-
γούνται εις πράξεις περισσότερον άμαρτωλός, επειδή δεν τους έ-
πεβλήθη αιωρία ανάλογος με τα άμαρτήματά των. Δεν πρέπει
λοιπόν ν' άφύγ ή λεπτός άνεξετάστους έλας αυτών τις περιπτώ-
σεις πρέπει να τας έρουν έλας με άκριβειαν και αναλόγως να
ρυθμίζη την συμπεριφοράν του προς τους άδελφούς, ώστε να μη
άποβαίνη ματαία ή προσπάθειά του.

Και ή μεγάλη δυσκολία του δεν περιορίζεται μόνον εδω, άλλ'
επεκτείνεται και εις την προσπάθειαν να ζαναφέρη εις την Έυ-
κλιτοίαν τα απομακρυσμένα μέλη της. C Τόν μόν ποιμένα των
προβάτων ακολουθεί τό ποιμένα ύπακούησα τό οδηγηγή και άν
μερικά πρόβατα έτραπούν από τον σωστόν άρδην, άρξουν την
πλουσίαν βοσκήν και μεταδούν εις τόπους άγνοίας και άμαρτή-
μων, άρκει να φωνάζη δυνατώτερα διά να τά ζαναγκαστή και
τά ζαναφέρη εις την ποιμήν. "Αν όμως άποπλησθή ο άν-
θρωπος από την πίστιν, ο λεπτός χρειάζεται να καταβάλη μεγά-
λην προσπάθειαν, καρτερίαν και ύπομονήν, διότι δεν είναι δυνα-
τόν να τον προσελύθη με την έλαν ή να τον άναγκάση με τον φό-
δον πρέπει με την παιδεία να τον ζαναφέρη εις την άληθειαν, από
την οποίαν έξέστη.

"Αναγκάζεται λοιπόν γενικά ψυχή που να μη άποβαρύνεται
και άπειλείζεται διά την σωτηρίαν των πλανημένων, που να σκέ-
πεται πάντοτε και να λέγη τουτό. D φησίντε εφ' αλλοίς ο θεός
μετόνοιαν εις επίγνωσιν άληθείας και άναγήκων εν της του δια-
βόλου παγίδος" (B' Τιμ. 2, 25). Διά τουτό ο Κύριος έλας προς
τους μαθητάς του "ποιος λοιπόν είναι ο πιστός και φρόνιμος βοσ-
λος;" "Οποιος φρονίζει διά την προσωπικήν του ήθικήν κάρτη-
σιν ύφελει μόνον τον εαυτόν του, τό κέρδος όμως του ποιμαντι-
κού έργου προσφέρεται εις όλον τον λαόν. Και έποιος μεριάζει
χρήματα εις τους πτωχούς ή βοηθά τους άδυναμένους με έλασι-
δήποτε τρόπον ύφελει δεκάδας και αιώνας τους συναθροέντας του,
άλλά τόσον άλιγώτερον από τον λεπτό, όσον διαφέρει τό σώμα από
την ψυχήν. Ελλόγιμος λοιπόν ο Κύριος έλας ότι έκδηλώσας της
πρός αυτόν άγάπης είναι ή φρονίς διά τά πρόβατα.

ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΣΕΚΤΗΚΗΣ ΕΡΕΤΑΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΥΠΟΦΘΙΜΩΝ ΑΙΑ ΤΗΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗΝ

Ε ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Έσύ λοιπόν δεν άγαπής τον Χριστόν;
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Και τον άγαπώ και ποτέ δεν θα παύσω

να τον άγαπώ, αλλά φοβόμαι μήπως παρά την άγάπην μου τον
έξοργίσω.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Δεν ήμπορεί να υπάρξη αίνημα άκαριώτερον
από αυτό ή μόν Χριστός παρήγγειλεν όποιος τον άγαπή να ποι-
μαίνη τά πρόβατά του, έσύ δε λοχυρίζου ότι δεν γίνουσι ποιμήν
άκριβώς διότι άγαπής τον διάδοσαν την εγκλήν αυτών.

376 Α ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Ο αυλογομός μου δεν είναι αι-
νιγματικός, άλλ' απλός και άπλοός. Θα ήμπορούσες ν' άπορήσες
διά τά λόγια μου, μόνον εάν ήμουν έυατός να διαχειρισθώ αυτήν
την έξουσίαν, όπως ο Χριστός άπαιτεί, και παρά τότα άπέφυ-
γα τόσα έμώς και ή ψυχική μου άδυναμία με καθιστά άχρηστον
διά την ύπηρεσίαν αυτήν, πώς ήμπορείς ν' άεπισηγήεις τά λεγό-
ματά μου; Έγώ φοβόμαι μήπως παραλάβω την άγάλην του Χρι-
στού εύρωστον και ειρηνική και έπειτα την καταστρέψω εξ άπρο-
σεξίας και έτσι παροργίσω άναγιών μου τον θεόν, που τόσον την
ήγάπησεν, ώστε έθυσιάσθη διά την σωτηρίαν και την κηρή της.

Ε ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Αλλά τά λόγια άπειταύματός, είναι, εν έ-
σοβαρολογώσας, δεν θεωρώ πώς άλλως ή' επιδεινώνες καλύτερα
εί: έγώ έυατός πονώ παρά με τά λόγια αυτά, με τά όποια προ-
σευχός να διώχη την άθωμίαν μου. Έτσι έγώ, που και πρώτο-
τερα ήξικου ότι με είχε άπατήσας και προδώσει, τώρα με την
προσπάθειαν σου ν' άποσεύχης την έννοχήν σου καταλαβαίνω καλό
καλά εις πρίαν διασχίζω με έρηφός. "Αν άπεμάρτυρες τον εαυ-
τόν σου άποδύς από αυτήν την διακονίαν διά τον λόγον ότι έχεις
την σκευάσθησας ότι αι ψυχική σου άδυναμία δεν είναι έλαρκής
διά τό μέγεθος του έργου της, έπειτα ν' άπομακρύνες πρώτα έμά,
άκμήν και άν συνέβαινε να επώμας διακασίς την πραγματικήν αυ-
τήν. C που δε περισσότερον τώρα που άρσας τό ζήτημα αυτό
εις την άπόλυτον κρίσιν σου. Τώρα όμως από ένότατες μόνον
τον εαυτόν σου και παρέβλεψες καλύτες έμένα. Και μακαρι να με
είχες παραβλέψει μόνον, αυτό θέ μου ήτο ενάχρασον" έσύ όμως έ-
χρησιμοποίησες θεούλα μέσα διά να παραδοθώ εθούλα εις τους
ζητούντας να με συλλάβουν. Και ούτε ήμπορείς να καταφέρεις εις
την διακωλογίαν ότι ος παρέσυρον ή κοινή γνώμη άπρι της άτίμιας
μου και σ' έπεισαν ότι κατέχω μεγάλα και θαυμαστά προτερήματα.
Διότι έγώ δεν άνήκω εις τους σπουδαίους άδέρφους που θαυμά-
ζει ο κόσμος, άλλ' ούτε άν άνήκα έπειτα έσύ να προτιμήσης την
γνώμη των πολλών από την άλήθειαν. "Αν δεν με είχες ανανα-
στραφή καθόλου, θα είχες τό δικαίωμα να ρυθμίσας την κρίσιν
σου από την έκτίμησιν των πολλών. D άπό έμώς κακός δεν με
γνωρίζει τόσον καλά, όσον έσύ που ξέρεις την καρδίαν μου κα-
λύτερα από τους γονείς που με έγέννησαν και με άνάβρεψαν, που
ήμπορείς να έρσης εδλογον αυτιούγιαν, ώστε να κατορθώσης να
πέσης τους άκροατάς σου ότι από άγνοίαν με άδήςεις εις αυτόν

τὸν κίνδυνον; Ἄλλ' ὡς ἀπέλασαν τήρα αὐτά, διότι δὲν οὐ ὑποχρεῖται νὰ δικαιώσῃ δι' αὐτά. Τί θὰ ἐπιδοῦν εἰς τοὺς κατηγοροῦσι; Λέγει.

ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ. Ἐγὼ ἕως δὲν πρόκειται νὰ εἴθω εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα πρὸς διαλόγου τὰ δικὰ σου παράπονα, ἔστω καὶ ἂν ἐσὺ ἔχῃς διπλὴν τὴν διάθεσιν νὰ μὴ ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὰς ἀδικίας τοῦ νομίμου δια σοῦ ἔκαμα. Ἐ λοιπὸν λογιζόσθῃς διὰ ἂν δὲν ἐγνωρίζω ποῖος εἶσαι, θὰ ἦμιον ἄξιος συγγνώμης καὶ θὰ μὴ ἀπηλλοκασκῶ ἀπὸ κάθε κατηγορίας, ἀφοῦ θὰ σ' ἔβρα εἰς τὴν δόκιμον αὐτὴν θέσιν σου ἀπὸ θνητοῦν ἐπειδὴ δὲ σ' ἐπρόδωσα διὰ ἐν ἀγνωσίᾳ, ἀλλ' ἐν γνώσει τοῦ χαρακτήρος σου, λέγεις διὰ κάθε εὐλογίας πρόφασις πρὸς δικαιολογίαν ἀναρτῆται. Ἐγὼ ἕως λογιζόμεθα ἀκριβῶς τὰ ἀντίθετα. Αὐτὰ τὰ ζητήματα χρειάζονται ἐπισταμένην ἐξέτασιν καὶ ἐκείνος ποὺ πρόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὸν κατάλληλον διὰ τὴν ἰερουσύνην δὲν πρέπει ν' ἀρκηται εἰς τὴν καλὴν φήμην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ³⁷⁷ Ἄ ἀλλὰ πρέπει κυρίως καὶ πρὸ πάντων καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ ἐξετάσῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ ὑποψηφίου. Ὁ μακάριος Παῦλος λέγων, «οὐκ ἐστὶν καὶ μαρτυρίαν ἔχειν καλὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν» (Α' Τιμ. 3, 7), ἐν ἀρκηται τὴν ἀκριβῆ καὶ ἐπισταμένην ἐξέτασιν οὕτως ἀνεκτρέψαι τὴν φήμην ὡς τὸ κέρσιον πρὸς τὸν δοκιμαζόμενον ὑποψηφίον. Προσθέτει τὴν ἀνάγκην πρὸς τὸν ἀπὸ εἴην ἤδη ἀναφέρει πολλὰ, μὴ τὸν σκοπὸν νὰ εἰπῇ διὰ κακὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν κληρικῶν δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν φήμην, ἀλλ' ἀπὸ τὸς λαμβάνομεν ὅτι ἔβην καὶ αὐτὴν μαζί με τὰ ἄλλα τεκμήρια. Συμβαίνει ἕλιωστα πολλὰ καὶ νὰ μὴ ἀνασκοπῆται εἰς τὴν ἀλήθειαν ἢ φήμην τῶν πολλῶν, Ἐ ἐνθ' ὅταν ἡ ἐκλογὴ γίνῃ κατὸν ἐπισταμένης ἐξετάσεως δὲν ὑπάρχει τέτοιος κίνδυνος. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος προσθέτει μετὰ τὰ ἄλλα προσόντα καὶ τὴν φήμην μεταξὺ τῶν ἔξω. Δὲν εἶπεν ἀπλῶς «πρέπει νὰ ἔχῃ καλὴν φήμην», ἀλλὰ προσέθετε τὸ «καὶ ἀπὸ τοῦς ἔξω», ἐπιθυμῶν νὰ δηλώσῃ διὰ πρὶν ἀπὸ τὴν φήμην τῶν ἔξω πρέπει νὰ ἐξετασθῶν ἀκριβῶς τὰ οὐσιαστικά του προσόντα. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἐγὼ ἐγνωρίζω τὰ ἱεῖκά σου προτερήματα καλῶτερα καὶ ἀπὸ τοῦς γονεῖς σου, ὅπως καὶ σὺ ὁμιλοῦσθῃς, θὰ ἦτο σωπιὸν νὰ ἀνακηρυχθῶ ἄξιος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ἄλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἂν σὲ κατηγορήσει κανεὶς, δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀποφύγῃς τὴν καταδίκην. C Ἡ μὲντοι ἀγνωστὸς πόσον εὐτελής εἶναι ἡ ψυχὴ μου, ὅπως καὶ ἐγὼ σοῦ εἶπα καὶ ἐσὺ ἐβεβαίωθῃς ἀπὸ τὰς πράξεις μου. Δὲν μὴ κατηγοροῦσθαι πάντως ἐξ ἀμερόχου διότι ἀπαγορευμένην εὐλογία καὶ εἰς τὰς παροικιακὰς φροντίδας.

5. **ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ.** Θυμῆμαι! δὲν ἀνομιᾶται διὰ σὲ φησασυχὰ νὰ μὴ λέγῃς αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἐγὼ ἕως, ἂν σ' ἐκατηγοροῦσα καμμίᾳ φορᾶ, τὸ ἔκαμα ἀποτεινόμενος, διὰ σοβαρο-

γῶν. Ἄλλ' ἕως δὲν πρόκειται νὰ συζητήσῃ αὐτὰ τήρα. Ἐγὼ δὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ μὴ φανῆς καὶ σὺ εἰς ἴσῃ ἐλλεικτικῆς, ὅταν βελήσῃ ν' ἀναφέρει κάποιον προτέρημά σου. Καὶ ἂν ἐκατηγόρησθαι νὰ μὴ διαφεύγῃς, δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ, D ἀλλὰ θ' ἀποβεί-ξω διὰ ὁμιλίαις ἐπι μᾶλλον ἀπὸ μετροπροσόντην καὶ διὰ ἀπὸ φιλαλήθειαν, καὶ θὰ χρησιμοποιοῦμαι πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἰσχυρισμῶν μου διὰ ἕνα ἄλλο, παρὰ τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα σου. Καὶ πρῶτον θέλω νὰ εἰπῶ αὐτό! Ἐπειδὴ πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης; Ὁ Χριστὸς παρεδείχθη τὰ θαυμάσια ἔργα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ οἱ Ἀπόστολοι λέγει: «ἐν ταύτῃ γνώσκονται οἱ ἄνθρωποι διὰ ἐμοὶ ἔσται, ἂν ἀγαπᾶται ἄλλήλους» (Ἰω. 13, 35), ὁ δὲ Παῦλος λέγει: διὰ ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ «πνεῦμα τοῦ νόμου» (Ρωμ. 13, 10) καὶ διὰ χωρὶς αὐτῆν ἄλλα τὰ πνευματικὰ χαρίσματα δὲν ὀφεί-λονται. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἔβαλετον ἀγαθόν, τὸ γνώρισμα τῶν μαθη-τῶν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀνώτερον ἀπὸ ἄλλὰ τὰ χαρίσματα, Ἐ εἰς εἰς θεοειδὴ φανακίμενον εἰς τὴν ψυχὴν σου καὶ καρποφοροῦν πλουσίως.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ὁμολογῶ διὰ φρονίμως ποτὶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν καὶ διὰ πρὸς τὴν καλὴν ἔσται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιτολὴν αὐτῆν. Ἄλλὰ καὶ σὺ ὁ ἴδιος, ἂν ἀφίρῃς τὰς κακαίας καὶ θλίψεις νὰ εἰσῆς τὴν ἀλήθειαν, θὰ ὁμιλοῦσθῃς: διὰ δὲν ἐπέταξα νὰ τὴν ἀποκτικῶς οὕτω κατὰ τὸ ἦμισ.

ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ. Μὴ κρίνεται διὰ ὁ ἀρχίως τὸν ἐλαγῶν καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν προσηγγιμένην μου ἀπειλήν, ἀποδεικνύων διὰ ὅτις μᾶλλον νὰ γίνῃς μετρεφόρον παρὰ νὰ εἰσῆς τὴν ἀλήθειαν. 378 A Καὶ θὰ σοῦ πῶν ἕνα πρόσοντον παράδειγμα, ὅστε νὰ μὴ ὑποκτικῶθαι κανεὶς διὰ διηρηθῆαι κατὰ ἔσται μετὰ τὴν πολυκαμρίαν νὰ ἐπιστάσῃ τὴν ἀλήθειαν ὅστε ἡ ἀλήθεια, γνωστὴ ὡς πρόσοντος, νὰ μὴ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ τὴν κωθεύσῃ μετὰ καλακαστικῶς λόγους.

6. Ὅταν δηλαδὴ κάποιος φίλος μας ἐσυκοφαντήσῃ εἰς ὁ-δριστικῆ καὶ υπερήφανος καὶ ἐκινδύνου νὰ χάσῃ τελείως τὴν ὑπό-ληψίν σου, τότε σὺ, χωρὶς νὰ ἔχῃς διὰ ἡ προσωπικῶς ἀπὸ κατένα καὶ χωρὶς νὰ παρακτικῶθῃς ἀπὸ τὸν ἠνδιεφερόμενον, μόνος σου ἀρ-φιστικῶνδύτικως καὶ ἡλῆτες νὰ ὑπερασπίσῃς τὸν κινδυνεύοντα. Αὐ-τὴ ἦτο ἡ πράξις σου ὅ ἄναφέρῃ ἕως καὶ τὰ λόγια ποὺ εἶπες, διὰ νὰ σὲ διαφεύσῃ καὶ μετὰ τὰ λόγια. Ἐ Ἐπειδὴ ἄλλο μὴν κατέ-κριναν τὴν προβίβαν σου, ἄλλο δὲ τὴν ἐπινοῦσάν, ἐσὺ εἶπες πρὸς τοὺς κατηγοροῦσι: Τί θὰ πῶθῃ; Δὲν γνωρίζω ἄλλον καλύτερον τρόπον ἀγάτης ἀπὸ τὸ νὰ θυσιάζῃς καὶ τὴν ζωὴν μου, ὅταν χρειά-ζεται νὰ σώσῃ ἕνα κινδυνεύοντα φίλον μου. Ἐλεγες ἐσὺ μετὰ διε-φορητικὰ λόγια, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἴβαν ἔνοιαν, ὅσα ἔλεγες ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητάς, ὅταν ἔθετε τοὺς ὄρους τῆς τελείας ἀγάτης: «εἰ μὴ ἔσται γὰρ ταύτης ἀγάτης οὐδεὶς ἔχει, ἢ ἕνα τις τὴν ψυχὴν αὐ-τοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. 16, 13). Ἄν λοιπὸν δὲν ὁ

πάρχη αγάπη μεγαλύτερα από αυτήν, τότε εσύ έρθωσες εις τὸ πέρ-
μα τῆς, καὶ μὴ τοὺς λόγους καὶ μὴ τὰ ἔργα σου, ἀνάστης εἰς τὴν
κορυφὴν τῆς. C Διὰ τοῦτο σ' ἐπρόθεσα, δι' αὐτὸ σοὺ ἔσχηκα ἐπι-
γογνὴν τὴν ἀπάτην. Ἄραγε ἐπιείθεος εἶς σὲ παρέσθαι εἰς αὐτὴν τὴν
σταδιοδρομίαν ἔχει; διὰ τὸ σὲ ὑποβάλλει εἰς κινδύνους ἀπὸ κακοή-
θειαν, ἀλλὰ διότι ἔσθαι εἶς ἄνθρωπος χρήσιμος;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Καὶ νομίζεις εἶς εἶναι ἀρετῆ ἢ δόνατος τῆς
ἀγάπης διὰ τὴν διδασκίαν τῶν πλῃστον;

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Μάλιστα ἔμπορεῖ νὰ σκεδάλῃ κατὰ πόδι.
Ἐάν ἔμωσ θέλῃς νὰ σοὺ παραθέσω καὶ τῆς συνέσεως σου δείγματα,
ὅτι ἔδωκ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημῖον καὶ θ' ἀποδείξω εἶς εἶναι παρ-
στέρον συνετὸς ἀπὸ ἄλλου εἰσακτετόρατος.

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΕΚΑΚΤΟΡΩΝ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΥΘΕΝΑΣ

7. D Εἰς τὸ ἀκουσθαι αὐτῶν τῶν λέγων ἐκείνος ἐκονκίνισεν
ἀπὸ ἐντροπῆς καὶ εἶπεν:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ἄραγε τὰ προσωπικὰ ζήτηματα τώρα, διότι
ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀπεφάσισαν νὰ μὴ σοὺ ζήτησω τῶν λόγων δι' αὐτὰ.
Ἐθαρίστωσ πάντως θ' ἀκούσω ἂν ἔχῃς τίποτα νὰ μοὶ εἰπῇς ὡς
δικαιολογίαν διὰ τὰς κατηγορίας τῶν ἄλλων. Ἄραγε λοιπὸν αὐ-
τὴν τὴν σκιαμαχίαν καὶ εἰπέ μοι τί θ' ἀπολογηθῶσιν πρὸς τοὺς
ἄλλους πρὸς ἐκείνους ποὺ μὲς ἐτίμησαν διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ πρὸς
ἐκείνους ποὺ τοὺς ἐκακοποίησιν διότι προσέβλεπον τοὺς ἐπιλέκτορας.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ εἰπω ἄμείως εἰς αὐτὸ
τὸ ζήτημα. E Ἄφοῦ ἐτελείωσεν ἡ ἀπολογία μου πρὸς ἐσὲ προσω-
πικῶς, εὐκολα θὰ στραφῶ καὶ εἰς τὴν ἀπολογία μου πρὸς τοὺς
ἄλλους. Διὰ ποῖα λοιπὸν ἐργαλίματα μὲς κατηγοροῦσι οἱ ἄνθρωποι
αὐτοὶ; Λέγουσι εἰς προσβλήθησαν κατὰ τὸν χειρότερον τρόπον ἀπὸ
ἐμὲ διότι δὲν ἐδέχθην τὴν τιμὴν ποὺ μοὶ ἔκαμαν. Ἐγὼ λοιπὸν
τοῦτῳ εἶπεν πρῶτα - πρῶτα εἶναι ἀσημαντὸς ἢ προσβολὴ πρὸς τοὺς
ἄνθρώπους εἰς περιπτώσει κατὰ τὴν ὅπου ἀναγκαζόμεθα χάρειν
τῆς πίστεως τῶν νὰ συγχωρηθῶσιν πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ
θὰ τοὺς ἔλαγα εἶς δὲν εἶναι ἀκίβητος, ἀλλ' εἶναι παλὸ ἐπιζήμιον
ν' ἀγωνισθῶσιν διὰ τῆσαν ἀφορμὴν. Οἱ ἀπερρωμένοι εἰς τὴν θεοῦ
καὶ ἀποδεικνύοντες μόνον εἰς αὐτὸν πρῆται νὰ εἶναι τῶσαν ἀλαβεία,
379 A ὅστε καὶ ἐπιανεληθῶσιν ἂν ὅπουσιν ἐτίμας ἀτιμώσις,
νὰ μὴ τῆς θεωροῦν ὡς ὄφειες. Ἐπειτα εἰ ἀποδεικνύοντες ἀπὸ τὰ
ἐπόμενα εἶς οὗτε κατὰ δυνάμειν ἐτίμησαι νὰ τοὺς περιφρονήσω.
Ἀσφαλῶς ἔνν εἶναι ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ ὑπερηγάνειαν
καὶ φιλοδοξίαν, ὅπως κατὰ τὰ λεγόμενα σου μὲ διαβάλλουσι μερι-
κοὶ, τότε θὰ ἦμιον ἔνοχος μεγάλῃς ἀδικίας, ἀφοῦ θὰ εἶχα κατα-
φρονήσαι ἄνθρώπους θαυμαστῶς καὶ μεγάλους καὶ ἐπὶ πλέον εὐε-

γέτας μου. Ἄν εἶναι κολάσιμον ν' ἀδικῇ κανεὶς ἄνθρώπους ποὺ
δὲν τὸν ἐτίμησαν, πόσον ἀξίως νὰ τιμῆ αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐτίμησαν
ἀπὸ ἰδικῆν των πρωτοβουλίαν. Καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς
εἶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶχαν εὐεργετηθῆ ἀπὸ ἐμὲ κατὰ κάποιον
τρόπον καὶ εἶς μὲ τὴν τιμὴν ποὺ μοὶ ἔκαμαν ἐξέφλησαν τὸ χρέος
των. B Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄξιον τιμωρίας νὰ τοὺς ἀνταμιβῶ μὲ
προσβολήν; Ἄν ὅμως ἐγὼ δὲν ἔβαλα ποτὲ εἰς τὸν νοῦν μου αὐτὴν
τὸ πρῶτα, ἀλλ' ἀπέφυγα τὸ θεοῦ φοβίαν ἀπὸ ἄλλων ὑπολογι-
σμών, τότε διατὶ μὲ κατηγοροῦσι ποὺ ἐφρόνισα νὰ προφυλάξω τὴν
ψυχὴν μου, ἐγὼ ἔπρεπε νὰ μὲ συγχωρήσωσιν. Ἄν ἔχῃ νὰ μ' ἐκαίνε-
σωσιν, εἶ' αὐτὸ; Δὲν προσέβαλα καθόλου τοὺς ἐπιλέκτορας μου, καὶ
μάλιστα ἔμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῶ εἶς τοὺς ἐτίμησαι διὰ τῆς παρα-
τήσεως μου ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν. Καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ σοὺ φανῇ παράδοξος
ὁ ἰσχυρισμὸς μου θὰ σοὺ φέρω ἄμείως σχετικὰς ἀποδείξεις.

B. Εἰς τὴν περιπέσει σου θὰ ἐδέχθην τὴν ἐκλογὴν θὰ εἶ-
χαν νὰ ὁπορευθῶσιν καὶ νὰ κτεροῦν πολλὰ καὶ εἶ' ἐμὲ καὶ διὰ τοὺς
ἐπιλέκτορας, ἂν ἔχῃ εἶποι οἱ ἄνθρωποι, τοῦλάχιστον οἱ φιλοκατήγε-
ροι. C H χ. εἶς ἐπρόσεξαν τὸν πλοῦτον, εἶς ἐκαυδύθησαν ἀπὸ
τὴν εὐγενῆ καταγωγήν, εἶς ὑπέκυψαν εἰς τὰς κολασίας μου καὶ
μὲ ἐξέλειπον. Ἴσως μάλιστα νὰ ὁπορευθῶσιν κανεὶς καὶ εἶς τοὺς
ἐβουδοθήσασ. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς θὰ προσθέσων, ἐκάλεσεν εἰς τὸ
ἔθλημα αὐτὸ ἀίετας καὶ σαρκοφάγους καὶ τελέωνας, αὐτοὶ δὲ περι-
φρονήσων τοὺς ζῶντας ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἀργασίαν των καὶ θαυ-
μάζων καὶ δέχοντες καὶ σαρκοφάγους καὶ τελέωνας, αὐτοὶ δὲ περι-
φρονήσων εἰς κοσμικὰς σχολὰς καὶ συντροπίζων μὲ τὴν πατρυνὴν
των περιουσίαν μὴ ἐργαζόμενοι. Ἰ διατὶ παρεβλεψὼν τοὺς ἀνθρώ-
πους ποὺ ἔχουσι πολλὴν ἰδέουσι ὑπερηγάνειαν τὴν Ἐκκλησίαν D καὶ
ἐσχηκὰ ἀνεβῆσαν εἰς τῶσαν τιμητικὴν θέσιν αὐτῶν τὸν κῆρον ποὺ
καίνα κῆρον εἶναι κατέβαλε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔπρασεν ἔλα-
του τὰ χρόνια παρακοινοῦσιν κοσμικὰ πανεπιστημιακὰ μαθήματα.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ θὰ ἔμπορευσων νὰ εἰποῦν, ἂν ἐδέχο-
μην τὸ ἄξιωμα. Τώρα ὅμως δὲν ἔμπορευσι. Τοὺς ἔχει ἀφαιρεθῆ
κάθε πρόθεσις κατηγορίας καὶ δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ κατη-
γορήσων οὗτε ἐμὲνα ὡς κολάσαι ἐκείνους ὡς δυροδοκίανθῶσιν.
Ἐκτὸς πλέον ἂν ἐπρελάθῶσιν. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν ἐκείνους
ποὺ κατατρέχεις εἰς κολασίας καὶ δυροδοκίας διὰ τὴν ἀπίστησιν
κάποιου ἀξιώματος νὰ τὸ ἀπύνη εἰς ἄλλους τὴν συμγῆν ποὺ πρό-
κειται νὰ τὸ ἀποκτήσῃ; E θὰ ὁμοιωθῆ μὲ τὸν γεωργὸν ποὺ κατέ-
βαλε πολλὴν κόπον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς διὰ ν' ἀκαθίστων

11. Ὁ Χριστότοπος ἐπαικνίσταται ὁδὸ τὴν ἄνετον διακίαν πλῃστον
τῆς μητέρας του καὶ τὴν κλοσικὴν του μορφωσιν. Δὲν ἀποκροεῖ δειδαίως
τὴν κοσμικὴν μόρφωσιν τῶν κληροῦν, ἀλλὰ κακίως τὴν ἐσκαρτεροῦσιν τῶ-
σιν τῆς ἐκλογῆς πεποιθεμένους ἄνθρώπων ἀπατόρας πρὸς τὸ ἂν ἐσκαρτε-
ρῆ ἢ ἐλατίσων ἄλλα προσῶτα.

τὰ σπαρτά του ἄρθρον καρπὸν κατὰ τὴν θεομανίαν καὶ παραγαίμουν μὴ κρατῶσι οἱ λόγοι, ἀλλὰ μετὰ τὸν πολὺν ἔρῳτα καὶ τὰ ἄρθρα ἔρῳτα εἰς τὴν καρπὸν τοῦ θεομανοῦ καὶ τοῦ τρυγητοῦ παραγαίμει τοὺς καρποὺς εἰς ἄλλους. Βλέπειν λοιπὸν ὅτι ἂν ἔλεγχον τὴν ἐκλογὴν, οἱ σνοσφάντι θὰ εἶχαν πρόσωπον νὰ διαβάλλουν τοὺς ἐκλεκτοὺς ὅτι δὲν ἔλαβον τὴν ἐκλογὴν μὴ ἔρῳν κρίσιν, ἔστω καὶ ἐν τῇ λεγμένῃ των ἡσων τελείως φευδῆ. **340 A** Τώρα ὅμως ἐγὼ δὲν τοὺς ἐπέτρεψα οὕτε τὸ σῶμα των ὡς ἀνοήτων. Καὶ αὐτὰ μὲν μοῦν μὴ ἄλλα χειρότερα θὰ εἶπαν εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὅταν ἦμας ὁ ἠκλιμαῖονα τὴν διακονίαν, δὲν θὰ προελθῶνα ν' ἀπολογώμα καθε ἡμέραν εἰς τοὺς κατηγοροὺς μου, ἀκόμη καὶ ἂν ἔλα τὰ ἔκαμα ἀλαθῆτως, καὶ περισσότερο θὰ ἄραυ θὰ ἠναγκάζωμην νὰ παρικίτω εἰς πολλὰ σφάλματα λόγω τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀπειρίας. Τώρα τοὺς ἀπέλλαξα καὶ ἀπὸ αὐτῆν τὴν κατηγορίαν, ἐνῶ τότε θὰ τοὺς ἐξέβατα εἰς μωρίας προσβολῆς. **B** Ποῶς δὲν θὰ εἶλεγον ἀνέθεσαν εἰς ἀνόητα παιδιὰ ὑπερῶσαν τὸσον θαυμαστῆν καὶ ὀφρλήν, κατόστρεψαν τὸ πῶμνον τοῦ Θεοῦ, ἐτελοστοίησαν τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ τώρα πῶσαι ἀνομία ἐμφράζει τὸ στόμα αὐτῶν (Ψαλμ. 106, 43).

Αὐτὰ θεοκύως θὰ τὰ εἶπον καὶ δι' ἐσέ, ἀλλ' ἐσὺ τρήγγορα μὴ τὰς πράξεις σου θὰ τοὺς μάθῃς ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρινεταὶ ἀπὸ τὴν ἡλικίαν ἢ οὐνεως οὕτε νὰ ἀξιολογηταὶ ἀπὸ τὰ ἄσπρα μαλλιά ὁ γῆρας οὕτε νὰ ἐμποδίζονται βλοὶ οἱ νέοι ἀπὸ τὴν ἱεροσύνην. Νὰ ἐμποδίζονται μόνον οἱ νεοφίτοι· ὑπάρχει δὲ μεγάλη διαφορά μετὰ τῶν δύο αὐτῶν τάξεων.

Ο ΧΡΙΣΤΟΜΟΣ ΑΕΝ ΕΑΡΗΤΗΘΗ ΔΙ ΑΠΟΝΟΙΑΝ Ἡ ΚΕΝΟΔΟΣΙΑΝ

1. Ε Αὐτὰ εἶχα νὰ εἶπω σχετικῶς μὲ τὴν προσβολὴν τὴν ἐποιῶν ἔθρον ἔκαμα πρὸς ἀνθρώπους ποὺ μ' ἐτίμησαν. Ἐγὼ ἔσον δὲν ἀπέμγα τὴν τῆρῃ μὴ σκοπὸν νὰ τοὺς καταισχύνω, ὅστιμα προσβολῆς δὲν ὑπάρχει. Τώρα θὰ προσπαθήσω νὰ σοὺ ἀποδείξω ὅσον ἡσπορὸ καλύτερα εἶ: δὲν ἀπέμγα τὴν τιμητικὴν ἐκλογὴν οὕτε διότι ἱεροσύνην ἀπὸ ὑπερηφάνειας.

341 A Ἐάν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλογῶ παρατηρῶς ἡ βασιλεὺς καὶ ἡγεμόνην, δικαίως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπέθεταν ὁ κόσμος κατὰ τέτοιον. Μᾶλλον ὅμως τότε κανεὶς δὲν θὰ μὲ ἐκρινεν ὡς ὑπερήφανον, ἀλλ' βλοὶ θὰ μ' ἐκριναν ὡς ἀνόητον. Τώρα ὅμως ποὺ πρόκειται διὰ τὴν ἱεροσύνην, ἡ ὁποία εἶναι τὸσον ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ὅσον εἶναι τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὴν πέτρα, ποὺς θὰ τολήρησιν νὰ μὴ κατηγορήσῃ εἰς τὴν ἀπέμγα ἀπὸ ὑπερηφάνειαν; δὲν εἶναι παράλογον οἱ περιφρονούντες τὰ μικρὰ ἀξιώματα νὰ κατηγοροῦνται ὡς παράφρονες, οἱ δὲ περιφρονούντες τὰ ὀφρλὰ νὰ κατηγοροῦνται ὅχι ὡς παράφρονες, ἀλλ' ὡς ὑπερήφανοι; **B** Αὐτὸ εἶναι ὅταν νὰ κατηγοροῦμαι τὸν ἀνοήμονον νὰ γίνῃ σοφὸς ἀγαλλῶδον ὅχι ὡς ὑπερήφανον, ἀλλ' ὡς τρελλόν, καὶ τὸν μὴ δεχόμενον νὰ γίνῃ βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ βλης τῆς οἰκουμένης, ὅχι ὡς ματαιόν, ἀλλ' ὡς ἀλαῖον. Αὐταὶ αἱ σκέψεις εἶναι παράλογοι καὶ ὅσον τὰς κῆμαιν διαβάλλουν τὸν αὐτὸν των περισσότερο ἀπὸ ἐμὲ. Καὶ μόνον ποὺ σκέπτονται εἰς εἶναι δυνατὸν ἀνθρώπος νὰ περιφρονήσῃ τὸ ἄξιωμα τῆς ἱεροσύνης ἀπελακινῶνον τὸσον ταπεινὴν ἔβαν ἔχων περὶ αὐτοῦ. **C** διότι ἂν δὲν τὸ ἐθεοῦσαν τυχαίον καὶ ἀσχηματῶν, δὲν θὰ ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ τοὺς γεννηθῆ τέτοια σκέψης. διὰτὶ δὲν ἐτόλμησε ποτὲ κανεὶς νὰ σκεψῆ καὶ ἀναρῆσθαι ὅτι ὑπάρχει ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ποὺ ἀπὸ ὑπερηφάνειαν δὲν θὰ ἐπιθυμῶνα νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀγγέλου; διότι ἔγωμα μετὰ τὴν ἔβαν διὰ τῆς οὐρανόας ἐκίνας δυναίμας καὶ αὐτὸ δὲν μὰς ἀφίνει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνθρώπος ποὺ ἐπιθυμῆ τίποτε περισσότερο ἀπὸ αὐτὴν τὴν τιμὴν. Συνεπῶς θὰ ἦτο δικαιότερον νὰ κατηγορηθῶν εἰς ὑπερηφάνειαν ἐκείνου ποὺ κατηγοροῦσιν ἐμὲ. **D** Πραγματικῶς ἔαν δὲν εἶχον σχηματῶσι οἱ βλοὶ χαμηλὴν γνώμην περὶ ἱεροσύνης, δὲν θὰ ἠμποροῦσαν ν' ἀποδοῦσαν τέτοια σκέψην εἰς ἄλλους. Ἐάν δὲ λέγουν εἰς ἐγὼ ἔβαια αὐτῆν τὴν σέσων ἀπὸ φιλοδοξίαν, ἀναμφισκῶν πρὸς τὸν αὐτὸν των καὶ μόνον των ἀνακαρῶν τοὺς λογιζο-

μοός των. Δὲν εἶπεν δὲ ἔτι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ εἶδον ἄλλην κατηγορίαν, ἂν θὰ ἤθελαν νὰ μὲ ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τῆς ματαιοδοξίας.

2. Ἐάν μὲ καταλόγησαν καμμὴ φορά πρὸς τὴν ἰσομοιανίαν, θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶ μᾶλλον παρὰ τὴν ἀποκρούσαι τὸ εἶδος τῆς ἰεροσύνης. Διότι θὰ μοὶ ἐγάρει πολλὴν δόξαν. Ἐ τὰ γεγονόσ' ἐστὶν ἐξαιρετικὰ θὰ παρουσιαζοῦνται τῶσαν ἀξιοτάτουτος, ὥστε νὰ προσηυθῶ καὶ νὰ κλειοφθῆρῶ ἀπὸ ἑλοῦς τοὺς ἄλλους ποὺ ἀφίερων ἕλης τῆς ζωῆς των τὰς προσοχίας εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔργον, ἐνθ' εἴμαι τῶσαν νέος καὶ μόλις ἐγκατέλειπα τὰς κοσμικὰς φροντίδας, θὰ ἔπιθεν ἑλοῦς τοὺς ἀσθρότους νὰ μὲ θεωροῦσι ὡς μεγάλην προσωπικότητα καὶ θὰ μὲ ἔκαμε σεβαστὸν καὶ δοκίμιον ἀποδοκίμιον. Τώρα ἔμοις τὰ περισσώτερα μὲν τῆς Ἐκκλησίας οὕτω κατ' ἔθος δὲν μὲ γνωρίζουν, ὥστε δὲν θὰ ἔβρουν καὶ οὐδὲν παρητήθησαν τῆς ἐλογίης, ἐπεὶς ἔλθον ποὺ καὶ αὐτοὶ νομίζω δὲν θὰ ἔβρουν τὴν ἀκριβὴν συνέση. 382 Α. Εἶναι δὲ φυσικὸν καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πολλοὶ νὰ νομίζων ἢ εἰ δὲν ἐξελέγησαν καὶ ἢ εἰ μετὰ τὴν ἐλογίην παρηγωνίσθησαν, διότι ἰσομοιανίαν ἀκατάλληλος, καὶ ἔχει ὅτι ἀπέφυγα μόνος μου τὴν χειροτονίαν.

ΤΟ ΓΥΩΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΑΣΙΜΑΤΟΣ

3. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Ἄλλ' ὅσοι γνωρίζουν τὴν πραγματικότητά ὅ' ἀπορήσων.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Καὶ ἔμοις ἐπὶ εἴρας ὅτι αὐτοὶ ἀκριβῶς μὲ κατηγοροῦν ὡς ματαιόδοξον καὶ υπερήφανον. Ἀπὸ πολλοὺς λοιπὸν θὰ ἤλπιζα ὅτι ἔπαινον. Ἀπὸ τοὺς πολλοῖς; Ἄλλ' αὐτοὶ δὲν ἔμαθον τί συνέση. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Ἄλλ' αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἐμολογῶν ἑαυτὸν μου ἄλλωστε ἐοὺς ἤθεε; δὲδ ἀκριβῶς διὰ τὴν μάθησιν τί πρέπει νὰ ἀπολογηθῶ πρὸς αὐτοὺς. Ἄλλὰ τί τὰς χρειάζομαι; τώρα τὰς λατολογίας ἐγγράσεις εἰ' αὐτοῖς; Β. Περὶ μὲν ἄλλων καὶ θὰ πεισθῆς ὅτι καὶ εἰμαι ἂν ἐγνωρίζω τὰ συμβάντα, πάλιν δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ κατακρίνουν ὡς υπερήφανον ἢ φιλόδοξον, καὶ θὰ μάθησιν ἀκόμη ὅτι ἐρίσκονται εἰς μεγάλων κίνδυνον ὅτι μόνον ὅσοι περιφρονοῦν τὴν ἰεροσύνην ἀπὸ ὑπερηφάνων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοι ποὺ ὑποκρίνονται ὅτι ὑπάρχουν τέτοιοὶ ἄνθρωποι, πρᾶγμα ποὺ ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω.

4. Διότι τῆς ἰεροσύνης τὸ ἔργον εἶναι τῶσαν ὑψηλόν, ὥστε ἐπιτελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὰ ἔργα τῶσαν οὐρανόθεν δυνάμεων. Καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικόν, ἐφ' ὅσον δὲν τὴν ἔβρουν οὐτε ἄγγελος οὐτε ἀγγέγγελος οὐτε καμμὴ ἄλλη κτιστὴ δυνάμις, ἀλλὰ τὴν ἔβρουν αὐτὸς ὁ Παράκλητος, ὁ ὅποιος καὶ ἔκαμεν ἄνθρωπος ποὺ ζῶσιν εἰς τὴν σάρκα ἑκαυτοῦ νὰ βελούγουν ὑπερ-

οῖαν ἀγγέλων. C. Διὰ τοῦτο ὁ ἰερομόνος πρέπει νὰ εἶναι τῶσαν καθαρός, ὅταν νὰ στέκεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς μαζί μὲ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις.

Ἦσαν φοβερὰ καὶ φρικτὰ καὶ τῆς ἰουδαϊκῆς ἰεροσύνης τὰ σύμβολα: οἱ καθύπευκτοι, οἱ ροδαί, οἱ λίθοι ποὺ στήθους καὶ τῆς ἐπιπέδου, ἢ μίτρα, ἢ κίβρις, ἢ ποθήρας χιτῶν, τὸ χρυσοῦν πέταλον, τὰ ἄγια τῶσαν ἄγιαν, ἢ ἐξαιρετικὴν ἡμέρα εἰς τὸ ἑσπεροκόν τοῦ νοσοῦ. Ἄλλ' ὅταν ἐξέστησιν καλεῖται τὰ ἀντικείμενα, μὲ τὰ ἑσπία ἀγαθότατα ἢ χριστιανικῆς ἰεροσύνης, θὰ εἶναι μικρὰ εἶναι τὰ φοβερὰ καὶ τρομαρὰ σύμβολα καὶ θὰ ἐκαλυφθῆναι καὶ ἐδῶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ μουσικῶν νόμου καὶ δεδῶσται τὸ δεδῶσται ὡς ἐκείνου ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἔκκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. (B' Κορ. 3, 10). Ὅταν ἑλέτης τὸν Κύριον θεομακάριον καὶ καίμενον εἰς τὴν ἄγιαν τράπεζαν, καὶ τὸν ἑαρὰ νὰ εἴχηται σωματικὸν ἐπάνω εἰς τὸ ὄμμα, καὶ τοὺς περιστοιχόμενος ἑλοῦς νὰ κοκκινίζων ἐπὶ τὸ πολυτιμον ἑκαυτοῦ σῆμα, B. πῶς ἠμπορεῖς νὰ νομίζῃς ὅτι ἐρίσκου ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ δὲν μεταφέρεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὸ σαρκικὸν φρόνημα τῆς φύξης, δὲν ἔλπεις τὰ οὐράνια μὲ τρυφὴν φύχην καὶ καθαρόν νοῦν; Τί ὑπέροχον θαῦμα τῆς θείας φιλοφροσύνης! Ὁ Πῶς, ποὺ κάθηται ἐπάνω μαζί μὲ τὸν Πατέρα, τὴν ἴδιαν ἐκαυτὴν ὄραν κρατεῖται εἰς τὰς χεῖρας ἑλοῦ καὶ προσφέρει τὸν ἑαυτὸν του εἰς ἑλοῦς, ὅσοι θέλουν νὰ τὸν περιπτύξωσιν καὶ νὰ τὸν δεχθῶσιν μέσα των.³⁸³ Καὶ τοῦτο τὸ πραγματοποιεῖται εἰς μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως.

Ε. Πῶς σοὺ φαίνονται λοιπὸν αὐτὰ τὰ πρᾶγματα; Εἶναι ἄγια περιφρονησῶς ἢ εἶναι τῶσαν ὑψηλὰ, ὥστε νὰ προκαλοῦν ὑπερηφάνειαν; Θέλεις νὰ ἴδῃς πῶσαν ὑπερήχη; ἢ χριστιανικῆς λατρείας; Φαντάσου ὅτι ἐκείναι τὸν Ἠλίαν καὶ τὸ ἀκέραιον κλήθος καὶ τὸ ὄμμα ἐπάνω εἰς τοὺς λίθους καὶ ἑλοῦς τοὺς ἄλλους νὰ τρηθῶν πελειαὶ ἀγῆν, μόνον δὲ τὸν προφήτην νὰ εἴχηται καὶ ἑαυτὸν τὴν φλόγα νὰ πιστῆν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐπάνω εἰς τὸ ὄμμα. Πρόκειται περὶ θεομακίαν καὶ ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων. 383 Α. Ἄλλ' ἀπὸ ἐκεῖ εἶμαι τώρα εἰς τὰ τελοῦμενα εἰς τὴν ἰδικὴν μας λατρείαν καὶ θὰ ἴδῃς γεγονότα ὅχι μόνον θεμακίαν, ἀλλὰ καὶ ἀνώτερα ἀπὸ καθε ἐκκλησίαν. Ὁ ἱερεὺς στέκεται καὶ κατεβάζει ὅχι πῦρ, ἀλλὰ τὸ ἄγιον Πνεῦμα καὶ προσάχεται ἐκαυτοῦ ὅχι διὰ τὸ εἶσθαι φλόγα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατακαίωσιν τὰ προκαίμενα ὄμματα, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπέλθῃ εἰς τὴν θυσίαν ἢ θεῖα χάρις; καὶ ἀνάγῃ μὲ αὐτὴν τὰς ψυχὰς ἑλοῦ καὶ τὰς ἀναβίβῃ φωτεινότερας ἀπὸ πυρριμένον ἔργον. Πῶς λοιπὸν εἶναι τῶσαν ματαικὸς καὶ παρήφανος, ὥστε νὰ περιφρονῆται αὐτὴν τὴν φρικτοτάτην θυσίαν; Ἡ ἀγωνία ὅτι

383. Ἐδῶ ἐκείναι περὶ τῆς μεταστροφῆς τῶσαν ὄρανον εἰς ὄμμα καὶ εἰς μὲ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶσαν μὴ ἐπιδοκίμιον ἀποδοκίμιον.

δὲν ἐὰν ἤμποροίς ποτὶ ἀνθρώπινη ψυχῇ νὰ βαστάξῃ ἐκεῖνο τὸ πῦρ τῆς θυσίας **B** καὶ ἐπὶ οὗ ἐφάνησαν τὸν δὲν ἤρχετο ἀρθεύος ἢ βούβητα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ;

Ἡ ΤΙΜΗ ΠΟΥ ΔΙΔΕΤΑΙ Εἰς τοὺς Ἰερεῖς
ΑΠΟ ΤΟ ΓΥΝΑΘΝ ΑἰΣΙΜΑ ΤΩΝ

5. Μόνον ἔταν καταλάβῃ κανεὶς τί σημαίνει ἢ προσέγγισις ἀθρώπου μὲ σάρκα καὶ αἷμα πρὸς τὴν μακαρίαν καὶ ἀθάνατον φύσιν τῶν ἀγγέλων, μόνον τότε θὰ ἴδῃ πόσον τιμὴν δίδει εἰς τοὺς Ἰερεῖς ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Διότι ὡς αὐτὸν τελοῦνται καὶ ὅσα ἀνάγκη προὔτερα καὶ ἄλλα ἀκόμη ἰσχύει μὲ αὐτὰ καὶ διὰ τὸ ἄξιωμα καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ἐνθ' κατοικοῦν καὶ περιφέρονται ἀκόμη εἰς τὴν γῆν, **C** ἀνελθοῦν τὴν διεθουμένην οὐρανίαν ὑποθέσαν μὲ ἕξουσίαν ποῦ δὲν ἔδωκεν ὁ Θεὸς οὐτε εἰς τοὺς ἀγγέλους οὐτε εἰς τοὺς ἀρχαγγέλους. Πράγματι δὲν εἶπα πρὸς τοὺς ἀγγέλους, «ὅσα ἂν ὀρθοῦτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἂν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. 18, 18). Ἐχοῦν θεοειδῶς ἕξουσίαν νὰ δένουν καὶ οἱ ἀπίστοι ἀρχόντες, ἀλλὰ μόνον τὰ σώματα. Ὁ Θεοὸς δὲμος τῶν ἱερῶν ἐγγίζει τὴν ἴδιαν τὴν ψυχὴν καὶ διαβαίνει πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὅσα ἐγερθεῖν κάτω οἱ Ἰερεῖς τὰ ἐπιχωρῶναι ἄνω ὁ Θεὸς ὁ Δεσπότης ἐγερθεῖν τὴν ἀπόρατον τῶν βούλων. Μήπως δὲν τοὺς ἔδωκεν ὀλόκληρον τὴν οὐρανίαν ἕξουσίαν; **D** Τοὺς εἶπεν «ὅν ἂν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφήνεται» καὶ ὅν ἂν κρατήσῃ, κρατήσεται» (Ἰω. 20, 23).

Ποῖα ἕξουσία ἤμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὑψηλοτέρα ἀπὸ αὐτήν; Ὁ Πατὴρ ἔδωκεν εἰς τὸν Υἱὸν ὀλόκληρον τὴν ἕξουσίαν, ὅλως δὲ ἐπὶ ὁ Υἱὸς τὴν παρεχώρησεν ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἰερεῖς. Καὶ εἶναι τὸσον ὀψιλή ἢ θέσις εἰς τὴν ἰσοίαν ἀνέλεγχου, ὅστε φαίνεται ὅτι νὰ μεταπέρθωσαν ἴδῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅταν νὰ ὑπερέβησαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἀποπλάγγων ἀπὸ τὰ ἴσθα μας πάθῃ. Παρ' ὅλα αὐτὰ κἀκεῖ ἀπύμοτος θεοπύλος, ἂν λάβῃ ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἕξουσίαν νὰ φυλακίσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ ἕκαστος θέλει, θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἀποζημιωτοὺς καὶ ἐπιφανέσι. Μερικοὶ ὅμως γομφῶν ἐπὶ ὁ λαμβάνουν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸσον ὑψηλοτέρα τιμὴν, ὅσον ὑψηλότερος εἶναι ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ὅσον τιμωτέρου αἱ ψυχὰ ἀπὸ τὰ σώματα, **E** λαμβάνει τὸσον μικρὰν τιμὴν, ὅστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ τὴν παρεφρονήσῃ κάποιος ποῦ τὴν ἤξωθη. Αὐτὸ εἶναι ἔνδοξις μακίας. Διότι μοῖνα εἶναι νὰ περιφρονῇ κανεὶς τὸσον μεγάλην ἕξουσίαν, χωρὶς τὴν ἰσοίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῶν οὐτε ἡ σωτηρία οὐτε τὰ ἀγαθὰ ποῦ ὑπεσχέθη ὁ Θεός. Ἐφ' ὅσον δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἂν δὲν ἀναγεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος κατὰ τὸ βάπτισμα, καὶ ἐφ' ὅσον ἀποκλείεται

ἀπὸ τὴν οὐρανίαν ζωὴν ἕκαστος δὲν τρώγει τὴν σάρκα καὶ δὲν πίνει τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου διὰ τῆς μεταλήψεως, ³⁴⁴ αὐτὰ δὲ ἐπιτελοῦνται μὲ τὰ ἅγια χεῖρα τοῦ ἱερέως, ποὺ λατοῦν χωρὶς τὰ χεῖρα αὐτὰ θὰ κατορθώσῃ κανεὶς ν' ἀποφύγῃ τὴν κόλασιν ἢ νὰ ἀποτύχῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν δικαίων; Οἱ Ἰερεῖς εἶναι ἐκείνοι ποῦ ἐπαφροσύνησαν μὲ τὴν πνευματικὴν φροντίδα διὰ τὴν ἀναγεννήσιν μας κατὰ τὸ βάπτισμα. Δι' αὐτῶν ἐνδεδόθη τὸν Χριστὸν καὶ συνθεσάμεθα μὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ γινώμεθα μέλη τοῦ ἁγίου σώματος του, ὅστε δικαίως οἱ Ἰερεῖς πρέτει νὰ θεωροῦνται, ὅχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἀρχόντας καὶ τοὺς βασιλεῖς φερόμεντοι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πατέρας μας πολυτιμωτέροι. **B** Διότι οἱ μὲν πατέρας μᾶς ἐγέννησαν σωματικῶς, ἐνθ' αὐτοὶ συντελοῦν εἰς τὴν γέννησίν μας ἐν Θεοῦ, εἰς τὴν νέαν γέννησιν, εἰς τὴν πραγματικὴν ἀπελευθερώσιν μας ἀπὸ τὰ δεινὰ, εἰς τὴν υἰοθεσίαν μας διὰ τῆς θείας χάριτος.

6. Οἱ Ἰερεῖς τῶν Ἰουδαίων εἶχον τὴν ἕξουσίαν ν' ἀπαλλάσσουν τοὺς πάσχοντας ἀπὸ σωματικῆν λέπραν μόνον, ἢ μᾶλλον ἀπλῶς νὰ ἐπιβάδωσιν τὴν θεραπείαν, καὶ γνωρίζεις πόσον περιήγητον ἦτο τότε τὸ ἱερατικὸν ἄξιωμα. Οἱ Ἰσραὴλ μας Ἰερεῖς ὅμως ἔλαβον ἕξουσίαν ὅχι λέπραν τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, καὶ ὅχι ἀπλῶς νὰ δοσιμάζωσιν ἂν ἐγγὺ ἐξέλκησθῃ, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐξουλεύσων. Ὅστε ὅσοι τοὺς περιουροῦν εἶναι μακρότεροι ἀπὸ τὴν σωτηροῦσιν τοῦ Δαβὴν καὶ ἔξω μεγαλυτέρας τιμωρίας. **C** Οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι, ἂν καὶ διεβέβησαν ἀνωτέρως τὸ ἄξιωμα, πάντως ἀπέλειπον μὲ τὸν ἱερατικὸν ζῆλον τὸν εἶναι εἰς μεγάλην ἐκτίμησιν. Ἡ ἰδικὴ μας ὅμως καταφρονεῖται, καὶ μάλιστα σήμερα ποῦ τὸ ἱερατικὸν ἄξιωμα προήχθη καὶ ἀναβέβη, τοῖμασιν πράγματα ποῦ τὸ ἱερατικὸν ἀπὸ ἐκείνους ἀπὸ τὴν ἀνίστοτερον κατεβέβησαν. Ὁ παρ' ἄβαν δικαίως, πῶθος ἐνὸς ἔξωματος καὶ ἡ περιφροσύνης του εἶναι τὸ ἴδιον πρῶμα ὑπάρχει μεταθῶ τὸν τὸσον ἀπόστασις ὅση μεταθῶ θαυμασμοῦ καὶ περιφροσύνης. Ποία ψυχὴ λοιπὸν θὰ εἶναι τὸσον ἀβία ὅστε νὰ περιφρονήσῃ τέτοιον ἀγαθὸν; Δὲν νομίζω ἐπὶ θὰ εὐλόγητο τέτοιον ψυχῇ. ἐκτός ἂν κενεῖα θὰ κατεῖχτο ἀπὸ θαυμαστικὴν μακίαν.

D Ἄλλ' ἐπανέρχομαι πάλιν εἰς τὸ θέμα ποῦ ἔχο ἄρῃσι. Ὁ Θεὸς ἔδωκε μεγαλυτέραν δόξαν εἰς τοὺς Ἰερεῖς παρὰ εἰς τοὺς σωματικῶς γονεῖς ὅχι μόνον νὰ τιμωροῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ κτεροῦσιν. Καὶ εἶναι τὸσον ἡ διαφορά μεταξύ των, ὅση εἶναι μεταξύ κενεῖς καὶ μελοσότης ζωῆς. Διότι οἱ γονεῖς γεννοῦν διὰ τὴν παρουσίαν ζωῆς, ἐνθ' οἱ Ἰερεῖς διὰ τὴν μελίωσιν. Ἐκείνοι δὲν μποροῦν νὰ προσφύξωσιν οὐτε ἀπὸ τὸν σωματικὸν θάνατον οὐτε καὶ ἀπὸ ἀρρώστειαν, ἐνθ' αὐτοὶ πολλὰκις σώζωσιν τὴν ψυχὴν καὶ ὅταν αἰ καὶ ἀσθενῇ καὶ πρόκειται νὰ γαθῇ, καὶ ἄλλοι μὲν ἐπαφροῦσιν τὴν τιμωρίαν, ἄλλοις δὲ δὲν ἀφίουν καθόλου νὰ πέσουν εἰς αὐτὴν μὲ τὴν ἐδωκαλίαν, μὲ τὴν νοσοθεσίαν, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν

προσυχών περισσοτέρων. Ε δὲν ἔχουν μόνον ὅταν μὲς ἀναγεννεῖν ἐξουσίαν νὰ συμπληρῶσιν ἀμάρτηματα, ἀλλὰ καὶ ἀργότερα. « Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσκάλεσθε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσευχέσθεσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείφοντες αὐτὸν ἐλαίῳ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἔσται αὐτὸν ὡς ἰσχύς καὶ ἁμαρτίας ἢ πεποιθήσεως ἀπεθήσονται αὐτῷ (Ἰακ. 5, 14). » 385 Α Ἐπειτα οἱ φυσικοὶ γράμεις δὲν ἤμπορον νὰ βοηθήσωσι τὰ παιδιὰ τῶν, δι' ἔχουν διασφραξί: κανὴν ἀδίκαια πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἀρχοντας, ἐνθ' οἱ ἱερεῖς πολλὰκις ἐξελθόντων ἔχει ἀπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων, ἀλλὰ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, ἂν ἔχη ἐργασθῆ.

Ὅτι τολμήσῃ λοιπὸν κανεὶς ἑπαιτα ἀπὸ αὐτῶ νὰ μὲ κατηγορήσῃ ἐπὶ ἀπέχῃ τὴν ἱεροσύνην ἀπὸ υπερηφάνειας: Ἐγὼ ἀντιθέτως νομίζω εἶναι, ἑπειτα ἀπὸ δεῦα εἶνα, θὰ καταλάβῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκρατῶν τόσο φόβος, ὥστε νὰ κατηγορήσωσι ὡς υπερηφάνους καὶ θρασεῖς ἐπὶ τοὺς ἀποκαίοντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπιγνώστας βακακῶς αὐτὸ τὸ ἄξιωμα. Ἐάν οἱ ἀναλαμβάνοντες πολιτικὴν ἐξουσίαν καταστρέφουν καὶ τὰς πύλεις καὶ τὸν λαόν τῶν, Β ὅταν τοὺς λείπῃ ἡ σύνεσις καὶ ἡ διακριτικότης, πῶσιν δόνασιν ἰδικήν του καὶ θέλω δὲν νομίζεις εἶναι χρεῖσταις ὡ ἀναλαμβάνων νὰ στολιζῇ τὴν νόμῃν τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ μὴ ἀποτύχῃ εἰς τὸ ἔργον του:

ΘΗΚΑ ΕΜΠΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΚΕΣΤΗΡΗΝ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

7. Κανεὶς δὲν ἠγάπησα τὸν Χριστὸν περισσοτέρων ἀπὸ τὸν Παῦλον, 3 κανεὶς δὲν εἰδείε μεγαλύτεραν προθυμίαν ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ κανεὶς δὲν ἠξιώθη περισσοτέρας χάριτος. Καὶ ὅμως παρ' εἶνα αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα ὁ Παῦλος φοβῆται καὶ τρέμει καὶ διὰ τὸ ἄξιμά του καὶ διὰ τοὺς ἀρχομένους ἐπ' αὐτοῦ. « Φοβοῦμαι μήπως ὡς ὁ ἑρως ἔδωκ ἐξυπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οἷον φθαρῇ τὰ νοήματα ὁμῶν ἀπὸ τῆς ἀπαότητος τῆς εἰς τὸν Χριστὸν (Β' Κορ. 11, 3) C καὶ ἐν φόβῳ καὶ τρέμῳ πολλῶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς (Α' Κορ. 2, 3). Τὰ ἔλεγε δι' αὐτὰ ἐνθροῦνος καὶ ἠρπάγη εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν καὶ ἔμωθῃ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ λόγῳ διωγμῶν ἐφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ θανάτου τόσο φοβῶς, ὥστε ἡμέρας ἔγγενεν ἀρ' ὅπου ἐπίστασεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ὁ ἀνθρώπος καὶ δὲν ἐχρηματοποιήσεν οὐτε τὴν δόξασιν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐξουσίαν διὰ τὴ μὴ σκανδαλισθῆ κανεὶς ἀπὸ τῶν πιστῶν. Ἐάν λοιπὸν ὁ Παῦλος τοῦ ἐπιτελοῦσε περισσοτέρα ἀπὸ δεῦα

18. Ὁ Παῦλος θεωρεῖται γενικῶς ὡς τὸ ἰδεώδες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἠγῆτου καὶ εἰναι ἕλλογον εἶναι τὸν χρῆσαι καὶ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Λόγον Δ' (παράγραφος 6 καὶ εἰς) ὡς παράδειγμα. Τὸ ἐξέρχον ἀλλοῦτε μαρτυρῶν ἀπὸ τοῦ καλῆρος τοῦ λόγου ὁ Χριστοστόμους

ὁ Θεὸς παρήγγειλε, καὶ δὲν ἐπέδωκε τὸ ἴδιόν του, ἀλλ' ἐξῆρθεος τὸν μαθητῶν του τὸ συμφέρον, ἠθάνετο τόσο φόβον, διὰ ἀνταλαμβάνετο τὸ μέγεθος τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος, τὶ θὰ πάθωμεν ἡμεῖς καὶ συνήθως ἐπιδοκίμων τὴν ἱκανοποίησιν τῶν προσωπικῶν μας συμφερόντων, καὶ ἔχει μόνον δὲν κλειδοποιήσιν εἰς τὰς ἐπιτολάς τοῦ Θεοῦ. D ἀλλὰ καὶ τὰς παραβλήσων ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν: « Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενεῖ: τίς σκανδαλισθεῖ, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; » (Β' Κορ. 11, 28).

Τίτοις πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἱερεὺς ἢ μᾶλλον ἐπὶ: δὲν ἀπετρέπεται νὰ περιορίζεται ἕως εἶδῃ. Ὅσα εἶνα εἶνα: ἀλλὰ, δὲν εἶναι τίποτε ἀπέναντι ὅσων θὰ εἶναι Πολύω ἐλαβῆ; (Ἠρόδημον ἀνέθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὅσο τῶν ἀδελφῶν μου, τὸν συγγενῶν μου τὸν κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 9, 3). Ὅποιος ἤμπορεῖ νὰ προσφῆρῃ τέτοια λόγια, ἔπος ἔχει ψυχὴν ἰκανὴν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὄψος παρρησίας εὐχῆς δικαίως θὰ κατηγορητοῖ, ἂν ἀπέφυγε τὴν ἱεροσύνην ἕποιας ὅμως ἀπέχεσθαι ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν ὅσον ἀπέχεσθαι ἐγὼ, εἰς εἶναι νὰ προσκλή τὸ μῖσος ἐπὶ ὅταν ἀποσφύγη, ἀλλ' ὅταν δέχεται τὴν ἱεροσύνην. Ε Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ πλήρωσις ἀνωτέρας στρατιωτικῆς θέσεως: ἔν οἱ ἀρχαῖοι διορῶσιν εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν κάποιον γαλικὴν ἢ ὑποθηματοποιὸν ἢ ἄλλον κενὴν καὶ τοῦ παραδῶσων τὸν στρατόν, δὲν θὰ ἐπινοῦσα αὐτὸν τὸν δυστυχῆ ἂν δὲν ἀπέφυγε τὸ ἄξιωμα καὶ ἂν δὲν ἔκαμε τὸ πᾶν διὰ τὴ μὴ μισθῆ εἰς προσηνῆ κίνησιν. Ἐάν ἀρκοῦσε νὰ ὁνομασθῆ κανεὶς πομπῆ καὶ νὰ διακριζῆται τὴν ἐξουσίαν ἔπος τοῦ ἀρεῖται, δὲν αὐτὸ τὸ πράγμα ἦτο ἀκίνητον, ἀς μὲ κατηγορήσῃ ὅποιος θέλει: ὡς κενόδοξα, διὰ ἀπέφυγε. 386 Α Ἐάν ὅμως ὁ ἀναλαμβάνων τὴν φροντίδα αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχη πολλὴν σύνεσιν καὶ περισσοτέραν χάριν ἐκ Θεοῦ καὶ διαίτησιν ὀρθήν, εἶον καθάρων καὶ ἀρετῆν μεγαλύτεραν ἀπὸ ὅσων ἀρκεῖ εἰς ἀνθρώπου, μὴ μὲ ἀρητήσῃ τὴν συγγνώμην καὶ δὲν θέλω νὰ καταστραφῶ χωρὶς κανένα λόγον. Ἐάν κάποιος μὲ παρουσίαζε μέγα φορητῆν πλοῖον μὲ πολλὰς κομπλήτας καὶ γεμάτων φορτίον πολέμιον καὶ μ' ἐπιδοκίμοσιν ὡς πλοῖαρχον καὶ μὲ διάτασιν νὰ διασχίσω τὸ Αἰγαίον ἢ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, θ' ἀπεκινυρῶνται ἀμέσως μὲ τὰς πρώτας λέξεις. Καὶ ἂν μὲς ἐξήκοῦσε κανεὶς τὸν λόγον, θὰ ἀπαντοῦσα ἀνομιὰς διὰ τὴ μὴ θύσῃ τὸ πλοῖον.

Β 8. Ὅσα εἰς τὴν περίπτωσην τοῦ ἢ ἑγὼ εἶνα μόνον χρηματικὴ καὶ ὁ κίνδυνος φθάει μόνον μέχρι σωματικοῦ θανάτου, κανεὶς δὲν θὰ μὲ κατηγορήσῃ καὶ ἐνεργῶ μὲ πολλὴν προνοητικότητα. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ ποῦ οἱ κανεῖς; πρόκειται νὰ κάσων ἐπὶ εἰς ἐπίγειον πέλαγος, ἀλλ' εἰς τὴν ἄδυσσον τοῦ σπέρους, ἔπον τὸς περιμένει θάνατος καὶ μάλιστα ἔχει ὁ θάνατος καὶ χερσὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλ' ὁ θάνατος καὶ στέλλει καὶ αὐτὴν καὶ τὸ σῶμα εἰς τὴν αἰώνιαν κόλασιν, εἰς αὐτὴν τὴν περί-

πεισαν λοιπόν θά ὀργισθῆτε ἐναντίον μου καὶ ἐὰν μὴ μισήσατε δεῖται εἶναι ἔδειξαι τὴν ἀπεισιμότητα καὶ τὴν ἀγάπην μου εἰς τέτοιον καιόν· Ἐγὼ, τὰς παρακαλῶ καὶ οὐκ ἠκούσας. Ἐνωρῶ τὴν ψυχὴν μου, τὴν ἀσθενῆ καὶ μικρὰν ὧς γινώσκω τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς ὀπτηρίας καὶ τὴν μεγάλαν δυσκολίαν τοῦ ἀξιωματοῦ. Τὴν ψυχὴν τοῦ ἱερομένου παρῶσαν περισσότερα κίματα ἀπὸ τοῦ ἀνίματος τοῦ παρῶσαν τῆ θάλασσαν.

θ. Καὶ πρῶτος ἀπὸ ἑλλους ἐμφανίζεται ὁ φοβερώτερος πόντος τῆς κενωσῆρας, ὁ περισσώτερος ἐπιπνύων ἀπὸ τὴν νῆσον τῶν διατήρων τοῦ ἀναφάνου οἱ παλαοὶ ποταμοί. Ἐκείνην μὲν κατάρθωσαν πολλοὶ καὶ τὴν προσπαρῶσαν ἀβλαβεῖς, τὸ θάρστρον ὁμοίως τοῦτο εἶναι δι' ἐμὲ τῶσαν ἐπιπνύων, ὅσα καὶ τώρα ἀσθενῆ, ποῦ δὲν μὲ ὀδηγεῖ καμμία ἀνάγκη πρὸς αὐτὴν, καὶ μὴ εἶμαι τελείως ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τοῦ καιόν. Καὶ ἐν μοῦ ἐνεχειρίζαν αὐτὴν τὴν ὀπτησίαν, εἶναι αὐτὴν καὶ μοῦ ἔδωκαν ὅπως τὰ χέρια καὶ μὴ παρέδωκαν εἰς τὰ θῆρια τοῦ κατοικῶντος ἐπὶ αὐτῶν τὸ ἔδαφρον, διὰ καὶ μὴ καταπαρῶσαν κινδυνεύου.

δ Ποῖα δὲ εἶναι τὰ θῆρια· Θημῆς, ἀθῆμα, φθόνος, ἄριστικὴ ἐκείσε, δυσκολία, κατηγορία, φθόδος, ὑπερησία, ἐπιβουλαὶ ὀργῆ ἐναντίον ἀθῶων, εὐχαριστίας διὰ τῆς ἀσχημασίας τῶν λαοποιρῶν, λύπη διὰ τὴν εὐμερίαν των, ἀγάπη τῶν ἐπιπνύων, πόθος τῆς δόξης (ποῦ εἶναι ἡ καταστραπτικώτερα διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀπὸ ἑλλας τῆς κακίας), κηρύγματα ποῦ ἀποδέχονται εἰς τὴν εὐχαριστίαν, δουλικαὶ κολακίαι, ἀπιστικαὶ ὑποκειαι, περιφρόνησις τῶν πτωχῶν, περιποίησις τῶν πλουσίων, ἀλόγητοι καὶ ἐπιβλαβεῖς διακρίσεις, ἐπιπνύοντι εὐνοίαι καὶ διὰ τοὺς παρῶσαν καὶ διὰ τοὺς δεχομένους, δουλοπρεπὴς φθόδος καὶ ἀρμύζει μόνον εἰς τὰ χειρότερα ἀνθρώπων. Ἐλλείπεις καρρησίας, ἐπιπνύοντι φανωμακίης καὶ ψευδοῦς ταπεινοφροσύνης, ἑλλείπεις ἐλέγχου καὶ ἐπιπνύοντι καὶ σφραγίσματα τῶν κηλίων πρὸ τῶν ἀξιωματοῦ.

Αὐτὰ τὰ θῆρια μαζί μὴ ἄλλα περισσότερα πρέπει· ἐκείνος ὁ σκόπελος. Καὶ ὅσοι ἐπιπνύονται ἀπὸ αὐτῶν φθάνουν εἰς τέτοιον δουλοπρεπείαν, ὅσα καὶ χάρις τῶν γυναικῶν ἀκμήν προβαίνουν ποῦ ἀγνὴ εἰς ἐνεργείας ποῦ εἶναι καλύτερα καὶ μὴ τῆς ἀναφάνου. **387 Α** Ὁ θεὸς νόμος ἀποκαλεῖ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τὴν ἱεροσύνην, αὐτὰ ὅμοια εἰδίζονται γὰρ τὴν καταλάθου. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀπ' αὐτῆς ἐνεργεῖν πλάγιον διὰ τῶν ἀνδρῶν. Καὶ τῶσαν δύνανται ἀποκοπῆ ἀνίστα, ὅσα καὶ τοὺς ὑποφθῆρας διὰ τὴν ἱεροσύνην ἐκείνου ἡ ἀποκαλείων κατ' ἀρεσίαν καὶ γίνονται ἄνω κάτω καὶ συμβαίνει τὸ τῆς παροχής καὶ καθέρων τῶν ἀργοντας οἱ ὀπτηροὶ καὶ εἶναι νὰ ἴσαν ἄνδρες οἱ ὑπῆκοι, ἀλλ' εἶναι πρὸς αὐτὰ τὰς γυναῖκας ποῦ ὅσα νὰ διδάσκουν δὲν τοὺς ἐπιπνύονται. Καὶ μόνον ὅσα νὰ διδάσκουν· ὅσα νὰ ἴσῃν δὲν

ἐπιπνύονται εἰς αὐτὰς ὁ μακάριος Παῦλος. Ἐγὼ δὲ ἀντιθέτως ἴσῃν ὅσα εἶναι τῶσαν φθόδος παρῶσαν εἰς αὐτὰς, ὅσα νὰ ἐπιπνύοντι τοὺς προσημαίνοντας τῶν Ἑσκλητῶν καὶ νὰ χρονοποιῶν εἰς ἑλλας τῶν φθόδος πεποιθότες ἀπὸ ἑλλας χρονοποιῶν οἱ κύριοι πρὸς τοὺς δουλοῦς των.

ΣΥΝΕΠΙΘΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΩΣ ΑΝΑΖΙΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΞΙΩΜΑ

Β 10. Ἄς μὴ νομίσῃ καμμία εἶναι ὑπερόλλου ἑλλας τοὺς ἀληθινούς εἰς τὰς ἀνωτέρου κατηγορίας. Πραγματικὰ ὑπάρχουν κληρικὰ ποῦ εἶναι ἴσῃν εἰς τὰ δέκτα αὐτὰ καὶ μάλιστα εἶναι παρῶσαν ἀπὸ τοὺς σκληροφθόνους. Ὅσα ἐπίσης εἶναι τῶσαν ἀνίστα, ὅσα νὰ κατηγορήσῃ τὴν ἱεροσύνην δι' αὐτὰς τὰς κακίας, ἑλλας εἶναι θεωρῶ ὑπεύθυνον τῶν φθάνων τῶν ἀθῶων, τῆς μῆθης τῶν ὀνων, τῆς ὀπτησίας στάσεως τὴν ῥώμην καὶ τῆς παραλόγου ἐλλείψεως τὴν ἀνδρείων. Ὅσοι οἱ μωλομένοι θεωροῦν ὑπεύθυνους τῶν ἀνωτέρου παραβάσεων καὶ τιμωροῦν αὐτοὺς ποῦ κάρων κατῆχρῃσιν τῶν ὀπτῶν τοῦ θεοῦ χρονοποιῶν χαρισμάτων. Ἐπει καὶ ἡ ἱεροσύνη δικαίως θά μὴς κατηγορήσῃ, εἶναι δὲν τὴν ἑξουσίαν ὀρθῶς, δὲν εἶναι αὐτὴ ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἀναφερθείσας κακίας. **β** Ἄλλ' ἡμεῖς ποῦ τὴν καταστραπτικώμενα, τοῦλάχιστον ὅσον ἑξουσίαν ἀπὸ ἡμῶν, μὴ αὐτοὺς τοὺς μωλομένους διὰ τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἰς ἀνθρώπους ταχίους. Καὶ αὐτοὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσουν τὴν ψυχὴν των κατῆχρῃσιν, χωρὶς νὰ ἀναλογισθῶν τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιωματοῦ, δέχονται προθύμως τὸ ἔδαφρον, ἀλλ' εἶναι ἔδωκαν εἰς τὴν πρῶτην, σποκαίμενοι ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν, γερμῶν τὸν λαὸν ποῦ τοὺς ἐνεπιστάθησαν μὴ μύρια κακὰ. Αὐτὸ ἀκριβῶς δὲ συνέβαινε παρ' ἑλλας καὶ ἐμὲ, ἐν ὅ ἑλλας δὲν ἐλποῖτο τὴν Ἑσκλητῶν του καὶ τὴν ψυχὴν μου καὶ δὲν μὴ ἀπῆλκωσαν ἀπὸ τοὺς κινδύνους ἐκείνου.

δ Εἶπέ μοι πραγματικὰ, ἀπὸ ποῦ νομίζεις προέρχονται αἱ τέσσαται κακαὶ εἰς τὴν Ἑσκλητῶν. Ἐγὼ νομίζω εἶναι δὲν γεννῶνται ἀπὸ ἑλλας αἰτίας παρὰ ἀπὸ τὸ γεγονός εἶναι αἱ ἐλλογαὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ἐνεργεῖναι μὴ πολλὴν ἐπιπολαίστικα. Ἡ καραλὴ πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυροτάτη διὰ νὰ διευθύνῃ καὶ συγκατῆχρῃ καὶ νομικὰ τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους ποῦ ἀναβιβάζονται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον σῆμα. Ὅταν ὅμοια τῶσαν νὰ εἶναι ἀσθενῆ καὶ ἀνίκανος ν' ἀποκρούσῃ αὐτὰς τὰς νοσηρῶν ἀσθενειῶν, τότε καὶ ἡ ἑλλας γίνονται ἀσθενεστερά καὶ τὸ ὑπόλοιπον σῆμα καταστρέφει μαζί τῆς. **ε** Διὰ νὰ μὴ συμβῆ ἑλλας τὸ ἴσον καὶ τώρα, ὁ θεὸς μ' ἐκάρτησαν εἰς τὴν θέαν εἰς τὴν ὅσαν ἐπιπνύονται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν.

Ἄλλ' ἐκείτῃ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρου ὑπάρχουν καὶ ἄλλα πολλὰ προσημαίνονται, Βασιλεία ποῦ πρέπει νὰ κατέχῃ ὁ ἱερομῆνος καὶ ἐγὼ τὰ στεροφῆμαι. Καὶ πρῶτον ἀπὸ ἑλλας τοῦτο νὰ μὴ ἔχῃ φυλακισμένην

εις την ψυχην του την φιλοδοξον επιθυμιαν του δόξωματος τούτου. Διότι, εάν σιμής να ποθή το δόξωμα αυτό με πάθος, μάλισ το καταλάθω, ή φλόγα του πάθους ανάβει ισχυρότερα και τότε παραδίδεται εις αυτό το πάθος και χρησιμοποιεί κάθε μέσον διά να κρατή το δόξωμα με άσφάλειαν 388 Α κακώτεροι, συμπεριφέρονται με δουλοπρέπειαν και αναξιοτήτα, εξοθεύει άξιοινα γρηνατα. Παραλαίπω δέ το γεγονός ότι μερικοί ιδεοθλήωσαν την Έκκλησίαν και με φόνους και αναστάσιων πόλεις διά να κρατήσουν το δόξωμα της Ιερουσαλής και το παραλείπω διά να μη φανθ εις μερικους ότι λέγω πράγματα άπιστωτα. Έγώ λοιπόν νομίζω ότι κάθε άνθρωπος πρέπει να τρέφη τόσην ελλάθειαν προς το δόξωμα, ώστε να το άπορευήν λόγω του θύους του, και αν το καταλάθω, μάλισ σιμής να υποπέσει εις άμάρτημα ζήων καθαίρεσιως να μη περιμένη την άπόφασιν άλλων, αλλά να παρατηρήται προηγουμένως μόνος του. Έτσι υπάρχει έπις ότι θα προσελκύση την εύπολογησίαν του Θεού. Β Αν όμως κατακρατή το λειτουργημα παρ' εθείαν, άποστρατεί τον έαυτον του κάθε συγγνώμης και προσκαλεί περισσότερο την άργην του Θεού, διότι προσβάται και δεύτερον χειρότερον άμάρτημα.

11. "Αλλά κανείς δεν θα άνεχθή ποτέ αυτό το πράγμα, διότι είναι πράγματι κάτι τρομερόν, κάτι τρομερόν δ φιλοδοξός πάθος του Ιερατικού δόξωματος.

ΒΟΗΚΗ ΣΤΗΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΡΘΙΝΩΝ

Και όταν λέγω αυτά, δεν ενόρισμαι εις άντίθετον άλλ' εις πλήρη συμφωνίαν με τον μακάριον Παύλον. Τι λέγει εκείνος: «Εί τις επισκόπος όρέγεται καλοθ έργου επιθυμεί» (Α' Τιμ. 3, 1). Έγώ δέ δεν είπα του έργου, αλλά της άρχής και της έξουσίας την επιθυμίαν τρομερόν. Και νομίζω ότι πρέπει να έξισθ κανείς από την ψυχην αυτών των πόθων με πολλήν προσοχήν C και μάλιστα πρέπει να μη επιτρέψη από την άρχην να τον καταλάθω ο πάθος αυτός, ώστε να είναι έλευθερος και άδύνατος εις έλας της έγερσίας του. Όποιος δεν ποδεί να άνέλθω εις το δόξωμα αυτό δεν φοβάται ούτε την καθαίρεσιν από αυτό άπό το δέν φοβείται, θέ ήμπορη να προβάλω εις κάθε έγέρσειαν με την έλευθερίαν που άρμόζει εις τους Χριστιανούς. Διότι όσοι φοβούνται και τριμον μήπως χάσουν την θέσιν, περιέρχονται εις δουλείαν πικρήν και γεμίτην από καύσιαν, και άναγνάζονται πολλούς να προσκρούσουν και εις τους ανθρώπους και εις τον Θεόν. Δεν πρέπει δέ να φθάνη εις τέτοιαν θέσιν ή ψυχή. Όσοι προσέρχονται εις την Ιερουσίην πρέπει να κέρνουν ότι παύωται εις τους πολέμους μεταξύ των γενναίων στρατιωτών, που πολέμωθ προθύμως και φρονέονται άνδρείως. D Έτσι και αυτοί και να Ιερόνουνται και να άποχωρούν

από το δόξωμα κατά τον τρόπον που άρμόζει εις τους Χριστιανούς, με την δευτεροτα εις τέτοια καθαίρεσις εάν επιφυλάσκει μικρότερον στέφανον από την παρομοίην εις το δόξωμα. Διότι είναι άποστή κανείς αύτην την τύχη, επειδή εάν θέλει να προθή εις πράξεις άπειρατε και άναξίας της μεγάλης Ιερουσαλής τιμής, τότε αθέλει και την τιμιότητα εκείνων που τον καταθέσκουν έλαως και τον Ιεκόν του μυσθόν. «Μετακόποι έστε, όταν θελήσωσι και διώξωσιν ήμάς και είσωσι πόν πονηρόν ρήμα καθ' ήμάς, φευδόμενοι ένεκαν ήμωθ. Χαίρετα και αγαλλιάσθε, ότι πολλός έστιν ο μυσθός ήμών εν τοις ούρανούς» (Ματθ. 5, 11).

Ε και αυτά μεν Ισχύουν εις την περίπτωση που ο επίσκοπος καθαίρεται από τους συναδέλφους του δια φθόνου ή δι' άνάγκην εξουστρήσεως άλλων ή δι' άλλην αναίτην λόγου άφορητήν. Όταν δέ άφίσταται τον διαπρόν από τους έχθρους της πίστεως, δεν ήμπορεί, νομίζω, να περιγραφη με λόγια το κέρδος που του προσπίρει ή ποινή εκείνων.

Πρέπει λοιπόν να έρευνθ προς έλας της καταθέσεως, ώστε να μη μείνη κρομμένος εις την ψυχην του ούτε σπινθήρ από την επιθυμίαν εκείνην. Άκούη και οι καθολοι εις την άρχην από το πάθος αυτό δεν ήμπορούν να το διαπρόνουν, όταν άνέλθουν εις την έξουσίαν. 389 Α Έάν όμως έχω κανείς μέσα του το τρομερόν και άνημπορον αυτό θηρίον και προσθ καταλάθω το δόξωμα, είναι άδύνατον να περιγράφωμεν τον κίνδυνον εις τον όποιον τον φέρει μετά την χειροτονίαν. Έγώ δέ καταγγίμαι από ύπέμετρον φιλοδοξίαν, αυτό είναι αλήθεια, μη νομίζω ότι σοθ λέγω φέματα από ταπεινωροσύνην και το γεγονός αυτό μαζί με τα τόσα άλλα έλατωμάτα μου συνετέλεσε ποιά εις το να φοβήθω και τροπθ εις φυγήν. Όπως οι γογγυόμενοι από τα σωματικά κάλλη θροανίζονται περισσότερο από το πάθος των, όταν εύρίσκονται κοντά εις τους έρωμμένους, ένώ όταν άπομακρύνουθ από τα άγναιμένα του πέθου, αποβάλλουν και το μανιακό πάθος B Έτσι και εις τους αποθεύτας το Ιερατικόν δόξωμα ο πάθος γίνεται άφόρητος, όταν εύρίσκονται πλησίον του, ένώ όταν χάσουν την έλπίδα, σβύνει μαζί με την προσθεσίαν και ή επιθυμία του.

12. Αδελφί είναι ή πρώτη σοβαρή άφορηή που και μόνη της θα ήτω άρκετή να με ήμπορήει να δεχθώ αυτό το ήλιον λειτουργημα. Τώρα όμως θα προσθέσω και άλλην εξ έου σοβαρήν. Πόσαι; Τό ότι ο Ιεραός πρέπει να είναι ηρώδης και διαρκητός και να έχη μωρίων οφθαλμικός εις έλας της πλειοψηφίας διότι εάν ζή μόνον διά τον έαυτον του, αλλά και δι' άλλήθων τον λαόν. Έγώ έχω αίμα κωφόθ και ράθυμος, όπως θα έμολογήτη και το ο έθιος που λόγω της έγμέτης σου έγρονήεις περισσότερο από κάθε άλλον να κρύπτεις τα έλατωμάτα μου. C Μή μου ύπαυθώμεις τώρα την ηρώσειαν, την άγρησίαν, την κατάλασιν εις το έλαρος και τάς

άλλας οικιακὰς σολοραγωγίας. Γνωρίζεις βέβαια πόσον μακριὰ εὐρίσκονται ἀπὸ τὴν καθάρσιον καὶ αὐτῆς τῆς ἀσκήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὴν εἶχα ἐπιτόχει τελείως, πάλιν ἔδω θὰ μὲ ἀφελούσαν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς διακονίας ἐκείνης, ἔφ' ἔσον μὲ διακρίνει τέτοια ψυχρότης. Ἡ ἀσκήσις θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀφελῆσθαι ἕνα ἄνθρωπον κλεισμένον εἰς ἀπομονωμένον καλλιῶν φρονιζόντα μόνον διὰ τὴν ἰδιότην του σωτηρίαν. D Ὅταν ὁμοῦ κανεὶς ἀπασχολῆται μὲ τὸν μεγάλον πλῆθος καὶ ἔχῃ βιαστικὰς φροντίδας διὰ κάθε ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀρχομένους κατὰ τὴν θὰ ἤμποροῦσε νὰ συμβάλῃ ἡ ἀσκήσις εἰς τὴν προκοπὴν των, ἂν αὐτοὺς δὲν ἔχῃ ψυχὴν ἀνδρείαν καὶ ἰσχυράν;

Καὶ μὴ ἀπορήσῃς τοῦ ζῆτοῦ τέσσερον ἐπιφώνους καὶ ἄλλων ἀπὸ-ἐπιφώνων τῆς ἀσκήσεως ἀνδρείας. Βιάζομαι δεῖ διὰ πολλοὺς ἀνθρώπων, καὶ ἴδιος διὰ τοὺς ἐπιγλυτῶτον πολιτικίτους ἢ διὰ τοὺς ἐπι-σκημένους ἀπὸ τῆν παιδικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους, ἡ περιφρόνησις τῶν πολυκελῶν φαγητῶν, ποτῶν καὶ κινῶν δὲν ἀπατεῖ καμμίαν εὐεχίην προσπίπτειν, ἐπὶ τῆ κατασκευῇ τοῦ σώματος καὶ ἡ συνήθεια ἀπαλύνει τὴν τραχύτητα τοῦ αὐστηροῦ βίου. E Τὴν ὀδυστικὴν ἡμῶς συμπεριφορὰν καὶ τὰς ἐνοχλήσεις καὶ τὰς ἀκαλοχίας καὶ τὰς κατηγορίας τῶν ἀρχόντων ἀναι εἰς ἔχῃ, τῶν κατωτέρων καὶ τὰς κατηγορίας τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ποτὶ ὀλίγοις ἄνθρωποις ἤμποροῦν νὰ τὰς ὑποφέρουν, ἕνας ἢ δύο. Καὶ ἐλέησαν τοὺς ἱκανοὺς εἰς τὴν ἄσκησιν νὰ καταλαμβάνονται ἀπὸ ἑαυτῶν ἑμαρτὰς εἰς αὐτὰς τὰς προσβολὰς, ὅστε νὰ γίνονται ἀγριώτεροι ἀπὸ τὰ χειρότερα θηρία. Ἀδελφοὶ ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀποκλείσθωμεν ἀπὸ τὴν περιβολὴν τῆς λερωσάντης. Ὅταν ἕνας ἐπίσκοπος δὲν τῆρῃ ἀδυσχεροτάτην νύστασαν καὶ δὲν βαλῆται ἀνυπόδητος, εἰς τίποτε δὲν ἐλάττει τὸ πνεῦμα ἢ ὁ ἄγιος θυμὸς προκαλεῖται προμαρτὰς συμφορὰς καὶ εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸ περιβάλλον του. 999 A Καὶ δοὺν δὲν τῆρῶν αὐστηρικὴν ἄσκησιν δὲν ἀπαλλοῦνται ἀπὸ καμμίαν τιμωρίαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἐνθὲ διὰ τοὺς ἀπλῶς ὀργισμένους ὑπάρχει ἡ ἀπειλὴ τῆς γέννησις καὶ τοῦ πυρὸς τῆς γέννησις.

Ὅπως λοιπὸν ὁ ματαιόδοξος προσθέτει περὶ σωτηρίας ζῆλα εἰς τὴν φωσίαν, μάλιστα ἀναλάβῃ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἔτσι καὶ ὁ κλέβητος καὶ εὐκαλοὺς ὀργισμένος, καὶ ὅταν εὐρίσκεται μόνος ἢ μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους, γίνεται μάλιστα ἀναλάβῃ τὴν διακυβερνήσιν ἐ-λοκλήρου πλῆθους σὺν ἄλλοις κειτούμενον ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα, καὶ οὕτω ὁ ἕως ἡμερῶν καὶ εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰς τοὺς κειτούμε-μένους προκαλεῖται πολυκέρθημα κακῶν. Διότι τίποτε δὲν θαλῶναι τὴν καθαρότητα καὶ τὴν διαύγειαν τῆς ψυχῆς περισσότερο ἀπὸ τὸν ἔκτακτον καὶ ἐκτραχηλισμένον θυμὸν. B Ὅμοιος, ἀπὸ ἄλλων καὶ τοὺς φρονιμοῦς (Παροιμ. 15, 1). Σὺν νὰ ἐσκοτισθῇ εἰς νυκτομαχίαν ὁ ἀφελιμὸς τῆς ψυχῆς λόγῳ τῆς ὀργῆς δὲν κατορθώνει νὰ δια-

κρίνῃ τοὺς φίλους ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς ὅσα τοὺς ἐντίμους ἀπὸ τοὺς ἀτίμους, ἀλλὰ τοὺς μεταχειρίζεται κατὰ τὸν ἕνα τρόπον ἕως ψευτικῶς καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται νὰ ὁποῖσθαι κάποιον κακὸν λόγῳ τῆς συμπεριφορᾶς του αὐτοῦ, τὸ ὑπομένει διὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἡδονὴν του. Εἶνα δὲ πραγματικὰ ἡδονὴ ἢ εὐχαρίᾳ τοῦ θυμῶν καὶ τυραννεῖ τὴν ψυχὴν χειρότερα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, συνταράσσουσα καὶ ἀνατράσσουσα τὴν ἡσυχίαν κατὰστάσιν τῆς. C Διότι ὀργῆς εἰς παραλογισμὸν καὶ συνεχῶς δημιουργεῖ ἀδύνατον ἔχθρας καὶ ἄτοπον μί-σος καὶ ἀναίτιους συγκρούσεις καὶ ὀργῆς εἰς λόγια καὶ ἔργα παρομοίας φύσεως ἢ ψυχὴ παρασύρεται ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ πάθους καὶ δὲν ἔχει ποτὲ νὰ στῆρῃ τὴν δυνάμιν τῆς διὰ τὴν ἄνιστάσθαι εἰς τὴν ὀργὴν αὐτῆν.

15. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦ πλέον νὰ εἶ ἀνέχομαι νὰ εἰρωνεύομαι. Ποιὸς ἀγνοεῖ ὅτι εἶμαι τελείως ἀπρηλαγμένος ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἀδελφείαν;

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Ὅσοι θὰ ἤθελες, εὐτυχισμένε φίλε μου, νὰ μὲ φέρῃς κοντὰ εἰς τὴν φωσίαν καὶ νὰ ἐρεθίσθῃς τὸ θηρίον ποὺ κίθεται τώρα ἔξω μου; Ἡ ἀγνοεῖς ὅτι αὐτὸ δὲν τὸ κατορθώσαι μὲ τὴν ἀρετὴν μου, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὴν ἡσυχίαν; D Δὲν εὐφραίνεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τίποτεν διδόνον μόνος ἤμπορεῖ νὰ διασπῆγῃ τὸν ἑμαρτῶν ἂν μὴν μόνος του καὶ ἔχῃ ἕνα ἢ δύο τὸ καλὸ φίλους, ἐνθὲ ἂν πῶσθαι εἰς τὴν ἀδύνατον τῶν μεγάλων φροντίδων θὰ καταστῆται; Καὶ τότε σὺρα πρὸς τὸν κριτῶν τῆς ἀπο-στασίας καὶ καθιστῶς ἐκρηκτικῶς εἰς τὴν ἐπιλήθειαν τῆς ἀρετῆς ἐκτὸς τοῦ αὐτοῦ του καὶ πολλοὺς ἄλλους. Τὸ πλῆθος τῶν ἀρ-χομένων συνήθειᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον νὰ ἐλέγη τὴν διαγωγὴν τῶν ἀρχόντων σὺν ἀρχέτιμον εὐκρίαν καὶ νὰ ρωθίμῃ συμφορὰ μὲ αὐτὴν καὶ τὴν ἰδιότην του διαγωγῆς. Πῶς λοιπὸν νὰ θεραπεύσῃ τὰς φλεγμονὰς ἐκείνων, ἀπὸ φλεγμονῆται καὶ ὁ ἕως; E Καὶ ποῖος ἰδι-ώτης θὰ ἐπιθῆται νὰ γίνῃ ἡσυχίαν, ὅταν ἐλέγη τὸν ἀρχόντῳ του ὀργί-λῳν; E Μὰ κανένα τρόπον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρυθῶν τὰ ἀ-λαττώματα τῶν ἱερῶν καὶ τὰ μικρότερα μάλιστα φανερόνται τῆρῶν.

Ἡ ὑδραγωγμένη ἀδυναμία ἐνδὲ ἀλλήτῳ ἤμπορεῖ νὰ διασπῆγῃ τὴν ἀντιλήπῃν τοῦ κόσμου, ἔφ' ἔσον ὁμοῦ σπῆται του καὶ δὲν συκατογι-ζεται μὲ κανένα ἕταν ὁμοῦ ἀποδοθῆ εἰς τὸν ἄγνωστον, ἡ ἀδυναμία του ἐλέγηται εὐκρίαν. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλοις βίαιος ἀνθρώπων δοὺν ζῶν κατ' ἕνα καὶ μὲ ἡσυχίαν, ἔχουν ὡς προσηγορίαν τῶν ἀμαρ-τημάτων των τὴν ἀδύνατον. 1001 A Ὅταν ὁμοῦ ὀργισθῶν ἀνάμειος εἰς

14. Ἡ διακυβερνήσις τοῦ κοινῶν ἀπὸ ἱερῶς ἰδιότης ἀδύνατος εἶναι ἀδύνατος. D Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει, τὸ πλεῖστον ἄλλοις ἐπι-καρῶν πρὸν ἰκανὸς καὶ ἀδύνατος... ἕταν εἶναι μὲν φανταστὴ ἀνθρώπων καὶ ταπεινῶν (Ἀπολογία τῆς Περὶ φηρῆς, PG 85, 456).

τὸν λαόν, ἀναγκάζονται ν' ἀποβάλλουν τὴν ἡμετέραν σὸν ἡμίτιον καὶ νὰ δείξουν εἰς ἕλας διὰ τῆς ἐξωτερικεύσεως τῶν διαθέσεων τῶν γυναιμῶν τῆς ψυχῆς. Ὅπως λοιπὸν αἱ ἀρεταὶ τῶν ἀρετῶν πολλοὶ διὰ τῆς παρακινήσεως εἰς παρομοίαν ζῆλον, ἔτσι καὶ τὰ ἐπιπτώματα πολλοὺς τοὺς καθίσταν ἄνθρωπος εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ ραθυμίας εἰς ἀνάληψιν κόπων διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀγαθῶν.

Διὰ τοῦτο τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ λάμψῃ παντοῦ, ὥστε νὰ ἡμιτορῇ καὶ νὰ εὐφραίνῃ καὶ νὰ φωτίζῃ τὰς ψυχὰς τῶν διακόντων. Ἐὰν ἀμαρτήματα τῶν ἱερωτῶν εἴηαι σὰν νὰ διαπράττονται εἰς τὸ σκότος καὶ καταστρέφουν μόνον τοὺς ἑαυτοὺς, ἢ ἔνθ' τὸ ἀμάρτημα ἀνθρώπου ἐπιφανοῦς καὶ γνωστοῦ εἰς πολλοὺς φέρεται διὰ τὴν εἰς ἕλας γυναιμῶν καὶ τοὺς μὲν ἀσχοιομένους μὲ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων κἀμὲν ἀνηγορεύεται, τοὺς δὲ ἠδιαφερομένους διὰ τὴν ἰδικὴν τῶν ἡμετέρων προκοπὴν ἐρετίζῃ εἰς ἔσχατον. Ἐκτὸς αὐτοῦ δὲ τῶν μὲν ἁπλῶν ἀνθρώπων τὰ παραπτώματα, καὶ νὰ γνωσθῶσι, δὲν τραυματίζονται σοβαρὰ κανένα ἔνθ' οἱ καθήμενοι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἱεραρχίας παρακολουθεῖνται ἀπὸ ἕλας καὶ τὰ μικρότερα ὑλάματα τῶν γίνονται εἰς τοὺς ἄλλους μεγάλα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μετροῦν τὴν ἀμαρτίαν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἄξιαν τοῦ διακόντου αὐτῆν. Ἐπειδὴ συνεπὲς ὁ ἱερεὺς νὰ εἴηαι περιεργαζόμενος ἀπὸ παντοῦ μὲ ἀεζήμεναι ἕλας καὶ νὰ προσιῇ ἕλας νὰ εὐφραίνῃ τὸν μὲ ἄνθρωπον ζῆλον καὶ συνεχῆ ἀγρυπνίαν, μήπως τοῦ προεξήσει κανεὶς ἀναστρέφον πληθύν εἰς κανένα γυναιμῶν καὶ παραμεινέμενος μένος. Ὅλοι περιτριγυρίζουν ἔσχατον νὰ τὸν τραυματίουν καὶ τὸν συνεισφύουν ἕλας μόνον οἱ ἕλας καὶ οἱ ἀντίπαλοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι μὲ προσποιούνται τοὺς φίλους.

14. Συνεπὲς διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῆν πρέπει νὰ ἐπιλέγεται ψυχῆ σὸν ἕλας καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ κατοικοῦσαν κἀποτὲ εἰς τοὺς ἄγιους τῆς ἐκκλησιαστικῆς καινότητος. Διὸ τῆς τῆς φωνῆς αὐτῆς καὶ ἀπειθεῖ τοὺς ἱερεῖς δὲν εἴηαι αἱ κληματαὶ καὶ ἡ πίστις καὶ τὸ σπουδαίον, ἀλλὰ ἀντικείμενα πολὺ ἰσχυρότερα ἀπὸ αὐτὰ. Ἐὰν πρῶτα εἴηαι δὲ ἀσθενῆς φωνὴν τοὺς περιβάλλει ἢ καμφορῶν φωνὴν τοῦ φθόνου καὶ ὑφαισθητικῆς ἀπὸ ἕλας τῆς πλευρῆς, καὶ ἀνεκτικῆς ἐπὶ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν καὶ ἐπιφανῆ τὴν ζωὴν τῶν ἀκρόβυτον ἀπὸ ἕλας ἢ φωνὴν ἐκείνην τὰ σέματα τῶν τριῶν παίδων. Ὅταν λοιπὸν εὐρῆ εἰς τὴν ἀνδοξίαν ἕλας ἕλας κἀλάμα, πῶσαι ἀμέλειαι, καὶ αὐτὸ μὲν τὸ αὐτὸν μέρος τὸ κατακαίει, ἕλας δὲ τὴν ὑπελοκον σκευομένην, καὶ δυνατὸν νὰ ἦτο λαμπρότερα ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, τὴν φωτίζει καὶ τὴν μαρτυρεῖ μὲ τὸν κανόν. Ἐὰν τὴν στιγμήν καὶ εἴηαι καλὰ ταχυομένης ὁ ἕλας τοῦ ἱερέως ἀπὸ ἕλας τῆς πλευρῆς εἴηαι ἀκρόβυτον εἰς ἕλας τῆς ἐπιθέσεως. Ἐὰν ἕλας τοῦ διακόντου ἀκάλυτον κανένα μικρὸν σπῆμαίον — πρῶτα εὐλοκον διὸ πρόκειται περὶ ἀνθρώπου

ποῦ διακρῆ τὸ πολυπλανὲς πλοῦτος τοῦ ἕλας. — τὰ ἕλας κατορθώματα δὲν εἴηαι τὸν δοξάζουν νὰ διακρῆ τῆς κακολογίας τῶν κατηγμένων τὸ μικρὸν παράπτωμα ἐπισημαίνει ἕλας τὴν ἀρετὴν του. Ὅλοι θεωροῦν τὴν ἱεραρχίαν ὡς περιβαλλόμενον μὲ σέματα καὶ ἀνθρωπίνην φωνήν, ἀλλ' ὡς ἄγγελον, ἀπληραγμένον ἀπὸ κἀθε ἀνθρωπίνου. 392 Ἄ καὶ ἕλας τὸν τύραννον, ἕλας κρατῆ τὴν ἀρχὴν καλὰ, ἕλας τὸν φοβόσται καὶ τὸν καλοκαίον, ἕλας δὲν ἡμιτορῶν νὰ τὸν ἀναστρέφουν, ἕλας δὲν τὸν κατὰσται νὰ μεταβάλλεται ἕλας τὸν του, ἀφίον τὴν ὑποκειμένη ἐκτίμησιν, αἱ πρὸ εὐλοκον φίλοι γίνονται ἕλας καὶ καλέμται, πληροφροῦνται ἕλας τὰ δόξαν ἕλας τῆς ἐξουσίας σου, ἐπιτίθενται καὶ τὸν ἀναστρέφουν ἕλας καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἐκείνοι καὶ τοὺς ἐκτιμοῦσαν καὶ τοὺς ἐπιτιμοῦσιν ἕλας ἕλας ἐκαστοῦσαν ἐπιτυχῆς τὸ λατρευτήριον, μάλιστα τὸν κατὰσται μικρὸν ἀφορμὴν, προκομίζονται ἕλας διὰ νὰ τοὺς κηθαίρουν σὸν νὰ ἦσαν οἱ χειρότεροι τύραννοι. Ὅπως δὲ ὁ τύραννος φεθαίη κυρίως τοὺς σωματικὰς του, ἕλας καὶ ὁ ἐπίσκοπος φεθαίη πρὸ πάντων τοὺς πλῆθον του συναξίον καὶ σπουδαίον. 393 Διὸ ἕλας οἱ ἕλας ἄνθρωποι δὲν ἐκφοβίζονται τὴν θέαν του, ἕλας αὐτοῦ, καὶ δὲν γνωρίζουν τῆς ἀνδοξίας του τόσο καλὰ ἕλας αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ζῶν πλῆθον του, ἀναλαμβάνονται κριν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ παρεκτροπὴν καὶ ἡμιτορῶν εὐλοκον νὰ γίνων πιστευτοί, ἕλας διαβάλλουν, καὶ ν' ἀπομαρτύνουν τὸν σωματικὸν διὰ τῆς ἐξουσίας τῶν κακῶν προξέων του. ἕλας τὸ ἀποστολικὸν λόγον ἀναστρέφει καὶ ἕλας πᾶσιν ἕλας μέλος, συμχαίρουν ἕλας τὰ ἕλας μέλη, ἕλας δὲ δοξάζονται ἕλας μέλος, συμπαροῦν ἕλας τὰ ἕλας. Ἐὰν ὁ ἐπίσκοπος δὲν κατορθῶσιν νὰ στηρίξῃ μὲ τὴν μεγάλην του εὐλόβειαν, δὲν εὐρίσκειται εἰς διαρκὴ κίνησιν.

Ἄ καὶ εἰς τὸν σκληρὸν πόλεμον μὲ σέματα; Καὶ νομίζεις ὅτι ἡ ψυχὴ μου ἐπιφανῆ διὰ μάχην τόσο ἀνέκακον καὶ καλοπλευρον; Ποιὸς ὁ ἐκδοξίαι περὶ αὐτοῦ; ἕλας μὲν ὁ ἐπιφανῆ περὶ αὐτοῦ ὁ Θεός, θεῖα μου τὸν χρηστὸν καὶ δὲ πιστὸν. Τὸν δὲ δὲν ἕλας θεῖον χρηστὸν καὶ ἐπιφανῆ αὐτὴν τὴν γνώμην στηρίζομενος εἰς ἀνθρωπίνους κριτάς, πῶσαι ν' ἀπαιτεῖται. Διὰ τὰ ζητήματα καὶ ἀφορῶν εἰς τὸ πρόσωπον μου ἐπιβάλλεται νὰ πείθεται εἰς ἐμὲ μᾶλλον παρὰ εἰς ἄλλους, διὸ κατὰ τὸ ἀνθρώπου οὐδαὶ αὐτῶν, εἰ μὲν τὸ πνεῦμα εἰς ἀνθρώπου τὸ ἕλας αὐτοῦ (Ἄ Κορ. 2, 11). Νομίζω λοιπὸν ὅτι δὲν ἕλας πεισθὴ προηγουμένης, δὲ ἐπιθέσεως τοὺς ἕλας τὸν ἕλας μὲ αὐτὰ τὰ λόγια μου περὶ τοῦ ἕλας, ἀναξίον τὴν ἐξουσίαν αὐτῆν, δὲ ἐλαίω καὶ τὸν ἕλας μου καὶ τοὺς ἐκδοξίαις καταγαλῆστας καὶ δὲ ἐπιπέτρα εἰς τὸν ἕλας τὸν τρόπον ζωῆς καὶ ἀπολοῦσιν τὸν ἕλας. Ἡ ἐπιθέσεως καὶ ἕλας πολλοὶ διὰ τὴν κατὰσται τῆς ἐξουσίας αὐτῆς τοὺς ἕλας ἐναντίον ἐκείνου καὶ τὴν κατὰσται, σὸν κατὰ χειρότερον ἀπὸ τὴν βασιλεύοντα.

Και όπως τα φίλαργα παιδιά θαρύνονται την παράταση της ζωής των γηρόνων πατέρων των, έτσι και μερικοί από τους επιτιμητικούς της αρχιερωσύνης, όταν βλέπουν να παραταίνεται επί πολύν χρόνον ή θητεία κάποιου επισκόπου, και επειδή δεν επιτρέπεται να τον φρονέσουν, Ε σπεύδουν να τον εκδιώξουν από την επισκοπικήν ιδραν, εποφθαλμιώντας έτσι την θέαν εκείνου, φυσικά ο καθένας διά τον εαυτόν του.

Η ΑΝΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗΝ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΩΝ

16. Θέλεις να σοι αναφέρω και άλλην μορφή της μάχης αυτής γαμάτης από μωρίς κινδύνους; Παρακαλούθη με προσοχήν τας έφορσιαστικές συγκυρώσεις, εις τας ποίας κατά την συνθήσαν γίνονται αι εκλογαί των εκκλησιαστικών αρχόντων, και θα ίδης εκεί την αρχιερέα να προσβάλλεται από τώσας κατηγορίας, όσαι είναι οι αρχόνται. Τέτοιαι άρμύθιοι διά την εκλογήν σχείζονται εις πολλές παρατάξεις και ελέγχον τους προεπιτερούς να μη συμφωνούν ούτε μεταξύ των ούτε με τον επισκόπον. 393 Α. Ο καθένας έχει την ιδιότητά του γνήσιον και ο ένας προτιμά αυτόν, ο άλλος εκείνον. Αίτια δε του φανερού αυτού είναι ότι δεν αποβλέπουν, όπως θα ήρμοζεν, δια εις ένα, εις την ψυχικήν άρετήν, αλλά υποσέρχονται εις την υμνητικήν αυτήν εκλογήν και άλλα κριτήρια. Λέγουν π.χ. "Ας εκλεγεί αύτός, επειδή κατέγιντο από άριστοκρατικήν οικογένειαν." Ας εκλεγεί εκείνος, επειδή είναι πλούσιος και δεν θα έχη ανάγκην να συντηρηθή από τας εκκλησιαστικάς προσόδους. Ας εκλεγεί ο άλλος, επειδή γλυκαίτηται από σχηματικήν Έκκλησίαν. Ο ένας προτιμά τον φίλον, ο δεύτερος τον συγγενή, ο τρίτος τον κώλοκα, Β και κανείς δεν θέλει να προσέξη τον κατάλληλον και να ελέγξη τα ψυχικά προσηρήματα των υποψηφίων.

Εγώ δε τώσων ελίγων σημασιών διδο εις τα άνωτέρω προσόχαι διά την εκλογήν των Ιερών, ώστε φθάσω μέχρι του σημείου να μη τολμώ να έχωριον και ένα υποψήφιον με πολλήν εὐλάβειαν, που αποτελεί σημαντικόν προσόν εις το αξίωμα τούτο, εάν ο υποψήφιος μαζί με αυτόν δεν έχη και πολλήν σύνεσιν. Πραγματικά γνωρίζω ότι πολλοί άνθρωποι, που είχαν αποκουθήσει τον μοναστικόν βίον και έτηρούσαν νηστειαν διόκλητρον την ζωήν των, ελαρυστοδουν τον Θεόν και κάθε ήμέραν προέκοτον περισσύτερον εις την χριστιανικήν τρέφειαν, ίως ότου ήσαν μόνου και έφρονόζων μόνου διά τον εαυτόν των. C όταν όμως υπεχρεώθησαν να κωδερνήσουν τον λαόν διά να διαθροόσουν την εὐθείαν των πολλών, τότε άλλοι μὲν απέδειχθησαν εἰς άρχης άναπαραιεἰς διά την υπηροσίαν αὐτήν, άλλοι δε ἐκείσασθέντες να επιμεινουν ἀπέβλεσαν την

προηγουμένην εὐλάβειαν με ἀποτέλεσμα και τους έαυτούς των να ζημιώσουν πολύ και τους άλλους να μη όφελήσουν εις τίποτε. "Αλλ' επίσης δεν επιτρέπεται ν' ανεβόσωμεν εις την επισκοπικήν ιδραν από άπλουσν ούδαμών προς την ήλικίαν ούτε όποιονδήποτε έπέρασεν όλην του την ζωήν εις τον κατώτερον Ιερουτικόν βαθμόν και έφθασεν εις βαθύ γήρας. Διαιτι να τον προαγάγωμεν, αν παρ' όλην την ήλικίαν εξακολουθή να είναι οκατάλληλος; Μὲ αυτά δεν επιθυμώ να άτιμώσω τα γηρατειά ούτε να επόβωλω γηρόν άποκλεισθόν από το επισκοπικόν αξίωμα των προερχομένων από τας μοναστικές τάξεις D (πολλοί άλλωστε από τας τάξεις αυτάς διέλαμψαν εις την αρχιερωσύνην), αλλά θέλω να δείξω ότι έμ' εσόν και η αιδέχεια και το βαθύ ήρας μόνου των δεν καθιστούν την υποψήφιον κατάλληλον διά την Ιερουσίην, πολύ ελιγότερον κατάλληλον τον καθιστούν αι προηγουμένη προσόσεις.

Άλλοι δε προσέτουν και άλλας προσημας άποκωτερας. Μερικοί π.χ. εκλέγονται Ιερείς διά να μη προχωρήσουν εις τους αιερετικούς ή σχισματικούς, άλλοι δε εκλέγονται λόγω της πονηρίας των, ήτιοδή δεκ να μη προδενήσουν κατά εις την Έκκλησίαν εἰς αἰτίαι του άποκλεισμού των από την Ιερουσίην. Υπάρχει άραγε μεγαλύτερα παρανομία από τὸ να εξημερωθώμεν και ν' ανεβόσωμεν εις την επισκοπικήν ιδραν άνθρώπου γεμάτου από πονηρίαν και πολλήν κακίαν, λόγω άρεθού των έλαττωμάτων των αὐτών, Ε ήμ' εἰ, αὐτά έπρεπε να τιμωρηθόν και να μη δικαιούνηται να περάσουν ούτε το κανόνα της Έκκλησίας; Εἰπέ μου λοιπόν, υπάρχει ανάγκη ν' ανεψήσωμεν άλλην αίτίαν διά την όρθήν τὸν Θεόν, όταν ήμεις παραβίθωμεν εις άνθρώπουσ κονηρούς και άνοήτους πράγματα τώσων φρικτῶν και ήτοι να τα λυμάνωμεν; Αποσ η διακωθέρηρας των εκκλησιαστικῶν πραγμάτων παραβίθωται εις άνθρώπουσ, από τους έπολους άλλοι μὲν δεν είναι ήθικῶσ κατάλληλοι B: αὐτήν, άλλοι δε δεν έχουν ανάλογον Ικανότητα, δεν διαφέρει κατά τίποτε η Έκκλησία από την παλτροσαν του Εόρτιου.

394 Α. Παλαιότερα εγώ περιεπαίξα τους κοσμικούς άρχοντας που καταβύουν τας κυβερνητικάς θέσεις δι, βάσει των ανευηματικῶν προσόντων, αλλά βάσει του πλούτου, της μεγάλης ήλικίας και της ισχυράς προσοσίας, όταν όμως έμαθα ότι η ίδια κατάσταση εισήλθε και εις την Έκκλησίαν μας, τότε έπαυσα να είμαι τώσων αίσθητός προς τους κοσμικούς. Τι παράδοξον είναι να έμπερῶν εσται άνθρώπου κοσμικού που άναπαύη την δόξαν εις μέτρον

16. Η εὐλάβεια δεν είναι επίσης άρετή διά την διεξαγωγή του ποιμαντικού έργου, άποκωτείναι συγκεκριμένα πνευματικά και διοικητικά προσόντα. Δλ. επίσης εις Πράξεις Όμιλία 8, 4, ΡΕ 80, 88, εστι και και εις άλλους και ήσας άνωτέρων, εν δε τη Έκκλησίᾳ οὐ τώσων εἰς μόνου.

του πλήθους και προβαίνουν εις ολιγόπλοτα κρήνιν από άγίατην προς τα χρώματα, άπό αυτοί που προσκοιούνται εις έχουν άπαλλαγη από παθήματα διακρίματα δεν συμπεριφέρονται καλύτερα από ε- κεινούς; Άπόσ και αυτοί, ένω αγωνίζονται ει' εύφάνια άγαθά, μόλις έβη η σπηγή της άποστασίας διά την έκλογήν, Β ένεργούν ούτω να πρόκειται διά πλέθρα γής ή άλλα γήινα πράγματα και το- ποθετούν ανθρώπους τυχαίως εις τέτοιους θρασυρούς, όπέρ των όποιων δεν έδίδεσαν ο μονογενής Υιός του Θεού να κινήση την βόλαν του και να γίνη άνθρωπος και να λάβη μορφήν δουλείου και να ήμισυθή και να ραπισθή και ν' άποθάνη κατά την σάρκα με έπονείδιστον θάνατον;

Και δεν σταματούν εις αυτά, άλλα προσθέτουν και άλλα ά- τοπιώτερα. Δεν έφέρησαν άπλάς τους άνοήτους, άλλα και άποκλει- σουν τους καταλλήλους. C Ζών να ήτο άνάγκη να διασκευώθ η άσφάλεια της Έκκλησίας και από τις δύο πλευράς, ούτω να μη άρκαίσει να προκαλέση την όργην του Θεού ή προηγουμένη αι- τία, προσθέτουν και άλλην αιτίαν εξ Ισου σοβαράν. Διότι νομίζω εις είναι εξ Ισου κατασκευαστικά και ο άποκλεισμός των χρησίμων και η προώθησις των άδικών. Και γίνεται τούτο διά να μη ήμικρή να εύρη ποθενά κατηγορίαν του ποιήμον του Χριστού. Δεν είναι άξια να προκλήση μωρίς μωρίς κεραινας ή κατώσεις αυτή; Δεν είναι άξια χειρότερας γένεσις από αυτήν με την όποιαν μως άπειλει ο Θεός; Άλλ' ήμος άνέχεται και υποφέρει όλα τα κακά, διότι δεν θέλει τήν θάνατον του άμαρτωλού, άλλα την έπιστροφήν και την σωτηρίαν του. D Η φιληθρεία του υπαρκταί την δου- μασιών των ανθρώπων το έλεός του υπαρκταί την έκπληξιν. Οι Χριστιανοί διαφέρουν την Έκκλησίαν του Χριστού χειρότερα από έθροιά και άντιπαύσις και αυτός διαστράτη άνωθέτητά του και καλεί εις μετάνοιαν. Δόξα Σο, Κύριε, βξία Σο. Ποσον άπέραντος είναι η άδυστος της φιληθρείας Σου! Ποσον άρθη- νος ο πλοσος της άνεξικαίας Σου! Οκ εύκαίσις και οι έτιμα, που έγιναν έτιμα και ήρωιστά διά του δούματός Σου, χρησιμοποιούν την τιμήν έναντιον του τιμήματος και ένεργούν με θρασυτητα και προσβάλλουν τα άγια με την άπόθνην και ένδύωζον των ικα- νών E διά να είναι αυτοί οι ποινικοί ήρωι και άούδοτοι εις την κατ' άρκαίσειν άνταροπήν της έκκλησιαστικής τάξεως.

Άν θελήσης να έρευνησης, θα μάθης ότι και άποδο του κακού η αιτία είναι όμοια με των προηγουμένων. Η ρίζα, η μητέρα των θα έλεγαιμε, είναι μία, ε φθόνος τα δά κήνηρα δεν άνήκουν εις ένα είδος, είναι πολλομορρα. Λέγονται αυτός ν' άποκλεισθή διότι ει- ναι νέος. Ο άλλος ν' άποκλεισθή διότι δεν γινώσκει να κολικαύη. Ο άλλος ν' άποκλεισθή διότι αβρίσκαται όπδ την διαμείναν του δαίμα πρσιώτου. Αυτός ν' άποκλεισθή διότι η έκλογή του θα λυ- πηση τον τάδε, που ένδιαφέρειται διά την όποφήρηότητα ενός άλλ-

λου. Ο άλλος ν' άποκλεισθή διότι είναι άγαθός και έπιεικής. Ο άλλος ν' άποκλεισθή διότι είναι ασεβής εις τους άμαρτωλούς. Και ο άλλος δι' άλλην παρομοίαν αίτιαν.¹⁵⁵ A Και δεν τους λήθουν οι προφάσεις, όταν θέλουν. Όταν δεν έχουν τίποτι άλλα, κατα- γροσούν άκόμη και την άρθοσίαν των προσόντων. Έκκαλούνται δε εις την περίπτωσιν αυτήν και το γεγονός ότι δεν πρέπει ν' άνερ- χονται εις το έπισκοπικόν άξίωμα διαμώς, άλλα διαμωίας και κατ' άλλων, και όσοαθήποτε άλλας αιτίας εύρίσκουν.

Έγώ δε έπιθετώ να έρωτησω εις το σημειον αυτό. Τι ήμπο- ρει να κινή ο έπίσκοπος όταν μάχεται με τους άνήμους; Πως θ' άγιστοσθή εις τόσα κόματα; Πως θ' άντιπροσθή διας αυτώς τας έπιθέσεις; Άν μόν πολιτευθ έρθός, άιοι γίνονται έθροί και πο- λέμοι και αυτοί και των έκλεγέντων, Β και άνταναργούν εις άλλας τας πράξεις του, δημιουργούντας κοθιμαρινάς φιλονικίας και στά- σεις έναντιον αυτού και άπειθήνοντας μωρίς χλευασμούς προς τους έκλεγέντας μέχρις ότου η έκδύωζον αυτώς η αίσωγήμον τους προ- στωτικωμένους των. Και γίνεται κάτι παρόμοιον προς δια συμβαίνει με κυβερνήτην που έχει μέσα εις το πλοϊόν του κατά τον πλοον κεραιάς ός αντιαξιδιώτας, οι όποιοι έπιδολεάονται και αυτών και τους κινείσ και τους έπιδάσ. Εάν δε ο έπίσκοπος προσηγή να κινή εις αυτώς την χάριν μάλλον παρδ να έξακαλίση την σωτη- ρίαν του, και θεώθ εις την Ιερουσαλήν άνεξίσις, θα ήχη τον Θεόν ός έθροήν άντι έπιδόκον, πρώτιστα άκόμη χειρότερον. Άλλά και οι προς έκείνους σβέσεις του θα γίνων χειρότερα από πριν, διότι όλοι έκείνοι θα συμπράττουν πλέον και θα κτιστούν ισχυρότεροι. C Όπως, όταν συγκροούνται έθροι άνωμοι ποίνοντας από άτυπό- τους διαδόμους, το ήσυχον πρό άλλου πλόγος γίνεται έκαιμικά κυματώδες και τρικυμώδες και άνταρπει τα πλοία, έτσι και η γα- λήνη της Έκκλησίας, όταν άγεται άνθρώπους διαφορετί, γαμίζει με σάλον και πλημμυρίζει από άρθοτα κωάτια.

ΗΘΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΤΩΝ ΚΑΗΡΙΚΩΝ

17. Σκέψου λοιπόν πόσον ίκανός πρέπει να είναι ο άνθρωπος που πρόκειται ν' άντιμετωπίση τέτοιαν τρικυμίαν και να ύπερη- δηση τόσα ήμισυδιά έρθεόμενα πρό των κινήων συμπερόντων της Έκκλησίας. D Διά να ήμικρήσθ ο έπίσκοπος να μάχεται εύκολα έναντιον τούτων κινήων, πρέπει να είναι συγγένους σοβαρός και άπλοός, ροβερός και έπιεικής, αυταρκινός και κοινωικός, άδεια- στος και έμυθηρατικός, ταπεινός και άξιοπροσθή, ασεβής και ή- μμος¹⁶ και να πρόση με όάρρος εις τας διαφάρους θέσεις τός

15. Γουβεί την κατά περιπτώσεις άσκησιν από του κληρικόν και της ασεβήτης και της έπιεικίας. Ο ήθος ήτο συνήθως ασεβής.

καταλλήλους, ἀκόμη και ἂν εἶαι οἱ θεσπιζόμενοι ἀντιλέγον, και μὲ τὸ ἴδιον ἄρρος ὡ' ἀποκλείη ἀπὸ αὐτῶν τοὺς ἀκαταλλήλους, ἀκόμη και ἂν τοὺς θεσπιζόντων εἶαι, εἰς ἓνα μόνον ὡ' ἀποβλέπῃ, εἰς τὴν οἰκοδόμησιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπαίμενος νὰ μὴ προβαίη εἰς καμμίαν ἐνέργειαν ἀπὸ δυσμείαν ἢ ἐπιμέλειαν πρὸς ἐπισημένα ἀπομα.

Ἀντιλαμβάνομαι ἄραγε τώρα οὐ καλῶς παρετήθη ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτῆν διακονίαν; και ὅμως εἰν σοὺ τὰ εἶπα ἀκόμη δια' ἔγω νὰ σοὺ εἶπὼ και ἄλλα. Ἀλλὰ μὴ ἀποκίμης ὡ' ἀκούσας ἓνα γρήσκου φίλον ποὺ θέλει ὡ' ἀνατρέψῃ τὰς ἐναντίον του κατηγορίας σου. Ἐ Διότι οὐα λόγῳ εἰν εἶναι χρήσιμα μόνον διὰ τὴν ἀπολογία μου πρὸς σί' θὰ συμβάλουν ἴσως οὐδαμῶς και εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως κατιστάσεως. Εἶναι ἀναγκαῖον, ὅποιος πρόκειται ὡ' ἀποκλυθῆσθαι αὐτὸ τὸ σπάδιον, νὰ ἐρευνησῇ πρῶτα καλὰ εἰλας τὰς προσηποῦσας και ἔπειτα ὡ' ἀναλέθῃ τὴν ὑπηρεσίαν. Διατί; Διὰ τὰ και κανίνα ἄλλο ἔσραος νὰ μὴ ἔχῃ, τοὺλάχιστον εἰν θὰ παραχθῇ ἀπὸ τὰς δυσκόλους περιστάσεις ποὺ θὰ τοῦ παρουσιασθῶν. ἐπειδὴ θὰ τὰς ἔχῃ ἴσῃ προδίδει.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΗΡΩΝ

136 Α Θέλεις τώρα ὡ' ἀρχίσωμαι ἀπὸ τῆς προστασίαν τῶν χηρῶν ἢ ἀπὸ τὴν κτήνησιν τῶν παρθέτων ἢ ἀπὸ τὰς δυσκολίας τοῦ ἡμεμενοῦ ἔργου; Ἡ φροντίς διὰ καθέμιν ἀπὸ τὰς ὑποχρεώσεως αὐτῶν εἶναι διάφορος και ἕδραλος, ὁ δὲ κίνδυνος μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν φροντίδα.

και ἂς ἀρχίσωμαι πρῶτα ἀπὸ τὰ θεσπιζόμενον εἰς τὴν οἰκοδόμησιν. Ἡ προστασία τῶν χηρῶν ὡ' φαίνεται νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν φροντίδα τῶν χρηματικῶν μόνον ἐξόντων τοὺς σχολουμένους μὲ αὐτῆν. Ἐν πρόκειται ὅμως μόνον περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἀπατεῖται και πολλὴν ἐξέταση κατὰ τὴν ἔλασιν τῶν χηρῶν, διότι ἡ εὐπολοία ἐγγραφή τῶν εἰς τὸ τάγμα φέρει πολλοὺς κινδύνους. Ἐ Πραγματικὰ εἰ πολλοὺς και σπάνια κατέστρεφον και γάμους διέλυον και εἰς κλοπῆν, εἰ ὄργια και εἰ ἄλλας παρομοίας αἰτίας συνελθόντων. Τὸ νὰ διατρέφονται εἰ τέτοιαι γυναῖκες μὲ χρήματα τῆς Ἐκκλησίας φέρει και τὸ θεοὺ τὴν ὄργην και τῶν ἀνθρώπων τὴν χειρότερην κατὰκρισιν και κἀμειν ἐστακτικῶς τοὺς ἔχοντας τὴν θέλησιν νὰ ἀδεργετήσουν. Ποιοὺς δὲ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐξοδευθῶνται τὰ χρήματα ποὺ θέλει ὡ' ἀπεριόριστος εἰς τὸν Χριστὸν διὰ πρόσωπα ποὺ διασῶνται τὸ ἔνομα τοῦ Χριστοῦ; Διὰ τοῦτο χρειάζεται ἐπιστομένη

17. Αἱ ἀποκρίσεις χρεῖαι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Παύλου ἀκόμη κατεγράφοντο εἰς ἰδιαιτέρας καταλόγους. Ἀπετέλοντο εἰλας τῆματος κατὰ ἐπισκοπῆς εἰς τὸ ὅποιον εὐρισκον προστασίαν ἡλικίῃ, κοινωνίῃν και οἰκονομικήν, ἐνθ' ἑκάστῳν και αἰ ἴδιαι ἔσρασεις.

και ἀκριβῆς ἐξέτασις, ὅστε νὰ μὴ διασπαθίζον τὴν τράπεζαν τῶν πτωχῶν ὅστε αἰ ἀνωτέρω μηχανοκωμῶσαι ἀνίθικαι χηραὶ ὅστε αἰ διαθέτουσαι ἐπαρκῆ μέσα πρὸς συντήρησιν των.

С Ἐπειτα εἰ ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἐξέτασιν ἀκολουθεῖ ἄλλη σῶδαρ φροντίς, ἡ προμήθεια ἀπὸ τῶν ἰδικῶν διατροφῆς ἀπὸ πηγῶν ποὺ δὲν στερεῖται ποτέ. Ἡ ἀκούσια πενία εἶναι κινδὺν κάποις ἀχόρητων και μεμψιμοιρων και ἀχάριστων, και διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται πολλὴ φρόνησις και σπουδὴ ὅστε νὰ κλισοθῶν τὰ σῶματα τῶν χηρῶν μὲ τὴν ἐξαρμένικον κάθε ἀφορισῆς κατηγορίας. Ὁ πολλὸς κόσμος θεωρεῖ ἱκανὸν διὰ τὴν προστασίαν τῶν χηρῶν κάθε ἀνθρώπον ποὺ εἶναι ἀνώτερος χρημάτων. Ἐγὼ ὅμως εἰν ἔγω καθόλου τὴν γνώμην εἰ ἀραὶ μόνη τῆς αὐτῆ ἡ μεγαλοφύλαξις. Ἐ Δεδοῦσας εἶναι και αὐτὴ ἀπαραίτητος (δοῦν χωρὶς αὐτῆν θὰ ἐπρόκειτο περὶ λυμεθῶν και ὄχι περὶ προστάτων, περὶ λίκου και ὄχι πομπῆς). Ἐλλὰ μὲ μὲ αὐτῆν πρόκειν νὰ ζῆτηται: αἰ ἔχῃ και ἄλλα προσόν. Εἶναι εἰ τὸ προσόν αὐτὸ ἡ αἰτία εἰλαν τῶν ἀγαθῶν διὰ τοὺς ἀνθρώπους; ἡ ἀνείλικα, ἡ ἔσραος σπύλλει τὴν ψυχὴν νὰ προσομοιῆ εἰς γαλήριον λιμένα. Ἡ τάξις τῶν χηρῶν και λόγῳ τῆς πενίας και λόγῳ τῆς ἡλικίας και λόγῳ τῆς φρονίσεως διακρίνεται διὰ τὸ ὑπερβολικὸν ἔσραος (κατ' ἐπεισῆ χαρακτηρισμῶν) φωνάζουν ἀκαίρις, διαμαρτυροῦνται χωρὶς λόγον, παραπεινοῦνται ἐκαὶ τοῦ ἔσραος νὰ εὐγνωμοσύνην και κατηγοροῦν ἐκαὶ ποὺ ἔσραος νὰ ἐπεινοῦν. Πρέπει λοιπὸν ὁ προϊστάμενος νὰ τὸ ὑποκρίη εἰλα μὲ κεραιρίαν και νὰ μὴ ἐπιβάλλῃ ὅστε μὲ τὰς ἀκαίρις ἐνοχλήσεως ὅστε μὲ τὰς παραλόγους μεμψιμοιρίας. Ἐ Λόγῳ τῆς δυστυχίας τῆς ἡ τάξις αὐτῆ εἶναι δικαίον νὰ ἀδεργετήται και ὄχι νὰ ὀρθῆται ἡ ἀναμείχλευσις τῶν συμφορῶν και ἡ προσήτη ὄσραων εἰς τὸν αἰ τῆς πτωχείας πῶνον ἀποτελεῖ ὑπερβολικὴν σκληρότητα.

Διὰ τοῦτο κάποιος σοφώτατος ἀνθρώπος, ποὺ παρατήρησε τὴν φιλοφρόνειαν και τὴν ὑπερολίαν τῆς ἀνθρωπίνης φρονίσεως, και ἐγνώριξε οὐ ἡ φρονίς τῆς πενίας εἶναι πολλὰκις ἱκανὴ νὰ κινήσῃ και τὴν γενναιωτέστην ψυχὴν και νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀνακούσιντος πράξεις, παραγγέλλει νὰ εἶναι κανεῖς γλυκὺς και ἀδαρῶστος εἰς τοὺς πτωχοὺς. 137 Α και ὄχι μόνον νὰ μὴ ἀργίεσται ὅταν τοῦ ζῆτηθῶν βοήθειαν και νὰ μὴ γίνεται: ἐχθρὸς ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ἐνοχλήσεως, ἀλλὰ και νὰ τοὺς βοηθῇ. «Κίνουν πτωχὸ ἄλλοις τὸ οὖς σου και ἀποκρίθητι αὐτῷ ἐν πραότητι εἰρηγνικῶ» (Σαμ. 4, 8). Ἐραίνε: κατὰ μέρος τὸν πτωχὸν ποὺ ἡμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὴν ὄργην μὲ τὴν συμφορῶν του (διότι εἰ ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ εἰ ἓνα κατὰκοιτον); και ἀπειθῶνται πρὸς τὸν ἐπιθυμῶν νὰ ἐπιστήσῃ τὴν ἀνείχεταν ἐκείνου και νὰ τὸν ἀνορθώσῃ μὲ τὴν ἡμερον μορφήν και τοὺς γυναικῆς λόγους προτοῦ τὸν ἐλεησῇ.

Ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ μὴ ἀρπάξῃ οὐα ἀνίχουν εἰς τὰς χηρας και μάλιστα νὰ τὰς βοηθῇ ὅταν ὅμως τοὺς συμπεριφέρεται μὲ

χλευασμούς, με δόξεις και με θυμούς, **B** όχι μόνον δὲν ἀνακαίρει με τὰ δαῖρά του τὴν ἐκ τῆς πτωχείας δυστυχίαν, ἀλλὰ με τὰς λαϊβερίας του ἀθάνατο τὸ κακόν. "Ἐν ἀναγκάζονται ἀπὸ τὴν πίστει τῆς πατρὸς γ' ἀναισχυτοῦν, ὅμως ἀισθάνονται πίνον διὰ τὴν κακίαν των. "Ὅταν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πατρὸς ἀναγκάζονται νὰ ἔπαιτοῦν καὶ ἀπὸ τὴν ἑκαίαν γ' ἀναισχυτοῦν, διὰ δὲ τὴν ἀκαίθειαν ὑβρίζονται, τὰς καταλαμβάνει ἰσχυρὰ ἀθμία καὶ ἡ ψυχὴ των καλύπτεται ἀπὸ σκότος. Πρῶται συνεπὸς ὁ ἐπιμηλγῆς τὸν χυρὸν νὰ εἶναι τόσον μακρόθυμος, ὅστε ἔχει μόνον νὰ μὴ ἀδύνατον ἢ ἀθμία των διὰ τῆς ἀναγκαστικότητος, **C** ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπάρχουσα ἀθμία νὰ κομίζεται διὰ τῆς παρηγορίας. "Ὅπως ὁποσοδήποτε πλούσιος ὅταν ὑβρισθῆν δὲν βλεπὲ σημαντικὴν εἰς τὴν ἀξίαν τὸν χρημάτων του λόγῳ τοῦ πλούτου ἀπὸ τὴν ὕβριν, ἔτσι καὶ ὁ πτωχὸς, ὅταν ἀκούσῃ ἕνα γλυκὴν λόγον καὶ λόγῳ τὸ δάρον με παρηγορητικὰ λόγια, λάμπει καὶ χαίρεται, καὶ τὸ δάρον γίνεται ἐπιπλέον ἀπὸ τὸν καλὸν τρόπον. Αὐτὴ ἡ σκέψις δὲν εἶναι ἰδική μου, ἀλλὰ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς ποὺ εἶπε καὶ τὰ προσηγορευμένα. «Γίνου, ἐν ἀγαθῶς μὴ βῆς μῶνον καὶ ἐν πάσῃ δόξῃ λόγον λόγον. Ὅχι καύσιμα ἀνακαίρει δόξαι; Ὅχι καύσιμα λόγος ἢ δόξα **D** Ἰδοὺ γὰρ λόγος ὑπὲρ δόξα ἄγαθόν καὶ ἀμφοτέρω παρὰ ἀνδρὶ κεχαριστήν» (Σειρ. 18, 15 ε.).

Ἄν ἀπαυτίζεται δὲ ὁ προστάτης τὸν χυρὸν νὰ εἶναι μόνον ἀνεξέτακτος, ἀλλ' ἐξ ἑαυτοῦ καὶ καλῶς οἰκονομῶν, δίδει ἂν τοῦ λαοῦ ἢ ἰδιώτης αὐτῆ πάλιν προφασίται ἢ ἴδια ζημία εἰς τὰ χρήματα ποὺ προσρίζονται διὰ τοὺς πτωχοὺς. Κάποιος κερδὸς ποὺ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῆ τὴν ὑπερβαίν αὐτῆ, συνεκέντησε πολλὰ χρήματα, καὶ αὐτὸς μὲν δὲν τὰ ἔβρανε, ἀλλ' οὕτε καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐξόθευσε, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μικρὸν ποσόν τοῦ μεγαλύτερου μέρους τὸ ἔκρυψεν εἰς τὴν γῆν, ἕως ὅτου εἰς μίαν πολυμηκὴν περιόδον τὸ παρήκουσε εἰς τὰ χεῖρα τὸν ἔχθρῳν, Χρειάζεται λατὸν πολλῶν προθυμίαν, ὅστε οὕτε νὰ πλεονέξῃ οὕτε νὰ εἶναι ἐλλειμματικὴ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας. **E** καὶ εἰς μὲν τοὺς πτωχοὺς νὰ χορηγῆ ἀμείωτος τὰ δι' αὐτοὺς συλλεγόμενα ποσά, οἱ δὲ ἠσαστοὶ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀθάνατον ἀπὸ τὴν γενναιωδίαν τὸν πιστῶν.

Πόσα ἔξοδα δὲ νομίζεις ὅτι χρειάζεται ἡ φιλοφενία καὶ ἡ νοσοκομεικὴ περίθαλψις; Καὶ πόσον προσοχὴν καὶ σύνεσιν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτας; Ἡ δασκίμη αὐτῆ δὲν εἶναι καθόλου μικρότερα ἀπὸ τὴν προσηγορευμένην μάλιστα συχνὰ εἶναι καὶ μεγαλύτερα. **398 A** Πρέπει λοιπὸν ὁ ἐπιστάτης νὰ συγμαντῶν τὰ χρηματικὰ μέσα με εὐλάβειαν καὶ ἀφρόνησιν, παραμυθῶν τοὺς ἔχοντας νὰ δίδουν με φιλοφενίαν καὶ χωρὶς λόγῳ, ὅστε νὰ μὴ πληγῶν τοὺς δωρητὰς κατὰ τὴν προστάθειαν τοῦ πρὸς ἀνακαίρειαν τὸν ἀσθενῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τὸν ἀσθενῶν ἀπαιτεῖται πολὺ μεγαλύτερα κέρδη καὶ φροντίς. Ὁ ἀσθενὴς διακρίνεται διὰ τὴν σε-

νοχηρίαν καὶ ραθυμίαν των. Καὶ ἂν δὲν τοὺς μεταχειρίζονται δόλους με προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ἀρκεῖ καὶ ἡ μικρότερα παράλειψις νὰ προξενήσῃ μεγάλα κακά.

ΜΕΡΙΜΝΑ ΔΙΑ ΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥΣ

18. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς φροντίδος διὰ τὰς παρθένους¹⁸ ὁ κίνδυνος εἶναι τόσον μεγαλύτερος ὅσον τιμωτέρα καὶ βασικωτέρα εἶναι ἡ τάξις αὐτῆ ἀπὸ τὴν προσηγορευμένην. **B** Ἴδρα δὲ εἰσεχώρησαν εἰς τὸν χυρὸν καὶ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα παρὰ πολλὰι νάνιδας με μωρίας κακίας. Ἄραστον πένθος προξενεῖ ἡ κατάσταση αὐτῆ. Καὶ ὅπως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρῶγμα ἡ ἀμαρτία μετ' ἐλευθέρας κόρης με τῆς ὑπερηφίας τῆς, ἔτσι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρῶγμα ἡ ἀμαρτία μετ' ἐλευθέρας μετ' ἀνδρα. Εἰς τὰς χήρας ἔγινε συνήθεια νὰ πολυλογεῖν καὶ νὰ ἀλλοτριωματούχωνται, νὰ κολακεύουν καὶ νὰ ἀναισχυτοῦν, νὰ παρουσιάζονται καινὸν καὶ νὰ περιέρχονται τὴν αγοράν. Ἡ παρθένος ὅμως ἀνέλαβε σιληρότερον ἀγῶνα ἐξήλωσε τὴν οὐρανίαν φιλοσοφίαν καὶ ἔχει προσηγορῶν νὰ μιμηθῆ ἐπὶ τῆς τῆς τὴν ζωὴν τὸν ἀγγέλιον καὶ ζῶσα εἰς τὴν σάρκα νὰ φάσῃ τὴν ζωὴν τὸν ἀσωμάτων θυμάτων. **C** Καὶ δὲν πρέπει οὕτε ἀμαρτωλοὺς περιτὰς καὶ συχνὰς νὰ κάμῃ οὕτε λόγια ἀσπίου νὰ λόγῃ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς κολακείας νὰ ἔνομα δὲν κρέται νὰ ζῶσθ. Χρειάζεται διὰ τοῦτο ἀσφαλῆ φροσύνην καὶ μεγαλύτεραν προσοχίαν. Δίδει καὶ τῆς ἀγιοσύνης ὁ ἔχθρος τὰς παρακαλοῦσθαι πάντως με μεγαλύτεραν ἐπιμονήν καὶ τὰς παραμυθίαις ἔκτομος νὰ τὰς καταπῆ, τὸν ἐλιθώσῃ καὶ πίσουσι, καὶ ἀνθρώποις κολλοὶ τὰς ἐπιβουλεύονται εἰς ἔθους δὲ αὐτοὺς προστίθεται καὶ ἡ μαγία τῆς φροσύνης των. Ἡ παρθένος με λίγα λόγια ἔχει διατίκτον πόνμον, πρὸς ἕνα ἔξυταρμῶν καὶ ἕνα ἰσοκαρπικὸν ἔχθρῳν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἐπιστάτην τὸν παρθένου ἐπιμελεῖται πολὺς μὲν γέρος, περισσότερο δὲ κίνδυνος καὶ περισσότερο ἀδύνη, μίσητος σμῆθι ποτὶ οὕτω ἀνεκδήμιον πρῶγμα ποὺ εἶθε νὰ μὴ θυμῶθ. **D** Ἐὰν «Πατρι θεράτηρ ἀπέκροφος ἄρρητιν» (Σειρ. 42, 9) καὶ ἡ φροντίς τῆς τοῦ ἀσφαρῆ τὸν ὕπνου, ἔάν τὸσο φέδος ὑπέρχῃ δι' ἐνδεχομένην σταιρωσιν ἢ ἀγμῶσιν ἢ δάσανακν με τὸν ἄνδρα τῆς, τὶ ἠσαστοὶ ἐκείνος ποὺ δὲν φροντίζε δι' αὐτῆ, ἀλλὰ δι' ἄνωτερα πρῶματα; Ἐξὸ δὲν περιφρονεῖται κανεὶς ἄνδρας, ἀλλ' ὁ ἴδιος δὲ Χριστὸς καὶ ἡ σκίωσις ἐξὸ δὲν προκαλεῖται περιπατηγῶν, ἀλλ' ἀπόλλυται. «Ἴδν δένδρον μὴ ποισὸν καρπὸν καλὸν ἐκκόπεται καὶ εἰς πῶρ βάλλεται»

18. Καὶ εἰ ἀπρόσπευτοι παρθέναι ἐπίσης καταγράφονται ἀπὸ ἀνατολῆς εἰς ἰσχυρότερους καταλόγους. Με τὸν καιρὸν ἀσχηματιστὴ ἢ τάξις τὸν παρθένου μοναχῶν.

(Ματθ. 3, 10). Καὶ ἔταν προκλήσει τὸ μέσος τοῦ Νυμφίου, δὲν ἀρκεῖ νὰ λέθῃ διαζώνων καὶ νὰ φύγῃ τὸ μίσηος αὐτοῦ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ αἰώνια τιμωρία.

Ἐ Καὶ ὁ μὲνταρκτός πατήρ ἔχει πολλούς παφόντας πὸ δει- καλῶνων τὴν φροσύνην τῆς θυγατρὸς του καὶ ἡ μητέρα καὶ ἡ προ- φός καὶ αἱ ἀπαρτίται καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ σπιτιοῦ βοηθοῦν τὸν πα- τέρα εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς παρθένου. Δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἔρχεται συνεχῶς εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἔταν ἔρχεται, νὰ παρουσιάζει εἰς τοὺς περιπατητάς· τὸ σῶμα τῆς ἑστέρας καλύπτει ὅπως οἱ τοῦχοι τοῦ σπιτιοῦ τὴν κέρην πὸ δὲν θέλει νὰ φανῇ. 399 Ἀ Ἄλ- λωςτα δὲν ἔχει καὶ καμμίαν ἀφορμὴν διὰ νὰ παρουσιασθῇ εἰς ἄν- δρας. Δὲν τὴν ἀναγκάζουν ὅτε φροντίζε διὰ τὰ μίση διαβιώσεως ὅτε ἔδικαι προκλήσεις ὅτε ἄλλη καμμία αἰτία νὰ συναντασθῇ μὲ ἄνδρας, ἀπὸ δι' εἰς αὐτὰ φροντίζε· ὁ πατέρας τῆς. Αὐτὴ μίση μόνον φροντίζε ἔχει· νὰ μὴ κἀμὴ ἢ εἰσθῇ τίποτε ἀνάθειον τῆς κοσμο- τῆτος πὸ ἀρμόζει εἰς τὰς παρθένους.

Τὸ ἔργον ἕμος τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καθιστοῦν δὲσκαλον, δὲν ἔχῃ ἀδύνατον, πολλοὶ λόγοι. Διότι αὐτὸς δὲν κρατεῖ τὴν κέρην μίση εἰς τὸ σπῆτι του, καθ' ἕσων ἡ συμβέβηκε αὐτῇ δὲν θὰ ἦτο ὅτε ἀσχημος ὅτε ἀκίνδυνος. Ἄκίνη καὶ δὲν δὲν ἔρμηθοῦν οἱ ἴδιοι καὶ φυλάξουν ἀσφαλεῖαν τὴν ἡρωσύνην, θὰ εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὰς φυγὰς πὸ τοῦ ἐκκαθάρσιν, πρῆγμα πὸ εἶναι τὸ ἴδιον ὅν νὰ ἡμάρ- τωσαν αὐτοί. Β Ἐσ' ἔσων λοιπὸν ἡ συνείδησις δὲν εἶναι δυνατὴ δὲν τοῦ εἶναι εὐκολοὶ νὰ διακρίνῃ τὰς φυσικὰς διαθέσεις τῆς παρθένου καὶ τὰς μὲν ἐκτρέψει νὰ περικόψῃ, τὰς δὲ ἀρμονικὰς νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ δαλαύσῃ, ὅτε εἶναι εὐκολοὶ νὰ παρακολουθῇ τὰς ἐξέσεις τῆς κέρης. Ἡ Ἰλιείφης προστασίας καὶ ἡ πτωχία τῆς δὲν τὸ ἐπι- τρέπουν νὰ φροντίζῃ πρακτικὰ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς διαγο- ρῆς τῆς. Ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἐξυπηρετῇ μίση ἕλας τὰς ἀ- νάγκας τῆς, εὐρίσκει πολλὰς προστάσεις δι' ἔθεδος, τὸν δὲν θέλῃ νὰ κρατήσῃ τὴν σωφροσύνην τῆς. Ἐ Πρέπει λοιπὸν ἕκείνος πὸ δὲ τῆς ἐπιβλήῃ νὰ μὴν διαρκῶς σπῆτι τῆς· νὰ ἔργ τὰς προστάσεις αὐτὰς καὶ νὰ τῆς ἐξασφαλίσῃ τὴν αὐτέρευσιαν τὸν μέσων διαβιώσεως καὶ νὰ τῆς διαθέσῃ κάποια γυναικία διὰ νὰ τὴν ἐξυπηρετῇ εἰς τὴν προηθεσίαν του. Πρέπει δὲ ἑπίσης νὰ τὴν ἐμπόδισῃ ἀπὸ τὴν συμμετοχῆν εἰς τὰς κηδείας καὶ πανηγύρας. Διότι ὁ πολυμήχανος ἕκείνος ἔργε φαίρει πὸλὸν καλὰ νὰ σπῆσῃ τὸ θηλητήριόν του ἀκόμη καὶ εἰς μέ- σου καλῶν πρῶξων. Καὶ πρέπει ἡ παρθένος νὰ περιπαύσῃται ἀπὸ ἕλας τὰς κλειυράς καὶ νὰ θγαίνῃ ἀπὸ τὸ σπῆτι εἰς ἄλλας μόνον περιπτώσεις καθ' ἕλας τὸ ἔπος, ἔταν τὸ ἐπιβέλλουν ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα καθήκοντα.

Δ Ἐάν δὲ νομῆσῃ κανεὶς διὰ ἡ παρακολούθησις αὐτῇ δὲν εἶ- ναι ἔργον ἀριζῶν εἰς ἕνα ἐπίσκοπον, ἀξ γνυριθῇ διὰ ἕλων τὸν ἐνεργεῖων αἱ ἐπιτυχία· καὶ αἱ ἀποτυχία ἀποδίδονται εἰς αὐτόν.

Καὶ εἶναι πὸλὸν ὠφελιμώτερον νὰ φροντίζῃ ὁ ἴδιος δι' εἰς, ὅσα ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ παραπτώματα πὸ δὲ τοῦ καταλογισθῶν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας ἄλλων, παρὰ ν' ἀναθήσῃ εἰς ἄλλους τὴν ὀνη- ρεσίαν αὐτῆν καὶ ἔπειτα νὰ τρέμῃ διὰ τὰς συνεπείας τῶν ἔνων πρῶξων. Ἐπὶ πλέον δὲ ὅπως διατάξει μόνος του αὐτῆν τὴν ὀνη- ρεσίαν δεικνύσκει τὸ ἔργον του, ἐπὶ ὁ ἐνεργῶν δι' ἄλλων χάνει τὴν ἕμωσον ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων καὶ ἀναγκάζεται νὰ κατα- κούσῃ ἐπὶ τοῦ ἔργου ἄλλα πρόσωπα, τὰ ὅποια μὲ τὰς ἀναγκυμίας καὶ τὰς συζητήσεις ἐπὶ τῶν ἱδικῶν τὸν γυνωμῶν προσηνοῦν ἑτή- ματα καὶ ὄρυθον.

Ἐ Ἄλλὰ θέλωσῃ δὲν ἡμπορῇ ν' ἀναφέρῃ ἕλας τὰς φροντίδας διὰ τὰς παρθένους. Μήμηνοσθε ἀπίως ὅτι καὶ ἔταν γίνεται κατα- γραφῇ τῶν εἰς τὸ τόγμα ἐπιμουρεῖται πολλὴ ἐνόχλησις εἰς τὸν ἀνακαμβάνοντα τὴν ὀνηρσίαν αὐτῆν.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΤΙΚΟΝ ἘΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΗΡΙΚΩΝ

19. Τὸ δὲ δικαιοκτῶν ἔργον φέρει ἐξαιρετικὴν ἐνόχλησιν καὶ μεγάλην ἀπασχόλησιν καὶ τόσην δεικνύσκει, ἔσων δὲν εὐρίσκειται οἱ κοσμοὶ δεικνύσκει. Διότι καὶ ἡ ἀφρασις τῶν ἔργων, ἐπὶ τῇ θέ- σει τῶν ὁσίων πρῆξι ν' ἀνευρηθῇ τὸ δεικνύσκει, εἶναι κοπιώδης καὶ ἡ ἐφαρμογῇ τῶν εὐρεθεισῶν ἔργων εἶναι δεικνύσκει 400 Ἀ Δὲν περιλαμβάνει δὲ μόνον ἀπασχόλησιν καὶ δεικνύσκει, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετι- κὸν κίνδυνον. Συνεθῆ πρῶξων μερκοὶ χροσμοὶ, ἀσθενεῖς ἡθικὰς, πὸ ἐπιβλάσκειν εἰς δικαιοκτῶν ἀγῶνας, νὰ γάσων τὴν πίσυν τῶν διότι δὲν ἐκκαθάρσιν. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδικημένους μισοῦν τοὺς δικαιοκτῶν, πὸ δὲν τοὺς ἀποδέδου τὸ δεικνύσκει, ἔσων μισοῦν καὶ τοὺς ἀδικημένους. Καὶ δὲν λαμβάνουν ὁκ' ὄθιν ὅτε τὴν δεικνύσκει ἐξυμύσεως τοῦ δικαίου λόγη διαστρωσῆς τῶν πραγμάτων, ὅτε τὴν κροσιμότητα τῶν περιστάσεων ὁπὸ τὰς ὁσίων διατάγεται ἡ ἔσων, ὅτε τὸ περιωριμῶν τῆς ἑραπικῆς ἕξουσίας εἰς τέτοια ἑτήματα, ὅτε τίποτε ἄλλο παρόμοιον, ἀλλὰ μεταβάλλονται εἰς ἀστροπὸς δι- καιοκτῶν, πὸ γνυρίζουν μίση μόνον ἀπολογίαν, τὴν ἀπαλλαγῆν του ἀπὸ τὴν ἀδικίαν πὸ τοὺς ἔργων. Β Ἐκείνος δὲ πὸ δὲν ἡμπορεῖ νὰ τοὺς τὴν προσφέρῃ, ὅσα προστάσεις καὶ ἄν ἔργε, δὲν θὰ διαφύ- γῃ τὴν κατῆκον τῶν.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ἩΟΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥΣ

Ἀπὸ δὲ ἀνέγερτα προηγημένους περὶ προστασίας, θὰ πὸ δὲ φα- νερώσει καὶ μίση ἄλλην πηγήν παραπόων. Ἐάν ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἐπισκέπτεται τὰ σπῆτι τῶν πιστῶν συχθῶσρα ἀπὸ τοὺς γυρολό- γους, θὰ ἐπιμουρεθῇ μεγάλη ἀντιβρασις. Δὲν ἀπαιτοῦν μόνον οἱ ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ὄγμεις τὴν ἐπίσκοπον τοῦ ἐπίσκοπου, ἔχῃ δὲ-

βασι διότι κινούνται από ελλείψεις, αλλά διότι θέλουν να τηρηθούν από το εφέσωτό του. Εάν δε καμική φορά συμβείνι αυτός να ελέγη συχνότερα κάποιον πολύ πλούσιον και ισχυρόν χάρην του κοινού συμφέροντος της Εκκλησίας, C ήμισος δὲ τοῦ προσώπου τῆν φήμην τοῦ θυματικοῦ καὶ τοῦ κόλακος. Καὶ διατὶ ν' ἀναγερῶν μόνον τὰς πόνοιας καὶ τὰς ἐπιπέσεις; Ἀπὸ δυὸ λόγια, καὶ θὰ εἰπῶν εἰς κάποιον, τοὺς ἀναπέθονται: τόσαι κατηγορίαι. Ὅσαι πολλὰίς να καταρρέων ἀπὸ τὸ φόρος τῆς ἀδικίας. Ἀκόμη δὲ καὶ διὰ τὰς ἐλλείψεις καὶ ρίπτουν τοὺς ὑποδύοντι εὐθόσια. Ὁ πόλις κόλακος φιλοκοινοῦναι τὰς ἀνεπιπέδους ἐκδηλώσεις τῶν ἐπιπέδων καὶ ἐξέταζει τὴν νόνην τῆς φωνῆς, τὴν δέξιαν τῆς ἐξέως, τὴν ποιότητα τοῦ γέλιου. Εἰς τὸν δέξια λέγον, ἐχαρογέλιου πολὺ καὶ ὀλίγη καὶ μελαστόν πρόσωπον καὶ δυνατὴν φωνήν, ἐνθὲ εἰς ἡμῶς φέρεται μὲ ἀλγυπτεράν ἀκατέστη. D Καὶ ἂν εἰς ἀναγνώσει μεγάλην συγκέντρωσιν ἔαν περιφέρῃ τὰ μέτρια του παντός καὶ δὲν ὀμλήῃ πρὸς ἑλως, ὁ πόλις κόλακος τὸ θεωρεῖ προσβλητικόν. Ἄν δὲν εἶναι λοιπὸν κανίς ἑξαιρετικῶς δυνατός, πὸς ὅ' ἀντεπέβληθῃ εἰς τόσαις κατηγορίαις καὶ πὸς ἧ θὰ κατακόσῃ ἡμισος τὰς καταγγελλίας ἢ θὰ δικαιωθῇ μετὰ τὴν ἐκτέθεισόν των; Πρέπει εὐθόσια νὰ μὴ ἔχη κατηγορούς ὁ ἐπίσκοπος. Ἄλλ' ἔάν τούτο εἶναι ἀδύνατον, πρέπει νὰ διαλέγῃ ἡμισος τὰς κατηγορίας των ἔάν δὲ οὐκ εἶναι εὐκόλιον καὶ μερικοί ἐγκαλοῦσθον νὰ εὐρίσκων εὐχαρίστησαν εἰς ἀσχηρῆς κατηγορίας, νὰ ὁπομῆν με γενναϊότητα τὰς στενωχίας τοῦ τοῦ προκαλοῦν. Ὁ δικαίος κατηγορούμενος εὐκόλα ὁποφέρει τὸν κατηγοροῦν. E Ἄλλωστε δὲν ὑπάρχει περὶ τῆς κατηγορίας ἀπὸ τὴν συνέδησον, διὰ τούτο δὲ, ὅταν μὲς ὁμοκλήῃ αὐτῇ, εὐκόλα ὁποφύρομεν τοὺς ἐφωτερικῶς κατηγορούς καὶ εἶναι ἡμερώτεροι. Ἐπειὸς δὲ καὶ δὲν αἰσθάνεται τὸν ἑαυτοῦ του ἔρχον εἰς τίποτε, ὅταν κατηγορηθῶν ἀδικίως, παραβῆται γρηγορὰ εἰς τὴν ὀργήν καὶ αἰσθάνεται εὐκόλα εἰς τὴν ἀδικίαν, ἂν δὲν εἶναι προσηγορευμένος νὰ ὁπομῆν τὰς ἀνοπίας τοῦ πλῆθους. Πράγματι δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παρέρσεται ὅταν ἀνοφανθῆται καὶ κατακρίνεται ἀδικίως, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ὁποφύρῃ ἀπὸ τὴν τίστην ἀδικίαν.

401 A T) θὰ εἰποῦμεν δὲ διὰ τὴν λόγην, καὶ αἰσθάνεται ὁ ἐπίσκοπος, ὅταν πρέξῃ ν' ἀποκρίθῃ κάποιον ἀπὸ τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ εἶθε νὰ ἔφθασε μέχρι τῆς λύτης μόνον τὸ κανόν, ἀλλὰ ἐπιπέματα καὶ κίνδυνος τελείας καταστροφῆς. Διὰ τὸν τυραννίαι ὁ φόβος μήπως ἐκείνος λόγη τῆς ἀσχηρῆς τιμωρίας πάθῃ δὲ εἰπῶν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ ἀπὸ τῆς περισσοτέρας λύτης καταποθῆναι (B' Κορ. 2, 7). Ἐξαιρετικῶς προσοχῆ λοιπὸν χρειάζεται καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτῆ, ὅταν νὰ μὴ καταστῇ ἡ πρόθεσις ἀφέλειας ἀπορρομῆ μεγαλύτερας ἔχμιας. Ὁ λοιπὸς καὶ δὲν ἐνεργῆσεν ἐπιτυχῶς τὸ πρῶτον, μοιρῆται μετὰ τὸν ἀμαρτωλὸν τὴν βίαν ὀργῆν διὰ κατὰ ἀμέλειαν, καὶ διαπράττει μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς βεραναίας.

B Πόσαι τιμωρίαι λοιπὸν τὸν ἀναμένουν, ὅταν δὲν τοῦ ζῆγῆται μόνον λόγος διὰ τὰς ἰδικὰς του ἀμαρτίας, ἀλλὰ κινουμένη καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἄλλων; Ἐάν μὲς καταλαβῶν φρήν ἐνόησον τὸν εὐθύνων, καὶ ἔχον διὰ τὰ προσωπικὰ μετ' ἀμαρτήματα, διότι φοβούμεθα δὲ δὲν θὰ καταποθῶμεν νὰ διαφύγωμεν τὸ πῦρ τῆς κόλακος; τί νομίζομεν δὲ περιμένει αὐτὸν καὶ διὰ δόση λόγον διὰ τόσαις ψυχῆς; Ὅτι τούτο εἶναι οὐστόν, ἔκαστα τί λέγει ὁ μακάριος Παῦλος ἢ μᾶλλον ὁ Χριστὸς δ' αὐτοῦ: «Πείθεθε τοὺς ἄγγυμῶνοις ἡμῶν καὶ ὁποκείσαι, ὅτι αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσιν ὅπιρ τῶν ψυχῶν ὑρῶν, ὡς λόγον ἀποδοῦσιν» (Ἐβρ. 13, 17).

C Εἶναι λοιπὸν μικρὸς ὁ φόβος διὰ τὴν ἀπειλήν αὐτῆν; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὅσα εἶπα εἶναι ἑκάνά νὰ κείσων καὶ τοὺς πλείον δουπιστοῦς καὶ σκληροῦς δὲ διέφυγα τὴν χειροτονίαν ὄχι ἀπὸ ἐπαρσιν καὶ φιλοδοξίαν, ἀλλ' ἀπὸ φόβον μήπως δὲν ἀνακακρῶθῃ εἰς τὸ ὄψος τοῦ ἱερατικοῦ ἀφείματος.

ΕΓΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΚΟΙΤΩΣ ΕΚΑΙΡΩΜΕΝΩΝ ΚΑΝΡΙΚΩΝ

1. Καὶ ὁ Βασιλεὺς, ἀφοῦ ἤκουσεν διὰ αὐτὰ, εἶπεν ἑπειτα ἀπὸ συντομῆν αὐτῆν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ. "Ἄν εἶχες ὁ Θεὸς ἐνεργῆσαι ἢ ἀποκρίσας αὐτὴν τῆν ἔξουσίαν, ὁ φόβος αὐτὸς θὰ ἦτο δικαιολογημένος. Διότι ὁ ποῖος παρεδέχθη μὴ τὴν φιλόδοξον ἐπιθέσειν ἐπὶ αἰνῶν ἡσυχίας ἢ ἀνταπετάλλῃ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς δουλείας δὲν ἐπιτρέσσεται μετὰ τὴν ἀναδοχὴν νὰ καταπέσῃ πρὸς δικαιολογήσαν τῶν σφαλμάτων του εἰς τὴν ἀπειρίαν. 402 Ἄ Διὸς ἀφῆρασε μόνος του τὴν δικαιολογίαν μὴ τὴν σπουδὴν του ἢ ἀρπάξῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ, ἀφοῦ τὴν ἀνάλαβεν οἰκισθελῶς, δὲν δικαιώσεται νὰ λέγῃ, χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἔσφαλαι εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ τὸ θέλω κατέστρεψαι τὸν δαίμον. Διότι ὁ Δικαστὴς του θὰ τοῦ εἰπῇ εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἐπ' αὐτὰς τὰς ἀποκρίσας διὰ τὸ λοιπὸν, ἀφοῦ εἶχες τὴν συναίσθησιν ἐπὶ εἰσαί ἀπαρτος καὶ ἀνίκωνος νὰ ἐπιπέσῃς τὸ ἔργον αὐτό, ἐξέλιμνος νὰ σπεύσῃς εἰς τὴν ἀγάλην ἐδύων ἀνιτέρων τῶν δυναμειῶν σου; Ποῖος ὁ ἐξηγήσασαι; Ποῖος ὁ ἴδιος νὰ υποκρίσῃς καὶ νὰ μὴ ξεφύγῃς τὰς εὐθύνας; Β' Ἐοῦ ἔμοις δὲν πρόκειται ἢ ἀποκρίσας ποτε παρῶντα λόγια. Καὶ οἱ ἄλλοι οὖαι ἐπιπροσφθῆσαν ἐπὶ δὲν καθένας καμμίαν προσπέθειαν οὐτε μεγάλην οὐτε μικρὴν διὰ νὰ καταπέσῃς τὸ δέξιμα, ἀλλὰ οἱ ὑπεχρέωσαν νὰ τὸ ἐαχθῆς ἄλλοι, καὶ ὁ Θεὸς δὲ ἔχεις ἤρανον τὴν συνέσειάν σου ἐπ' αὐτοῖ. Καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς, ὁ ἀποκρίσας τοῦς ἄλλους δὲν ἐπιτρέται νὰ εἰδῶν συγγνώμην, εἰς αὐτὸ θὰ εἶπῃ πολλὰ ἐπιχρησμάτα πρὸς ἀπολογίαν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Μόλις ἐτελείωσαν, ἐγὼ ἐβλήθη τὴν κεφαλήν, ἔλασσησάν με ἀπὸ θεομαρτυρίαν πρὸς τὴν ἀπλότητά μου καὶ τοῦ εἶπα. Θὰ ἤθελα καὶ ἐγὼ, ἀναθέσται εἶπα μοι, νὰ ἦσαν ἐπὶ τὰ πρόφρατα, ὡς λέγεις ἐσὺ. Ὅχι φυσικὰ διὰ νὰ δεχθῶ τὸ δέξιμα ποὺ ἀπέρεσται καὶ καμμίαν τιμωρίαν νὰ μὴ ἀπέσται διὰ τὴν ἐπιτολίαν διακωδύνησιν τῆς ποιήμας τοῦ Χριστοῦ. C Ἐγὼ μοῦ ἦτο σκληρότερα ἀπὸ κάθε τιμωρίαν ἢ συνέσειός σου, ἐπὶ μοῦ ἀνεκτέη τόσο ὀρθρὴ ὑπερσεία, εἴθετα ἔσσην ἀδικασίαν πρὸς ἐμὸν ποὺ μοῦ τὴν ἐνεπισεπέθη. Τότε θεοὶ θὰ τῆραμην ἢ τῆραμην σου νὰ ἦτο ὀρθρὴ; Διὰ νὰ ἤβῳσαν οἱ ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι (ἐδοῦν ἔσα πράπει νὰ λέγονται ἐκείνοι ποὺ δὲν εἶδον τὸν τρόπον νὰ διαζαγῶνται ἐπιτυχῶς τὰ ἔργα τῆς ὑπερσείας αὐτῆς, ἔσσην καὶ δὲν ὑπεότρην τὸν χειρότερον ἐδικωμένον διὰ τὴν δεχθῶν, ἔσσην καὶ δὲν ἔσφαλαι ἐξ ἀνιόντας) νὰ διαφύγῃν τὸ δαδῆστον τῶν καὶ τὸ

αὐτὸς τὸ ἔξῃτερον καὶ τὸν ἀποκρίσων σκέλητα καὶ τὸν διαχωρῶμεν καὶ τὴν ἀπύλαιαν μαζί μὴ τοῦς ὑποκριτὰς. D Ἄλλὰ πῶς ἤμαρτὸς νὰ συμφωνήσῃ μαζί σου; Τὰ πρόφρατα δὲν εἶναι καθόλου ὅπως τὰ λέγεις.

Καὶ ἐν θέλῃς, θὰ σοῦ ἐπιδοθεύωμαι τὰς ἀποκρίσας μου μὴ παραλείψασαι ἀρχίζων ἀπὸ τῆς δουλείας, τῆς ἡσυχίας ἢ ἀπὸ πρὸ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ὅση τῆς ἡρωσότητος. Ὁ Σαουλ, ὁ υἱὸς τοῦ Δαὶδ, δὲν ἔγνη δουλείας μὴ ἡσυχίας του προσπαθείας εἶχεν ἀναχωρήσει πρὸς ἀναξήτηρον τὸν ἔθνον του καὶ ἤραστο νὰ ἐρωτήσῃ δι' αὐτὰς τὸν προφήτην Σαμουὴλ, ἐκείνος δὲ τοῦ ἔλαμα λόγον περὶ τῆς δουλείας. Καὶ παρ' ἔλαν ὅτι τοῦ ἔλαμα τὴν πρόστασιν ὁ προφήτης, αὐτὸς δὲν εἶδεχθη ἀμύσας νὰ λέβῃ τὸν τίτλον, ἀντέταυε καὶ ἤρανε τοῦ λόγον «εἰς εἶμα ἐγὼ καὶ τίς ὁ υἱὸς τοῦ πατρός μου; (Α' Βασ. 9, 21). Ε Τὶ ἐπιπολεσθῆτος λοιπὸν; Ὅταν ἔλαμα κατέχρησιν τῆς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ δουλείας τῆς, ἔσσην οἱ λόγοι αὐτοὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξων ἀπὸ τὴν ὄρθην τοῦ προφήτου ποὺ τὸν ἀνεκῆρυξε δουλεία; Καθόλου, θὰ ἤμαρτὸς ἐπέσειε νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν Σαμουὴλ, ὅταν τὸν κατηγόροσσαι μῆπως ἐπέσειε ἐγὼ τὴν δουλείαν; Μῆπως κατέλαβε τὴν ἔξουσίαν αὐτῆν διὰ τῆς εἰας; Ἐγὼ ἤθελα τὸν ἤραμον καὶ ἤραον ἰδιωτικὸν δῖον, καὶ οὐ μὴ προσέλιμισαι εἰς τὸ δέξιμα αὐτό. Ἄν ἔλαμα εἰς τὴν ταπεινὴν ἐκείνην ζῆτην, εἰσῆλα δὲ ἀπέφραγε αὐτὰ τὸ ἔμπῃδιον. 403 Α' Ἄν ἤραμην ἕνας ἀποκρίσας ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ, δὲν ἦ ἀνελάμβανα τίττον ἔργον καὶ δὲν θὰ μοῦ ἀνιέταν ὁ Θεὸς τὸν πῶλεμον πρὸς τοῦς ἄμαρτῆτας, καὶ ἐν δὲν μοῦ εἶχεν ἀναπέθῃ τὸ ἔργον αὐτό, δὲν θὰ δειπῆραται αὐτῆν τὴν ἀμαρτίαν. Ἄλλ' εἰς αὐτὰ εἶναι ἀνιόχουροι δικαιολογίαι, ἐπὶ δὲ μόνον ἀνιόχουροι, ἀλλὰ καὶ ἐκείνησιν, διότι προκαλοῦν περισσώτερον τὴν ὄρθην τοῦ Θεοῦ. Ὁ πῶλεμος μὴ μὴ μὴ δέξιμα ἐν ἐπιτρέπεται νὰ προβάλλῃ πρὸς ἀπολογίαν διὰ τὸ ἀμαρτῆματὸν του τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς πρέπει νὰ χρησιμώσῃ τὴν ἔλαμτικὴν πρὸς αὐτὸν εἰσῆσαν τοῦ Θεοῦ πρὸς δουλείαν τῆς ἐπιθέσεως του. Ὁ δουλείας δὲ αὐτῆς, νομίζων ἐπὶ ἐπιτρέπεται ἢ ἀμαρτῆτος διότι ἀνελάβεν δέξιμα ἀνιόχουρον τῶν δυναμειῶν του. Β δὲν ἔλαμα τίποτε ἄλλο παρὰ ἐπροσπαθείας ἢ ἀποκρίσῃ ὡς αἰτίαν τῶν ἀμαρτῆματῶν του τὴν φιλανθρώπιον τοῦ Θεοῦ, πῶλεμος ποὺ ἀναξήτῶν νὰ λέγουν πάντοτε οἱ ἀσεβεῖς καὶ οἱ ζῶντες μὴ ἀδικασίαν πρὸς τῆς ἡσυχίας ἀρχῆς. Ἡμεῖς ἀνιέθῆτες δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃμεν παρῶντα πρόφρατα καὶ νὰ περιπέτωμεν εἰς τὴν ἴδιαν μὴ ἐκείνης μαρτυρίας, ἀλλὰ πρέπει νὰ καταπέσῃμεν συνιόντας προσπαθείας, ὅστε νὰ προσφῆμεν τὰς κατὰ δύναντες ὑπερσείας καὶ παραλλήλως νὰ ἔχῃμεν εὐλασθῆσῃσας καὶ σκέλην.

Καὶ ὁ Πῶλ ἐπίσῃς (διὰ νὰ ἀφῆσῃμεν τὴν δουλείαν καὶ ἐλθέμεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ ἀποπέσει τὸ θέμα τῆς συνιόντας) δὲν ἐπέσειε ἢ ἀποκρίσῃ τὸ δέξιμα. Τὶ τὸν ὀρθῆρον ἔμοις

αυτῶ, δεῦν ἡμάρτησαν; Καὶ δεῦν λέγει ἐν τῷ ἐπιπέδῳ; **C** Σύμφωνοι μὲ τὸν νόμον οὕτε νὰ τὸ ἀποφυγῇ, ἐὰν ἴθελαι, δὲν ἦθινατο, διότι ἄνηκαν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Λευὶ καὶ θρέψαι νὰ δεχθῆ τὴν ἀρχὴν κατὰ κληρονομικὴν μεταβίβασιν ἀπὸ τοῦ προγόνου του. Παρὶ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐπιμαρτῆσθαι σκληρὰ διὰ τὰς παρεκτροπὰς τῶν παιδιῶν του. Τὴ συνέθῃ δὲ εἰς τὸν πρῶτον ἀρχιερεῖα τῶν Ἰουδαίων, τὸν Ἀαρὼν, διὰ τὸν ἄποικον τόσα εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεός; Δὲν ἐπαρκεῖται παρ' ἄλλου νὰ καταστραφῇ, ἐπειδὴ δὲν κατάρθωαι μόνος νὰ ἀνακαταστήσῃ τὴν μανίαν τούτου πλήθους, ἀν ἔνν ἐπακέδαζε τὴν ἀρχὴν τοῦ Θεοῦ ἢ προστασία τοῦ ἀδελφοῦ του; Ἐπειδὴ δὲ ἀνέτερον τὸν Μωϋσῆν, καλὸν εἶναι νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀκερῆειαν τῶν λόγων μου καὶ ἀπὸ δεῦν συνέθῃσαν εἰς αὐτόν. Ὁ Μωϋσῆς, αὐτὸς ὁ μακάριος ἄνθρωπος, εἶχε μόνον δὲν ἤρπασεν τὴν ἀρχιερίαν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐνθ' αὐτῶν προσηύρατο τὴν ἡμεῖστο καὶ ἔρθεαι μέχρι τοῦ σημείου ν' ἀντισταθῆ εἰς τὴν θέαν ἐντολῶν καὶ νὰ παρεργίσθῃ τὸν Θεόν. **D** Καὶ εἶχε μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ ἀργότερον, ἀφοῦ ἀνέλαθεν τὴν ἀρχιερίαν, εὐχαρίστας ὁ ἀπέθῃσται διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτῆν. «Ἀποκτείνόν με, εἰ οὕτω μοι μέλλεις ποιεῖν» (Ἀρ. 11, 15). Τὴ συνέθῃ λοιπὸν; Ὅταν ἠπαίθῃσαν εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆν δευτεροῦν ἔδωκε ἀπὸ τῆν πέτραν, τὸ ἤρπασεν αὐτῶν ἐπὶ αὐτῶν παρεκτροπῆς, διὰ ν' ἀπολογισθῆ καὶ νὰ πείσῃ τὸν Θεόν νὰ τὸν συγχωρήσῃ; Διὰ ποῖον εἶ λόγον ἐστρατήθῃ τῆς αἰδοῦαι εἰς τὴν γῆν τῆς ἀπειθήσεως; Ὅπως εἶποι γινώσκοντες, διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν καὶ μόνον ἐνν κατάρθωαι ὁ θανάσιμος ἐκείνου ἄνθρωπος νὰ ἀπολαύσῃ δεῦν ἀπῆλθαν αὐτοὶ ὅτι αὐτὸς ἀρχιερεμενος. **E** Καὶ τοῖ μετὰ τοῦ πολλοῦ ἀδελφῶν, τῶν ταλαιπωρηθῶν, τῶν ἀπεργαστῶν περιπαληθῶν καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν τρώμα, ἀπέθῃσαν ἔξω ἀπὸ τὴν γῆν, διὰ τὴν ἄποικον ἡμάρτησαν τῶν πολλῶ καὶ ἐνθ' ὑπέλαθεν εἰς τὰ δεῦν τοῦ παλάτου, ἐνν ἀπῆλθαν τῆς γαλήνης τοῦ λιμένος. Βλέπετε δε; δὲν ἔπαρχει ἀπαλογία εἶ μόνον διὰ τοῦ ἀπαλότου τῆν ἔρπασαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἀνολαμβάνοντος αὐτῶν κατόπιν πᾶσαι ἀπὸ τοῦ ἔλλου; 404 **A** Ἀφοῦ δὲ πολλὰς ἐπιμαρτῆσαν τῶν σκληρῶν ἄνθρωπων, οἱ ἄποικον ἠγούοντα τὴν κλήσιν ἀπὸ αὐτῶν τὸν Θεόν, καὶ ἀφοῦ αἴπειτα δὲν κατάρθωαι ν' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτῶν τὸν κίνδυνον οὕτε τὸν Ἀαρὼν οὕτε τὸν Ἠλὶ οὕτε τὸν μακαρίον ἐκείνον ἄνθρωπον, τὸν ἄγιον, τὸν προφήτην, τὸν θαυμάσιον, τὸν πρῶτον ἀπὸ δεῦν τοῦ ἀνθρώπου τῆς γῆς, ποῦ ἠμύλοσε πρὸς τὸν Θεόν ὡς φίλος, ποῦ δὲν ἐμῶτερον ὁ ἀρκεία πρὸς ἀπαλογίαν ἡμῶν, ποῦ ἀπῆλθεν τῶν πολλῶ ἀπὸ τῆν ἀρετῆν ἐκείνου, ἢ συναισθησῆς δεῦν ἐνν ἐπεδῶσαν καθόλου τὴν κατάληξιν τοῦ ἀξιωματοῦ αὐτοῦ καὶ μάλιστα, δεῦν συμβαίη πολλὰ ἀπὸ τῶν χειροτονίας αὐτοῦ νὰ μὴ γίνονται μ' ἐμπνεῖσαι τῆς θέας χάρματος, ἀλλ' ἀπὸ εἰσῆγγιν ἄνθρωπίνου ἰσο-

λογισμῶν.¹⁹

B Τὸν Ἰούδων τὸν ἐξέλεξε καὶ τὴν κατάρθῃ εἰς τὸν ἄγιον ἐκείνον χρόν καὶ τοῦ ἔδωκε τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα μὲ τοῦ ἄλλου ὁ Θεός; τοῦ ἔδωκε μάλιστα καὶ κατὰ περισσώτερον ἀπὸ τοῦ ἄλλου, τὴν χρηματικὴν διαχείρισαν. **Γ** συνέθῃ λοιπὸν; Ὅταν κατεχρήσθῃ καὶ τῶν δεῦν αὐτῶν ὑπηρεσίας, δεῦν ἐπρόδωκε τὸν παρκαυρήσαντα εἰς αὐτόν τὸ ἐκακῶτα τοῦ κτήρηματος καὶ ἐσπαυλῆσαι τὰ χρέματα τοῦ τοῦ ἔδωκε νὰ τὰ διαχειρίζεται τιμῶς, μήπως ἐξέφυγε τὴν τιμωρίαν; Καθόλου ἀρκείας λόγῃ τοῦ δεπλοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ ὑπέστη σκληροτέρων τιμωρίαν καὶ ποῦ ἐλόγησε. Διὰ αὐτὸν ὁ Θεὸς προσηύραμεναι τιμὰν πρέπει νὰ χρησμοποιούναται δεῦν ὡς ἀφορμὴ προσβολῆς πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ μάλλον ὡς μέσον εὐαρεστοτήσεως πρὸς αὐτόν. Ὅπως δὲ εἶχε τὴν ἐξέουσιαν ν' ἀποφυγῇ τὴν τιμωρίαν τῶν παραποικῶν του διὰ μόνον τὸν λόγον δεῦν εἶχε ἀναλαθεῖ θέαν περισσώτερον τιμητικῆν, ἐνεργεῖ τὸν ἄποικον Ἰουδαίος, ὁ ὅποιος εἰς τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, **C** «εἰ μὴ ἦθον καὶ ἐλάλησαι αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχαν καὶ εἰ μὴ τὰ σημεῖα ἐποιουν ἐν αὐτοῖς, ἢ μὴδὲ ἄλλος ἐποιεῖται, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον» (Ἰω. 16, 22' 24), δεῦν κατηγόροδοι τὸν Λωίτηρα καὶ ἀεργέτην καὶ ὁ ἠνέλιγε; τότε δεῦν ἦθον καὶ ἀδίδαξαι; Καὶ διὰ ἔθωκε θεάματα, δεῦν μὲ τὸν τρόπον αὐτῶν μᾶς ἐπερλάσσοτο μεγαλύτερα τιμωρία; Ἀλλὰ θεάσαι τὰ λόγια αὐτῶ εἶναι ἰθαυτικῶν καὶ μακίωτος συμπεριφορῶν. Ὁ λατρός δεῦν ἦθον νὰ οὐ κατεδικάσῃ, ἀλλ' ἀρκείας διὰ νὰ οὐ θεραπεύσῃ; δεῦν διὰ νὰ ἰθῆ περιφρονητικῶς τὴν δοθέναι σου, ἀλλὰ διὰ νὰ οὐ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτῶν τελείως. Ἐοῦ δὲ ἐπιτέρας τὸν ἐκείνου σου ἐκείνου; δεῦν λοιπὸν σκληροτέρων τιμωρίαν. **D** Διὰ, ὅπως ὁ ἀπερλάσσοτο καὶ ἀπὸ τὰ προσηύραμεναι δεῦν ἄλλοτε τὴν θεραπεσίαν, ἔτσι, ἐπειδὴ ἔργως μῆλις τὸν εἶδες νὰ ἐργεταί, δεῦν δεῦν κατάρθωαι πῶλον νὰ θεραπευθῆ ἀπὸ αὐτοῦ. Ἀφοῦ δεῦν δεῦν κατάρθωαι, δεῦν ὅπως καὶ δεῦν αὐτὴ τὴν τιμωρίαν. Ἐπειδὴ δεῦν καθορῆς μὲ τῶν πράξεων σου ἀνοφθαλμὸς τὸ ἔργον του, δεῦν θεάσαις ἐξαρτάται ἀπὸ δεῦν δεῦν ὅπως μετὰ τὴν τιμητικὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ δεῦν ἔτσι, ἀλλὰ βαρύτερον τιμωρίαν ἀπὸ δεῦν δεῦν ὅπως πρὸ τῆς ἐκδιδρωσεως τῆς τιμῆς αὐτῆς. Ὅπως δεῦν γίνεται καλύτερος διὰ τὸν εὐεργεσιῶν ἀξίως νὰ τιμωρῆσθαι περὶότερα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐκακότητα αὐτῆ ἀπεδείχθη ἀνίσχυρος καὶ εἶ μόνον δεῦν οὐκ εἶ, ἀλλὰ καὶ καταστράμει περισσώτερον τοῦ καταστρέφοντος εἰς αὐτῆν, δεῦν εὐεργεσιῶν ἄλλῃ ἀσφαλλοτέρων.

E 2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Πῶς δεῦν τὴν εὐεργεσιαν λοιπὸν; Λέγει δὲ

19. Κατὰ τὸν Χριστότμου οἱ ἀνάγει κληρικὸν δὲν χειροτονούναται δεῦν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐνεργεῖται κατὰ τὴν αὐτῶν τρόπον μὲ τοῦ ἔλλου. εἶπε Ὁμιλίαν εἰς Β' πρὸς Τιμόθεον β, β, πᾶντας ὁ Θεὸς χειροτονεῖ, καὶ τοῦ ἄναξις; Πᾶντας μὲν ὁ Θεὸς ὁ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δεῦν ἐνεργεῖται.

Βασίλειος: Τόσον φόβον και τράμον μου προεκάλεσαν οι λόγοι σου, ώστε ἐγὼ τώρα εἶμαι ἐκτός σου.

ΧΡΙΣΤΟΣΤΟΜΟΣ. Μή, οὐ παρακαλῶ πολύ, μή χάρις τῶσον ἐκβάλῃ τὸ φόβος σου. Ἀγαπητότερος ὑπάρχει ἀσφάλεια καὶ εἶναι δι' ἡμᾶς μὴ τοὺς ἀσθενεῖς ἢ κατωτέρη ἀποκοπή τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, διὰ οὗς δὲ τοὺς ἰσχυροὺς ἢ ἀνάθεκας τῶν ἐπιπέδων τῆς σωτηρίας μετὰ τὴν θέλει χάριν ἔχει εἰς τίποτε ἄλλο, παρὰ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττει τίποτε ἀνάθειον τῆς διαθεῆς αὐτῆς καὶ τοῦ θεοφρονῶντος αὐτῆν Θεοῦ. **405 Α.** Θεόβαλος εἶναι ἄξιος μεγίστης τιμωρίας ἐκείνου ποῦ, ἐνθ' ἀνέλασαν αὐτὴν τὴν ἔξουσίαν δι' οὐκιοθελῶν προσπαθειῶν, ἀποτυγχάνουν εἰς τὸ ἔργον εἰτε λόγῳ ῥηθιμίας εἰτε λόγῳ κωνηρίας εἰτε καὶ λόγῳ ἀπειρίας. Αὐτοῦ ἕως δὲν συμβαίνει δι' ὑπάρχει: περιθώριον συγγνώμης δι' ὅσους δὲν τὴν ἐπεδίωξαν δὲν ἔχουν καμμίαν δικαιοσύνην καὶ αὐτοί. Διὸ ἔσον ποῦλοι καὶ ἂν τὸν προκαλοῦν καὶ τὸν δόλοιν, νομίζω δι' δὲν πρέπει νὰ κείθεται εἰς αὐτούς, ἀλλὰ νὰ ἐλέγη πρώτοι τὴν φυγὴν τοῦ, νὰ ἐξετάξῃ μὲ ἀκριβείαν ὅλας τὰς διαθέσεις καὶ ῥοπὰς τῆς, καὶ ἔπειτα νὰ ὑποχωρῇ εἰς τοὺς παρακινουμένους. Τὴν οὐκιοθελίαν οὐκίας δὲν θ' ἀνελάμβανε κανεὶς ἀνάθεος τῆς τέχνης **Β** καὶ τὴν θεορραπίαν ἀσθενῶν δὲν θὰ ἐπεχειροῦσε κανεὶς ἀνάθεος τῆς λατρικῆς ἐπιστήμης, καὶ καθένας ἀπὸ αὐτούς θὰ παρταίτο καὶ δὲν θὰ ἐντρέπτο νὰ δηλώσῃ ἀνομίαν, ἔγωγε καὶ ἂν τὸν ἐξεβιάζον πολλοὶ νὰ δεχθῆ τὴν φροντίδα. Ὅταν δὲ πρόκειται ν' ἀναλάβῃ κάποιος τὴν ἐπιμέλειαν τῶσαν ἰσχυρῶν, δὲν πρέπει ν' ἐξετάσῃ προσημύνας τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ θὰ δεχθῆ τὴν ὑπερσίαν, ἀκόμα καὶ ἂν εἴναι ὁ ἀπειρότερος ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειθὶ ἐπιτάσσει ὁ δεῖνα καὶ ἐκδιέξει ὁ δεῖνα, καὶ ἐὰν νὰ μὴ ἐλέγῃ εἰς ἀνάθειον μὲ τὸν δεῖνα; Δὲν θὰ ριθῆ ἔτε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς προσημὸν κανὸν μαζί μὲ ἐκεῖνους; Διὸ ἐνθ' ἠμποροῦσαν ὡς ἐπίθετος νὰ οὐσῶ τὸν ἑαυτὸν σου, τώρα καταστρέφει μαζί τοῦ καὶ ἄλλους. **С** Ποῦ ἠμπορεῖ νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν; Ποῦ νὰ εὐρησῇ συγγνώμην; Ποῖος θὰ μὲς ὑποστηρίξουν τότε; Μήπως αὐτοὶ ποῦ ἐκδιέζον καὶ ἐξαναγκάζουν τώρα; Ἄλλ' αὐτούς τοὺς ἴθους ποῖος θὰ τοὺς οὐσῶ ἐκεῖνη τῆς φραν; Διὸ καὶ αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκη τῆς βοηθείας ἄλλων διὰ νὰ διαφύγουν τὸ πῦρ.

Καὶ δι' δὲν τοῦ νὰ λέγω αὐτὰ τώρα ἀπλῶς διὰ νὰ οὐ φοβῶμαι, ἀλλὰ διὸ ἀποκλίον τὴν πραγματικότητα, ἀκούσε τι λέγει ὁ μακάριος Παῦλος εἰς τὸν Τιμόθειον, τὸ γνήσιον καὶ ἀγαπητὸν τέκνον τοῦ σχετῆρας ταχέως μὴθέθαι ἐπιτάθει, μηδέ κανόνει ἀμαρτίας ἀλλοτριῶν (**Α'** Τιμ. δ, 52). Βλέπει δι' ἀπὸλλετὰ τοὺς μέλλοντας νὰ μὲ δηγῆθουν εἰς τὴν ἱερουσίαν ἔχει μόνον μορφή, ἀλλὰ καὶ μεγάλη τιμωρία, ἔσον ἐξήρατο ἀπὸ ἐμῆ; **Д** Ὅπως τοὺς ἐκλεγέντας δὲν θὰ τοὺς ὠφελῆσῃ νὰ εἰπάω, δὲν ἴθθα οὐκιοθελῶς οὐτε προσημύνας τὰς δυσκολίας διὰ ν' ἀποφύγω τὸ εἶλω-

μα, εἶτι καὶ τοὺς χειροκινουμένους δὲν θὰ τοὺς ὠφελῆσῃ νὰ εἰπάω δι' ἀγνοοῦσαν τὸν χειροκινουμένον. Μάλιστα τὸ γεγονός δι' προεβίβασαν ἀνθρώπων ποῦ ἀγνοοῦσαν, καθιστῆ τὸ ἐγκλίμα μεγαλύτερον καὶ αὐτὸ ποῦ θεωροῦν ὡς στοιχεῖον ἑλαφρυντικὸν αὐξάνει τὴν κατωγίαν. Διὸ καὶ δὲν θὰ ἴθω ἄπονον, εἰαν προεβίβασαν ν' ἀγορεύουν δόλοιν, νὰ τὸν ἐπιδεικνύουν εἰς τοὺς λατρούς, ν' ἀπακτοῦν ἐγγυητὰς διὰ τὴν ἀγορᾶν καὶ νὰ ζητοῦν πληροφορίας ἀπὸ τοὺς γείτονας. **Ε** καὶ παρ' ἑλα αὐτὰ νὰ μὴ δίδουν ἀκόμη ἐπιστοσύνην, ἀλλὰ νὰ ζητοῦν καὶ μακρὰν προσημίαν δοκιμασίας, εἰαν δὲ πρόκειται νὰ πληρώσουν μίαν θέαν, λειτουργήματος τῶσαν ὀφίλου, νὰ ἔγκρινον ὑποκινουμένους ὑποφήτων ἀπλῶς καὶ ὡς ἐτυχε, μόνον ἐπειθὶ ὁ δεῖνα ἀπαρκέσει νὰ οὐσῶ μαρτυρίαν πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀναρκέσιαν ἄλλων, χωρὶς νὰ προδοῦν εἰς καμμίαν ἄλλην ἐξέτασιν; Ποῖος λοιπὸν θὰ μωστῆσῃ δι' ἡμᾶς τότε, εἰαν αὐτοὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ εἴναι ὑπερασπιστὰς χρειάζονται συγγνώμης οὐ ἔθει; Πρέπει λοιπὸν καὶ ὁ μέλλον νὰ χειροκινουῖται νὰ προβαίνει εἰς προσημικτὴν ἐξέτασιν τοῦ ὑποφήτου, εἰς πολὺ προσημικτωτέρων δὲ ὁ ἴθους ὁ χειροκινουμένους. **406 Α.** Μαλονοῦ θὰ ἔχη συμπατόχους εἰς τὴν τιμωρίαν διὰ τὰ ἀμαρτηματὰ τοῦ, εἰαν θ' ἀπαλλογῆ παρὰ τοῦτα καὶ ὁ ἴθους τῆς τιμωρίας μάλιστα θὰ ὑποστῆ τιμωρίαν μεγαλύτερον ἀπὸ αὐτοῦ, εἰς ὅσας περιπτώσεις αὐτοὶ δὲν ἐνήργησαν τὴν ἐκλογὴν μὲ κριτήρια καθαρῶς ἀνθρώπινα παραβιάζοντας τὴν συνείδησιν τοῦ. Ἐὰν ἐκείνους ἐνήργησαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τὴν συνείδησιν τοῦ καὶ δι' ὑποκινουμένους λόγον προεβίβασαν ὑποφήτων ποῦ ἐγνώριζαν ὡς ἀνάθειον, ἢ τιμωρία καὶ αὐτὸν εἶναι ἔθι ἴσως δι' καὶ μεγαλύτερα. Διὸ ἐβέβαιον πρὸσονον ἀκατέλληλον. Διὸ ὁ παραχωρῶν τὴν ἔξουσίαν εἰς τὸν ἐπινοουμένον νὰ καταστῆσθῇ τὴν ἑκκλησίαν γίνετα ὁ ἴθους αἰτίος τὸν κανὸν πράξεων ἐκεῖνου. Ἐὰν ἀναθέτως ἐν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ τοῦτον ἀνέροικαν, ἰσχυρίζεται δὲ δι' ἠπατήσῃ ἀπὸ τὴν γνήσιον τοῦ κλήθους, δὲν μένει θεόβαλος καὶ τότε ἀτυμωρότος, ἀλλὰ καταδικάζεται ὄλιγον ἑλαφρότερα ἀπὸ τὸν χειροκινουμένον. Διὰ: **Β** Διὸ οὐ μὴ ἐκλεκτοτέρους εἶναι ἑαυτὸν νὰ προδοῦν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἀναρκηθέντας ἀπὸ τὴν ψευδῆ φήμην τοῦ ὑποφήτου, ὁ δὲ ἐκλεγείας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῆ δι' ἀγνοοῦσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἔπως ἄλλοι ἀγνοοῦσαν αὐτόν. Ἀποῦ λοιπὸν πρόκειται νὰ τρωπήσῃ ἐκρῶτερον ἀπὸ τοὺς ἐκλεγέντας, πρέπει νὰ ἐξετάξῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ περισσώτερον ἀπὸ ἔσον αὐτοῦ. Καὶ ἂν ἐκείνου τὸν ἐκδιέζον ἀπὸ ἀνομίας τῆς ἀδικανότητός τοῦ, πρέπει νὰ εἰθῇ καὶ τοὺς διαφανέστους ἐπὶ τὸν λόγον τῆς ἀνομιῆς τοῦ, ὅσας νὰ διαλυθῆ ἢ ἀπατήσῃ γνήσιον τοῦ, καὶ ἀποδεικνύων δι' εἶναι ἀκατέλληλος ν' ἀποφύγῃ τὸ βάρος τῆς μεγάλης αὐτῆς δικαιοσύνης.

Διὰ εἰς τὴν περιπέσιον τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, τὸν ἐμπειρικὸν ἐπιχειρησῶν, τῆς γεωργικῆς ἐργασίας καὶ ἄλλων βιωτι-

κάν υποθέσεων ούτε ο γεωργός θ' απαράβαζε να κυβερνήσει πλέον
 C ούτε ο στρατιώτης να καλλιέργησε την γην ούτε ο κισιάρχος
 να διαβύνη στρατόν, ακόμη και αν τους άπειλοσαν με μωρίας
 θανάτους; Ασφαλώς βέβαιε έβλε προέβλεσαν τον κίνδυνον λόγω της
 άπειρίας των. Έτσι εκεί που η ενδεχομένη ζημία είναι άσημαν-
 τος θα δείξωμεν τόσην πρόνοιαν και έν θα υπολογίζωμεν εις τας
 άπειρήσεις των καταναγκάζοντων, έδω δε που η τιμωρία των ά-
 γουόντων την διαξαγωγήν του Ιερατικού έργου είναι κίνδυνος θα
 δεχθώμεν την κίνδυνον χωρίς καμμίαν άντίρρησην, καλυπτόμενοι
 από την έπισκοπήσαν πίστιν από τους άλλους; Αλλά ο Κριτής
 μας έκείνην την ήμέραν δεν πρόκειται να άκούση τέτοιαν δικαιω-
 λογίαν. D Έως ήρπει να έμιασε περισσότερο προσεκτικώς εις τας
 πνευματικά παρά εις τας κοσμικά ζητήματα, έμεις τώρα δεν δευ-
 κνόμεν ούτε ίσσην προσοχήν. Επί μιν πραγματικά έδω προσκαλέ-
 σασιν ν' αναλάβη την άντίρρησην κυρίου ένα άνθρώπου που υπο-
 θέτομεν ότι είναι αρχιτέκτων, χωρίς να είναι, και αυτός δεχθή,
 μέλις δε άρχιση την εργασίαν επί των οικοδομικών υλικών, κα-
 ταστρέφει τὰ έξοκα και τους λίθους και κατασκευάζει την οικίαν
 κατά τέτοιον τρόπον, ώστε να κρημισθή έμέσους, άραγε θα του
 είναι έπαρκής η δικαιολογία ότι δεν ήλθε μόνος του ν' αναλάβη
 το έργο, άλλ' ήναγκάσθη από άλλους; Ασφαλώς όχι και πολύ
 εύλόγως και δικαίως. Διότι έπρεπε να ξεφύγη, ακόμη και αν τον
 έπροσκαλοσαν άλλοι. E Έτσι εκείνος που άφανίσει τὰ έξοκα και
 τους λίθους δεν θα κέρη καμμίαν δικαιολογίαν διά να ξεφύγη την
 καταδίκην, εκείνος δε που καταστρέφει ψυχάς και σκόδαμει την
 Εκκλησίαν άμελώς νομίζει ότι του άρκεί η καταφυγή εις τον έξα-
 ναγκασμένον από άλλους διά ν' άποφύγη την τιμωρίαν; Δέν είναι
 άνόγητη παρομοία σκέψις; Άρτιν ότι εκείνον που δεν θέλει κα-
 νείς δεν ήμπερει να τον έξαναγκάση. Αλλά δε υποθέτωμεν ότι ο-
 πέστη άντιώτερον είναι 407 Α και πολυμεταίς άπάτας διά ν' άνα-
 δεχθή το άξιωμα; θα τον απαλλάξη αυτό από την τιμωρίαν; Όχι,
 δε μη έξαπατούμεν, παρακαλώ, τους έαυτούς μας δε μη υποκρι-
 νόμεθα ότι άγνοούμεν πράγματα φανερά και εις τας παιδείας. Αδ-
 τη η προσοχής της άγνοίας των εθόνων δεν πρόκειται να μας
 ώφελιση. Δέν ήρρόντισαν να καταλάβη το άξιωμα αυτό μόνος σου,
 έστι συνηθάνεις την άδυναμίαν σου; Πολύ καλά. Έπρεπον όμως
 έτσι της ίδίας σκέψις να το άκούρηγης και όταν σε έκάλεισαν
 άλλοι. Η μέριμν έσαν ένν ο' έκάλουθε κανείς, ήσαν άσθενής και
 άκατάλληλος, μέλις δε ερώτησαν άνθρώπων να σου δώσουν το τι-
 μητικόν άξιωμα, έννεος έρωτικά ήκονός; Αδται αι παιδαγωγικές
 σκέψεις είναι διά τήλοκα και οδηγούν εις την χειροτέραν τιμωρίαν.
 B Διά τούτο δε και ο Κύριος προτίπει όποιον θέλει να κρίση πύρ-
 γον να μη θέτη θεμέλια, προτού άναλοισθή την δύναμιν του, διά
 να μη δώση μωρίας έφορίας ερωνας. Αλλά αυτές ζημιώσασιν

εις ειρωνικά γέλια, ένθ έδω ή τιμωρία είναι άσθετον πύρ και
 άκατάπαντος σφάλτης και θρηγιάς των δένων και σκότος έξω-
 τερον και άποχωρισμός και κατάστασις μεταξύ των υποκριτών.
 Αλλά οι κατήγοροι μου δεν θέλουν να καταλάβουν τίποτα από
 αυτά τὰ πράγματα; άν τα καταλάβουσαν, θα έπαινον να κατηγο-
 ρούν έκείνον που δεν θέλει να γαθή χωρίς λόγον. Η ίδια μας
 άπόφασις έν άναγέρτα εις την διαχείρισιν σου και κρήσις η
 θεών και προβάτων C η άλλων όμοιον προγράτων, άναγέρτα εις
 την ύπερηλίαν του σώματος του Ίησου. Διότι η Έκκλησία του
 Χριστού κατά τον μακάριον Παύλον είναι σώμα του Χριστού και
 όποιος άναλαμβάνει την εδωπηρέτησιν του πρέπει να εργάζεται με
 κάθε τρόπον, διά να του προσφέρη μεγάλην εδωρησίαν και έξαι-
 ρητικόν κλήρος, και να προσέχη από παντός μήπως ύπάρχη κανί-
 νας σπύλος, καμμία ρυτίς η κανένας άλλος παράνομος φόνος που
 καταστρέφει αυτήν την ώραίσθησα και την εδωπρέσιαν. Τό έργο
 αυτό δεν ισοδυναμεί με προστάθειαν ν' αναδείξη κατά την άνθρω-
 πίνην δύναμιν το σώμα αντίξωον της όπέρ αυτό άθανάτου και ά-
 γίας κεφαλής; Έάν δε οι φροντισόντες διά την άδελφικήν επίδο-
 σιν έχουν άνάγκην λατρών και προνοητών και ειδικής διαίτης D
 και συνεχούς άσκήσεως και πολλών άλλων προφυλάξεων (διότι
 και η μικρότερα παράβλασις άναγέρτα και παραλύει τας προσπα-
 θείας των), αυτοί που άνελαβαν την φροντίδα της θεραπείας του
 σώματος τούτου, που έχει ν' άγαναστή όχι με άλλα σώματα, αλλά
 με τας άσράτους δύναμεις, πως θα καταρθείσαν να το φυλάξουν
 άκράσαν και όγιος, αν δεν υπερβάλλουν κατά πολύ την άνθρώπι-
 νην άρετήν και αν δεν γνωρίζουν κάθε θεραπείαν κατάλληλον διά
 την ψυχήν;

ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΤΙΠΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΟΣ

3. Η άγνοιας ότι το σώμα αυτό ύπάκειται εις νόσους και
 έπιβούλας περισσότερο από το ασκικόν μας σώμα E και κατα-
 στρέφεται γρηγορώτερον και θεραπεύεται δυσκολώτερον από αυτό;
 Και έσοι μόν θεραπεύουν τα σαρικά σώματα έχουν εις την διά-
 θεσιν των οικουλιών φαριζαίων και διαφόρων σκευιας όργανων
 και καταλήλους διά της σκευιας προφά. Πολύμνος και μήνη η
 έπίδρασις του άέρος άρκει διά την θεραπειαν του σώματος, κίποσε
 δε και ο έρχομός του ύννου εις την ώραν του απαλλάσσει την ια-
 τρον από κάθε κόπον. Έδω όμως δεν είναι δυνατή η έπιπόρσις πα-
 ρομοίον μόνον ύπάρχει μόνον μία μήνη, έναι πρότος θεραπει-
 ας, η διδασκαλία διά του λόγου. Αδτη είναι το όργανον, αδτη η
 τροφή. 408 Α αδτη η άρίστη κρσις του άέρος; αδτη χρησιμεύει
 ως φάρμακον, αδτη ως πύρ, αδτη ως σιδηρον εργαλειον και όσον
 χρειάζεται να κωντριασθή και άποκοπή ένα μέλις, αδτη κατ' α-

νάγκην θέ χρησιμακοῦσθ'· ἂν δὲ δὴν φέρῃ ἀποτελέσματα αὐτῆ, δια τὰ ἄλλα μέτα εἶναι ἀνευρεθῆ. Μὲ αὐτῶν συγκρίνομεν τὴν φύξην ὅταν κατασκευαίται καὶ τὴν κατακρηνομένην ὅταν θερμαίνεται, μὲ αὐτῆ περιεπέσομεν τὰ περὶ τὰ καὶ ἀνακρηνομένην τὰς ἐλλείψεις καὶ προβαίνομεν εἰς ἕνας τὰς ἄλλας ἐνεργείας ποῦ συντελοῦν εἰς τὴν ὕψαιαν τῆς φύξης μας. Προκειμένου περὶ τῆς ἡθικῆς διαγωγῆς τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοῦ τῶν κληρικῶν εἶναι ἱκανὸν νὰ ἀνευνομήσῃ τὸν ἄλλον πῶν πιστῶν ὅταν ὅμως ἡ φύξή ἀσθενῆ εἰς τὰ δόγματα, ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, ἔχει μόνον διὰ τὴν στερεώσιν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν. Ἐάν μὲν ἔχῃ κανεὶς τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος καὶ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως τῶσιν στερεῶν, ὅστε νὰ δύναται νὰ θαυματουργῆ καὶ μὲ τὰ θαυμάσια ἔργα του νὰ φράττῃ τὰ στόματα τῶν ἀναισθύντων, δὲν χρειάζεται τὴν βοήθειαν τοῦ λόγου, μολοῦντ' ἡ ὑπερκατα τοῦ δὲν θέ ἴτω καὶ τότε ἔχρηστος, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ ἀνεργητικὸς. Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος τὸν ἔχρησμοποίησε, μολοῦντ' ἀθαυμάζωτο παντοῦ διὰ τὰ θαυμάσια ἔργα του. Καὶ ἄλλος δὲ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνῶν προκρίπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν δυνάμιν τοῦ λόγου· εἰς τοὺς γίνεσθε πρὸς ἀπολοῦσιν παντὶ τῷ αἰτιῶντι ὅμῃς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος (Α' Πέτρ. 3, 15). C Καὶ εἶσι δὲ οἱ Ἀπόστολοι ἔβρισαν τὴν φροντίδα ἐκπαιδεύσεως τῶν χηρῶν ἔχι δι' ἑλλήνων αἰτίαν, παρὰ διὰ τὴν ἀποσοφίσαν εἰς τὴν ὑπερσίαν τῆς διδασκαλίας. Ἀλλὰ θέσθαι ἂν θέ ἀγαμὲν τὴν δυνάμιν τῶν θαυμάτων, ὅθ ἡσθενησῶμεν ἀληθέστερον τὴν ἀνάγκην τοῦ λόγου. Ἀποῦ ὅμως δὲν ἔχει μείνει οὐτὶ ἔχου τῆς δυνάμεως τῶν θαυμάτων, οἱ δὲ ἔχθροι ἐπιτίθενται συνεχῶς ἀπὸ παντοῦ, ὅστε καὶ νὰ μὴ θαλλώμεθα ἀπὸ τὰ ὄμνη τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ θαλλομεν μᾶλλον ἐκείνους. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλλωμεν μεγάλην φροντίδα, ὅστε ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ νὰ κατακτῆ μᾶς πλουσίως.

4. Διότι ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ παρασκευάζωμεθα δι' ἕνα μόνον εἶδος μάχης· ὁ πόλεμος μας εἶναι πολυμέτοπος καὶ ἡ ἀντίπαλος παράταξις συγκρατεῖται ἀπὸ ἐχθρῶν διαφόρων εἰδῶν. D Ἄν χρησιμοποιεῖται δὲ εἶσι τὰ ἴσα ὄπλα καὶ δὲν ἔχου μόνον ἕνα τρόπον ἐπιθέσεως ἐναντίον μας. Πρέπει συνεπῶς ὁ μὲλλον ν' ἀναλάβῃ τὴν μάχην πρὸς ἕνας αὐτοῦ νὰ γνωρίσῃ τὴν τακτικὴν ἰδίαν καὶ νὰ εἶναι ὁ ἴσος καὶ τοῦτος καὶ ἀσθενέστερος καὶ ταχίστατος καὶ λοχαγὸς καὶ στρατιώτης καὶ στρατηγὸς καὶ κεντρὸς καὶ ἵππεδός καὶ κεντρικός καὶ ταχυπόδος. Εἰς τοὺς στρατιωτικῶς πολέμους ὁ καθένας ἀποκρούει τοὺς ἐπιτιθέμενους μὲ τὰ ὄπλα τῆς ἐξειδικιωτάς του. Ἐβῶ ὅμως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον ἔσους θέλει εἶδῶ νὰ νικήσῃ πρέπει νὰ ξυρῆ ἕνας τὰς λεπτομερείας τῆς πολεμικῆς τακτικῆς, διότι ὁ διάβολος γνωρίζει νὰ εἰσέρῃ τοὺς παροπλισμοὺς τοῦ πρὸς διαρ-

παγῆν τῶν προβάτων E καὶ ἀπὸ τὸ μικρότερον μέρος ποῦ θέ μείνε ἀπόλοιπον. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν θέ τὸ ἐπιτελεῖ, ὅταν καταλάβῃ ὅτι ὁ ποιμὴν γνωρίζει τὴν τὴν πολεμικὴν ἐπιτησίαν καὶ ἕνας τὰς ἐπιβουλὰς του. Μία πόλις, ἕως ὅτου περιβάλλεται ἀπὸ παντοῦ μὲ τείχη, περιπαθεῖ τοὺς ποιορητάς της, διότι ἔχει πολλὴν ἀσφάλειαν· ἂν ὅμως κἀμὴ κανεὶς εἰς τὸ τείχος μίαν μικρὴν τρύπαν, δὲν τὴν ἀφείλει καθόλου ὁ περιβάλλων. 409 Ἀ μολοῦντ' ὁ ὄπλοισιν τοῦτος εἶναι ἄσθενος. Ἐποῦ λοιπὸν καὶ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὴν περιβάλλουν ἀπὸ παντοῦ οὐδὲ τείχος ἡ δευτέρευκα καὶ ἡ σὺνθεσις τοῦ ποιμένου, δια τὰ μηχανήματα τῶν ἐχθρῶν κατανοῦν εἰς ἐντροπήν καὶ γέλοια, καὶ οἱ κἀτακοὶ τῆς μόνου μῶσα ἀσφαλῆς, ὅταν ὅμως καταρτίσῃ κανεὶς νὰ πατήσῃ ἕνα σημάδι της, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὴν καταλάβῃ ἑλλήκτρον, μὲ ὅσων τὸ μέρος αὐτὸ, συντρίθει καὶ ἐξολοκρῶν τὴν ἑλλην πόλιν.

Τὶ τὸ κέρδος ν' ἀγορεύεται μὲν ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν εἰδωλοκρατῶν, νὰ τὸν αἰχμαλωτίζωμεν ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι; Ἡ νὰ κεντῆ καὶ τοὺς δύο αἰτούς, νὰ τὸν ἀρπάξουν ὅμως οἱ Μανικαῖοι; Ἡ ἂν νικήσῃ καὶ αἰτούς, νὰ σφάζουν τὰ πρόβατα οἱ ὀπαδοὶ τῆς μοιροκρατίας; B Ἀλλὰ τί χρειάζεται ν' ἀπαρθηθῶ ἕνας τὰς ἀλφειῆς τοῦ διαβόλου; 410 Ἀρκεὶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἂν ὁ ποιμὴν δὲν ξυρῆ νὰ τὰς καταπολέμησῃ ἕνας, ὁ λόκος ἔμπορεὶ νὰ καταφύγῃ δια τὰ πρόβατα καὶ διὰ μᾶς μῶς μόνον. Καὶ εἰς μὲν τοὺς στρατιωτικῶς πολέμους μόνον ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ποῦ συμμετέχου εἰς τὴν μάχην πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν νίκην ἢ τὴν ἥτταν; Eῶ ὅμως συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίθετον. Πολλῶς ἡ μάχην πρὸς ἄλλους φέρει νίκην εἰς ἐκείνους ποῦ οὐτε συμμετέχου ἀπὸ τὴν ἀρχὴν οὐτε ἐπιπέσαν, ἀλλὰ παρήμενον ἴσους; ὁ δὲ ἄπειρος στρατιώτης, διαπαρώμενος μὲ τὸ ἴδιον τοῦ ἕτους, γίνεται καταγέλαστος καὶ εἰς τοὺς φίλους καὶ εἰς τοὺς ἐχθρούς. C Θὰ προσκοπήσω δὲ νὰ χρησιμοποήσω παραδείγματα διὰ νὰ καταστήσω τὰ λόγια μου σφαιστερα. Οἱ ἀνθρώποι ποῦ ἀκολουθοῦν τὴν φρανοδελβίαν τοῦ Οὐαλεντίνου καὶ τοῦ Μαρκίνου καὶ ὅσοι ἐπηρεάζονται ἀπὸ αὐτοῦς ἐβάλλουν ἀπὸ τὴν θέαν Γραφῶν τὸν Νόμον, ποῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν Μωυσῆν. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν τρυφῶν τῶσιν πολλῶ, ὅστε, παρ' ὅσον ὅτι ἡ ἀπέλιτος ἐχθὴν οἱ ἑλλῆν ἴδῃ, ἀπαρηγορεύονται ὅτι τηροῦν ἕνας τὰς λεπτομερείας διατάξεως τοῦ ἀντιθέτου πρὸς τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ὅμως ἀποφενύσεται τὰς

30. Ἀπαρηγορεύονται ἐπὶ μερικὰ κέρματα ἀπὸ ἐκείνων ποῦ ἀναμετροῦνται τότε ἡ Ἐκκλησία, ὅσοι αἱ γυναικαὶ τοῦ Οὐαλεντίνου καὶ τοῦ Μαρκίνου, αἱ ὀπαδοὶ πλῆθ' τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ θέλοντος καὶ ἑλλου, πολλῶς ὁ πρῶτος, ἕνα ὁ δεύτερος, ἡ τοῦ Σαβελίου ποῦ ἤρνετο τὴν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ, ἡ τοῦ Ἀρείου ποῦ ἤρνετο τὴν ἐσότητά του (τοῦ), τοῦ Παύλου Σαμουήλ τοῦ ἤρνετο τὸν Θεὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐθεσῆ τὸν λόγον ἀληθῆ δυνάμιν.

ἀκρίβειας καὶ τῶν δύο αὐτῶν τάξεων, βαδίζει τὴν μὲν ὁδὸν καὶ οὐα δέχεται νὰ ἀποκόψῃ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου οὐτε ἀνάγκη νὰ τὸν διαβάλλῃ, ἀλλὰ, κερ' ἔλον ἐστὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ λόγου, τὸν ἐπαινῇ, διότι κάποια εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἴσου χρησίμως. Ὅποιος λοιπὸν πρόκειται ν' ἀποτύχῃ εἰς τὸν ἀγῶνα πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀσμετρίαν αὐτοῦ. Διότι ἂν ἀρχίσῃ νὰ τὸν κατηγόρη ἀπειδίως, μὲ σκοπὸν νὰ διδάξῃ τοὺς Ἰουδαίους ὅτι εἶναι καιρὸς πλεῖον νὰ τηροῦν τὴν νομοθεσίαν, δίδει εἰς τοὺς αἰρετικούς ποῦ εὐχαριστοῦνται νὰ τὸν διασύρουν ἐκλα ἰσχυρὰ καὶ ἂν ἐπαινῇ τὸν Νόμον χωρὶς μέτρον καὶ τὸν θαυμάζῃ σὺν νὰ ἴπῃ ἀναγκαιὸς καὶ διὰ τὴν ἐσχάτην μᾶς, μὲ σκοπὸν ν' ἀποστομίσῃ τοὺς αἰρετικούς, ἀνοίγει τὰ στόματα τῶν Ἰουδαίων. Οἱ ἀκολουθοῦντες πάλιν τὴν μαριακὴν διδασκαλίαν τοῦ Σαβελλίου καὶ τὰ λυσισθη διδάγματα τοῦ Ἀρείου ἀμετακρίθησαν ἀπὸ τὴν ἑρθεοφίαν πίστην πρὸς τὰ δύο ἄγρα. Καὶ μολοντί οἱ ἑσπᾶδοι καὶ τῶν δύο αὐτῶν παρατάξεων ἔχουν τὸ δογμα τῶν Χριστιανῶν, Εἰ ἂν ἐξετάσωμεν τὴν διδασκαλίαν τῶν, θὰ εἴδωμεν ὅτι οἱ μὲν πρῶτος διαφέρει ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου μόνον κατ' ἔνομα, οἱ δὲ δεύτερος ἔχουν πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀρεσκίαν τοῦ Σαμοσαίου ἐπὶ πάντως εἶναι εἰς τὸς τῆς ἀληθείας. Πελοῦ λοιπὸν κινδυνὸς ὑπάρχει καὶ ἔσθῃ, καὶ ὁ ἔρως εἶναι στενὸς καὶ δύσκολος καὶ ἀποκρημνὸς καὶ ἐπὶ τὰ δύο μέρη ὑπάρχει ἡ φόβος, μήπως θέλουν κανεὶς νὰ κινήσῃ τὸν ἕνα ἐγθρόν, κινήσῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον. Διότι ἂν διεγῆρῃ μίαν θεότητα, προσκινεῖται τὴν φωνὴν τοῦ ὁ Σαβελλίου πρὸς τὴν μίαν τῶν. 410 Α ἂν εἰς ἐπίστασιν τὴν Γριὰδα καὶ διδάξῃ ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Πατήρ, ἄλλος ὁ Υἱὸς καὶ ἄλλο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καταφθάνει ὁ Ἄρειος εἰς νὰ μετατρέψῃ τὴν διαφορὰν τῶν προσώπων εἰς διαφορὰν τῆς οὐσίας. Πρέπει δὲ ν' ἀποστραφῆμεθα καὶ ν' ἀποφεύγωμεν καὶ τὴν ἀσθεὴ σίτησιν ἐκείνου καὶ τὴν μαριακὴν ἐκείνου τοῦτου, ὁμοιωσάμενος μὲν τὴν ἐνιαίαν θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προσέκοιτες δὲ καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις μόνον εἶναι θὰ κακορθώσωμεν ν' ἀποκλείσωμεν τὰς ἐφῶδους καὶ τῶν δύο. Εἶναι δὲ δυνατόν νὰ σοῦ ἀγαθέρω καὶ πολλὰς ἄλλας συγκρούσεις, ἀπὸ τὰς ὅσας παραστρέφεται κανεὶς μὲ ἀναρῆμην τράχημα, ἂν εἶναι μάχηται μὲ γενικιότητα καὶ προσήν.

Β 5. Πῶς δὲ νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὰς ἐσωτερικὰς ἐκείνης; Δὲν εἶναι ἐπιγνώριαι ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς προσβολὰς, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦν περισσότερον ἱερῶτα εἰς τὸν διδασκαλίον. Ἄλλοι μὲν ἀπὸ ἀπλήν περιέργειαν πολυμαθεύουσι πράγματα ποῦ οὐτε ἂν τὰ μάθουν θὰ κερδίσουν τίποτε, οὐτε εἶναι δυνατόν νὰ τὰ μάθουν. Ἄλλοι πάλιν ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν εὐθύναι διὰ τὰς ἀποφάσεις του καὶ διδάσκονται νὰ μετρήσουν τὴν μεγάλην δύνασιν τῶν κρείσσων του, ὅπως λέγει: «τὰ κρήματα σου ἀβύσσος πολλή» (Ψαλμ. 35, 7).

Καὶ θὰ εἴδῃς ἄλλους μὲν ν' ἀγαλοῦνται μὲ τὴν πίστην καὶ τὴν διαγωγήν των, τοὺς δὲ περισσότερους νὰ περιεργάζονται καὶ νὰ ζητοῦν πράγματα ποῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶν C καὶ ἀναζητούμενα προκαλοῦν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Διότι εἴταν προσπαθώμεν νὰ μάθωμεν ὅσα εἶναι ἴσθῃμεν ὁ Θεὸς νὰ γνωρίσωμεν, εἶναι θὰ τὰ μάθωμεν (ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτὸ χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ;) καὶ τὸ μόνον ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι νὰ κινδυνεύσωμεν οἱ ἴδιοι λόγῳ τῆς περιεργασίας μας.²¹ Πρὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, εἴταν προσπαθῇ κανεὶς νὰ ἐπιβάλλῃ μὲ τὴν ἀδελφίαν του σίγην εἰς τοὺς ἐρευνητάς τὰ μυστήρια τῆς θεότητος, τὸν κατηγόρου ὡς ἀνόητον καὶ ἀμαθῆ. Διὰ τοῦτο ἀπαίτεται καὶ ἔσθῃ νὰ ἔχη ὁ προσεστὸς μεγάλην σύνεσιν, ὥστε καὶ τὰς ἀπόψεις ἐπισημίας των νὰ περιεργάζῃ καὶ τὰς ἀνωτέρω κατηγόριαις ν' ἀποστρέψῃ. Δι' ἑλκ δὲ αὐτὴ δὲν ὑπάρχει ἄλλο πρόσηρον μίσην ἐκτός ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου. Καὶ ἂν κανεὶς σκεφθῆται τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ἀφ' ἑσθῃ τῶν ἴπ' αὐτοῦ ἀρχομένων εἶναι ταλαντεύονται ἐπιγνώριον ἀπὸ πλοῖα εἰς τραχιάν — ἔνοσθῃ τῆς ψυχῆς τῶν ἀσθενεστέρων καὶ περιεργότῃν. Διὰ τοῦτο ὁ ἱερὸς πρέπει νὰ κίνησῃ τὸ πῦν θὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν σένην τοῦ λόγου.

ΤΟ ΑΔΟΞΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΡΙΘΝ ΤΟΙ ΜΑΡΤΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Διὰ τί λοιπὸν, ὁ Παῦλος δὲν ἐπρόνοιε ν' ἀποκήσῃ τὴν δύναμιν αὐτὴν καὶ εἶναι ἐντρέπεται διὰ τὴν ἐλλείψιν ἐπιγνώσεως, ἀλλὰ πρῶτος ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἀνίθεος τῆς ρητορικῆς τέχνης καὶ μάλιστα γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους Ε ποῦ ἐθαυμάζοντο διὰ τὴν ρητορικὴν των δεινότητα καὶ ὑπερφανέοντο δι' αὐτήν;

6. ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ. Αὐτὴ ἡ γνώμη, ἀπῆλθῃ, κατέστρεψε πολλοὺς καὶ τοὺς κατεστῆσαν ἀδιαφόρους πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιγνώσεως διδασκαλίας. Μὴ καποθώσωντες νὰ ἐξέτασιν τὸ βάθος τῆς ἀποστολικῆς σκέψεως καὶ νὰ κατανοήσωσιν τὴν ἐνοσίαν τῶν λόγων αὐτῶν, ἐμετανοῦσαν καὶ κασιμώμενοι διαπνεύει καὶ ἀπέθεσαν τὴν εἰς τὴν ἀμάθειαν, εἰς τὴν ὅσταν δὲν ἐκρίνετο καθόλου ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὅσταν ἀνιθετός ἄπειρε τῶσων ποῦ ὅσων κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἀθρώπους τῆς γῆς. 411 Α Ἄλλ' ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀρ μένη δι' ἀργότερα. τῶρα δὲ θὰ εἰπῶ τῶσθα ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἴπῃ ἀνίθεος τῆς ρητορικῆς τέχνης, ὅπως θέλουν αὐτοί. Ποῖαν σημασίαν ἔχει αὐτὸ διὰ τοὺς σημερινούς ἀθρώπους; Διότι ἐκείνος εἶχε δύναμιν ποῦ ἀνωτέρω καὶ ἀποκλιμακτωτέρας ἀπὸ τὸν λόγον. Καὶ μόνον μὲ τὴν ἐμ-

21. Ἔσθῃ ὁ Χριστότομος ἀνοίει τὰς Ἄνομιαις, οἱ ὅσους προσπαθῶν νὰ περιγράψωσιν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐναντίον των εἴπῃμενος τοῦς λόγους Περὶ Ἀκατακρίτητων τοῦ Θεοῦ.

φάνισιν τοῦ καὶ χωρὶς τῆς ἑμῆς, ἦτο φοβερός εἰς τοὺς δοῦλονας ἐνθ' οἱ σαρμαῖνοι κληρικοί, καὶ ἂν συγκληρωθῶν εἶαι μαζί, δὲν θὰ κατορθώσῃν μὴ μωρίας προσυχῆς καὶ μὴ περισσότερα δάκρυα ἕσα καυθώσῃσι κάποιος ἢ ζώνη τοῦ Παύλου. Ὁ Παῦλος μὲ τὴν προσυχὴν ἀνιστοῦσε νεκρούς καὶ ἐνεργούσας καὶ ἄλλα παρόμοια θαύματα, ὅσα ὑπὸ τῶν εἰδωλοτροπῶν νὰ νομισθῆ καὶ θεῶς. Καὶ προσὸ ἀποθνή, ἠΐθεθ' ἢ ἀπαγγέλλ' ἄρα τὸ πρῶτον ὄρασεο **B** καὶ ἢ ἀκούσθ' ἄρα τὸ δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ἀκούσθ' ἀνθρωπίνῃ φωνῇ. Ἐνθ' οἱ σαρμαῖνοι κληρικοί — ἀλλὰ δὲν ἤμαρὸς νὰ εἰπῶ τίποτε προσβλητικὸν καὶ θαυρῶ ἄλλωστε καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγω τώρα διὰ τὸ πρῶτον ἡμεῖς, ἀλλ' ἐπειθ' ἄπορος πῶς δὲν φρίσταν συγκληρωσάσῃ τὴν αὐτὸν τὸν μὲ τῶσαν σπουδαῖον ἄνδρα.

Ἐὰν δὲ ἀπὸ τὰ θαύματα ἐλάθην εἰς τὸν εἶον τοῦ μακαρίου καὶ ἐξετάσωμεν τὴν ἀγγελικὴν καὶ διαγονγὴν καὶ ἄρα, θὰ εἶδῃς ὅτι ὁ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐπιτηγάνει εἰς αὐτὴν νίκην ἐπιτοκτέραν ἀπὸ ἕσαν ἐπιτυχῆ εἰς τὰ θαύματα. Πῶς νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὸν ζῆλον, τὴν ἐπιεικείαν, τοὺς συνεχεῖς κινήσους, τὰς ἀλλοπαυθῆλους φροντίδας, τὴν ἀκατάπαυστον στενοχωρίαν διὰ τὰς Ἐκκλησίας, **C** τὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἁθηνεῖς, τὰς πολλὰς θλίψεις, τοὺς διαρκῆς ἀνεκνευμένους διωγμούς, τοὺς καθημερινούς θανάτους; Ποῖος τίποτε τῆς σκευμμένης, ποῖα στερεὰ, ποῖα ὀλοοῦσα εἶν ἔργασια τὰ κατορθώματα τοῦ δικαίου αὐτοῦ; Ἀκόμη καὶ ἢ ἔργασια τὸν ἐργάζεσθαι καὶ τὸν ἐδέχθαι πολλάνε, ὅταν ἐκινῶσθουν. Ἰσχυρίσθην ἐπιβουλὰς κάθε εἰδους καὶ ἐκέρσεως νίκας κάθε μορφῆς καὶ ποτὶ δὲν ἔπαυσα ἢ ἀγωνίζεσθαι καὶ νὰ θρασιεύθῃ. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ἤρχισα νὰ ὀρῶν τὸν ἄνδρα, διότι τὰ κατορθώματά του ὑπερβαίνου τὴν δόξαν κάθε λόγου γενικῶς, εὐδικώτερα δὲ τοῦ ἰσικοῦ μου, τόσο πολύ, ὅσον ὑπερεροῦν ἐμὲ οἱ δάκρυοι ῥήτορες. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως **D** (ἐπειθ' ἔγερσε ὅτι ὁ μακάριος θὰ μὲ κρίνῃ ἔχ' ἀπὸ τὰ ἀποσελέματα τῆς προσοχίας μου, ἀλλ' ἀπὸ τὴν προσέρεσθ μου) δὲν θὰ σωτηρῶ εὖς ὅτου εἰπῶ τοῦτο, τὸ ὅποιον εἶναι τόσο ἀνώτερον ἀπὸ τὰ λεχθέντα, ὅσον ἀνώτερος εἶναι ἑαυτός ἀπὸ ἕλους τοὺς ἀνθρώπους. Ποῖον εἶναι λοιπὸν αὐτό; Ἐπειτα ἀπὸ τόσα κατορθώματα, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀναριθμήτους στεγάνους, ἠγῆθη ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν γένειαν καὶ νὰ περιδοθῆ εἰς τὴν δεινὴν τιμωρίαν ὅπου τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι πολλάνε τὸν ἐπιδοθῆσαν καὶ προσεπάθησαν νὰ τὴν φροντίσουν. Ποῖος ἐπίθετα τόσο πολύ τὸν Χριστόν; — ἔν ῥωσικὰ ἐπιτρέπεται νὰ καλοῦμεν τὸ ἀσθητῆ αὐτὸ πῶθον καὶ ἔχ' κατὰ ὀφρῆτερον τοῦ πῶθου. **E** ὅθ' ἐξοκολουθῆσθαι λυπὸν νὰ παρασθῆλωμεν τοὺς ἐκποδῆς μας ἢ ἑαυτὸν μετὰ τὴν πλοσίαν γάρην τοῦ ἑλαθεν ἀποθάν, μετὰ τὴν ὀφρῆθ ἄρα τὴν ποῦ ἐπέδειξεν ὅς ἀνταπερῆσαν εἰς τὴν γάρην; Ἄν εἶναι τίποτε σέφεις ὑπερβολικῶς πολυμῆρῃ.

Καὶ τώρα θὰ προσπαθῶν ἢ ἀποδείξω ὅτι παρὰ τὰτα ὁ Παῦλος δὲν ἦτο ἰδιώτης, ὅπως νομίζου. Ἄλλοι μὲν ἐνομίζου «ἰδιώτην» ἔχ' ἄρα μόνον τὸν ἀνείσων τῆς κοσμικῆς σοφίας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγροῦσθ νὰ μάχεται ὅπου τῆς ἀλλοθείας τῶν δογμάτων καὶ ἔχου δικαίον. **412 A** Ὁ Παῦλος δὲ δὲν λέγει ὅτι εἶναι ἰδιώτης καὶ εἰς τὰ θεο, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ ἔνα πρὸς πρόληθιν καρεζήγρησους ἀκρεθῶς ἔκαμε τὴν δάκρυαν αὐτῆ, ὅταν λέγαν ὅτι εἶναι ἰδιώτης εἰς τὴν τέχνην τοῦ λόγου, ἔχ' ὅμως καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Θὰ ἦτο δὲ δικαίον ἢ ἀνταπερῆ ἢ μαρτυρία αὐτῆ τοῦ Παύλου, ἂν ἦτο ἀκατάπαυστῃ τὴν λεπτότητα τοῦ Ἰουκράτους, τὴν δόξαν τοῦ Δημοσθένους, τὴν οὐδαρότητα τοῦ Θεουκλίβου καὶ τὸ ὄρος τοῦ Πλάτωνος — τώρα ὅμως τὰ παραλέτω δια αὐτὰ καὶ δὲν ἢ ἔνδιαφέρει ἢ ἐξέστημένη καλλίστατα τὸν κοσμικῶν συγγραφέων ὅπου τὸ ὄρος καὶ ἢ ἀπαργαῖα. Ἄς ἔχῃ κανεὶς πωχὸν λεξιλόγιον, ἀπλὴν καὶ ὀφρῆθ κατωκαυθῆ τῆς φράσεως, ἄρα καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀνείσων τῆς ὀφρῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ νὰ μὴ ἀραιγῆ, πρὸς συγκλήμην τῆς ἑαυτῆς τοῦ ἀδρανείας, **B** ἀπὸ τὸν μακάριον Παῦλον τὸ μεγαλύτερον προετρητῆ του, διὰ τὸ ὅποιον εἶδῃς νὰ ἐγκωμιάσθαι.

7. Εἰπέ μου πραγματικὰ, μὴ ποῖον μόνον ἀντικρούσε τοὺς Ἰουδαίους τῆς Δαμασκῆς, προσὸ ἀρχίσθ τὴν θαυματουργίαν του; Μὴ ποῖον μόνον κατενίκησε τοὺς ἑλληνιστῆς Ἰουδαίους; Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐστάθῃ εἰς Ταρόν; Ἄν ἐστάθῃ διότι τοὺς κατενίκησε καὶ τοὺς κατετρόπισσε τόσο ἀποσελέματικῶς, ὅπου ἐξερθεσθῆσαν ἀπὸ τὴν συντριπτικὴν ἦσαν τὸν νὰ σχεδίασθ τὴν δολοφονίαν του; Ἐὰν δὲν εἶναι ἀκόμη ἄρα τὴν θαυματουργίαν καὶ δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἀθεωροῦσθ δογματικῶν λόγων τῆς δεινουργίας δογματικῶν καὶ ὅτι οἱ πολεμιστῆς ἔκινῶν τοῦ Ἰηραδῆσθ ἀπὸ τὴν ἐκτίμησθ ποῦ τοῦ εἶναι ὁ λαός. **C** Τὴν ἔρασθ αὐτῆν ἐκινῶσε μόνον μὴ τὸν λόγον. Μὴ ποῖον δὲ μόνον ἠγωνίσασθ καὶ ἐκείνησθ μὴ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Ἀσσυρίας; Καὶ ἔκατος ὁ ἄρασθ τῆς βαικλαμονεσθῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἔρηνε ὀπαδῆς του μαζί μὲ τὴν γενικῶς μόνον ἀπὸ τὴν ἀθηργρολίαν του; Ὁ δὲ ἔστῃσθ πῶς ἔπεσαν ἀπὸ τὰ παρὰ τὸν ἄρασθ; Ἄν ἔπεσε διότι ἦτο ἀρκαυθῆς εἰς τὴν ἀκρόασθ τῆς διδασκαλίας του μὲρῃ καθῆσθς νεκτός; **T** ἔκαμε δὲ εἰς τὴν θεοσαλοσίαν καὶ τὴν Κόρινθον; **T** ἔκαμε εἰς τὴν ἔρηνε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ρώμην; Ἄν ἀράκρῃσθ διαρκῶς ἕλας τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας εἰς τὴν ἐξήγησθ τῶν Γραφῶν; **D** **T** δὲ ἐλέγθμεν δὲ δὲ τὰς συζητήσθ πρὸς τοὺς Ἐπικουραίους καὶ τοὺς Στωικούς; Ἐὰν ἢ ἦθελα νὰ ἔ ἀναφέρω δια, θὰ ἐμάκρῃνα πολύ τὸν λόγον. Ἄρασθ καὶ χωρὶς τὰ θαύματα καὶ μαζί μὲ τὰ θαύματα ἀποδεικνύεσθ ὅτι ἐχρησιμοποιοῦσθ ἐπικρυχῶς τὸν λόγον, πῶς θὰ πολυμῆσαν νὰ καλοῦν ἀκόμη ἰδιώτην αὐτόν, ὁ ὅποιος ἰθαυμῆσθ ἐξαιρετικῶς ἀπὸ

έλον τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς σαγήνης καὶ διὰ τῆς δημοκρατίας του; Διὰ τί οἱ Λυκάους τὸν ἐξέλεον ὡς τὸν Ἐρωτή; Τὸ ἐπὶ τοὺς ἰδιώτηρας ὡς θεοὺς ἀρεῖται εἰς τὰ θαύματα, τὸ δὲ διὰ τῶν ἰδιωτῶν αὐτῶν ὡς τὸν Ἐρωτήν ἀρεῖται ὄχι εἰς τὰ θαύματα, ἀλλ' εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λόγου. **Ε** Μὴ ποιοῦ μόνον ὑπερέργησεν ὁ μακάριος αὐτὸς τοὺς ἄλλους; Ἀποστόλους καὶ ἐπιστολίους μέγας εἰς τὰ στήματα τῶν ἀνθρώπων ἐκάλει τῆς οἰκουμένης; Διὰ τί ὄχι μόνον ἀπὸ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου καὶ τοῦ εἰδωλολάτρως θαυμάζεται περισσότερο ἀπὸ εἰς; Δὲν θαυμάζεται ἀπὸ τῆν ὑπάρχον δύναμιν τῶν ἐπιστολῶν του, μὴ τῆν ἐπιστολὴν ὄχι μόνον τοὺς συγγενούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταγενεστέρους ἕως σήμερα καὶ τοὺς μέλλοντας Χριστιανούς μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ὀφείλη καὶ διὰ ὀφελὴ καὶ διὰ τὴν πίστιν νὰ ὀφελῆ εἰς ἕνα ἀπάγχῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος; ⁴¹³ **Α** Τὰ συγγράμματα του προσκαταύου τὰς Ἐκκλησίας τῆς Οἰκουμένης πᾶν τῆρος ἀγαμῆτων. Καὶ ὁ συγγραφεὺς τὸν στίχεται καὶ τώρα εἰς τὸ μόνον τὸν ὄντων γενναίωτος ἀριστοτής καὶ αἰχμαλωτίζει κάθε νόστον εἰς τὸν ἵχνον τῆς ὀπακῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ καταλείπει τοὺς διαλογισμούς του ὄντηρον εἰς ἕκαστον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐπισημαίνει μὴ τὰς θεωματίας ἐπιστολὰς ποὺ μᾶς ἔρπον καὶ ποὺ εἶναι γεμάται ἀπὸ τὴν θέλαν σοφίαν. Τὰ δὲ συγγράμματα του ὄχι μόνον εἶναι ἱκανὰ νὰ ἀνατρέψουν τὰς ψευθεῖς διδασκαλίας καὶ νὰ στερεώσουν τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ συντελοῦν ἑξαιρετικῶς εἰς τὴν κατηύρθωσιν τῆς ἡθικῆς μας διαγωγῆς. **Β** Χρησιμοποιοῦντες αὐτὰ ἀκόμη καὶ τώρα οἱ ἀρχιεροὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, ρυθίζου καὶ διακρίνου καὶ καλλωπίζου τὴν ἁγίαν παρθένον, τὴν ὅποιον συνέστειλεν ὁ Παῦλος μὲ τὸν Χριστόν. Μὴ αὐτὰ ἀποκροῦνται οἱ ἀσθένειαι ποὺ τὴν προσβάλλου καὶ διατρέττοι ἢ ὕγια τῆς εἰς καλὴν κατάστασιν. Τέτοιαι φάρμακα μᾶς ἔρπον ὁ ἰδιώτης, φάρμακα μ' ἑξαιρετικὴν δύναμιν, τὴν ὅποιαν γινώσκου καλὰ ὅσοι τὰ χρησιμοποιοῦν συνεχῶς.

8. Καὶ ἐπὶ μὲν ὁ Θεὸς ὁ Ἀπόστολος ἐπέστησε πολὺ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ ὅσα εἶπαι. Ἄκουσε διὰ τί λέγει καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν του εἰς τὴν ἐπιστολήν. «Πρόσχε τῆ ἀναγνώσει, τῆ παρακλήσει, τῆ διδασκαλίᾳ». Καὶ προσθέτει ποτὰ ὀφέλεια προέρχεται ἀπὸ τὴν φρονίδια αὐτῆν «τοῦτο γὰρ ποῦδ καὶ οὐρανὸν οὐρασί; καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου» (Α' Τιμ. 4, 13-16). **С** Καὶ πάλιν «ὄσουλν δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάγεσθαι, ἀλλ' ἦσιον εἶναι πρὸς πάντας, διδασκατεὶν ἀνεβήσαντων. Καὶ παρακατεῖν «οὐ δὲ μόνον ἐν οἷς ἡμαθεῖς καὶ ἐπιστολίως, εἰδῶς παρὰ τῆος ἡμαθεῖς καὶ ἐπὶ ἀπὸ ἐρέσεως τῆ λερῆ γράμματα ὀδῶς, τὰ θυγάμνῃ σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν». Καὶ πάλιν «πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὀφελίμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγχον, πρὸς ἐκνήρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρπος ἢ ὁ τοῦ

θεοῦ ἄνθρωπος» (Β' Τιμ. 3, 24, 3, 16-16). Ἄκουσε διὰ τί προτάσει πρὸς τὸν Τίτον, ὅταν ὁμιλῇ περὶ τῶν καθηρόντων τῶν ἐπιστολῶν «δεῖ γὰρ εἶναι τὸν ἐπισκοποῦν ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, **Δ** ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ τοὺς ἀνυπέλογους ἐλέγχειν» (Τίτ. 1, 7-9). Πῶς λοιπὸν νὰ κατορθώσῃ κανεὶς, ἀν εἶναι ἰδιώτης ὅπως ὄθλου αὐτοί, νὰ ἐλέγχῃ καὶ ν' ἀποστομῶν τοὺς ἀνυπέλογους; Ποῖα δὲ ἀνάγκη ὑπάρχει τῆς προσοχῆς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν, ἐπὶ προσημῶσιν τῆν ἀποκτεῖσιν; Αὐτὰ εἶναι ἀρρομὰ καὶ προφάσεις καὶ προσήματα ραββίμιας καὶ ὀκνηρίας.

Αὐτὰ ἔμωσ, ἀπαντοῦν, τὰ παραγγέλλει πρὸς τοὺς λερεῖς. Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς τώρα διὰ τοὺς λερεῖς σαγήνομεν. Ὅτι ὄμως ἀνατρέψου καὶ εἰς τοὺς λαϊκούς, ἀκουσε τί προτάσει πάλιν ἄλλους εἰς ἄλλην ἐπιστολήν «ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνομοίωται ἐν ἡμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ. Καὶ πάλιν **Ε** ὁ λόγος ὡμῶν πάντοτε ἐν γάρῃ, ἔλατι ἡρωμῖνος, εἰδῶναι πῶς δεῖ ἐνὶ ἑκάστη ἀπεκρίσθαι» (Κολ. 3, 16, 4, 6). Καὶ ἡ ἐπιτολή δεῖ νὰ εἰμῶτα ἔτοιμοι δι' ἀπολογίαν ἐθέτη εἰς εἰς (Α' Πέτρ. 3, 16). Γράφου δὲ πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς λέγει «ἐπιμαθεῖσθε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε» (Α' Θεσ. 5, 11). Ὅταν δὲ ὁμιλῇ ἰδιωτῆρας διὰ τοὺς λερεῖς λέγει «οἱ καλῶς προσετώτες προσθέντοι διπλάς τιμῆς ἀξιοῦσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ» (Α' Τιμ. 5, 17). ⁴¹⁴ **Α** Ἄλλωστε ὁ κυριώτερος ὄρος τῆς ἐπιτοχίας τῆς ἑξουσιαίας ἔμωσ εἶναι πῶτος καὶ μὴ τὰ ἔργα καὶ μὴ τοὺς λόγους νὰ ἰδῇ γῶν τοὺς μαθητῆς εἰς τὸν αὐτοῦ ἕνον ποὺ ἔχει ἑκαστὸς ὁ Χριστός. Δὲν εἶναι ἀρκετὰ πρὸς διδασκαλίαν μόνον τὰ ἔργα. Αὐτὸ δὲν τὸ λέγω ἑγὼ, τὸ λέγει ὁ Κύριος «ὅς ἀν ποιῆσῃ καὶ ἐδάξῃ, ὅσως μέγας κληθήσεται» (Ματθ. 5, 19). Ἐάν ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐπιτολῶν ἦτο ἀρκετῆ, τὰ ἐπετίττει τὸ δεύτερον σκέλος τῆς προτάσεως ὁ ἄρκουσε νὰ εἶπῃ μόνον, «ὅς ἀν ποιῆσῃ». Τώρα ἔμωσ μὲ τὴν σαφῆ διάκρισιν μεταξὺ τῶν δύο ὑποχρεώσεων ἀποδεικνύει ὅτι ἔλλο εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ διὰ τῶν ἔργων καὶ ἄλλο ἡ διδασκαλία διὰ τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ χρειάζεται ὁ συνδυασμός καὶ τῶν δύο διὰ τὴν τελείαν οἰκοδομήν. Ἡ δὲν ἤκουσε τί λέγει τὸ ἐκτελεσθὸν σκεδὸς τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς προσετώτους τῶν Ἐρεσιῶν; **Β** «Δὲ γρηγορεῖτε, μνημονοῦντες ἐπὶ τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐ ἐκουσάμεν μετὰ διακρίων νοθεῖσθῶν ἕνα ἕκαστον ὡμῶν» (Πράξ. 20, 31). Τί ἔχρηάζοντο τὰ διακρία καὶ ἡ νοθεῖσαι μὲ τοὺς λόγους ἀφοῦ ὁ ἀποστολικὸς πῶ εἶος εἶχε τῶν ἡμῶν; Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διου εἰς μὲν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιτολῶν δύναται νὰ συμβάλῃ κατὰ πολὺ, χωρὶς φυσικὰ νὰ κατορθῶν τὸ πᾶν μόνον του.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΚΟΣ ΑΝΕΚΔΟΤΗΤΗΣ

9. Όταν όμως υπέρχει αγών περί των δογμάτων, εις τίν όποιον οι αντίπαλοι χρησιμοποιούν ως όπλα την Ίδιαν Γραφήν, ποίαν αποτελεσματικότητα ήμπορει να έχη ο όσιος; Τι όφελισον οι πολλοί Ιβρώτες έβαν μετά τους κόπους αυτούς άπογοστή κά- πιας από τό σώμα της Εκκλησίας, διά παρεκλίτικας προς αφέ- ρου λόγους της πολλής άγνοίας; C Γνωρίζω δε γρά πολλούς που έπασαν κάτω τέτοιον. Ποιον τό κέρδος του από την καρτερίαν; Κα- νέν έπως άκριβός τίποτα δέν άρραλει ή όγής πίστης, όταν ή δια- γωνή είναι διεφθαρμένη. Διά τόπου λατύν έκαίνας που έχει έρ- γον να διδάσκη τους άλλους όφείλει να είναι πρό πάντων ήμει- ρος εις τους κατά των αρετικών άγώνους. Έάν ο Όσιος εδρίσκειται εις άσφάλειαν και δέν εδέχεται από τους άναλόγους, τό πλε- θος όμως των άπολεωτέρων που τυφλώνται από αυτόν, όταν έβη των άρχηγών του να κιάται και να μή έχη ν' άναίτη τίποτα εις τους αντίλογους, θεωρεί ως αίσιαν της ήττης του έχη την Ίδι- κήν του άδυναμίαν, αλλά την άδυναμίαν των δογμάτων. D Και έτσι λόγω της άπειρίας ενός ανθρώπου ο παλις κόπος άδερνεται εις την χειρότερον καταστροφήν. Διά και έν άσκήν δέν μετα- ηγήσαν όριστικός εις τους αρετικούς, άλλ' όμως άνοηρίζονται ν' άφριόλλουν διά την διδασκαλίαν εις την όποιαν είχαν πεπο- ήθησαν και δέν δεικνύουν πλέον την Ίδιαν σπαυρότητα εις τάς άλη- θείας που έπίστευαν άκλονήτως. Η τριμίλια που εισέρχεται εις τάς φυγάς των από την ήτταν του διδασκάλου των είναι τόσον δυ- νατή, ώστε τό κακόν να δερνγη και εις καύσιον. Και δέν χρειά- ζεται να μάθης από έμά, διά τρωρίζεις, πόση καταστροφή και πόση φρενιά συγκεντρώνεται εις την κεφαλήν έκαίνου διά κάθε ένα από τους ανθρώπους αυτούς που χάνονται. E "Όστε τό ότι δέν ήθέλησε να γίνει αυτός της καταστροφής τόσον ανθρώπων και να επιφέρει εις τίν αυτών μου περισσότερον από όσων με περιμένει τιμωρίαν, είναι δείγμα υπερηφανείας και ματαιοδοξίας; Ποιος θα έδικαιοσύνη να ίσχυροσθή τέτοιον πράγμα; Κανείς, έπίτός έκαίνου που άρέσκονται να κατηγορούν χωρίς λόγον και να επιδεικνύουν σοφίαν εις τάς συμφοράς των άλλων.

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΑΝΑΡΗ ΚΑΤ' ΙΑΙΑΝ ΚΡΑΤΗΣ

415 A 1. 'Απέδειξα πλέον Ιωαννοσημικώς πόση ήμειρίαν χρειάζεται ο διδασκαλός εις τους άγώνους όπέρ της άληθινής πί- στης. 'Αλλ' έχω ν' αναφέρω έκτός αυτού και άλλο αίσιον μωρών κινδύνων. Μάλλον όμως δέν έά έλπετα να όνομάσω αίσιον κινδύνων αυτό, άλλ' έκαίνους που δέν έστέρουν να τό χρησιμοποιήσουν κα- ταλόγως διά τό πράγμα καθ' έαυτό γίνεται πρόξενος σωτηρίας και πολλών αγαθών, όταν οι άγαλούμενοι με αυτό είναι επιμη- λεις και αγαθοί. Ποιον δε είναι; O παλις κόπος που άφριόνηται εις τάς προσοχόμενους διά τόν λαόν διαλέξεις. B Και κατά πρώ- τον οι περισσότεροι από τους άρχαίμενους δέν έχουν διάθεσιν να θεωρήσαν τους Ιεροκήρυκας ως διδασκάλους των, άλλ' όφραβί- νοντας την τάξιν των μαθητών καταλαμβάνουν την θέσιν των θε- τών που παρακαλοσθόν κοσμικούς άγώνους. Και έπως έτσι τό πλε- θος χωρίζεται και λαμβάνουν άλλο τό μέρος τούτου και άλλο τό μέρος έκαίνου του άγνωστού, έτσι και έδω διακρίθηκαν, γίνονται θεσάδοτοι άλλοι τούτου και άλλοι έκαίνου του Ιεροκήρυκτου και κρί- νουν τα λεγόμενα άναλόγως της εθιμοθεσίας ή έθιμοθεσίας διαθέσεως. Και δέν είναι μόνον εις αυτό ή θεσάδοσία, άλλ' όπέρχει και άλλο όχι μικρότερος σημασία. "Αν έπαλή αυδη κάποιος όμιλήτης να χρησιμοποιήση εις τους λόγους του χωρίς άλλον διδασκάλου, ό- φισται περισσότερον κατασχόντην από τους κλέπτας χρημάτων. C Πολλούς δε χωρίς να έχη χρησιμοποιήσει χωρίς κανέναν, άλλ' μόνον από άπλήν όφελειαν, όφισται προσβολής από προσημα- τικής λογιολόγους. Και τί μνημονόσημον μόνον τό χωρίς άλλου; (Μετα τό έδικά του ρητορικά πρόόντα δέν ήμπορει να χρησιμοποιή διαρκώς. Διά οι περισσότεροι άνθρωποι αυθήσαν ν' άκούουν όχι προς όφέλιαν, αλλά προς τέρψιν, αν να είναι κρετα τραγώδων ή κίθαρωδων. Και ή καλλιτέπια, την όποιαν πρό όλίγου άπερρί- φουμεν, γίνεται έδω τόσον πόσην, όσον δέν είναι εις τους σοφιστάς, όταν αναγκάζονται ν' άγωνοσθόν μεταξύ των.

ΑΠΟΦΙΤΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ

D 2. Χρειάζεται λατύν και έδω φυγή γενναία και άνοη- ρα της έθνης μας μικρότητος, διά να πειθείη την διεστραμμέ- νην και αίστραν ήθεσθην τού πάθους 416 A και όνησθη να κατα- στήση την άκρόσσην όφελιμοτέρον, ώστε ν' άκαλοσθή και παιδαρ-

χρὸς ὁ λαὸς εἰς αὐτὸν καὶ νὰ μὴ καθοδηγηθῆται αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνου. Ἐμπορεῖ εἶναι καὶ τὸ ἐπιτύχει αὐτὸ μὴ τὰ εἶδος δύο μέτρα, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐπαύλων καὶ τὴν ρητορικὴν δεινότητά. Ἐάν εἶ λάτρη τοῦ ἔθου, ἐκείνου ποὺ παραμένει γίνεταί· ἀχρηστον ἀπὸ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἂν δηλαδὴ περιφροσῆ τοὺς ἐπαύλους, ἀλλὰ ἂν προσφέρῃ διδασκαλίαν ἀρτυμένην μὴ χάριν καὶ ἄλλως, γίνεταί· ἀξιοκαταφρόνητος εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ἂν κερδίζῃ τιποτα ἀπὸ τὴν μεγαλοφυίαν ἐκείνου· καὶ ἂν ἀντιπεφύχηται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐπιτυχῶς, συμμέθ' ἑμῶς νὰ ἀποκίσηται εἰς τοὺς κολακουτικῶς ἐπαύλους. **Β** προκαλεῖται ἡ ἰδέα ἑρμῆ καὶ ἑ' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν λατρίαν, ἐφ' ὅσον λόγῳ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἐπαύλων συνθέται τοὺς λόγους του πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ἔχει πρὸς ἀφέλειαν τῶν ἀκροατῶν. Καὶ ὅπως ὁ ἀνώτερος ματαιοβοξίας, ἀλλὰ καὶ ἀθέκως ἠμιλητῆς οὕτω ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἀκαταίτητας διὰ τὴν ἰκανοποίησιν τοῦ πλήθους, ἀλλὰ οὕτω δύναται νὰ προσφέρῃ ἀξιοβλάβου ἀφέλειαν, ἐφ' ὅσον ἂν ἔχει νὰ εἰπῆ τιποτα, ἔτσι καὶ ὁ πρῶτος τὰ ἐγκώμια, ἐφ' ὅσον ἂν ἔχει νὰ καταστήσῃ τοὺς πολλοὺς καλύτερους, ἀπὸ αὐτῶν προσφέρει ὅσα δύναται νὰ πείθῃ, κερδίζων μὴ αὐτὰ πρὸς ἑαυτοῦ ἐπαύλους.

3. Συνεπῶς ὁ ἀριστος ἄρχων πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρὸς καὶ εἰς τὰ δύο προσόντα, **Γ** εἰς τὴν μὴ ἀνεπιτήκειαν τὸ ἔθου ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄλλου. Ὅταν πᾶς σωματικὸς ἀκόσμος ἠμιλητῆς καὶ λέγει πρᾶγματα ποὺ ἠμποροῦν νὰ ἐλέγξουν αὐτοὺς ποὺ ζοῦν μὴ ῥηθιμίαν, ἔπειτα ὅμως ἀρχίζῃ νὰ παρασιῶ καὶ ἠσυχότητα καὶ ἀναγκάζεται νὰ κοκκινίσῃ ἀπὸ τὴν ἑλλειψίν ἀφραδίας, ἀμέσως ἐξαφανίζεται τὸ κέρδος ἀπὸ τὰ λεγόμενα. Διότι οἱ ἐπιτυχηθέντες προσβάλλονται ἀπὸ τοὺς λόγους του καὶ μὴ ἔχοντες ἄλλου τρόπου νὰ τὴν ἀποκρούσων, τὴν κερμαίζων εἰς ἡμάθειαν, νομίζοντες ὅτι ἔτσι ἀπακρίπτουν τὸ ἴδιόν των δικαίον. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ κατέχη μὴ περιόρισμα καὶ τὰ δύο αὐτὰ προσόντα, σὺν ἡνίχως ἀριστος, ὅστε νὰ δύναται νὰ τὰ μεταχειρισθῆ ὅπως χρειάζεται. **Δ** Διότι ὅσα δύνηθ' νὰ τιμωρῆ καὶ νὰ συγχωρῆ τοὺς ἠμαρτωμένους εἰς αὐτὸν μὴ ὅσον ἔξουσίαν θέλει, μόνον ὅταν ὁ ἔθιος εἶναι ἀνεπιτήκειος εἰς τὴν συνείδησιν ἑαυτοῦ. Χωρὶς αὐτὸ ὅμως ἂν εἶναι ἐπιβλαβὴς νὰ συμπεριφερῆται· ἔτσι. Ἄνν πρέπει εἶναι ἐπιδικαιῶν τὴν μεγαλοφυίαν μόνον εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐπαύλων, ἀλλὰ καὶ τὴν προάγῃ περισσότερον, ὅστε νὰ μὴ μένῃ τὸ κέρδος ἀουλιῶς.

ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΘΟΝΟΥ

4. Τὶ ἄλλο εἶναι πρέπει νὰ καταφροσῆ; Τὴν ἑλλειψίαν καὶ τὴν ἐθῶν. Νὰ μὴ φοβηται καὶ τρέμῃ, ἀλλ' ὅστε νὰ παραβλέπῃ τελείως τὰς ἀστηρικτικὰς κατηγορίας, διότι κατ' ἀνάγκην ὁ κληρικὸς εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς παραλόγους ἐλέγχους· **Ε** πρέπει νὰ

φροντίζωμεν νὰ τὰς ἀβύθους γρήγορα, ἔτσι καὶ ἂν εἶναι φουδεις, ἔτσι καὶ ἂν ἐκτοξίζονται ἐναντίον μας ἀπὸ τὴν τυχαίαν δόξαν. Διότι τίποτα ἂν μεγαλοποιῶν τὸν φῆμι, εἴτε ποιητὴν ἢ εἴτε ἀρτοῦν, ἔσον τὸ ἀναμάρτητον πλήθος, τὸ ὅποιον ἂν εἶναι συνηθισμένον νὰ ἀλλάγῃ ὅσα ἀκούει καὶ λέγει, τὸ ὅποιον διακλαίει ὅτι ἔγωγε χωρὶς νὰ ἐνδιαφερῆ ἂν εἶναι ἀληθινόν. Διὰ τοῦτο ἂνν πρέπει νὰ περιφροσῆ τὸ πλήθος, ἀλλὰ νὰ ἐξαρτῶνται τὰς ποιητὰς ὑπερβίας μολὶς γεννηθῶν, διαφυλάξων τοὺς κατηγοροῦντας, **ε** ἂνν ἔτσι καὶ ἂν εἶναι οἱ πλεον παραλόγοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προβαίωμεν εἰς κατὰ ἐνέργειαν ἀναγκασίαν πρὸς ἐξάλειψιν τῆς κακῆς φήμης. Ἐάν ὅμως, παρ' ὅλα τὰ μέτρα ποὺ μεταχειρισθῶμεν, οἱ κατηγοροὶ ἂν θέλωσι νὰ πεισθῶσι, τότε πλεον χρειάζεται ἡ περιφρόνησις. Ἐάν ἀποθῆ κανεὶς νὰ ὑποδουλώσῃ ἀπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς, ἂνν θὰ κατορθώσῃ ποτε νὰ ἐπιτύχῃ τίποτα γενναίου καὶ ἀξιοδοκίμαστον εἰστὴ ἢ ἀδύνατον καὶ οἱ συνεχεῖς φροντίδες εἶναι ἰκαναὶ νὰ καταβάλωσι τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς καὶ νὰ τὴν ἐξηγήσωσι εἰς τὸ ἄσχετον σφάλμα ἐξακθνήσκουσ. Ὁ ἱερεὺς λοιπὸν πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζῃ τοὺς ἀρχομένους οὕτω ὅςτις κατὰ τὴν μικρὰ παιδεία. Ὅπως ἂνν προσέχοντες ἔσαν ἐκείνη ὄρεϊζον, κτυποῦν, κλαίωσι, ἀλλὰ καὶ ἂνν ἀδύνατον ὑπερηφάνους ὅταν μὲς φέρονται γελᾶσαι καὶ πρὸς ἄρα, **Β** ἔτσι καὶ ὁ ἱερεὺς ἂνν ἐπιτρέπεται οὕτω ἀπὸ τοὺς ἐπαύλους των νὰ ἐκταρατῆται οὕτω ἀπὸ τὰς κατηγορίας των νὰ ἀθύρῃ, ὅταν ἀπευθύνονται ἀδυσκηνίως. Εἶναι διὰ τοῦτο, ἀγαπᾶται, ἔδουλοισι καὶ, εἴτω νὰ πιστεύωσι, ἀδύνατον. Διότι ἂνν γνωρίζω ἂνν κατάρθωσι ποτὴ κανεὶς ἀνθρώπος νὰ μὴ χαίρεται, ὅταν τὸς ἀπευθύνονται ἐπαύλους· ἔπειτα εἶ χαίρεται διὰ τοὺς ἐπαύλους, φυσικὰ ἐπιθυμῶν καὶ νὰ τοὺς ἀπολαύσῃ καὶ ὅποιος ἐπιθυμῶν νὰ τοὺς ἀπολαύσῃ ὁμοσύνῃσιν, ἂν ἂνν τοὺς ἐπιτυχηθέντας, λυπεῖται καὶ συγχίζεται καὶ στενοχωρεῖται καὶ πολεῖ. Ὅπως δηλαδὴ ὅσοι εἶναι ἀδυσκηνίως εἰς τὴν πλοῦτον, **Γ** ὅταν πτωχοῦσι, στενοχωροῦνται, καὶ ὅπως οἱ συντηρούμενοι εἰς τὴν τρυφὴν ἂνν ἀνεύχονται νὰ ἔσονται πτωχοὶ, ἔτσι καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὰ ἐγκώμια βασανίζονται ἀπὸ ψυχικὴν ἀσθένειαν, ὅχι μόνον ὅταν κατηγοροῦνται ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἂνν ἐπινοῦνται συνεχεῖς, καὶ ἔθιος ἂνν ἔχον ἀνατροπὴν ἀνάμεσα εἰς ἐπαύλους ἢ ἂνν ἀδύνατον ἄλλως νὰ ἐπινοῦνται. Πάντως ἀνοηλίτως καὶ πᾶσιν πόνους, νομίζεις, δοκιμάζει· ὅποιος κατέργεται εἰς τοὺς ἀθῶνας τοῦ κληρῆματος καταχόμενος ἀπὸ τέτοιον πάθος· ὅσοι ἡ θάλασσα ἠμπορεῖ ποτε ν' ἀποφύγῃ τὰ κύματα **Δ** ὅσα ἡ ψυχὴ ἐκείνου τὰς φροντίδας καὶ τὴν ἀσπῆν.

ΑΝΑΓΚΗ ΗΕΡΑΙΤΕΡΟΥ ΕΠΟΙΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΟΚΙΜΩΝ

5. Ἀκόμη καὶ ἂν ἔχῃ πολλὴν δύναμιν λόγου (ὅς εἶρηξ ἂνν τὸ προεργῆμα αὐτὸ εἰς ἄλλους), καὶ πλεον ἂνν ἀπαλλοτρίωται ἀπὸ

τήν διαρκή προστάθειαν. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι φυσικὸν χάρισμα, ἀλλὰ καρπὸς μεθόδου ἢ ῥητορικῆς δαιμόνης, ἀείμη καὶ ἂν φθάσῃ κανεὶς εἰς τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν τῆς τῶν ἑγκρασιῶν, ἔαν δὲν καλλιερῆ τὴν ἰκανότητα αὐτῆν μὴ συνήχη σπουδῆν καὶ ἀσκησιν. Συνεπῶς ἡ προστάθεια εἶναι περισσότερο ἀπαραίτητος εἰς τοὺς σπουδαιότερους παρὰ εἰς τοὺς ἀμειωτέρους. Διότι καὶ ἡ ἰσμία δὲν εἶναι ὅμοια εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἑκείνους, ἀλλὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς τόσον μεγαλύτερα, ὅση εἶναι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἐπιδοσίων των. Εἰ καὶ ἑκείνους μὲν κανεὶς δὲν θέλει κατηγορεῖν, ἔαν δὲν ἀπαρέχον εἰς τοὺς ἀκρατοὺς τίποτε ἀξιόλογον αὐτοῖς ὅμως ἔαν δὲν ἀπαγγέλλων λόγους πάντοτε ἀνοήτους ἀπὸ τὴν γνώμην ποῦ ἔχει τὸ πλῆθος δι' αὐτοὺς, φέρονται πολλὰς κατηγορίας ἀπὸ λαοῦ. Ἐπὶ πλέον δὲ ἑκείνοι εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχουν μεγάλους ἐπαίνους καὶ μὲ μετρίους λόγους, οἱ ἰσκαὶ των ὅμως λόγοι, ἔαν δὲν εἶναι ἀξιοθαύμαστοι καὶ μεγαλειώδεις, ὅχι μόνον στεροῦνται τῶν ἐγκρασιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐδρίσκουν πολλοὺς κατηγορούς. ⁴¹⁸ Α Διότι οἱ ἀκρατοὶ δὲν κρίνουν σύμφωνα μὲ τὰ λεγόμενα τόσον, ὅσον κρίνουν σύμφωνα μὲ τὴν φήμην τῶν ῥητόρων. Ὅστε ὅταν ὑπαρέχῃ κανεὶς ἀπὸ λαοῦ κατὰ τὸν λόγον, τότε χρειάζεται νὰ καταβάλλῃ περισσότεραν σπουδὴν ἀπὸ λαοῦ. Διότι αὐτοὺς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποστῇ κάτι ποῦ εἶναι κοινὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, δηλαδὴ νὰ μὴ ἐπιτυχῆν πάντοτε ἂν οἱ λόγοι του δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀνάγκη τοῦ ὄφους τῆς ὑπολήψεώς του, φανῆσι φορητομῆτος μὲ ἀφύσους ἐμπαιγμούς καὶ κομμάτια ἀπὸ τὸ πλῆθος. Καὶ κανεὶς δὲν συλλογίζεται ὅτι καὶ μὴ σπουδαία ἄθεμια καὶ ἀγνοία καὶ φροντίς, πολλὰκις δὲ καὶ θυμὸς σκοπιῆς τῆν διαίτησιν τῆς δικαιοσύνης **Β** καὶ δὲν ἄφικε τὰς γνησιώμας πείθει νὰ ἐξέλθουν ἀνόητοι, καὶ οἱ πάντως ἀρετοὶ εἶναι ἀνθρώποι, δὲν ἔμπορὶ νὰ εἶναι πάντοτε ὁ ἴσος οὐτε νὰ ἐπιτυχῆν εἰς βίαν, ἀλλ' εἶναι φυσικὸν κάποιε ν' ἀποτυχῆν καὶ νὰ παρουσιάζεται κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ του. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν θέλουν νὰ σκεφθῶν, ὅπως εἶπα, ἀλλὰ τὸ ἀπειθήσιον τῆς κατηγορίας σὺν τῇ ἑκρινῶν ἔργων. Ἄλλωστε ὁ ἀνθρώπος ἐκ φύσεως τὴ μὴ προτερήματα τοῦ πλῆθους, ὅσον πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ ἂν εἶναι, τὰ παραβλέπει, ἔαν δὲ παρουσιασθῇ τοσούτῃ κανένα ἐλάττωμα, ὁσπὴν ἴσους μὲν καὶ σπάνιον καὶ ἂν εἶναι, τὸ ἀντικαθίσταται ἄμεσως, τὸ ἐπιτεταλλόμενος χωρὶς διαπαρήν καὶ τὸ ἀνομιεῖται διὰ παντός καὶ πολλὰκις αὐτὸ τὸ μικρὸν καὶ ἀτελεὲς ἐλάττωμα **Γ** μειώνει τὴν δόξαν πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

ΕΝΩΜΕΝ ΤΗΣ ΔΙΔΑΧΗΣ Η ΕΓΚΡΑΝΕΡΓΙΑ ΠΙΣΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ
6. Βλέπεις, σπουδαίε φίλε μου, ὅτι πρὸ πάντων ὁ δόκιμος ῥήτωρ χρειάζεται νὰ καταβάλλῃ προστάθειαν μαζί δι' μὴ τὴν προστάθειαν καὶ ἀνεγκρασίαν τῶσιν, ὅσην δὲν θέλ' ἔχρημάζοντο ὅλοι

ὅσοις σοὶ ἀνέφερε προσηγορίαις. Διότι πολλοὶ τὸν προσβάλλον πανεγῶς καὶ τὸν ἀπεχθάνονται χωρὶς αἰτίαν καὶ λόγον, ἐνθ' ἂν ἔχον νὰ τὸν κατηγορήσων διὰ τίποτα, ἐκτός τοῦ ὅτι ἐκτιμᾶται ἀπὸ λαοῦ. Καὶ πρέπει νὰ ὑπαίχη τὸν πικρὸν φθόνον των. Διότι αὐτοὶ δὲν ἔμπορὸν νὰ κρῖθουν τὸ ἑπάραιον μῖσος ποῦ τρέφουν χωρὶς λόγον καὶ διὰ τοῦτο περιπαίξουν καὶ κατηγοροῦν, διαβάλλον κρυφὰ καὶ ἐπιδοκίμονται φανερά. Ἡ δὲ ψυχὴ ποῦ ὁ ῥήτωρ νὰ λυπητῆ καὶ νὰ ἰσθίξεται διὰ κάθε τέτοιον προσβολήν, ἢ γρηγορὰ θέλ' ἀρνησθῆ ἀπὸ τὴν λόγον. Καὶ δὲν τὸν καταπαλεῖ μὸν ὁ μόνος των, ἀλλ' ἐνεργεῖ καὶ διὰ μέσου ἄλλων καὶ πολλῶν ἐκλέγουν κάποιον ῥήτορα, ποῦ δὲν κατορθώνει νὰ εἰπῇ τίποτα, καὶ τὸν ἐξάφρονι μὲ ἑπαίνους καὶ τὸν θαυμάζουν παρ' ἄξιαν. Ἐνεργεῖν ἔτσι ἄλλοι μόνον ἀπὸ ἀνοήσιαν, ἄλλοι ἀπὸ ἀμαθίαν καὶ ἄλλοι ἀπὸ φθόνον, μὲ σκοπὸν ν' ἀμαυρώσων τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅχι νὰ δείξουν ὡς θαυμαστὸν ἑκαὶνον ποῦ δὲν εἶναι. Ὁ δὲ γενναῖος ἀληθῆς δὲν ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ μόνον αὐτοὺς τοὺς φθονεροὺς, ἀλλὰ πολλὰκις καὶ τὴν ἀκαρίαν βίαν τοῦ πλῆθους. Πραγματικὰ δὲ δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποπέθῃ ἀπὸ ἀνδρας λογίους ἀλόγιχους ἢ ἀσυνέτους. Εἰ ἀλλὰ συνήθειε τὰ περισσότερα μὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνθρώποι ἀκαθάρτοι, οἱ δὲ ὑπόλοιποι εἶναι μὲν λογιώτεροι ἀπὸ τοὺς προσηγομένους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑπολείπονται ἀπὸ τοὺς ἰκανοὺς νὰ κρίνουν τοὺς λόγους περισσότερον, παρ' ὅσον ὑπολείπονται ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ἄλλοι, καὶ μόνον ἕνας—δύο ἀπὸ τοὺς παρακαθημένους ἔχουν αὐτὴν τὴν ἰκανότητα. Διὰ τοῦτο συμβαίνει ν' ἀπαράγεται ὁ καλύτερος ἱεροκρυφὸς μὲ ἄλιγότερους ἐπαίνους ἢ καὶ χωρὶς ἐπαίνους καθόλου. ⁴¹⁹ Α Πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι προσηγομῆτος διὰ τὴν ἀντιμετωπίσιν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν καὶ τοὺς μὲν ἐνεργεῖν ἔτσι ἀπὸ ἀνάγκη νὰ συγχωρῇ, τοὺς δὲ τηροῦντας τὴν σπάνιν αὐτῆν ἀπὸ φθόνου νὰ λυπητῆ ὡς ἄλλοις καὶ ἑκείνοῦς, νὰ μὴ ὑποβῆσθῃ δι' ἐτὶ ἢ θόναμις του ἔχει μειωθῆ ἀπὸ τῆς βίαι αὐτῆς κατηγορίας ἀνθρώπων. Ἄλλωστε καὶ Ἰωρδαφὸς νὰ ἦτο ἄριστος καὶ ἀνώτερος βίαιον εἰς τὴν τέχνην, ἂν ἐβλεπε πῶσινά του Ἰωρδαφῆσιον μὲ πολλὴν δεξιότητιαν νὰ γίνεται ἀντικαίμων εἰρωνείας ἐν μέρῳ τῶν ἀδελφῶν, δὲν θέλ' ἔκρετα ν' ἀποθαρρυνθῆ καὶ λόγῳ τῆς κρίσεως τῶν ἀδελφῶν νὰ θεωρῆσθ τὸν πῶσινά του εὐτελεῖ, ὅπως δὲν θέλ' ἐθεωροῦσε λόγῳ τοῦ ἐπιμασμοῦ τῶν ἀίχμων ἐνα πραγματικὰ εὐτελεῖ πῶσινά ὡς θαυμάσιον καὶ ἀξιοπρόσεκτον.

Β Ἡ. Ὁ ἄριστος καλλιτέχνης πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἴσος κριτῆς τῶν ἔργων του καὶ τὰ καλλιτεχνήματα νὰ θεωροῦνται ἐπιτυχῆ ἢ ἀνεπιτυχῆ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ καὶ ποῦ τὰ ἐκπολιτέχνηται. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λαμβάνῃ καθόλου ὅτι ἔβην τὰς ἑνάς γνώμας, τὰς ἰστανόμενας καὶ αἰτίωνους. Συνεπῶς ὁ ἀνακαθὸν τὸ ἔργον τῆς δι-

22. Το ἑκκλησιαστικὸν συνέθετε τότε τὸ ἐπιδοκίμησθ τοὺς μεγάλους ἱεροκρυφῶς μὲ λόγους καὶ χειρονομίας καὶ κρύτους.

δακρύων της πίστης δεν πρέπει ούτε εις τας έπισημίας των άλλων να είδω μεγάλην σημασίαν ούτε από την σωτηρίαν των ν' απομαρτώνεται, άλλε να παρασκευάζη τους λόγους του με γρήμονα ν' άρξουν εις τον Θεόν· αυτός δε να είναι ο μοναδικός του κανών και έπος δια την καλύτεραν σύνταξιν των, όχι τα χειροποίητα και αι έπισημια. Καί αν μόν έπισημια από τους ανθρώπους, C να μη άποσπώσιν τα έργώμαα, αν όμως ένω τοι τα παρέχουν οι άκροαταί, να μη τα έπισημια και να μη στενωχωρήσιν· διότι είναι άρκητή παρηγορία δια τους κίτους του, και μάλιστα άνωτέρα από όλας, να έχη την συνάψθησιν έτι συνείσσει και ρυθμίζει την διδασκαλίαν του με σκοπόν ν' άρξω εις τον Θεόν.

8. Έάν κυριεύθι από τον πόδον των παραλόγων έπαίνων, τίποτε ένω θα τον άφελήσουν οι πολλοί κόποι και η ρητορική βελώνη. Όταν η ψυχή δεν κατορθώνη να ύπομένη την άνόητον διακριτικήν κριτικήν του πλήθους, παραλείπει και εγκαταλείπει την φροντίδα της καλλιέργειας της ρητορικής ικανότητος. D δια τούτο πρέπει επάνω από όλα να είναι έτοιμος να περιφρονή τους έπαίνους· διότι χωρίς την προσπάθειαν αυτήν, η εδράβεια δεν άρκει προς διατήρησιν της ρητορικής δυναμείας. Έάν δε θέλω κανείς να εξετάσθι τα πράγματα με άκρίθειαν, θα εβρη ότι ο ύστερών εις την ρητορικήν ικανότητα δεν έχεις άλιγωτέραν άνόητην περιφρονήσεως των έπαίνων από των δόκιμων ρήτορα. Διότι, όταν ύποταχθί εις την δόξαν των πολλών, θ' αναγκασθί να περιπέτθι εις πολλά σφάλματα. Έπειδή δεν ήμπορεί να εξισωθί με τους δοκίμους εις την άρετήν της ρητορείας, δεν θα διατάσθι να τους επιδοκμαίεται, να τους φθονή, να τους καταγορηθί άνακρίτως και να προβαλήθι εις άλλας παρομοίας ενεργείας· E θα ταύμιση τα πάντα, άκλήν και αν πρόκειται να χύσθι την ψυχήν του, δια να κατεβδθί την δόξαν εκείνων εις την ταπεινότητα της ίδιότης του μικρότητος. Επί πλέον θ' άποσπώθι και τους ίδιότητας εις την εργασίαν του, εάν να έτεσε νάρχη εις την ψυχήν του. Το να περιβήθι άλιγωτέρα έργώμαα έπειτα κοιτάζει πολύ είναι ικανόν να τον καταβάλθι και να τον οδηγήσθι εις βαθύν θύνον, έφ' όσον δεν ήμπορεί να καταφρονήσθι τα έργώμαα. Συμβάλλει έτι και με τον χειροτόν, ο έποικός, όταν άργάσθαι εις άγονον τόπον και αναγκάζθαι να καλλιέργη περὶ θάλασσαν, γρήγορα εγκαταλείπει το έργο, αν δεν τον διακρίνην ιδιαίτερα προθυμία η δεν προσέτι ένδοχέρμητον πειθών. Έάν δε και οι δόκιμοι ρήτορες έχουν άνάγκην τόσης ακρίτειας προς διατήρησιν της άποκτηθείσης ικανότητος, 420 A εκείνος που δεν έχει κανένα όλικόν αποθνησκόμενον εις τον νόον του, άλλ' αναγκάζεται να μελετή όταν διεξάγη τους δικαιοδικούς άγώνους, πόσον δυσχεραίναν, πόσον θάμβουν, πόσον παραχθήν δεν θα ύποσπθί, δια να κατορθώσθι να αντανεχθήσθι άλλα στοιχεία με πολλόν μόχθον.

Έάν δε κανείς από τους άφρονέμενους του άποκόπου κατορ-

θώσθι ν' αναδειχθί εις το πέδιλον της ρητορείας παρουσιάζουν από αδύον, τότε χρειάζεται θεϊαν φύσιν, δια να μη κυριεύθι από φθόνον και κατωπείσθι από άθμίαν. Δια να ύπομένη με γρηναίτητα αυτός ο άνώτατος εις το έξέλιμα την έπιστάσιαν από κατοτήριον του, χρειάζεται φύσιν όχι τυχαίαν, εάν την θεϊκήν μας, άλλ' άδελφωτήν. B Καί αν μόν ο άναδεικνόμενος είναι ήσυχος και μετριόφρων, το κακόν είναι ύποσθίσθαι ύποσπρύν αν όμως είναι ήσυχος και ήλιζών και φιλόδοξος, εύαινος θα γίγχουν κάθε ήμέραν τον θάνατον· τόσον πικράν θα του καταστήσθι την ζωήν ο άλλος, εξευτελίζων φανερά, έμπαίζων κρυφά, ύφραπάζων πολλάς από τας δικαιοδοσίας του, επιθυμούν να ρυθμίζη αυτός τα πάντα. Είς όλα δε αυτά έχει· ως άσφάλειαν την ρητορικήν εύχέρειαν, το δ· αυτόν ένδιαφέρει του λαού και την άγάπην όλων των άρχομένων. Π δαν γνωρίζεις πόσος ζήλος προς τους λόγους εισχωρήσθι τώρα εις τας ψυχάς των Χριστιανών και πόσον πολύ τιμωνται οι ρήτορες· όχι μόνον από τους κοσμικούς, C αλλά και από τους Χριστιανούς; Πώς λοιπόν να ύποσπρη κανείς τόσην έντροπήν, εάν, όταν ήμιληθί αυτός, όλοι κωπούν και αισθάνονται στενωχωρίαν και περιμένον το τέλος του λόγου ως μέσον άναπαύσεως από κόπους, όταν δε ο μιλη άλλος και μάλιστα δια μακαρίων, τον άκούουν με προθυμίαν και στενωχωρόνται όταν πρόκειται να τελιωσθί και έρεθίζονται όταν θέλω να σωτηρήσθι;

Έως τώρα αυτά σου φαίνονται μικρά και ασήμαντα από ήλιζων πείρας, είναι όμως ικανά να υβδύσουν την προθυμίαν και να παραλύσουν την δύναμιν της ψυχής, εάν δεν άνοψώσθι κανείς τον εαυτόν του επάνω από τα άθρήματα πάθη και δεν φροντισθί να ήσυχισθί με τας άπομάτους δυνάμεις. D που δεν κυριεύονται ούτε από φθόνον ούτε από φιλοδοξίαν ούτε από κανένα άλλο παρόμοιον νόσημα. Έάν λοιπόν ύπάρχη άθρήματος τόσον έξισο δοσε να καταπατήσθι αυτό το άπληροστον και άκαταγόνιστον και άήμιμερον θηρίον, την ματαξί του πλήθους δόξαν, και ν' άποκόψθι τας κεφαλάς του, η άλλων από την άρχήν να τας ήμποδίσθι να φουρτώσουν, εύκολα θα κατορθώθι και τας κολλας αυτές προσβολάς ν' άποσπώσθι και εις άμήμερον λιμένα να καταπύθθι. (Οποιος όμως δεν είναι άπληραγμένος από αυτήν την κακίαν φέρει εις την ψυχήν του πολυμέτιστον πόλεμον και έδιδάσκονον παραχθήν και άνοχλήσσει από την άθμίαν και τα άλλα πάθη. E Είναι άνάγκη ν' άπαρθηθώσθι τας άλλας δυσκολίας που δεν ήμπορεί κανείς ν' αναφέρθι· οτι να μάθθι, αν δεν άποκτήσθι προσωπικήν πείραν των πραγμάτων;

ΕΓΩΓΗ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΟΜΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

421 Α 1. Αὐτὰ ποὺ ἴσχυται εἶναι αἱ δυσκολίαι εἰς τὴν καρδίαν ζωὴν. Τῆς μολύβδου ἕως ζωῆς τῆς δυσκολίας καὶ θά τὰς ἀποφύρομεν. ὅταν ἀνακαλύψῃτε ὡς ἀποδόξαται ἀπολογισμὸν διὰ καθένα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ μὲς ἐπινοοῦσθε. Ἡ ζῆ- μίαι δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐπινοήσῃ, ἀλλ' ἀκολουθεῖ καὶ ἀλό- γος τιμωρία. Ἀνάγκη προτιμῶν τὸ χωρὶν, καὶ ἀπακοῦτε καὶ ὡς ἀκολουθεῖτε τοὺς ἀργούς, καὶ διὰ αὐτὸς ἀρτυροῦν ὑπὲρ τῶν φύγων οὐκ καὶ ὅ' ἀποδοῦναι λόγον δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἐπινοοῦν- ἔστω πάλιν, ἐκεῖ ὁ φόβος τῆς ἀπώλειας αὐτῆς μὲς τὰρῶσαι τὴν ψυχὴν διαρκῶς. Ἐὰν συμφῶν νὰ κρημασθῆ μίλος ὄντως εἰς τὸν πρῶτον ἐκείνου ποὺ σκανδαλίζεαι ἕνα μόνον ἄνθρωπον, καὶ μάλ- λιστα τὸν μικρότερον, καὶ νὰ καταποντισθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, ἔαν ὅλοι οὗτοι σκανδαλίζον τὴν συνείδησιν τῶν ἀδελφῶν ἁμαρτάνων εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν, Ἔ ἐκείνους ποὺ ἀγγελοῦν εἰς τὴν κατατρο- φὴν ἐξ ἑνα καὶ δύο, ἀλλὰ πλήθῃ μεγάλα, τί πρόκειται νὰ πάθουν καὶ ποῖαν τιμωρίαν θὰ λάθουν; Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ἐπικαλε- σθῶν ἀπαρίαν οὐτε νὰ καταφύγουν εἰς ἀγνοίαν οὐτε νὰ προσέ- λθον ἀνάγκη καὶ εἶαν. Ἐὰν εὐσταθεὺς τέτοια δικαιοσύνη, πε- ρισσότερον θὰ κατέρωθεν εἰς αὐτὴν ἀποσιωπῆται ἀπὸ τοὺς ἀρ- γομένους διὰ τὰς προσωπικὰς τοῦ ἁμαρτίας παρὰ ὅτι προσιωπῆται διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων. Διὰ τὴν αἰσίου ποὺ ἕρισθῆ νὰ ἐπα- νορθῶν τὰς ἐξ ἀγνοίας παραβάσεις τῶν ἄλλων C καὶ νὰ παραγ- γέλλῃ τὴν εἰσεὶν τοῦ διαβολικοῦ πάλμου, δὲν ἠμπορεῖ νὰ προ- βάλλῃ ἀγνοίαν καὶ νὰ εἴπῃ, «δὲν ἔχουσα τὴν σάλπιγγα, δὲν προέ- βαλε τὸν πόλεμον». Ἄλλ' ἀκριβὸς δι' αὐτὸ ἕρισθῆ, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ (33, 6), διὰ νὰ σάλπιγγῃ καὶ πρὸς ἄλλους καὶ νὰ προηγήσῃ τῆς μελλοντικῆς δυσχερείας. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ τιμωρία εἶναι ἀπαραίτητος, ἔστω καὶ ἂν ἀπολεσθῆ ἕνας μόνον. 422 Α Λέγει: ἔαν ὁ σκοπὸς δὲν σαλεύσῃ καὶ δὲν σημάγῃ πρὸς τὸν λαόν, ὅταν ἔρχεται ἡ ρομφαία, καὶ εἴθῃ λοιπὸν ἡ ρομφαία καὶ παραλάβῃ τὴν ψυχὴν, αὐτὴ μὲν παραλαμβάνεται ἐξ αἰτίας τῆς ἀνομιᾶς τῆς, τὸ αἰμὰ τῆς ἕως θά τὸ ζῆγῆται ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ σκοποῦ. Πᾶσις λοιπὸν νὰ μὲς φθῆς εἰς τὸσον ἀναπόρθητον τιμω- ρίαν. Ἐδῶ δὲν πρόκειται δι' ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλείαν, ἀλλὰ δι' ἐξουσίαν ποὺ ἀπαιτεῖ ἀγγελοῦν ἁρτίων. Καὶ πραγματικῶς ἡ ψυχὴ τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ εἶναι καθαρότερα καὶ ἀπὸ τὰς ἀει- νίας, ὅστε νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείψῃ ποτὲ ἔρχων τὸ Ἅγιον Πνεῦ- μα, ὅστε νὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ λέγῃ, «Ὡ δὲ οὐκ εἶναι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἀπὸ Χριστοῦ» (Παλ. 2, 20).

Ο ΒΟΗΜΗΝ ΚΑΙ Ο ΜΟΝΑΧΟΣ

2. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὴν ἱερῶν, Ἔ μακριὰ ἀπὸ τὴν πό- λιν καὶ τὴν ἀγορὰν, ἀπὸλατῶμεν ἀπὸ τοὺς θορύβους τῶν καὶ προσαρτημένοι εἰς γαλήνους λιμένας, δὲν ἀναθερροῦν ἀπὸ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀλλὰ λαμβάνουν καὶ μωρίας ἄλλας προσιωπῆσαι περιφράσσονται ἀπὸ παντοῦ καὶ φροντίζουν μὲ πολ- λὴν προσοχὴν νὰ λείπουν καὶ νὰ κέρνουν ἕλα δια χρειάζονται διὰ νὰ ἠμπερίσσουν νὰ προσγγίσουν τὸν Θεόν, ὅταν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν, μὲ παρηγοίαν καὶ πραγματικὴν καθαρότητα. Πίστην δύνανται λοιπὸν καὶ προσάδειαν χρειάζεσθαι ὁ ἱερομένους διὰ νὰ καταρτίσθῃ ὡς ἀρτίστη τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ κάθε μολυσμῶν καὶ νὰ διατηρήσῃ ἀνέπαρον τὸ πνευματικὸν τοῦ κάλλος; Ἀσφαλὸς χρειάζεται περισσότερο καθαρότητα αὐτοῦ C ἀπὸ ἐκείνους καὶ ἀπὸ χρειάζεται περισσότερο καθαρότητα αὐτοῦ C ἀπὸ ἐκείνους καὶ ἀπὸ κινδύνους μολυσμῶν αὐτοῦ ἀπὸ ἐκείνους. ἂν δὲν καταστήσῃ τὴν ψυ- χὴν τοῦ ἕκαστου δι' αὐτοῦ μὲ τὴν συνεχῆ νῆξιν καὶ τὴν πολλὴν ἐντασίαν. Ἐπάρχουν πολλὰ πράγματα ἰκανὰ νὰ ἀναταράξουν τὴν ψυχὴν, ἂν δὲν κεκρίθῃται αἱ ἀποθέσεις μὲ ἀσθητῶν αὐτοπροσώπου ἢ εὐμορφῶν προσώπων, αἱ προληπτικαὶ κινήσεις, τὸ ἐπιτρεπόμε- νον βάδισμα, τὸ ζῆσυμα τῆς φωνῆς, τὸ χροματισμὸν τῶν διαρα- ρίβων καὶ τῶν παρκίων, αἱ ἐπιμελείαι κομμώσεως, ἡ ὁσθὴ τῶν μαλ- λίων, τὰ κοινὰ ἢ ἐνδύματα, τὰ κοικιλομορφα χρυσὰ κοσμήματα, αἱ ὠραὶ πολυτέμια λίθων, τὰ εὐδὲθ μύρα, καὶ ἕλα τὰ ἄλλα ποὺ μεταχειρίζεται τὸ γυναικίον φθλον. D Ἄλλὰ δὲν εἶναι παρὰ- βῶν νὰ ἐκηρεῖσθῃ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ παρὰβῶν εἶναι ὅτι ἠμπερὶ αἱ διὰβῶν καὶ προσβάλλῃ καὶ νὰ το- ξαῖ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ μὲ τὰ ἀντιθέτα ἀπὸ τὰ παρα- πάνω μέσα. Καὶ πραγματικῶς μερικοὶ ποὺ διέτρωγαν ἀπὸ τὸ κων- τητῶν αὐτῶν, συνελήφθησαν ἀπὸ τὰ τελείως ἀντίθετα τῶν. Ἡ πα- ραιμαλιανὴ δόξῃ, ἡ ἀκένετος κόρη, ἡ ἀκίβητος ἐνδομασία, ἡ ἀπροσιωπῆτος ἐμφάνισις, ὁ ἀπλοῦς τρόπος, ἡ ἀφελὴς ἠμιλία, τὸ ἀνεπιτρεπόμενον βάδισμα, τὸ ἀκατέργαστον τῆς φωνῆς, ἡ πτωχικὴ διαδίσκος καὶ ἡ καταπρόσθησις καὶ ἡ ἑλεεινὴ προστάσις καὶ ἡ μόνωσις, κατὰ πρῶτον μὲ προκαλοῦν τὸν οἰκτον τοῦ ἐλεπόντος, ἔ- πιτα ἕως τὸν φέρουν εἰς τὴν χειρότεραν καταστροφήν.

Ε 3. Καὶ πολλοὶ ποὺ ἐξέφυγαν τὰ προηγουμένα δίκτυα, τὰ κατασκευασμένα μὲ τὰ χρυσὰ κοσμήματα καὶ τὰ μύρα καὶ τὰ ἐν- δύματα καὶ τὰ ἄλλα ποὺ ἀνέφαρ, ἔπεισαν εὐκολὰ εἰς αὐτὰ τὰ ἐν- τελίως διάφορα δίκτυα καὶ καταστράφησαν. Ὅταν λοιπὸν ὁ πό- λεμος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐλεπόντος ἀφοδοῖται καὶ μὲ τὴν πτω- χείαν καὶ μὲ τὸν πλοῦτον, καὶ μὲ τὸν καλοκαίριον καὶ μὲ τὴν ἀπειρολογίαν ἁρτίων, καὶ μὲ ἐπιτρεπόμενους καὶ μὲ ἀνεπιτη- θεῖτους τρόπους, καὶ μὲ ἕλα γυναικῶς δια ἀπρηθῶνται, καὶ αἱ πο- λεμικαὶ μηχαναὶ τῶν περιστοιχίζου ἀπὸ ἕλα τὰς πλευράς. 423 Α

ἀπὸ τοῦ θά ἡμωρίσην ἢ ἀνακρίσει, ἀπὸ γύρου εἶναι στήματα τόσα καγίως; Ποῦ θά εἴρη καταρίητον, ἔχι εἴθεα εἰς τὴν μὴ κραιμωθῆ δουλοκτηρικὰ (διότι αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον), ἀλλὰ εἰς τὴν ἀκατήρητον τὴν ἀκαρίαν τῆς φύξης τοῦ ἀπὸ τοῦ μαρτοῦ λογισμοῦ; Καὶ παραλείπει τὰς ἀποδοξίμας τιμὰς τοῦ γίνονται αἰτίαι μυσίων κακῶν. Καὶ οὕτως μὲν προέρχονται ἀπὸ γυναικείας ἐλάττων τὴν δύναμιν τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς κατὰβύλλου, ἔταν κενεὶ δὲν εἴρη γ' ἀρμητικῆς ἡμερῶς εἰς παραποίας ἐπιβουλὰς. Ἀπὸ ἐκείνης δὲ ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀνδρας, ἂν κενεὶ δὲν τὰς ἀγάτας μὴ πολλῶν μεγαλοφυῶν, ἀποκτῆθ' ὅσο ἐνάγεια πᾶσιν. Β τὴν κοικαυτικὴν δουλοκτησίαν καὶ τὴν ἀνοήτων ἀλαζονείαν, διότι ἀπὸ τοῦ ἐνὶ μέρος ἀνακρίβηται ἢ ἀποκρίβηται εἰς τοὺς ἀποστηρικτὰς τῶν, ἀπὸ τοῦ ἄλλο δὲ ἐπαίρειται προ τῶν κατωτέρων τοῦ λόγου τῶν τῶν ποὺ τοῦ ἀποδίδου ἐκείνου, καὶ τοῦ ἀγγεῖται πρὸς τὸ ἐάραθρον τῆς ὑπερηφανείας.

Ἐγὼ εἴθεα τὴν εἶπε αὐτὴ θεωρητικῶς, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐλάτης δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸ ἀνακρίβηται κανεὶς χωρὶς τὴν πείραν. Διότι ὁ συνανασταθόμενος μὲ τὸν κόσμον εἶναι ὑπερηφανόμενος νὰ δοκίμασθ' ἔχι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα περισσότερα καὶ θαυρῶτερα. Ἐκείνος ὅμως ποὺ ἐπιτοίμασε τὴν ἑρμησίαν τὴν ἀποφύγειται εἰς, καὶ ἂν καμιά φορά ὁ κακὸς λογισμὸς τοῦ συνηματίου κάποιαν πονηρὰν εἰκόνα, C προκίεται. Β' ἀσθενὴ φαντασίαν ποὺ ἡμπορεῖ νὰ σεβασθῆ εὐκολὰ, διότι δὲν ὑπάρχουν συνεχόμενα διπλά εἰς τὴν εὐλογία οὐκὰ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν κόσμων ποὺ τὰ φέρει ἡ ἔρασι. Ἄλλωστε ὁ μοναχὸς φροβεῖται μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἂν ἀναγκασθῆ νὰ φροντίσῃ καὶ δι' ἄλλους, θὰ πρόκειται δι' ὀλίγους, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶναι πολλοί, πάντως θὰ εἶναι ὀλιγώτεροι ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ παρέχουν εἰς τὸν προσημαίνον πολὺ ἐλαττωτέρως φροντίδας, ἔχι μόνον διότι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι εἰσα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις καὶ οὕτως διὰ παιδικὰ οὕτως διὰ γυναικῶν οὕτως διὰ τίποτα ἄλλο παρόμοιον ἔχουν νὰ φροντίσουν. D Αὐτὸ δὲ τοὺς καθιστῆ πολλὴ ἀπειθείας εἰς τοὺς ἡγουμένους τῶν, ἢ δὲ κοινὴ δικαιοσύνη ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἡγουμένους τὴν δυνατότητα νὰ παρατηροῦν καὶ διακρίθωσιν τὰ πταίματα τῶν, πρῶτα ποὺ πολὺ συνταίει εἰς τὴν ἠθικὴν προσημαίνον.

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΗΘΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

4. Ἀνεπίθετος ὁ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἀναθετιμένους εἰς τὴν φροντίδα τοῦ ἱερέως εἶναι ἐρωστικόμενος εἰς τὰς ἐσωτικὰς φροντίδας, καὶ αὐτὸ τοὺς καθιστῆ περισσότερον νυθροῦ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν πνευματικῶν. Διὰ τοῦτο ὁ ἐξῆμακας πρέπει νὰ σπείρῃ καθημερινῶς, θὰ ελεγα, ὅτι εἰς τὴν συγχρότητα νὰ καταρβύση νὰ διατηρήθῃ ὁ θεῖος λόγος εἰς τὰς ἀκουσὰς. Ε διότι εἰ καταβυλλόμενοι σπέρου ἀμνησγόνται ἀπὸ τῶν ἀφθονῶν πλοῦτον,

τὴν μεγάλην ἐξουσίαν, τὴν ραθυμίαν ποὺ φέρει ἢ καλοπείρας καὶ ἀπὸ ἄλλα παθήματα. Πολλὰκις εἰ ἡ κενικότης τῶν ἀνακρίτων δὲν ἀφίνει τοὺς σπέρους νὰ πέσουν οὕτως ἕως τὴν ἐπιφάνειαν. Ταυτοχρόνως ἔμας καὶ ἡ ἀκαρβολικὴ εὐθύνη καὶ αἱ συνεχεῖς ἀγνοίαι καὶ ἄλλα αἰτίαι ἀντίθετοι πρὸς τὰς προσημαίνουσας ἀκομακρῶν ἀπὸ τὴν ἀφροσύνην εἰς τὰ θεῖα. Ἀπὸ τὰ ἀμαρτηματὰ τῶν δὲ δὲν γίνονται φανερὸν οὕτως τοῦ καλλωπιστηρίου, 424 A ἔρ' ὅσον μάλιστα τοὺς περισσότερους δὲν τοὺς γνωρίζουν οἱ ἱερεῖς οὕτως εἰς ἔξωθεν. Αὐτὰ εἶναι αἱ δυσκολίαι ποὺ θὰ συναντήσῃ ὁ ἱερεὺς εἰς τὰς υποχρεώσεις τοῦ πρὸς τὸν θεόν. Ἐάν ἔμας ἐξέστησιν κανεὶς τὰς υποχρεώσεις τοῦ πρὸς τὸν θεόν, θὰ εἴρη εἴη αἱ δυσκολίαι αὐτοῦ εἶναι μηδαμικαί, ὅσον μεγαλύτερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχουν ἀπαιτοῦν ἐκεῖνα. Ἦσον ἄξιος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀθήρως ποὺ προσέβη ἀπὸ ἐλακέρων τῆς οἰκονομίας καὶ παρακίσει τὸν θεόν νὰ εἶναι ἐξοπλαγγχῶς πρὸς τὰς ἀμαρτίας ἐῖναι, ἔχι μόνον τῶν ζῶντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποθανόντων; Ἐγὼ προσημαίνω νομίζω εἰς δὲν ἀρκεῖ οὕτως τοῦ Μωυσῆος καὶ τοῦ Ἠλία ἢ παρρησια δὲ παραρῶσαν ἐκείαν. Διότι προσέγειται εἰς τὸν θεόν οὐκ ἔχι ἀναλάβει τὴν φροντίδα εἰς τὸν κόσμον καὶ οὐκ ἔστιν εἶναι πατήρ ἐῖναι, B ἐκεῖνων νὰ καταπαύσων παντοῦ οἱ πόλεμοι, νὰ σωματίησιν αἱ παρακαλῶν καὶ ζῆτων εἰς ἰδικίαν καὶ δημοσίαν προσοχὴς εὐρήνην, ἀφθονίαν ἀγαθῶν καὶ ἀπαλλαγῆν ἀπὸ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ τὸν ἐνοχλοῦν. Πρέπει δὲ νὰ διαφέρῃ αὐτὸς εἰς εἰς ἀπὸ ὅλων τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὲρ τῶν ὅσων προσέγειται, ὅσον, ὅσον εἶναι φυσικὸν νὰ διαφέρῃ ὁ προστάτης ἀπὸ τῶν προστατευομένων.

Ὅταν δὲ προσκαλῆ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἐπιτελῆ τὴν φροντιστικὴν ἔρασι καὶ ἐρχεται εἰς συγχὴν κοινωνίαν μὲ τὸν κοινὸν Δεσπότην ἐῖναι, ποὺ νὰ τὸν κατατάξωμαι, εἶπέ μου: Καὶ πόσῃ καθαρότητι καὶ εὐλάβειαν θὰ τοῦ ζῆτησῶμαι; Σκέψου ποῖα πρέπει νὰ εἶναι τὰ χεῖρα ποὺ πλοῦσιν τὰ μυστήρια αὐτὰ, C ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα ποὺ προσφῆ; ἐκεῖνα τὰ λόγια καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ ἠξιώθη τέτοιαν χεῖραν, ἀπὸ πᾶσαν ἄλλαν δὲν πρέπει νὰ εἶναι καθαρότερα καὶ ἁγιωτέρα. Τέτοι καὶ οἱ ἀγγελοὶ παραστήσκουν εἰς τὴν ἱερέα καὶ ἐῖναι τὸ πάγμα τῶν οὐρανίων δυνάμεων θεῶν καὶ γεμῆσαι ὁ τόπος γύρω εἰς τὸ θεοκαστήριον πρὸς τιμὴν τοῦ θεοκαστήριου. Περὶ αὐτοῦ ἡμπορεῖ νὰ πεσοθῆ κανεὶς καὶ ἀπὸ τὰ πλοῦσιμα μυστήρια κατ' ἑαυτὸν. Ἐγὼ ἔμας ἔμασας κάποιον νὰ διηγῆται εἰς τοῦ ελεγεν ἕνας θαυμάσιος γέρον, ποὺ εἶλεται συχνὰ ἀποκαλύψωμαι, εἰ κάποιος ἠξιώθη νὰ εἰδῆ τέτοιον θέαμα. D κατὰ τὴν τέλειαν τῶν μυστηρίων ἐξαρκίκα εἶλεν, ἔπος τοῦ ἦτο δυνατὸν, πλῆθος ἀγγέλων μὲ λαμπρὰς στολὰς ποὺ περιεκύκλιον τὸ θεοκαστήριον καὶ ἐστραφον τὰ πρόσωπα πρὸς τὰ κάτω, ἔπος βλέπομαι νὰ στέκονται οἱ στρατιῶται περὶ τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐγὼ πιστεύω εἰς συνέθη αὐτοῦ. Καὶ κάποιος ἄλλος εἶπε, ποὺ δὲν ἐπιληροφώθη ἀπὸ δευτέρου, ἀλλὰ ἠξιώθη ὁ ἴσιος νὰ εἰδῆ καὶ ν' ἀ-

κούσης, μωδ διγνήθη δε οι μάλωντας ν' αποδημήσουν από τον κόσμον αυτόν, αν μεταλάβουν των άχράντων μυστηρίων, όταν πρόκειται να άνωπώσουν, με καθάρων συνείδητων, συνοδοιπότοι και μεταφέρονται από έδω από άγγελους λόγω της θείας αυτής κωνονίας.

Εδώ δε βίν φρίτεις που ελάτουν τίτοιαν φυγήν εις τόσον Ιερόν τελετήν Ε και άνεβάσεις εις τό άξίωμα των Ιερέων άνθροπον ενδεδυμένον με άκάθαρτα ενδύματα, ένθ' ο Χριστός τον εξαδίωξε και από τον χορόν των άπλων συνειδημένων: Η φυγή του Ιερέως πρέπει να λόγω σαν φως καταναγκάζων την οικουμένην ή ιδιική μου δε φυγή περιβάλλεται λόγω της ποτηρίας της συνείδησεως μου από τόσον σκότος, ώστε πάντοτε αποκόρπεται και βέν ημπορεί ποτέ ν' άντηκόρησθαι πορηρίαν τον δεσπότην της. Οι Ιερείς είναι: τό άλας της γης. ⁴²³ Α την Ιβικήν μου δε άνωσαν και: έσκαληρωτικήν άπειρον ποτος θε άπερσαν εικόλα, έπεις από σε που συνήθως να μ' άνωσες υπερβολικά: Και βέν επιβάλλεται να είναι μόνον καθάρως κατ' άναλογίαν προς την όψηλήν διακονίαν που ήξιάθη, αλλά και πολύ σωστής και πολύ ήπιος, και να γνωρίζη έλας τάς θιωτικές ύποθέσεις έχη ελιγώτερον από τους συνναστροφεμένους με τον κόσμον, να είναι όμως άππληγμένος από αυτές περισσότερον από τους μοναχούς των Ιερικών όρώνων. Πρέπει να είναι ποικίλος, επειδή είναι ύποχρεωμένος να συνναστροφεται άνδρας, οι όποιοι και γυναίκες έχουν και παιδιά άνατρέφουν και δούλους όρώνων και πλοΐων πολλών διατίθενται Β και εις την πολιτικήν άνανηγγόνται και άξιώματα κατέχουν. Με την λέξιν δε ποικίλος βέν έννοω τον ύπουλον, τον κόλακα, τον ύποκρητήν, αλλά εκείνον που ένεργεί μεν με πλήρη ελευθερίαν και παρηγορίαν, αλλά γνωρίζει έπίσης να συγκραταβαίνη έπισηλωτός, όταν τό άπαιτούν αι περιστάσεις: εκείνον που κατορθώνει να είναι ταυταχρόνος και καλής και αιδωτής. Δέν επιτρέπεται να μεταχειρίζεται δίλους τους πιστούς με τον ίδιον τρόπον, όπως βέν είναι όρθόν ουτε οι Ιατροί να μεταχειρίζονται μίαν μόνον μέθοδον θεραπειάς επί των άσθενών, ουτε ε κυβερνήτης να γνωρίζη ένα μόνον χειρισμόν έπ' άπόκρουσιν των άνέμων. C Και τοσο δε τό πλοΐον, την Έκκλησίαν, τό περικυκλώμενον διαρκώς κακοκαιρία. Αι δε κακοκαιρίαι αυτές βέν προσβάλλουν μόνον έπ' έξω, αλλά σηκώνονται και μέσων και χρειάζονται πολλή συγκραταβάσεις και προσοχή. Όλοι δε αυται αι ποικιλίαι μεθοδοι ένεργείας αποβλέπουσιν εις ένα σκοπόν την δόξαν του Θεού, την οικουμένην της Έκκλησίας.

Ο ΜΟΧΘΟΣ ΤΩΝ ΚΑΗΡΙΩΝ ΣΚΑΗΡΟΤΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

5. Των μοναχων ο άγιον είναι μεγάλος και ο κόπος πολύς. Άλλ' αν παραβώλ κανεις τοις λίκνοις των Ιερέων με τους κόπους που επιβάλλει η ευνουείθητος έκτέλειος των Ιερατικών κα-

θηρότων, θε εδρη τόσην διαφοράν, ουη ύπάρχει μεταξύ άπλοσ πολιτου και βασιλευς. Καί ως έκείνους ο κόπος είναι πολύς, D αλλά πρόκειται περί άγνων κοινου και διά την φυγήν και διά τό σωμα, και μάλλον τό μεγαλύτερον μέρος της άπτοχίας όραίνεται εις την κατασκευήν του σώματος. Εάν δε αυτό βέν είναι λογικόν, μένει μόνη της ή προπόμια, μη δυναμένη να έκδηλωσθ εις έργα. Η σωγή ηγοσία, ο ύπνος κατά γης, ή άρρωτία, ή άπειρία, τό πάλυ Ιδρωμα και τά άλλα μέσα που χρησιμοποιούν διά την ταλαιπωρίαν του σώματος, εργαταλείποντα έλα, βέν τό σωμα που πρόκειται να τό ύποστη βέν είναι Ισχυρόν. Έδώ όμως, εις την Ιερακίνην, πρόκειται καθάρως περί τέχνης της φυγής, ή όποια βέν χρειάζεται καθόλου την σωματικήν εδρωσίαν διά να δείξη την άρετήν της. Είς τί θε συνέβαλλεν ή δύναμις του σώματος, ώστε να μη έμιας αθάβεις Ε ουτε όργιλαι ουτε προπετείς, αλλά ηηφάλοιο και σωήρονες και κόσμοιο και να έχουμιν έλα τά άλλα χερσίματα, με τά όποια ο μακάριος Παύλος μες έκωγράφει την εικόνα του Ιερέως: Τοσο βέν θε ημπορούσε να τό ειση κανεις διά την άρετήν του μοναχού.

6. Συμβαίνει άκριβώς και έδω δε, με τους θαυμαποκότους, οι όποιοι χρειάζονται έργατα πολλά και τροχούς και στανία και μαγαίρας, ένθ' ο φιλόσοφος έχη ελην την τέχνην εις την φυγήν και βέν χρειάζεται κανένα έξωτερικόν μέσον. Οι μόν μοναχοί χρειάζονται σωματικήν ήγειαν και τόπους καταλλήλους διά την διακονίαν των, ⁴²⁴ Α ώστε και υπερβολικά αποκατωμαμένον από την συνναστροφήν του κόσμου να μη είναι και την ήσυχίαν της ήρημίας ν' απολαμβάνουν: έπίσης δε να μέγουσιν και εις άλλα εδρωτόν, έστι ή άποστασική άνημιλία είναι τό ηνογιητικώτερον πράγμα εις τον ταλαιπωρούμενον με ηγοσία. Δέν είναι δε άνόγκη ν' άναφέρω τώρα πόσας δυσκολίας εδρωσκου εις την κατασκευή των ήματιων και την διατροφήν, επειδή άνωρίζονται να τά εξασφαλίσουν μόνον των. Ο Ιερέυς όμως βέν χρειάζεται τίποσ από αυτά: επειδή είναι άπερίστατος και απολαμβάνει έλα τά πλεονεκτηματα της κοινωνίας που βέν ελαττουσιν, έχη ελην του την έπιτημήν αποταμυμμένην εις τους θησαυρούς της φυγής Ε Εάν θαυμάζουσ την μονακίαν και την άπορηγήν των πολλών συνναστροφών, παραδύχομιο και ένθ', έτι τοσο, είναι θείγμα καρπίας, έχη έπιος και έπαρκής απόδοσις άσκαληρωμένης ήνεμητης άνδρείας. Όποιος κάθεται επί του πυθάλου μέσων εις τό λιμάνι βέν εδωσκον άνάκη εδρωκίαν άκριβώς αποδείξου της Ικανότησε του, κανεις όμως βέν θ' άνηθή δε είναι άριστος κυβερνήτης έκείνος που έσωσε τό σκάφος εις τό μέσον του πλάγους εις κωπόν τρικυμίας.

7. Δέν πρέπει λοιπόν να θαυμάζουμιν υπερβολικά ουτε τον μοναχόν, που βέν ταρβόσεται από πώθη και βέν διαπράττει πολλά και μεγάλα άμαρτήματα, άφοσ τή μόνος και βέν έχη: ελατήριος

ερεθίζοντα και διεγείροντα την φυγήν. C' Αντίθετος είναι δικαίον να χειροκρατηται και να θαυμάζεται από όλους ο άνθρωπος που έμεινε αλλόγητος και σιωπηρός, κυβερνών την φυγήν εις την τρικυμίαν εάν να ήτο γαλήνη, έφ' εζή περικυλισμένος από όλα κήτρα πλήθη και ήναγκάσθη να βαστάξω τας άμαρτίας του λαού· αυτός επέδειξε την ανδρείαν του κατόπι άπαρκούς δοκιμασίας.

Και ού λοιπόν μη θαυμάσως που δεν έχω πολλούς καταγέροισ, άφοδ άπέφυγα την άγριάν και την στυμναστροφήν του κότμου, όπως δεν θα έπρεπε να θαυμάσως που δεν θα ήμάρτανα την ύβραν που θα έκαυώμην, που δεν θα έπιπτα ενθ' δεν θα έπάλασα, που δεν θα έπληγνυόμην ενθ' δεν θα έπολεμούσα. D Επει' μου, ποιος ήμπορει να καταγγείλη και να φανερώση την δικήν μου μαχητήριαν; Αυτό ή στήγη και τό σιωπάει; 'Αλλ' αυτά δεν έχουν φωνήν. Μήπως ή μητέρα μου που με γνωρίζει καλύτερα από όλους; 'Αλλά με αυτόν δεν είχα να χωρίσω τίποτε ούτε ήλθα ποτέ εις φιλονεικίαν. 'Αλλά και αυτό αν είχε σμήθη, καμία μητέρα δεν θα ήτο τόσο άσπαργος και μισόκρινος, ώστε να καταλογίση και διαβάλλη δημοσίε το παιδί που έγέννησε και άνέθερψε, χωρίς να την αναγκάζη καμία άφορη ήσπε να την διαίξη κανείς. 'Ασπράδως αν θέληση κανείς να έτάσσω με άκριθειαν την φυγήν μου, θα εβρη εις αλτήν πολλός κανέας, έσως έξήρεις και σέ, E μελονέτω συνήθεις να με' έκδικάζης δημοσίε περισσότερο από όλους. Και δει αυτά δεν τά λέγω από μετροπροσόνην, θυμησθου πόσας φορές, όταν καλώ ουχιά τό έφερην ή σελήνην, σοδ άπαι έτι, δεν μου έπρότεινε κανείς που θέλω ν' αναδειχθώ, εις την διοικήσαν της 'Εκκλησίας ή εις τον μοναχικόν δόν, θα έδειχώνη πορίας φορές τό πρότιον. Δεν παρέλιπα δε ποτέ να καλοτυχίω έκπράς σου έσως έπετασαν έκταυχός να παθήματα της βακονίας έκαιης. 427 A Κανείς δεν θα άρηθώ έτι ενθ' θα άπέφυγα την άπρησταν που έκαυώριζα, αν είχα την ικανότητα να την διαβρώγω έκταυχός. Τι να κάμω έμω; Τίποτε δεν είναι τόσο άχρηστον εις την διοίκωσιν της 'Εκκλησίας όσον αυτή ή άρτία και άπραμνήσια, την οπούαν άλλοι μόν θεωρούν ως θαυμασίαν άσχηριν, έγω δε ως κερσιτάκιον της φαιδότητός μου, δια να οικειάζω τά περισσότερο ελαττώματά μου και να μη τ' άρκω να κρίνωσται. Διότι έσοιος συνήθως να εζ' με τόσο άπραμνήσιν και ήναγκίαν, άκούη και αν έχη μεγάλα φυσικά προτερήματα, καταλιμνάνεται από θόρυβον και ταραχήν ως άπειρος εις τά προσβλήματα της ζωής, ή άγρυμνασία δε αυτή άφορει μέγαλον μέρος της ικανότητός του. Όταν δε είναι συγγόνιος και εραδόνιος B και άπειρος εις τον άγωνα του κηρύγματος, όπως έγω, δεν θα διαφέρη από άγαλμα, αν δεχθώ την λειτουργίαν αυτήν. Δια τούτο όλίγω από τους εισερχομένους εις τους άγώνας αυτούς από έκείνην την μοναχικήν παλαιότεραν άναδεικνόνται· οι περισσότεροι έλέγχονται άνάτω, ύφίστανται κατάπεισιν και δοκιμάζων άήλιαν και φρίκην. Και ελλό-

γος. Έφ' όσον οι άγώνες και τά γυμνάσια της Ιερουσόλης είναι διαφορετικά, ο άλλητης δεν διαφέρει από τον άγηνιστον. O έρχόμενος εις τό στάδιον αυτό πρέπει να περιφρονή την δόξαν, να είναι άνώτερος όργης, γηλάος σύνεσις. C' O δε άρτίτης δεν έχει καμμίαν εύκαμίαν ν' άσπασθ' εις αυτό. Διότι δεν έχει άνθρώπους, ούτε να τον ερεθίζων δια να διατηρή εις την χαλιναγώγησιν της όργης του θυμού, ούτε να τον έπαινοει και να τον χειροκρατοει δια να μόνη να περιφρονή τους άλλω έπαύους του πλήθους, και δια την σύνεσιν δε που άκαταίτητος εις την διοίκωσιν των 'Εκκλησιών άλλιον φρονιζών. Όταν λοιπόν είθων εις τους άγώνας που δεν έχουν δοκιμάσει προτύποτα, εδρσκωνται εις άπορίαν, ζαλιζωνται, πίπτουν εις άρτηγνίαν και όχι μόνον καμμίαν ήήκην έπίδοσιν δεν δεκνύουν, άλλ' αντίθετως πολλοί πολλάκις έχασαν και δια έρόδωα είχαν προτού είθων.

ΕΓΚΟΔΩΤΕΡΑ Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΒΑΓΓΟΣ Ή ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

D 8. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Τότε λοιπόν θα τοποθετήσωμεν επί κεφαλής της έκκλησιαστικής διοικήσεως άνθρώπους κοσμικούς, που φρονιζούν δε' ύποθέσεις διωτικές και καταπιβόνται εις έριδας και ύβρεις, που είναι γαρύτα ποτηρίαν και συνθησάμενοι εις την καλοσύνην;

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Τι είναι αυτά που λέγεις, καλέ μου φίλε; Αδούς δεν πρέπει ούτε να τους σιαφθόμεν αν, όταν γίνετα εξέτασις των ύποψηρίων δια την Ιερουσόλην. Θα ελλέξωμεν έκείνον που ήμπορει μέω εις την άπαρτήν και στυμναστροφήν με όλον τον κόσμον να διατηρή την καθαρότητα και άπραξίαν, την άγρυμνήτην και την καρπίαν και την έγγρηγορτην και τας άλλας άρετάς των μοναχών άκραιας και άμεταβλήτους περισσότερο από έκείνους που ζών εις την έρημίαν. E Διότι έκείνος που έχει μόν πολλά ελαττώματα, άλλω κατορθώνει να τά καλύπτει και να τά κερκόνη με την στήγησιν της στυμναστροφής, μόλις είθω εις την κοινωνίαν τίποτε άλλο δεν κερκίσει εκτός του ότι γίνετα καταγίλατος και περιέρχεται εις μέγαλον κίνδυνον, πράγμα που κατ' άλλον θα επέβαινα έγω, αν δεν άπειμάρινα γρήγορα την φωνήν από την κεφαλήν μου ή πρόνοια του θεού. 428 A Δεν είναι δυνατόν να διαφέρη την προσοχήν έμωσ έχη παράμοια ελαττώματα έμω τοποθετηθώ εις θέσιν περίστον, άλλω τωραφώνεται πάντοτε. Και όπως ή φυσία δοκιμάζει τας μεταλλικάς όλας, έτσι και ή δοκιμωσία των κληρικόν έχωρξίσει τας ψυχάς των ανθρώπων, και αν τήχη να είναι όργηλος ή μικρόψυχος ή φιλόδοξος ή άλαζών ή δολήτορας άλλο, τον έρεκπέζει και γρήγορα απογυμνώνει τά ελαττώματα, έχη δε μόνον τ' απογυμνώνει άλλω και τά καθιστά βαρύτερα και ίσχυρότερα. Και τούτο συμβαίνει διότι όπως τά σωματικά τραύματα, όταν προστίβονται, γίνετα δυσθεράπευτα, έτσι και τά ψυχικά πάθη, όταν ερεθίζωνται και δένωνται, άγρυμνών περιεσσότερον B και όδηγού τους πάσχοντας απ' αυτά εις περιεσσει-

ρας άμαρτίας. Διαγίρουν τόν άπρόσεκτον εις δοξασίαν και εις ελασσίναν και εις φιλοχρηματίαν, παρουσιάζουν δε και εις άγάπην την τρυφή, της άνείσεως και της καθαρίας, και με τόν κλον εις άλλας κινάσας που γεννώνται άπ' αυτάς. Υπάρχουν δε πολλά μέσα που ήμπορούν να παραλύσουν την προσοχήν της ψυχής και ν' αποκόψουν τόν όρθον προς τόν θεόν, και πριν από όλα ή συναναστροφή με τάς γυναίκας. Δέν επιτρέπεται ή άπορροητικός με δόλιχον το ποίμνιον κληρικός να φροντίζη διά τούς άνδρας. C να παραμελή δε τάς γυναίκας, όταν μέλιστα το γυναίκελον φέλον έχη άνάγκην μεγαλυτέρας μερίνης, διότι είναι περισσότερο ευδόκωτος προς την άμαρτίαν. Όφείλει λοιπόν ο έπισκοπος να φροντίζη και δι' αυτό άν έχη περισσότερο, τοιούτουσιν εξ έσου. Είναι άνάγκη να τάς επισκέπτεται όταν άσθενούν, να τάς βοηθή όταν πανθούν, να τάς επισκέπτεται όταν πάθουν, και να τάς βοηθή όταν δυστυχούν. Κατά την έκκλησίαν των καθήκοντων αυτών πολλές ευκαιρίας διακόσμου ήμπορεί να έλθη ο ποιητής, άν δέν περιτειχισθή ο έπισκοπος με μεγάλην προσοχήν. Διότι ο θάλαμος έχη μόνον της άκαλόγου, αλλά και της σέφρονος κτηψή και τρέφου την ψυχήν, αί καλοκαίρια αποχανώνουν και αί τιμαί υποδουλώνουν' ή δε θερμή άγάπη, D ή πηγή όλων των αγαθών, γίνεται ατμία και μωρίων κατόν, όταν δέν την μεταχειρίζονται καλά. Κάποτε δε και αί συνεχείς φροντίδες άμβλύνουν την εθύναν και καθιστούν βαρύτερον από μωύδον τόν εθύνοντα. Τέλος, όταν επικρίνη εις την ψυχήν θυσίαν, την συμπίπτει δόλιχον άν άνωσός. Τί να ειπή δε και εις τάς άλλας βλάδας, τάς υδρείς, τάς αναχλήσεις, τάς κατηγορίας, από άνωτέρους ή από κατωτέρους, από φροντίδας ή από άνοήτους; Μέλιστα δε ή τάξις αυτή των στερουμένων εθικηρίας διακρίνεται διά μεμψιμοιρίαν και δέν δέχεται εύκολά έκπαινοτάς.

E Θ. Ό δε καλός Ιεράρχης δέν πρέπει να περιφρονή ούτε αυτούς, αλλά ν' άκριβή εναντίον όλων τάς κατηγορίας με πολλήν έπαικίαν και πράξι. Διακρίνων την διάθεσιν μέλλον να συγχαρή τάς άδικαιολογητάς μοιράς τον παρά ν' άγαπητή και να όργιστεί. Άφού ο μακάριος Παύλος έροήθη μή τόν υποπειθούδον σί μαθητά του διά κλοπήν και διά τούτο παρέλαβε και άλλους εις την μετανοήσαν τάς χρηματικώ έράνου, (για μή τις ήμάς μωμώσηται άν τη αδέρτη τούτη τη έπικουρούμενη άφ' υμών (B' Κορ. 8, 20), όπως λέγει. 429 A πώς δέν πρέπει ήμεις να κάμνωμεν τό πέν διά ν' άναρροήμεν τάς κοχυσίφας, ένω και άν είναι ψευδείς και παράλογοι, ένω και άν έπίγουν πολύ από την υπόληψιν που έχομεν; Άλλωστε ήμαίς δέν άπέχουν από κανένα ά μέρημα τόσον, όσον άπέχεν ο Παύλος από την κλοπήν. Και έμεις μελοντάς άπαχε τόσον από την πορνείαν αότην πράξιν, πόλιν δέν ή διαπόρθησε διά την όμοίαν των πολλών, που ήτο πολύ παράλογο; και μεμψιμοιρία; διότι μεμψία θα ήτο παρομοία όμοία δια τόν μα-

κάριον και θαιμαστόν έκτον άνδρα. M' όλα ταύτα έσπασεν ν' άφαιρήσθ εις τών προτέρων της άφορίας και αότης της παραλόγου όμοφίας, την όποιαν κανείς φρόνιμος δέν θα έσχηματίζε' και δέν περιεφρόνησε την άνομίαν των πολλών ούτε είπε, B οποίος ήμπορεί ποτέ να σκεπή τίτοιον πράγμα δι' έμέ, άφού είμαι με τόν μόνον και με θαιμασίαν και διά τά θάματα και διά τόν άνόρετον θείον; Αντίθετος έθεώρησεν ως ένδοχόν την και πάλιν την πορνείαν αότην όμοίαν και διά τούτο την άπίσταν από την πίστην ή άλλον δέν την έρωσ να σκεπήσθ καθόλου. Διατί; Διότι, λέγει, «Προσοχόμεν καλά ού μόνον άνόρετον Κυρίου, αλλά και ένόρετον άνθρώπων» (Ρωμ. 12, 17). Τέτοιαν και άκόμη μεγαλυτέραν προσπάθειαν χρειάζεται κανείς, ώστε έχι μόνον ν' έπισκεά και συγκρατή τάς κακιάς ήμαίς, αλλά και να προδίκη άν τόν προτέρων από που είναι δυνατόν να προέλθουν C και να άκριβή άν τόν προτέρων της προφάσεως από τάς όποιας γεννώνται, να μή περιμένη δε να δημιουργηθούν και να διαδοθούν από τά στήματα των πολλών. Διότι τότε πλέον δέν είναι εύκολον να τάς άραστή, είναι πολύ δύσκολον, ίσως δε και αδύνατον και άν τό κατορθώσθ δε, δέν είναι τούτο άξίον, διότι ήβη ή διάδοσις έλαφε πολλούς. Πότε όμως θα σταματήσω να επίδιώκω τ' άκατόρθωτα; Τό ν' αναφύσθ ήμαίς τάς δυσχερείας του έπισκοπικού έργου είναι σάν να μετρέσθ τό πέλαγο. Διότι και όταν άπαλλαγθ ο ίδιος από κάθε πάθος (πράγμα αδύνατον), πάλιν άναγκάζεται να ύπομειν ήμεις δευτά διά να έπανορθώσθ τά πταίσματα των άλλων. Έάν δε προστεθούν και αί δικαίαι του ασθένειας, δε τότε την άδυσίαν των κόνων και τών φροντίδων και τών καθηκόντων. D εις τά όποια ρίπεται από την έπιθυμίαν του να υπερακμήσθ και τάς ίδιούς του και τάς ζένας κακίας.

10. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Τώρα πάντως δέν διελέγεις κανένα από τούς κοπιώδεις αυτούς άγώνας ούτε έχεις φροντίδας άφού ζήσ μόνος σου.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Άκατάως έχω και τώρα πώς είναι δυνατόν, άφού είμαι άνθρώπος και ζώ τόν κοπιώδη αυτόν θείον, να είμαι άπληκηνμένος από φροντίδας από άγώνας. Άλλά δέν είναι τό ίδιον να πέσω εις τό άπέραντον πέλαγο και να διακλύω ένα ποταμόν τόσην πραγματικά είναι ή διαφορά μεταξύ αυτών και έμεινων των φροντίδων. E Τώρα λοιπόν δε έπιθυμώσας πολύ και θα ήχόμην να ήνω χρήσιμος και εις άλλους, άλλ' άν δέν κατορθώσω να άπαλάρω άλλους, θ' άρκεσθώ ν' άπαλλάξω από την τρικυμίαν τόν εαυτόν μου και να τόν σώσω.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Και νομίζεις ότι αυτό είναι σπουδαίον; Νομίζεις ότι ήμπορείς να σωθής, άν δέν φανής χρήσιμος εις κανένα άλλον;

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. Παρά σωστή ή γνώμη σου. 430 A Δέν πιστεύω και έχω ότι είναι δυνατόν να σωθής έσως δέν φροντίζεις

καθέλου διά την κατηρίαν του πλίστου. Ουδα έκεινον τον δυστυχη τον αφελος οποιου που δεν ηλπίστωε το τάλαντον αντιθέτως η αντικανόντης να το αζήσση και να το διπλασάση τον κατέστρεψεν. Πάντως όμως νομίζω ότι θα όποστώ επικειστέραν τιμωρίαν αν κατηγορηθώ ήτοι εάν βουωα και άλλους, από όσην εάν άπολώω και άλλους και τον εαυτόν μου, και γίνω πολύ χειρότερος μετά την ανάληψιν του τιμητικού αυτού αξιώματος. Τώρα πιστεύω ότι η τιμωρία μου θα είναι ανάλογος με το μέγεθος των αμαρτημάτων μετά την ανάληψιν του αξιώματος όμως θα είναι όχι μόνον διπλή και τριπλή, αλλά πολλαπλή, επειδή θα έκαυθάξω περισσότερο και επειδή θα ήμάρτανα προς τον τιμησαντα Θεόν, από έ- δέχθην μεγαλύτεραν τιμήν.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΗΡΙΚΩΝ Ή ΤΩΝ ΙΑΙΣΤΩΝ

Β 11. Αλά αυτό ο Θεός, όταν κατηγορή τους Ισραηλίτας βαρύτερα, τους κρίνει άξιους μεγαλύτερας τιμωρίας άκριβώς διά το ότι ήμάρταναν έπειτα από τας τιμής που τους έκαμην. Και έλλοτε μόν λέγει, «πλήν ήμεις ήγνων εκ πασών των φυλών της γης, διά τουτο εκέκλήσω έσ' ήμίν», έλλοτε δε «έλαβον εκ των υιών ήμών εις προσήτας και εκ νεανίσκων ήμών εις άγαπών» (Αμ. 3, 2, 2, 11). Και προσούτο άποσταλόν οι προσήται, διατάσσει να προσφέρεται ύπερ των Ιερών τούση θυσία, όση δι' ελόκληρον τον λαόν, διά να δείξη ότι τα αμαρτήματα έπαφέρουν πολύ βαρύτεραν τιμωρίαν, όταν διαπράττονται από τους Ιερείς. **Γ** από όσην, όταν διαπράττονται από τους λαϊκούς. Τουτό ε' αναμφιδέλλως φανερώ- νει ότι τα τραύματα του Ιερέως άποιούτον μεγαλύτεραν βοήθειαν, τούση μάλιστα όσην τα τραύματα έλοκληρου του λαού. Δεν έχριμά- ζοντο δε μεγαλύτεραν, αν δεν ήσαν βαρύτερα, βαρύτερα δε γίνον- ται όχι από την φύσιν των, άλλ' από το αξίωμα του Ιερέως που τα διαπράττει. Και διατι περιορίζομαι εις τους άνδρας που έχουν το Ιερατικόν αξίωμα: Και οι θυγατέρες των Ιερών, που δεν έχουν καμμίαν ούσίαν με την Ιερωσύνην ύφίστανται πολύ βαρύτεραν τι- μωρίαν των υιών αμαρτημάτων εξ αιτίας του πατρικού αξιώμα- τος. **Δ** το μεν άμαρτημά των ήσο το έβιον με των θυγατέρων των λαϊκών (παρθένα και εις τας δύο περιπτώσεις),²⁸ η δε ποινη ήσο εις αυτές πολύ σκληρότερα.

12. Είπασις με πόσην άκριβείαν του θειανίε ο Θεός εις ζητά από τον άρχοντα πολύ μεγαλύτεραν τιμωρίαν παρ' όσην από τους άρχομένους: Απαραίτως ο Θεός, που εξ αιτίας του πατρικού αξιώματος επιμάρτησ την θυγατέρα του περισσότερο από τους άλλους, δεν θα τιμωρηθή εξ Ισου, αλλά βαρύτερα έκεινον που ήσο αιτίας της βαρύτερας τιμωρίας και έκεινη: Ε και πολύ ελόγιος. Διότι η ζημία από τα αμαρτημά του δεν περιορίζεται μόνον εις αυτόν, αλλά άπεκτείνεται και εις τας ψυχάς των άδενεστερών

28. Ηλ. Αποστεινών 31, 9 ε. και Δουκερ. 29, 20 ε.

που αποδέκτου εις αυτόν. Και ε' Ιερεική έπιθεμόν να εδεδή το έβιον εχωρίζει την δίκην των κριών από των προβάτων (34, 17).

ΤΑ ΠΑΘΗ ΕΜΠΟΔΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Ανταμιθέωσαι λοιπόν εις εγχα λόγον να προσήθ: Διότι σύμφωνα με όσα ειπα, τώρα μόν, αν και χρειάζομαι πλέον κόπον διά να μη καταβληθώ τελείως από τα πάθη της ψυχής, πάντως ύποπρω τον κόπον και δεν άποφεύγω τον άγωνα. Είμαι ελόγιος ότι και τώρα κυριεύομαι από νενοδοξίαν,²⁹ Αλλά συχνά συνέρ- χομαι και ανταμιθέωμαι ότι εκουσεθήν ήγισα δε και έπειτα την υποδουλωθείσαν ψυχήν. Με προσάλλουν μόν και τώρα πα- ράλογοι έπιθεμαί, άλλ' η φύλα που άνάπτουν είναι άδενεστερα, διότι οι έξωτερικοί όφθαλμοί δεν βλέπουν άντακείμενα ως τρωφήν διά την φωτιάν ήμα δε τελείως άπυλλογημένος από το να κακο- λογη ή να κακολογημαι, διότι δεν έχω σκληρότάς, από αυτού έβον οι τοίχοι δεν ήμισόν. Δεν είναι όμως θνητών ν' άπαλλαγώ όμοιος και από την όργην, αν και δεν έχω άνθρώπους να μ' έρε- θίσουν. Και τούτο διότι, όταν ένδομομαι τας πράξεις άδικων άν- θρώπων, ταράσσειται η καρδιά μου, αλλά πάντως έχι πολλήν ώ- ραν. **Β** γρήγορα σβήνω την φλόγα της και την καταπύρω να ήσο- χάζω, λέγων ότι είναι άνάρμοστον και βέγυμα καταπτώσεως ν' ά- φνω τας έθνικάς μου κακίας και να εξετάξω τας ζήνας.

Αλλά δεν θα ήμπορώ ν' άκολουθώ την συμβολήν αυτήν οτε να έπανήσοι τας παιδαγωγούσας αυτές, σκέψεις, εάν έλθω εις την κοινωσίαν και εισέλθω εις τας άμετρήτους παραχές της. Αντιθέ- τως θα είμαι σάν τους σαρμημένους από κάποιον ραγμα η δει δή- ποτε άλλο προς τον κρηνών, οι όποιοι προβλέπον μόν την κατα- στροφήν, αλλά δεν ήμπορούν να έπανήσοι κανένα μόνον προς βοή- θειαν έτα και εγώ, εάν πάσω εις τον κολόν θάνατον των παθών, **Γ** θα ήμπορώ μόν να διακρίνω ότι η τιμωρία μου θα αζήσση κα- θημερινός, δεν θα μου είναι όμοιος, όπως πριν. Όπως τώρα, ελο- κλον να συνέλθω και να επιβληθώ εις τα πόδημορα αυτά πάθη. Η βίχη μου ψυχή είναι άδενεής και μικρά και εδύσπρωτος, έχι μόνον από αυτά τα πάθη, αλλά και από το κενερότερον από δια, την φρόνην, και δεν γρωρίζω να δέχεται με μετροσάθειαν οτε τας όδρεις, οτε τας τιμής, άλλ' αυταί μόν της γεννοδύ έπαρσιν, έκειναι δε την ταπεινούσαν ύπερβολικά.

Τα τρωερά θηρία, όταν είναι άδουστα και άμαστα, κινούν πωδε άγρονίζόμενους έναντιον των, και έβιος δεν είναι άδενεής και άπειροι, **Δ** ενφ εάν ν' εξουθενήσω με πάσαν, κομίζω την δραμηκότητά των και σβήνω την μεγάλην δύναμίν των, ώστε και ο μη διακρινόμενος διά γενικότητα να δέχεται τον άγωνα και τον πόλεμον έναντιον των' έτα και τα πάθη της ψυχής, ο- ποιος τα εξουθενεί, τα καθιστά ύποκείρα του όρθου λογισμού, ενφ όποιος τα περιποιείται κάρμα την μάχην των έναντιον των πάλη.

ροτέραν, τὰ καθιστὰ τόσο φοβερά εἰς τὴν ψυχὴν του, ὅσα νὰ εἶναι διαπαντός σὺν θεῷ δούλος του. Ποῖα εἶναι λοιπὸν ἡ τροφή τῶν ἁγίων τούτων; Τῆς μὲν μενοειδίας αἱ τιμαὶ καὶ οἱ ἴπποι, τῆς υπερηφανείας ἡ ἀνάρρησις εἰς ἕξουσίαν καὶ ὑψηλὴν ἀρχήν, τοῦ φθόνου ἡ προκοπή τῶν πλείων, Ἐ τῆς φιλαργυρίας ἡ ἐλευθεριότης τῶν δωρητῶν, τῆς ἀκαλασίας ἡ τροφή καὶ αἱ συνεχεῖς συνακτροφῆς μὲν γυναικῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἄλλαι. Ὅσα αὐτὰ εἰς μὸς ἐπιπέθου ἀγρίως, εἰς μὸς σπαράξου τὴν ψυχὴν καὶ μὴ τὴν σκληρὴν ῥοπήν των εἰς μὸς κίψου εἰς τὴν κοινωσίαν. Ὅπως εἶθι ἡμεῖς ἰδοῦ, καὶ πάλιν εἶδατε μὲ πολλὴν δυσκολίαν εἰς ὑποταξθόν, ἀλλὰ πάντως εἰς ὑποταξθόν μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· καὶ μόνον τὸ γαβρῖσμά των εἰς τοὺς μείλιγ. Διὰ τοῦτο κρατῶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ αἷμα ἁγίου πνεύματος καὶ ἀκοινωσύνης καὶ μοναχικῆς. 422 A καὶ ἀνέγραψα ἢ ἀκούω πολλὰς παρανομίας κατηγορίας, καὶ εἰς ἡσθάνουσι εὐχαριστοῦσι ἢ ἀπαλείψω, ἐπειδὴ ἡμῶς δὲν ἤμεθα, πεκαίνομαι καὶ ποῦθι. Διότι δὲν μὸς εἶναι ἐνδοκίον νὰ γίνω κοινωκὸς καὶ νὰ εἶμαι μὲ τὴν σκληροτῆν μου ἀσφάλειαν. Δι' αὐτὸ παρακαλῶ καὶ σὺ νὰ μὴ μὲ κατακρίνης, ἀλλὰ μέλλον νὰ μ' ἀσπασχῶνῃσαι ἀπὸ κήρυξομαι εἰς τέτοιον δόγματι.

Ἄλλ' ἀντιλαμβάνομαι εἰς δὲν κατακρίσασαι νὰ σὺ πείσω. Λοιπὸν εἶναι κακὸς νὰ σοῦ ἀναφέρω κατὰ, τὸ μόνον ποῦ ἐκρατοῦσαι μυστικῶν. Καὶ ἴσως μὲν φανή εἰς πολλοὺς ἀπιστωτῶν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα δὲν εἰς ἐντροπὴν νὰ τὸ φανερώσω. Καὶ ἂν αὐτὸ ποῦ θ' ἀναφέρω ἀποδεικνύει πονηρίαν συνειδήσεως καὶ πλεθρὸν ἁμαρτημάτων, B πάλιν τὶ εἰς κέρειον ἀπὸ τὴν ἄνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ δ' Θεοῦ ποῦ εἰς μὸς κρινῆν τὰ γινώσκεις δια μὲ ἀκριβείαν; Ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ μυστικόν; Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ποῦ μὸς ἐνέβαλες τὴν ἰδέαν τῆς ἐκρέσεως καλλίας; ἐκινδύνισαι νὰ μὸς παραλιθῆ τὸ σῶμα καλῶς; τίσος φόβος καὶ τῶση ἀθυρία μὸς ἐκυρίευσαι τὴν ψυχὴν. Λαμβάνουσι ὅτι δὲν τὴν θέξαν τῆς νόμφης τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀπεισώθη, τὸ πνευματικὸν καλλίος, τὴν σύνεπιν, τὴν εὐπρέπειαν, καὶ ἀναλογιζόμενος τὰ ἰσικά μου ἐλαττώματα, δὲν ἐπίστωσι ποῦ νὰ καλῶς ἐκείνην καὶ νὰ ἐπισινολογῶ τὸν ἑαυτὸν μου. Ἐκείναις διακριτῶν καὶ ἀγνωμοσύνης, C ποῖος ἀπὸ γὰρ τὸ ὑπέδειξεν αὐτὸ; Ποῖον σπουδαίον ἁμαρτίαν ἐπέτροξεν ἡ Ἐκκλησία; Πῶς παράρρησαι τόσο πάλιν τὸν ἀσπένδρον τῆς, ὅσα νὰ παραβῆ εἰς ἐμέ, τὸν ἀναξιώτερον ἀπὸ θεοῦ, καὶ νὰ ὑποστῆ τέτοιαν καταλαγήν; Ἀπὸ διαλογισμῶν καὶ δὲν ἠμποροῦσαι οὕτω τὴν ἀσέβην τῆς ἀπόσου αὐτῆς ἐνεργείας νὰ ὑποφέρω, ἐκείνην δὲ ἐκάλειθρος σὺν οἱ ἀπόκλητοι καὶ δὲν ἠμποροῦσαι οὕτω νὰ ἰδοῦ οὕτω ἢ ἀκούσω. Ὅταν δὲ μὲ ἄφινεν ἡ μεγάλη αὐτῆ ἀμχανία (εἰς τὴν ἐπίστα ὑπεχωροῦσαι), μ' ἐπίσανον δάκρυα καὶ στεγνωρία, καὶ μετὰ τὸν κορυμῶν τὸν θαρρῶν μὲ κενελέβρωσι πάλιν ὁ φόβος, συντρέπονται, θορυβῶν, διακρίων τὴν διάνοιάν μου. D εἰς τὸσον εἰλήν ἔχουσαι

αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἐνθ' ὅτῳ τὸ ἀγνοοῦσαι καὶ ἐνόμισαι εἰς εἰς γαλήνια. Τώρα ἡμῶς εἰς προσπάθισαι νὰ σοῦ ἀποκαλύψω τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς μου ἴσως εἶπαι εἰς μὲ συγχωρήσας, ἀφίνοι κατὰ μέρος τὰς κατηγορίας. Πῶς λοιπὸν, μὲ ποῖον τρόπον νὰ σοῦ τὴν φανερώσω; Διὰ νὰ τὴν ἰδῆς καθαρά, δὲν εἰς ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος παρὰ νὰ γυμνώσω τὴν καρδίαν μου· ἐπειδὴ ἡμῶς αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, εἰς προσπάθισαι νὰ σοῦ ἀποδείξω κατὰ τὸ δυνατόν τὸν καιρὸν τῆς ἑως τώρα ἀθυρίας μου μὲ μίαν ἀμυδρὴν εἰκόνα, καὶ σὺ λάβε μόνον ἰδέαν τῆς ἀθμίας ἀπὸ τὴν εἰκόνα.

H ΜΝΗΣΗ ΚΑΙ Ο ΕΥΤΕΛΗΣ ΜΝΗΣΗ

Ἄν ὑποθέσωμαι εἰς κάποιος ἔχει μνηστήν³⁴ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως διὰς τῆς ἁγνότητος, E καὶ εἰς ἡ κόρη αὐτῆ ἔχει ὑμωροφῶν ἀνέκρωστον ποῦ ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ὑπερβάλλει εἰς αὐτὴν κατὰ καλὸν ἔθωσ τὸ γυναικεῖον φῶλον, ἀλλ' ἔχει καὶ ψυχικὴν ἀρετὴν τέτοιαν, ὅσα νὰ ὑπερβάλλη κατὰ πολὺ καὶ τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν ἔσθωσ, καὶ τὸ παραβῆσθαι καὶ τὸ μέλλοντος. 423 A καὶ εἰς μὲ τὴν κομισίτητα τῆς διαγωγῆς ὑπερβῆσθαι εἰς τοὺς ἄλλους τῶς ἄλλους καὶ μὲ τὸ καλλῶσ τὸ γυναικεῖον τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ ἄλλη σωματικὴν ἀραιότητα; εἰς ὅ ποῦ ἴστωμεν δὲ εἰς ὁ μνηστήρ τῆς δὲν φέγγεται μόνον εἰς αὐτὰ τὰ χαρισμῆται, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως αὐτῶν κατέγεται ἀπὸ πόθου δι' αὐτὴν καὶ ἐπισκιάζει μὲ τὸ πάθος τοῦ τοῦς μενωδοστέρου ἀρετῆς τῆς ἱστορίας; εἰς εἰπεται ἐνθ' φέγγεται ἀπὸ τὴν ἀγάπην, ἀκούει ἀπὸ κάποιος εἰς πρόκειται νὰ νημερυνῆ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἐρωμένην κάποιος εὐταλῆς καὶ ἀποτυχημένως, ἀχρημῶς καὶ ἀνάπρωτος, καὶ μοχηρῆστος ἀπὸ θεοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀρὰ γὰρ σοῦ ἀνακαρπύσασαι μέρος τοῦ πόνου μου καὶ ἀρκαὶ νὰ σωματῆσαι τὴν παραβολὴν; Ἀρκαὶ, νομίζω, διὰ τὴν ἰδέαν τῆς ἀθμίας; B ἄλλοις εἰς αὐτὴν μόνον ἐχρησιμοποίησαι τὴν εἰκόνα. Διὰ νὰ σοῦ εἰδῆς ἡμῶς καὶ τὸν παθῶν τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐκπλήξεως, εἰς χρησιμοποίησαι ἄλλη παραβολήν.

H ΜΑΧΗ ΚΑΙ Ο ΜΕΙΡΑΣ ΣΤΡΑΤΗΣ

Ἄς ὑποθέσωμαι εἰς κάποιος ἔχει μνηστήν³⁵ τὴν θυγατέρα τοῦ μενον ἀπὸ πείρους, ἰππέδς καὶ κύναις. Πολυπρόθεμα πλετα καλύπτου τὴν θάλασσαν, φλόγγες καίψου καὶ ἱππῶν καλύπτου τὰς πλατείας παδῶσ καὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων. Ὁ χαλκὸς τῶν ὄρων ἀντιλαμβάνει εἰς τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου καὶ αἱ περικεραλαὶ καὶ αἱ ἀσπίδες ἀνανακλιθῶν τὰς ἀκτίας του, C καὶ δὲν φαίνεται οὐτε θάλασσα οὐτε γῆ, ἀλλὰ πανταχῶς χαλκὸς καὶ σίδηρος. Ἀπέναντι των δὲ παρατόσσονται ἀντίκαλοι ἄγριοι καὶ σκληροὶ καὶ ἡ ὄρα τῆς συγκρούσεως πλησιάζει. Τότε κάποιος ἀρπάζει ἕνα ἀγροτόκαϊον ποῦ δὲν ξυρῆται τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν φλογέραν καὶ

34. Μνηστήρ εἶναι εἰς ὁ ἄκαλητος, ἡ ὁποῖα συντρέπεται ἀνακαλεῖται Νήσος τοῦ Χριστοῦ.

τήν ποιητικὴν ῥάβδον, τὸ ἐπιλείπει γὰρ γάλλινα ὄπλα, τὸ περιφέρει εἰς ἐξέλιχρον τὸ στρατόπεδον καὶ τοῦ δεικνύει λόγους καὶ λόγους, τοξότας, σφενδοθήτας, ταξίάρχους, στρατηγούς, ὀπλίτας, ἱππείς, ἀκοντιστάς, πλοῖα, πλοῦάρχους, τοῦς ἀρχυραμίονους ἔκει στρατώνας, τὰς πολυκρήτους πολυμύκας μηχανάς εἰς τὰ πλοῖα. Ἐ τοῦ δεικνύει δὲ καὶ ἐξέλιχρον τὴν παράταξιν τῶν ἀντιπάλων, τὰ ἀποτρόπαια πρόσωπα, τὸν διαφορετικὸν ἰσοπλασιῶν, τὸν ἀπειρον ἀριθμῶν, καὶ τὰς φάραγγας, τοῦς βαθεῖς κρημνοὺς, τὰς δυσκόλους διαβάσεις τῶν ὄρων. Τοῦ δεικνύει δὲ ἐπίσης μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἵππους ποῦ πετοῦν μαγικά, ὀπλίτας ποῦ φέρονται εἰς τὸν ἄερα καὶ ἄλλοι τὴν δύναμιν ποῦ ἐσχεδίασε μαγικὴ τέχνη. Ἀπαριθμεῖ δὲ εἰς τὸ παιδαῖο καὶ τὰς συμφοράς τοῦ πολέμου, τὸ σύννεφον τῶν ἀκοντίων, τὰς χιονοφάδας τῶν ὁρέων, ἐκείνην τὴν πυκνὴν ἀμύχλην καὶ ἑλληνικὴν δρακόντην, τὴν σκοτεινὴν νύκτα ποῦ δημιουργεῖ τὸ πλῆθος τῶν τοξοματῶν, Ἐ τὰ ὅποια ἀπομακρύνουσι τὰς ἀπειρίας μὲ τὴν πυκνότητα, τὴν σκάνην ποῦ τυφλώνει τοῦς ἀρθαλοῦς ὅταν τὸ αὐτὸς, τοῦς χειμάρρους τῶν αἱμάτων, τοῦς στεναγμοὺς τῶν πιπτόντων, τοῦς ἀλλαγμοὺς τῶν ὄρων, τοῦς σωροὺς τῶν νεκρῶν, τροχοὺς θαμμένους μὲ αἶμα, ἵππους ποῦ πίπτουν κάτω μαζί μὲ τοῦς ἀναβάτας λόγῳ τοῦ πλῆθους τῶν κατακαμένων νεκρῶν, τὸ ἔβαρος ποῦ τὰ ἔχει δια ἀνάγκη, αἶμα καὶ τόξα καὶ βέλη, ὀπλίδας ἵππων καὶ κεφαλὰς ἀνθρώπων μαζί, δρακόντας καὶ τράχηλον καὶ κνήμην καὶ στήθος συζηχόμενον. 434 Ἐ ἐμφανίζουσι κολλημένους εἰς ἑξῆς, ἀποσπασμένην ἀσπίδην ὄχιλους διαπραραμίνον εἰς ὀφθαλμοὺς. Ἀπαριθμεῖ καὶ τὰς καταστροφὰς τοῦ ναυτικοῦ, τὰς τριβείας ποῦ κομπολόγηται εἰς τὸ μέσον τῶν ὕδατων, ποῦ καταδιβίζονται μὲ δίλους τοῦς ναύτας, τὸν κρημὸν τῶν ὕδατων, τὸν θέρον τῶν ναυτῶν, τὴν βόην τῶν στρατιωτῶν, τὴν ἀφαιρῆσιν τοῦ ἄρου τοῦν κομμάτων καὶ τῶν αἱμάτων ποῦ εἰσέρχονται εἰς δια τὰ πλοῖα, τοῦς νεκροὺς ἑπάνω εἰς τὰ καταστράματα, τοῦς διδιγμένους, τοῦς ἐπιπλέοντας, τοῦς ἐκτραζόμενους εἰς τὴν ἀσπίδιν, τοῦς περιφορέμενους μέσα εἰς τὰ κύματα καὶ παρεμποδίζοντας τὸν διάπλουον. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἔγγει μὲ ἀκρίθειαν ὄλας τὰς τραγωδίας τοῦ πολέμου, Ἐ τὸ προσθέτει καὶ τὰ θεινὰ τῆς αἰγματοκλασίας καὶ τῆς δουλείας ποῦ εἶναι χειρότερα ἀπὸ κάθε εἶδος θανάτου. Καὶ ἀπὸ τοῦ εἰρηθ δια αὐτὰ, τὸν διατάσσει γ' ἀνεθῆ ἀμύκας εἰς τὸν ἵππον καὶ γ' ἀναλέθῃ τὴν ἀρχιστρατηγίον δίλου τοῦ στρατοῦ ἑκείνου. Νομίζεις λοιπὸν δι' ἂν ἀνάθῃ τὸ παιδί αὐτὸ καὶ εἰς μόνην τὴν διήγησιν; Ἄν θὰ ἰσοφύλοισθαι ἀμύκας ἐν πρώτης ὄψεως;

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

15. Καὶ μὴ νομίσης δι' μεγαλοπῶν τὰς δυσκόλιας μὲ τὸν λόγον ἑπειθὲ εἰμαθε κλειόμενοι εἰς τὸ σῶμα αὐτὸ ὅταν εἰς δεσποτήριον καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἴσωμεν κανένα ἀπὸ τὰ ἄερατα, μὴ νομίσης δι' εἶναι ὑπερβολαὶ δὸς εἶνα. Θὰ ἔβλεπες ἄλλην μάχην πολὺ μεγαλυτέραν καὶ φρικωδετέραν, Ἐ δὲν ἠμποροῦσες ποῦ νὰ

ἴδῃς μὲ τοῦς σωματικῶς ὀφθαλμοῦς τὴν σκοτεινὴν παράταξιν καὶ τὴν μανιώδη ἐπίθεσιν τοῦ διαβόλου. Ἐκεῖ δὲν ὀπάρχουν χαλκός καὶ σίδηρος, ὅστε ἵπποι καὶ ἄρματα καὶ τροχοί, ὅστε φατὰ καὶ βέλη, αὐτὰ τὰ ἄερα ὄπλα, ἀλλὰ ἄλλα μηχανήματα πολὺ φοβερότερα ἀπ' αὐτὰ. Οἱ ἀντιπάλαι αὐτὰ δὲν χρειαζόμενοι θώρακα ὅστε σκοπεῖα ὅστε ἕξη καὶ ὄραται ἄρματ' ἰσὴν ἢ ἕτα τῆς καταρμέντης ἑκείνης στρατιάς διὰ τὴν παράταξιν τῶν ψυχῶν, ἂν εἶναι ἑξωτερικῶς γενναῖα, καὶ δὲν πρό τῆς ἰσότητος τῆς ἀνδρείας δὲν ἀπῆλθεο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὲν σοῦ ἴστο θανάτων γ' ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸ σῶμα αὐτὸ ἢ καὶ μαζί μὲ τὸ σῶμα αὐτὸ νὰ ἴδῃς μὲ τὰ μάτια σου καθαρὰ καὶ ἄροβα δίτην τὴν παράταξιν ἑκείνου. Ἐ τότε θὰ ἔβλεπες ὄχι χειμάρρους ἀπὸ αἱμάτων ὅστε νεκρὰ σῶματα, ἀλλὰ πτόματα ψυχῶν τόσο πολλὰ καὶ τραύματα τόσο βαρῆα, ὅστε νὰ νομίσης δι' ἐξέλιχρος ἑκείνος ὁ πόλεμος ποῦ ποῦ ὄλιγον σοῦ περιγράφει εἶναι ἄθρητα τῶν παιδιῶν, παγγινεὶ μᾶλλον παρὰ πόλεμος τόσο πολλὰ εἶναι τὰ θύματα καθημερινῶς τὰ δὲ τραύματα δὲν προκαλοῦν ἴσην νεκροσιν, ἀλλ' ἢ διαφορά μεταξὺ τῶν δύο νεκροσιν εἶναι ὅση ἢ διαφορά μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἐ Διὰ ἔταν ἢ ψυχὴ τραυματισθῆ καὶ πτόση δὲν κείται ἀναίσθητος ὅπως τὸ σῶμα. ἀλλὰ βασανίζεται ἀπὸ ἔδω ἀκόμη καὶ λυώνει ἐξ αἰτίας τῆς πονηρίας συνειδήσεως, μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ ἔδω κατὰ τὴν ὄραν τῆς κρίσεως παραδίθεται εἰς αἰωνίατα τυμαρίων. Ἐάν δὲ κανεὶς δὲν αἰσθάνεται πόνους ἀπὸ τὰ τραύματα τοῦ διαβόλου, ἢ ἀνασθητα τοῦ προκαλεῖ χειρότερον κακόν, δίδει ὅποιος δὲν ποιεῖ εἰς τὴν πρώτην πληγὴν, ἔρχεται καὶ δεύτεραν καὶ τρίτην. Ὁ μαρὸς δὲν σταματᾷ τὰ κακώματα μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς. 435 Ἐ ὅταν εἴρη ψυχὴν ἀμείλῃ ποῦ περιρροεῖ τὰς προηγουμένους πληγὰς. Ἐάν δὲ ἔλγῃ νὰ ἔξατάσῃ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιθέσεως, θὰ ἴδῃς δι' αὐτὴ εἶναι πολὺ φοβερότερα καὶ πολυτροποῦτερα. Κανεὶς δὲν γνωρίζει τόσο μεθόδους ἀπέτης καὶ δόλου, ὅσοις ἑκείνος ὁ μαρὸς. Ἄλλωστε ἔδω ἐγχεταὶ ἢ κυρία δύναμις τοῦ. Καὶ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη καὶ πρὸς τοῦς χειρότερους ἐχθρούς του τόσο ἀδιάλακτον ἔχθραν, ποῦ ἔχει ὁ πονηρὸς δαίμων πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐάν ἔξατάσῃ δὲ κανεὶς καὶ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὅποιαν μάχεται ἑκείνος, θὰ θεωρηθῆ γελῶν καὶ τὴν παραβῆλῃ μὲ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἔαν ἐλλείψῃ τὰ ἀρτιότερα καὶ σκληρότερα θύρια, καὶ θελήσῃ νὰ τ' ἀντιπροβαλέῃ εἰς τὴν μάχην αὐτοῦ Ἐ θὰ εἴρη δι' εἶναι πρᾶστα καὶ ἡμερώματα τόσο θυμὸς τῶν κυριῶν, ἔταν ἐπιτίθειται κατὰ τῶν ψυχῶν μας. καὶ ἢ διαρκεία δὲ τῆς μάχης ἔδω μὲν εἶναι σύννεφον καὶ συνάπτονται κατ' αὐτὴν πολλὰ ἀκαταμάχαι. Ἐ εἰσεὶς τῆς νυκτὸς, ὁ κάματος ἀπὸ τὴν πονηρίαν, ἢ ὄρα τοῦ φηγγητοῦ καὶ ἄλλα ἀφορμαὶ ἀναπαύουσι τὸν στρατιώτην καὶ τοῦ ἐπιτρέπουσι γ' ἀποδυθῆ τὴν πανοπλίαν, γ' ἀναμύκασθαι ἄλλοι, γ' ἀναμύκασθαι μὲ φαγγητῶν καὶ ποτῶν καὶ γ' ἀναμύκασθαι μὲ πολλὰ ἄλλα μέσα. Εἰς τὸν πόλεμον ὅπως κατὰ τοῦ πονηροῦ δὲν εἶναι θανάτων νὰ καταδέσθῃ

καυείς τὰ θεῖα ποτὶ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κομῆθῃ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι πάντως ἄριστος. **C** Κατ' ἀνάγκην θὰ συμβάλῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἢ θὰ γρηνοῦθῃ, ἢ πότε θὰ πῶσι καὶ θὰ χαθῇ, ἢ θὰ μείνῃ διὰ πάντας ὀφθαλμούς, ὁρθὸς καὶ ἀγρυπνός. Διότι ἐκεῖνος εἰσὶν πάντως ἄριστος μαζί μὲ τὴν παράβλιν του, παρατηρῶν τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ἀσφαρείας μας καὶ φροντίζων διὰ τὴν καταστροφήν μας περισσότερον ἀπὸ ὅσον φροντίζομεν ἡμεῖς διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ τὸ γὰρ νὸς οὐ μᾶς εἶναι ἄριστος καὶ ἐπιτίθειται ἀφροδισιακῶς (πράγμα ποὺ εἶναι ἄριστον μῦθρον κακῶν διὰ τοὺς ἀφροδισιακούς) δεικνύει δὲ ὁ πόλεμος αὐτὸς εἶναι πολὺ δυσκολότερος ἀπὸ ἐκεῖνον. **D** Ἐδῶ λοιπὸν μὲ ἤθελες ἀρχιστράτηγον τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χριστοῦ; Τοῦτο θὰ ἐσημίαιε στρατηγίαν ὑπὲρ τοῦ διαβόλου. Ὅταν ἐκεῖνος ποὺ ἐφαίλει νὰ διοικῇ καὶ νὰ συντάξῃ τοὺς ἔλλους εἶναι ἀπεριρρέτος καὶ ἀσθενέστερος ἀπὸ εἰμὸς καὶ λόγῳ τῆς ἀπειρίας προδίδει τοὺς ἀναταθέντας εἰς αὐτόν, τότε στρατηγεῖ μᾶλλον εἰς τὸν διάβολον παρά εἰς τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ διατὶ στανόξεις, διατὶ θαυροῦξεις; Ἐγὼ τώρα δὲν εἶμαι διὰ θνήσκου, εἶμαι δι' ἐφοροσύνην καὶ χαρᾶν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Δὲν εἶμαι ἕμεις καὶ ἐγὼ τὸ ἔβον ἅγιος εἶμαι δι' ἀκατάπειστον θῆλον· τώρα μάλιστα κατάρθουκα ὡς ἀντιληθὸς εἰς πόσον τρομαρὸν θέσιμ' ἔβηκα. **E** Ἐγὼ ἤθελα κοντὴ σου, διὰ νὰ μάθω τί θ' ἀπολογηθῶ πρὸς τοὺς κατηγοροῦντάς, ἀπὸ δὲ μὲ στήλιας μὲ ἄλλον κακῶν ἄντι τοῦ προσηγομένου. Τώρα πάλιν δὲν μ' ἔδοξαφες; τί θ' ἀπολογηθῶ πρὸς ἐκεῖνους δι' ἐπὶ, ἀλλὰ τί θ' ἀπολογηθῶ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὸν ἐαυτὸν μου καὶ τὰ ἀμαρτηματὰ μου. Ἀλλὰ οὐ παρακαλῶ καὶ οὐ διεκδικῶ, δὲν ἐδοξαφέρουσι δι' ἐπὶ, δὲν θέλω νὰ μὲ στηρίξῃ ἐν ἰσχύει τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὲ κατηγορήσῃς μὲ ἀγάπην, νὰ μοῦ δείξῃς ἐπισκληρίαν καὶ ἔλεος (ἄλλοστε γνωρίζεις διὰ σὸ πρὸ πάντων μ' ἔβηρες εἰς αὐτὸν τὸν κίνδυνον), δὲς μοι τὸ χέρι σου, εἰπέ μοι καὶ κἀμα ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ μὲ ἀπορθώσῃσι ἐξ **A** καὶ μὴ σκαφθῆς νὰ μὲ ἀφίσσῃς οὕτως διὰ μίαν στιγμὴν· τώρα περισσότερον ἀπὸ προσηγομένους πρέπει νὰ μένωμεν μαζί.

ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΣ. Ἐγὼ δὲ ἐχαμοῦλακα καὶ εἶπα. Εἰς τί εἶναι δυνατόν ἕμεις νὰ οὐθῆσῃς, εἰς τί νὰ οὐ φελέσῃς ἑμπερὸς εἰς ἕτασον ὄγκον δυσκολιών; Ἀλλ' ἀπὸ οὐ εὐχαριστῶ αὐτὸ ἀναπηγῆ μου φίλε, ἔχε θάρρος. Ὅταν αἱ ἐπισκοπικαὶ φροντίδες σου βιβῶνται καρὸν ἀναπαύσεως, θὰ σ' ἐπισκέπτομαι καὶ θὰ σὲ στηρίξω καὶ δὲν θὰ παραλείψω τίποτε ἀπὸ ὅσα ἠμπορῶ νὰ πράξω.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἐκεῖνος ἀδάκρυτος καὶ ἐσχαθῆθῃ. Ἐγὼ δὲ τὸν ἐνηγκαλιόμην, **B** τὸν ἐφίλησα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν προσέπεμψα μὲ τὴν προσοχὴν νὰ ὑπακούῃ γρηναίως ἐπι συνέθῃ. Τοῦ εἶπα· ἔγω ἐπισκοποῦμαι εἰς τὸν Χριστὸν ποὺ σ' ἐπέλεξε καὶ οὐ ἐποσέθησεν· ἐπισκόπῃ τῶν προδόντων του, πιστεύει ἐν θ' ἀποκτήσῃς διὰ τοῦ ἔργου σου αὐτοὺ τῶσον θάρρος, ὅστε νὰ δείξῃς εἰς τὴν αἰώνιαν κατοικίαν σου καὶ ἐμὲ ποὺ θὰ κινδυνεύω κατὰ τὴν ἄραν ἐκείνην.

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΤΟΜΟΥ,

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ.

ΛΟΓΟΣ ΣΒ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Τάδε ἔστιν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

- α'. Βασιλεὺς ἡ πόσις τοῦ τοῦ Χριστοῦτομοῦ φίλος ἑσπερὸν ἄριστος.
- β'. ἢ ἑλάνου Βασιλείου καὶ Χριστοῦτομοῦ, καὶ αὐτότης περι πάντων.
- γ'. Ὁ ἕως ἀκούσῃ ἐς τὸν μουσικὸν βίου μεταλλάξῃ.

- δ'. ἢ πρὸθεως περὶ κατῆς αἰτίας αἰμαρτημάτων.
- ε'. Αἱ τῆς ματρὸς ἐπιπέαι.
- ς'. ἢ ἀπὸ τῆς Χριστοῦτομοῦ, ἢ ἀρχόντου ἐς τῆς χερσῶν.

- ζ'. Βασιλείου κατηγάρτα ἐπιστολῆς καὶ ἀρετῆς.
- η'. Χριστοῦτομοῦ ἀπολογίαι ἀντιδουτικῆς.

θ. ἢ πόσις οὐκ αἰσῶν ἔμπερ ἄριστος. Ἔσπε καὶ κατῆς ἕταπος.

A Ἐμοὶ πολλοὶ μὲν ἐγένοντο φίλοι γνήσιοι τε καὶ ἀληθεῖς καὶ τοὺς τῆς φιλίας νόμους καὶ εἰδέτες καὶ φιλάπτοτες· ἀκριβῶς· εἰς δὲ τις ταυτωνὶ τῶν πολλῶν, ἀπαντας αὐτούς ἐπερβαλλόμενος τῇ πρὸς ἡμᾶς φιλίᾳ, τοσούτων ἐπιλοεῖσθαι ἀρετῆς κατόπιν αἰτοῦς, ὅσον ἐκαίνοι τοὺς ἀπλῶς πρὸς ἡμᾶς διακαμένους. Οὕτως τῶν τὸν ἀπαντᾶ μοι χρόνον παρη-